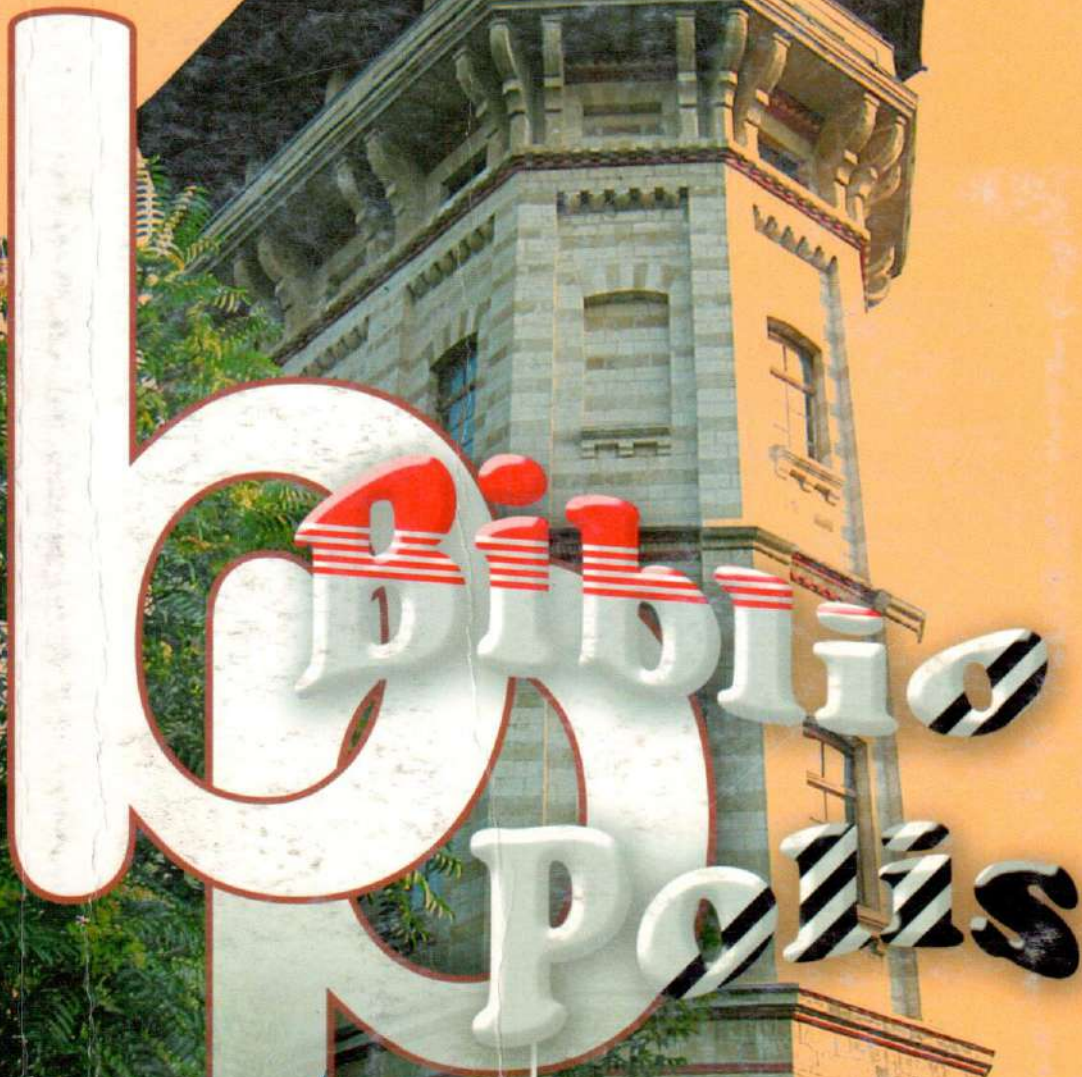

02
B-51

ISSN 1811 - 900X

Biblioteca Polaris

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Vol. 39 (2011) Nr. 2

Biblio Polis

**Revistă de biblioteconomie și
științe ale informării,
editată de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău**

Apare din anul 2002
Vol. 39 (2011) Nr. 2 (Serie nouă)

Director:

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Redactor-șef:

Vlad POHILĂ

Consiliul științific: *dr. Hermina ANGHELESCU (Detroit), Leons BRIEDIS, membru de onoare al Academiei Letone (Riga), acad. Mihai CIMPOI, Nicolae DABIJA, membru de onoare al Academiei Române, conf. univ. dr. Natalia GOIAN, conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI, prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București), prof. univ. dr. Victor PETRESCU (Târgoviște), Vlad POHILĂ, prof. univ. dr. Ion STOICA (București), conf. univ. dr. Vasile ȘOIMARU, conf. univ. dr. Nelly ȚURCAN, prof. univ. dr. Dumitru URSU (Odesa)*

Colegiul de redacție: *Tatiana COȘERIU (Teorie și practică), Mariana HARJEVSCHI (Politici, Legislație), Valeriu HERȚA (Design), Tatiana ISCHIMJI (Bibliotecile minorităților etno-culturale), conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (Studii și cercetări), Ludmila PÂNZARU (Tehnologii, Resurse, Traduceri), Vlad POHILĂ (Editorial, Cultură și spiritualitate), Genoveva SCOBIOALĂ (Imagine, Relații publice, Activități rețea)*

Secretariat: *Tatiana BORODATÎ, Valeriu RAȚĂ*

Tel. redacției: 221186; e-mail: bibliopolis@hasdeu.md; <http://www.hasdeu.md/bibliopolis/frame.html>

Типар executat la „BONS OFFICES”. Tel.: 500577; 500895

CUPRINS / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

EDITORIAL / ПЕРЕДОВАЯ СТАТЬЯ / EDITORIAL

Vlad POHILĂ

Cum să ne facem o vară de neuitat
Как провести незабываемое лето
среди книг
How to have an unbelievable
summer 5

Aliona ȚURCANU, Lidia KULIKOVSKI

Conceptul de design, înțelegerea și
aplicarea lui în spațiile pentru copii la
Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”
Определение дизайна, его понимание
и применение в детских отделениях
Муниципальной Библиотеки
Design in information structure: theory
and practice..... 12

STUDII ȘI CERCETĂRI / ИССЛЕДОВАНИЯ / STUDIES AND RESEARCH

Ion STOICA

Rolul de comunicatori al bibliotecarilor
Коммуникативная роль библиотекаря
The communication role
of librarians 8

Valentina TOPALO

Suținerea informațională și documentară
a cercetărilor științifice universitare
Информационная поддержка универ-
ситетских научных исследований
Information and documentation
support for scientist research 22

Iurie COLESNIC
Un primar al culturii, un primar european
Развитие г. Кишинэу при градоначальнике Кароле Шмидте
An European mayor..... 27

TEORIE ŞI PRACTICĂ / ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА / THEORY AND PRACTICE

Mariana HARJEVSCHI, DIANA BACAL
Concepte și practici de externalizare a serviciilor de bibliotecă
Понятие аутсорсинг в библиотеке
Concepts and practices of library services' outsourcing (the case of the Public Law Library)..... 37

Cristina MAMAISCAIA
Analiza SWOT a managementului inovativ din cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”
SWOT-анализ инновационного менеджмента в Муниципальной Библиотеке им. Б.П. Хашдеу
SWOT analyse of the innovative management at the Municipal Library „B.P. Hasdeu” 41

DE ZIUA BIBLIOTECARULUI / ДЕНЬ БИБЛИОТЕКАРЯ / LIBRARIAN DAY

Tatiana COȘERIU, TATIANA BORODATÎ
Ziua bibliotecarului sărbătorită cu lauri
День Библиотекаря в Муниципальной Библиотеке
The Librarian Day at the Municipal Library..... 45

VIAȚA FILIALELOR / ЖИЗНЬ ФИЛИАЛОВ / LIBRARY'S BRANCHES LIFE

Tatiana ISCHIMJI, ANGELA BORȘCI
20 de ani: e mult sau puțin?
Размышления к двадцатилетию Еврейской библиотеки
The anniversary of the I. Mangher Branch..... 49

Raia ROGAC
Săptămîna ușilor deschise la Biblioteca „Onisifor Ghibu”
Неделя открытых дверей в Библиотеке им. Онисифора Гибу

The „Onisifor Ghibu” library Open Door Week..... 52

Valeriu RAȚĂ
Dăinuirea noastră prin carte
Ещё раз о роли книги в жизни нашего народа
New books presented at the International Book Saloon 55

LA COLEGII NOȘTRI / У НАШИХ КОЛЛЕГ / OURS ABROAD

Lidia SITARU
Bibliotecile publice în serviciul comunității
Публичные библиотеки Орхейского района
Public libraries serving the community 62

Maria CUDLENCO
Biblioteca – spațiu de incluziune
Библиотека как место инклюзии
The library is a space for inclusion 68

EVENIMENTE CULTURALE / КУЛЬТУРНЫЕ МЕРОПРИЯТИЯ / EVENTS

Petru PARASCHIVU
Dumitru Matcovschi – portret în timp
Думитру Матковски – портрет во времени
Dumitru Matcovschi – portrait in time..... 70

Cristian ZIDARU
O primăvară cu lansări de carte de bun augur
Участие Муниципальной Библиотеки в Международном книжном салоне
A spring full of book presentation 76

Raia ROGAC
Lume bună la glume se adună
Вечер юмора Ефима Тарлапан
A meeting with Efim Tarlapan..... 83

Tatiana ROȘCA
Concursul de caligrafie Chișinău – oraș al cărților
Каллиграфический конкурс Кишинэу – город книг
Callygraphy contest Chisinau – city of books 86

**OMAGIERI / ГОДОВЩИНЫ /
ANNIVERSARY**

Constantin BOBEICĂ

Omul-liant, Lidia Kulikovski
Лидия Куликовски, связующее звено
профсообщества
Lidia Kulikovski, promoter of inovative
ideas 89

Claudia PARTOLE

Un ambasador al cărții pentru copii
Посланик детских книг
An ambassador for children books..... 91

Lidia KULIKOVSKI

Teodor Ardelean: omul viziune – omul
acțiune
Теодор Арделян – человек действия
Teodor Ardelean: vision man – action
man..... 94

Gheorghe PĂRLEA

Mulțumesc întâmplării, „meșterul cel
tainic și iscusit al lui Dumnezeu”
Случай, благодаря которому я
познакомился с великой актрисой
Thank to a chance to meet a great
actress..... 97

**EXEGEZE / ЛИТЕРАТУРНАЯ КРИТИКА /
EXEGESIS**

Sergiu COGUT

Carnavalescul romanului *Galeria cu
viță sălbatică* de Constantin Țoiu și
precursorul său crengian
Стиль романа К. Цюю и стиль его
предшественника Иона Крянгэ
The style of the novel *Wild wine gallery*
by C. Toiu and its precursor – Ion
Creangă..... 100

**ISTORIA NOASTRĂ ADEVĂRATĂ /
НАША ПРАВДИВАЯ ИСТОРИЯ / OUR
REAL HISTORY**

Alexandru AMITITELOAIE

Poziția dascălului național Nicolae Iorga
față de răscoala din 1907
Отношение историка Николае Йорги
к восстанию 1907 года
Nicolae Iorga's position to the uprising
of 1907..... 110

Radu MOȚOC

Regele Carol I
Личность первого короля Румынии
Карола I
The king of Romania Carol I..... 114

Andrei BUTUCENEANU

Un martor temerar la fărădelegile
comuniste
Свидетель беспредела коммунистов
A witness of comuniste
lawlessness 117

**CHIȘINĂU – 575 / КИШИНЭУ – 575 /
CHIȘINĂU – 575**

Iurie COLESNIC

Cluburile Chișinăului de ieri și mai puțin
de azi...
Вчерашнее и сегодняшнее клубов
Кишинева
The yesterday and today of Chisinau
Clubs 125

Mihail SLOBOZIANU

(Ne)recunoștința urmașilor
В честь кого названы улицы?
The Chisinau streets' name and the
personalities 128

Orașul natal în creația liceenilor
Родной город в творчестве лицеистов
The hometown in pupils creation 130

REMEMBER

Vlad POHILĂ

Figură emblematică a intelectualității
din Basarabia anexată Uniunii Sovietice
Символический представитель бесса-
рабской интеллигенции времен СССР
Alexandru Negru-Vodă – the
emblematic figure of intellectuals from
Bessarabia 136

**BREVIAR BIBLIOGRAFIC / ОБЗОР
БИБЛИОГРАФИЧЕСКИХ НОВИНОК /
BIBLIOGRAPHIC BREVIARY**

O lucrare biobibliologică sortită
succesului (*Taisia FOIU, Vlad POHILĂ*)
Библиографическая работа, успех
которой предначертан
A bibliological work destined
to success 140

**CARTEA DE SPECIALITATE / КНИГИ ПО
СПЕЦИАЛЬНОСТИ / PROFESSIONAL
BOOKS**

Simbolul apartenenței de breaslă,
simbolul profesionistului integral. Un
portret bibliografic (*Lidia KULIKOVSKI*)
Символ профессионализма.
Библиографический портрет
Людмилы Коргенчь
The symbol of professionalism. A
bibliographical portrait of Ludmila
Corghenci..... 142

Fenomenul informațional pus în fața
interdisciplinarității, transdisciplinarității
și multidisciplinarității (*Vlad POHILĂ*)
Философско-энциклопедический
подход в выявлении
информационного феномена
The philosophical approach of the
information phenomenon..... 145

De veghe în Templul Cunoașterii și
Înțelepciunii (*Valeriu RAȚĂ*)
Хранительница в Храме Мудрости и
Познания
The keeper of the Temple of Knowledge
and Wisdom..... 149

Rodnică valorificare a (în)semnelor
vechii culturi românești (*Vlad POHILĂ*)
Книга о знаках древней румынской
культуры
The valorisation of the ancient signs of
Roumanian culture 156

**RECENZII ȘI CONSEMĂRI /
РЕЦЕНЗИИ И ЗАМЕТКИ / REVIEWS
AND NOTES**

Romanul ca un preludiv (*Nicolae RUSU*)
Роман как прелюдия в творческом
поиске
The novel as a prelude..... 159

Recordmenii fotbalului moldovenesc
(*Tamara COTOMAN*)
Рекордсмены молдавского футбола
The champions of Moldovan football.. 162

**REVISTA REVISTELOR / ОБЗОР
ПРЕССЫ / PRESS REVIEW**

Libraria – pro studiul și cercetarea în
bibliologie (*Ludmila CORGHENCI*)
Libraria – журнал библиологических
исследований
Libraria – study and research in
bibliology 166

IN MEMORIAM

Îngerii l-au strigat pe „frumosul nebun al
marilor orașe”
Умер румынский прозаик Фэнуш Нягу
Fanus Neagu called by angels 168

Fănuș NEAGU

Hoitarii
Ястребы
Eagles..... 170

Ultima vamă a lui Serafim Saka
Последний путь Серафима Саки
The last way of Serafim Saka 171

MISCELLANEA

Reîntoarcerea dacilor sau istoria
românilor între adevăr și uragane
(*Consemnare: Tamara GORINCIOI*)
Возвращение даков или новый взгляд
на историю румын
The return of Dacians or new approach
of Roumanian history 174

Ana SOFRONI

Un bun creștin e și un om bine educat
Хороший христианин это
воспитанный человек
A well-educated man is always a good
Christian..... 177

CUM SĂ NE FACEM O VARĂ DE NEUITAT

Vlad POHILĂ

Poate cite cineva își amintește: *O vară de neuitat* este titlul unei părți din faimosul roman al lui Petru Dumitriu *Cronică de familie*. La fel, *O vară de neuitat*, se numește și un excelent film, turnat după această proză, de către Lucian Pintilie, o peliculă ce a adunat mai multe premii prestigioase la Cannes și la alte festivaluri importante de cinema.

Acolo – și în cartea lui P. Dumitriu, și în pelicula lui L. Pintilie – era vorba de neuitarea unui anotimp datorată iubirii. Noi însă ne vom referi la șansa de a avea o vară de neuitat grație pasiunii pentru cărți, pentru lecturi – un obiectiv greu de realizat, și totuși, întru totul realizabil, avînd în vedere similitudinile ce pot exista, ce există, de fapt, între iubirea dintre oameni, pe de o parte, și dragostea oamenilor pentru carte, pe de alta.

Despre pasiunea lecturii se scrie și se vorbește mai mult, ideile pe această temă convergînd spre concluzii clare: dragostea pentru citit este un dat (un dar), însă, în multe situații, ea devine o necesitate. La fel, destul de des este abordat și subiectul privind locul cel mai bun pentru lectură. Aici, opiniile sînt împărțite: unii consideră că locul ideal pentru citit este casa, alții – văd acest loc în bibliotecă, cei din a treia (a patra, a cincea...) categorie optează pentru lecturi eficiente în alte părți. Numeroși oameni au certitudinea că, în funcție de scopul urmărit, putem citi oriunde – de la parcuri pînă la transportul în comun.

Mai puțin, am impresia, s-a scris despre timpul potrivit pentru lecturi. Personal, am scris cîndva, chiar la această rubrică, un articol în care îmi exprimam opinia că *orice anotimp este bun pentru lectură*. Nu am făcut decît să enunț un adevăr banal, totuși, trebuie să recunosc, am exagerat nițel,

doar lucrurile trebuie văzute ceva mai nuanțat. Cel puțin în ceea ce privește neamul nostru, care în secole lungi de preocupări continui pentru muncile agricole, a făcut o distincție netă între cele patru anotimpuri, situîndu-le în două „tabere” cumva ireconciliabile: vara și iarna, primăvara și toamna. Vara e timpul muncilor multe și grele, iarna, dimpotrivă, e vremea unei relative relaxări. Toamna și primăvara au un statut mai puțin cert, dat fiind că simbolizează un sfîrșit, respectiv, un început, care, raportate la diferite domenii, uneori se inversează: primăvara e începutul muncilor agricole, dar și sfîrșitul anului de studii; toamna, dimpotrivă, încep studiile de tot felul și se încheie ciclul lucrărilor „la deal”, adică în grădini, în livezi, în vii.

Delimitările acestea sînt, desigur, convenționale. Căci moldoveanul este mereu, în orice anotimp, prins în cele mai incredibile îndeletniciri, munci, preocupări. Asta, potrivit unei teorii „literar-etnopsihologice” a lui Ion Druță, pe care îmi place să o invoc de cîteva decenii, deja, de cînd am descoperit-o, uluit, în una din prozele sale (cred că în *Povara bunătații noastre...* – ce zic cei cu memoria mai proaspătă?!). Dezvoltînd această teorie (sau idee, oricum, deloc neglijabilă), marele nostru scriitor din Cîmpia Sorociei, stabilit de o viață la Moscova, dă verdictul că moldovenii ar fi o națiune osîndită pe viață la munci... Și dacă nu am fi fost încreștinați, cu două milenii în urmă (fac această precizare pentru a sublinia și temeinicia acestui atașament față de creștinism), așadar, dacă nu aveam implantată în suflet legea ortodoxă, care îi obligă pe cei credincioși să nu lucreze fizic de sărbători, atunci ne-am fi stins ca neam, am fi pierit

din cauza muncilor care început au, nu au însă și un sfârșit.

În această originală doctrină a sa, Ion Druță se referea mai ales, dacă nu exclusiv, la țărani noștri. Noi, în demersul nostru vizând lecturile, nu vom face abstracție de țărani, deși nu pornim de la delimitările stabilite în ceea ce privește categoriile sociale. Vom încerca să găsim un numitor comun pentru aceste categorii (extrem de diferite, la noi, și acum; mai mult, ele și actualmente aflându-se într-un anumit antagonism). Așadar, vom vorbi despre tineri – elevi, studenți, țărani, muncitori, funcționari, alți intelectuali de vîrstă tînă. Oricît de mari ar fi diferențele între ei (să zicem, între tinerii de la universitate, din Chișinău, și colegii lor de generație ce au mai rămas „la coarnele plugului”, la muncile agricole), există între ei și destule tangențe, aspecte comune, asemănări vizibile.

Firește, oamenii noștri de la țară nu își pot permite, nici în prezent, luxul de a citi vara, cînd pămîntul geme în așteptarea lor, ca să fie îngrijit, lucrat, apoi și ușurat de rodul culturilor agricole. Nici măcar iarna ei nu pot „rupe” zi de zi vreo oră pentru „cetit” cărților, revistelor, ziarelor restante din vară-toamnă sau al scrisorilor primite mai înainte de la cei dragi. Doar la sărbători – și calendarul de iarnă este deosebit de generos la acest capitol – locuitorii satelor se pot apleca și asupra tipăriturilor. Scriu aceste rînduri și în fața ochilor îmi apare chipul mamei... Avea un adevărat cult pentru cuvîntul tipărit, cu deosebire pentru cel din cărțile bisericești. Sfînta Scriptură o deschidea ca să citească măcar vreo cîteva pagini, uneori cu voce tare, în fiece duminică și de sărbători (religioase, evident, alte sărbători nu cunoștea, dar nici nu le recunoștea). În anumite zile de odihnă își oprea ochii și peste paginile altor cărți, „lumești”, dintre acestea cap de listă făcea *Baltagul* lui M. Sadoveanu, la care se întorcea adeseori. Mama ne-a transmis și nouă, copiilor, interesul și plăcerea de a citi. Parcă în continuarea unei frumoase tradiții familiale, toate surorile mele citesc

cu pasiune: săptămînal – *Literatura și arta și Timpul*, lunar (sau o dată în două luni, după cum izbutesc să le trimit) – *Povestea mea* sau *Întîmplări adevărate*, trimestrial – *BiblioPolis*... Iar între aceste publicații periodice își fac loc și unele cărți: oricît ar părea de greu credibil, și acum, nu numai intelectualii, dar și alți oameni, poate și mai necăjiți, de la țară, pasionați de lectură, caută să citească autorii, respectiv, volumele care fac vîlvă la Chișinău. Sora Liuba, bibliotecară, a citit printre primii în părțile noastre (Putinești-Florești din Cîmpia Sorociei) *Tema pentru acasă* a lui Nicolae Dabija, împrumutînd de la Biblioteca raională „Ion Creangă” un exemplar, pe care sora mai mare, țața Dusia, l-a citit în timpul sărbătorilor de iarnă, ca să-l transmită pentru perioada sărbătorilor de Paști altei surori, Galina, de la care romanul a prins a colinda și pe la alte rude și vecini, mai ales prin case de profesori, învățători, agronomi, felceri putineșteni. Aceștia, fiind mai puțin legați de muncile cîmpului, au și alte ritmuri la lectură, încît, pînă la Duminica Mare s-ar putea să aibă Nicolae Dabija și în satul meu natal cîteva zeci de noi cititori. Din cîte știu, adună cititori și romanul Claudiei Partole *Viața unei noți sau Totentanz*, următorul la rînd e noua narațiune a lui Aurelian Silvestru, posibil și alte apariții editoriale ce au bulversat capitala basarabeană în ultimul timp. Mama, nu țin minte să fi împrumutat cuiva vreo carte, pentru „cetit”, cum spunea ea, dar iată că surorile mele, avînd biblioteci personale frumuzele, fiind posibil mai la curent cu autorii sau lecturile ce merită atenție, „propagă” – benevol și, se pare, chiar cu plăcere – revistele sau cărțile disponibile, printre consătenii dornici, interesați de lectură.

Subiectul abordat de noi – cum să ne facem o vară de neuitat – are, cu certitudine, pentru multă lume, o „rezolvare” tradițională: „mergem la munte”, „mergem la mare”!... Foarte posibil, acum, unii vor găsi soluția în a pleca în străinătate: să-și vadă rudele, dar să și muncească acolo cîteva luni, pentru un ban la casă. Persoanele din ultima categorie – cei care se duc în lunile de vară ca să

muncească în neagra străinătate – evident, nu pot constitui obiectul atenției noastre în acest articol. Ne vom referi însă neapărat la cei care au formidabila șansă de a merge vara la odihnă. Orice fel de relaxare nu exclude cititul cărților, ba poate dimpotrivă chiar. Se vor schimba probabil opțiunile de lectură: dacă la mare sau la munte există loc, timp, anturaj, condiții prielnice și pentru citirea unor cărți serioase, apoi cât timp ne deplasăm prin gări și aeroporturi, prin trenuri sau avioane, aici mai curînd vom căuta să facem niște lecturi facile – reviste gen *Povestea mea* ori de integrame, cărți de aventuri sau romane polițiste, narațiuni istorice ori sentimentale... Liceenii și studenții, chiar și în toiu vacanței mari, e bine să rețină axioma că, în genere, nu poate exista vacanță „liberă de lecturi” pentru un tînăr studios, care vrea să devină un bun specialist, să facă o carieră pe cinste. Mai mult, tocmai vara este timpul potrivit de a citi anumite cărți pe care, în timpul anului de învățămînt, nu au putut să le deschidă, fiind nevoiți să se ocupe prioritar de volumele prevăzute ca obligatorii în programa de studii. La fel ar trebui să procedeze și elevii din clasele mici și medii.

În acest context, nu putem trece cu vederea programul *Lecturile verii*, susținut de mai mulți ani deja de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Este o inițiativă extrem de valoroasă, prin faptul că cele 31 de filiale ale BM „Hasdeu” își țin mereu ușile deschise, cît de mare e ziuica de vară, astfel zeci de mii de volume așteptîndu-și mereu potențialii solicitanți. Tot așa însă, aceste 31 de biblioteci vă oferă un loc sigur pentru a citi în voie, în liniște și pace. Mai e la mijloc și acest amănunt: bibliotecile noastre, mai exact, bibliotecarii noștri, compar (și) în aceste luni de vară ca niște buni sfetnici, consultați bine informați pentru cei aflați în dilemă: ce e mai bine, ce e mai util sau mai plăcut să lectureze în această perioadă a anului. În fine, nu putem face abstracție nici de faptul că cel ce trece pragul bibliotecilor în aceste zile caniculare, poate beneficia și de variate programe: culturale,

instructive, distractive, nu rămîne decît să alegeți ce vă este mai mult pe plac. A spus cineva, cu multă dreptate: cartea e cel mai bun prieten, deoarece este prietenul care nu te va trăda niciodată... Extrapolînd, vom spune că biblioteca nu-și trădează niciodată prietenii, alias utilizatorii, beneficiarii. De aceea vă și îndemnăm să profitați de această generozitate a cărții, a bibliotecilor, a bibliotecarilor. Desigur, pentru a fi demni de asemenea prieteni, e bine să avem o și abordare personală cît mai clară: ce dorim să citim, ce autori preferăm, de ce subiecte, genuri sau specii de literatură avem nevoie și, în primul rînd, să ne dumerim dacă în genere dorim, preferăm, căutăm, avem nevoie... Vreau să cred că prietenii, apropiații, cei mai numeroși beneficiari ai filialelor și sălilor de lectură din rețeaua BM „B.P. Hasdeu” nu se confruntă cu asemenea dileme. Ca și oricare alt anotimp, o vară poate deveni memorabilă prin vreo frumoasă escapadă la munte; printr-o săptămînă-două petrecute pe o plajă, „la marginea mării”; prin niște excursii sau vizite de familiarizare cu centre culturale, monumente istorice; nu mai puțin – prin vreo relație sentimentală intens trăită. Dar acest anotimp, ca și celelalte trei, va deveni la fel de neuitat și prin contactul cu biblioteca, cu cartea, cu lecturile. Cu anumite eforturi – financiare sau de natură strict umană – poți reveni la mare, la munte, la vreun obiectiv de interes turistic. La fel, poți reveni la un om drag – de regulă, tot cu un consum, fie el sufletesc, fie din nou material. Însă la o carte poți reveni ori cînd și oricum, fără a face vreun efort ieșit din comun: cărțile ți se oferă fără a cere nici măcar cea mai neînsemnată recompensă, poate doar cu excepția dorinței de a fi citite. Prin aceasta cartea își asigură un segment, un loc, un rol, cu totul aparte în scara valorilor. Inclusiv capacitatea de a impresiona sufletul omenesc, creierul uman, astfel lecturile devenind memorabile. Iar prin ele – și anotimpul în care facem aceste lecturi, în cazul dat vara, ce vine și poate fi pentru oricine, an de an, un anotimp de neuitat.

ROLUL DE COMUNICATORI AL BIBLIOTECARILOR

Prof. univ. dr. Ion STOICA

Abstract

The article is about a library communication function. In the last years the communicative function of the information structure was approached in the special literature with a high frequency, but is poor and lack of depth in the treatment of the librarian role in communication. The article lists the changes produced in the society and reflected in library activities. The reality of the modern libraries highlights the set of forms of communication where the librarian is implicated. The article mentions new representative interactive form with a powerful force of communication and underlines the importance of the integration in the information energy flow of the information specialist and notes the importance of the communication education of the librarians.

Keywords: *communication, librarians, information specialist, communication education, communication function in information structure.*

Nu știm destul despre determinarea și implicarea comunicațională a diferitelor profesii. Știm, însă, că nicio profesie nu se poate dezvolta în afara fluxurilor de comunicare ale domeniului și că intensitatea și calitatea comunicării profesionale reflectă, deși în proporții încă incerte și în forme încă imprecis conturate, nivelul preocupărilor pentru performanță. Oricâte conexiuni, adiacențe și cauzalități ar sta la temelia progresului unui câmp profesional, o severă analiză multiunghiulară, din perspectivă contemporană, conduce

în mod inexorabil la evidențierea priorității componente comunicaționale. Pentru profesiile infodocumentare, imperativul comunicării largi și profunde este, astăzi, incontestabil.

Informația este matriceală, dar comunicarea este, cu necesitate, consecințială. La scară generală, relația pare, adesea, ambiguă însă, la scară infodocumentară, traseele sunt, în ultima vreme, mai ușor de urmărit, finalitățile pot fi decelate și investigate rațional.

Bibliotecarii, profesioniștii tradiționali ai celor mai cunoscute și mai răspândite structuri infodocumentare au devenit purtătorii sensului contemporan al existenței acestor organizații unice ale societății. Arhetipul biblioteconomic nu a favorizat abordarea comunicațională a profesiei, ba, dimpotrivă, a încurajat persistența reprezentărilor comune, instalate solid, de milenii, bazate pe scheme statice, aproape contemplative și chiar mistice, izolaționiste și atemporale. Dar, nu trebuie ignorat faptul că salvarea memoriei omenirii a fost tocmai consecința acestui arhetip, urmare a unei, în realitate, laudabile capacități de adecvare la presiunile vremurilor. A fost nevoie de o întregă și dramatică revoluție a mișcării informației pentru ca o profesie cu vocație comunicațională profundă să-și descopere o nouă filosofie, noi modalități și mijloace de acțiune, din ce în ce mai conforme cu misiunea ei teleologică fundamentală. De aceea, o discuție despre funcția de comunicare a bibliotecilor

trebuie să pornească, în special, de la principiile integrative și participative ale contemporaneității, de la nevoia de recorelare a acestei profesii cu alte zone ale mișcării informației, în numele vechiului ideal de punere în comun a întregului lor potențial de cunoaștere.

Flexibilizarea modelului profesional biblioteconomic, din această perspectivă, presupune reconsiderarea tuturor fundamentelor principiale și a tuturor etapelor procesuale. Debutul oricărei abordări la nivelul modelului este abordarea strategică, înțelegerea caracteristicilor epocii și a sistemismului informațional. Fără informație, comunicarea nu există și fără participare generalizată societatea modernă intră în colaps. Dacă structurile infodocumentare sunt fundamental comunicaționale, înseamnă că toate caracteristicile lor de agenții de comunicare trebuie să se regăsească, în forme specifice, în profilul modelului profesional. Orice proiecție în folosul creșterii performanțelor structurilor infodocumentare trebuie tradusă în politici formative, în forme de integrare globală, în programe de acțiune, în modalități de evaluare. Comunicarea performantă în sfera cultural-științifică nu este o rezultantă spontană, nu se realizează într-un cadru al izolării, ci se învață sistematic, într-un spațiu deschis tuturor cooperărilor. Dinamica interioară a cunoașterii se manifestă, în primul rând, prin dinamica informațională, prin stimularea conexiunilor și prin abordarea critică a rezultatelor. La rândul ei, comunicarea are o dinamică puternic susținută de motorul intermediar, de profesii care se corelează prin metodologii, limbaje și responsabilități compatibile.

Bibliotecarii au avut întotdeauna dificultăți și restanțe în a-și conceptualiza domeniul, dar, în ultimele decenii, au operat cu înlesnire și cu determinare cu virtuțile simbolizării și clasificării, adică au

pus în operă elementele de funcționalizare superioară a comunicării profesionale. Acest efort comun a însemnat depășirea înțelegerii comunicării doar ca un simplu proces de relație semantică între emisie și recepție. Conștiința imperativului punerii în comun a sensurilor complexe și variate ale mesajelor a condus, treptat, la aprofundarea diferitelor etape ale acestor relații, la tratarea specifică și, în același timp, unitară a tuturor stărilor comunicaționale care se dezvoltă în cadrul fluxurilor infodocumentare.

Natura integral informațională a profesiilor infodocumentare, atât de evidentă încă din prima jumătate a secolului XX, a facilitat noi accepții și forme de acțiune. N-a fost ușor nici pasul pentru înțelegerea corelației dintre caracteristicile comunicaționale ale structurilor infodocumentare și acțiunile consecințiale legate de atitudinea și comportamentele profesioniștilor informației din acest cadru structural. Și a trecut, de asemenea, destul de mult timp de la înțelegerea legăturii amintite și dinamica tabloului general al mișcării profesionale reale. Literatura de specialitate a abordat, în ultimele trei decenii cu o mare frecvență, problematica funcției comunicaționale a structurilor infodocumentare, dar e încă săracă și lipsită de profunzime în tratarea rolului principal de agenți de comunicare al bibliotecarilor. E greu de admis că organizațiile din perimetrul informației, inclusiv bibliotecile, pot fi performante utilizând profesioniști fără abilități de comunicare și fără convingerea că, astăzi, rațiunea de a fi a acestor structuri nu poate fi alta decât comunicarea.

Adecvarea conceptuală, atitudinală și comportamentală a bibliotecarilor se pot realiza doar ca rezultat al unei strategii globale, consecvent tradusă în politici raționale, pe toate planurile și construite preponderent din perspectivă comunicațională. Capacitățile de comunicare ale

bibliotecarilor pot conduce spre evoluții benefice, nu numai în interiorul profesiilor specifice, ci și în zonele exogene, din amonte și din aval, pe tot cursul sinuos și complicat al receptării informației. Toate procesele și evenimentele biblioteconomice, de orice natură și de orice extensie, pot fi compromise de incompetența comunicatorilor, de lipsa de adecvare, de pertinență și de ținută publică ale acestora.

Bibliotecarii sunt comunicatori speciali care dispun de cel mai diversificat instrumentar de comunicare, de toate avantajele coroborării existenței stocurilor de informații proprii cu disponibilitățile sistemice. Ei sunt profesioniștii privilegiați care pot utiliza inteligent sensurile și fluxurile integratoare ale mișcării contemporane a informației. Ce bază mai bună poate avea comunicarea în perimetrul cultural-științific? Bibliotecarii nu sunt doar agenții unei sfere dinamice de intermediere, ci sunt, în același timp, producători și comunicatori de energie informațională. Chiar dacă este vorba despre o energie greu de cuantificat, aceasta este o forță catalitică fără de care motorul informațional nu poate funcționa decât la o putere mult mai redusă, departe de cerințele societății moderne.

Integrarea în fluxul energetic informațional este, de asemenea, cum am subliniat deja, o problemă de strategie, de competențe și de organizare sistemică, la care profesioniștii informației sunt obligați să răspundă. Energia informațională se manifestă prin fluxuri interferente, convergente și divergente, prin obiecte informaționale de o mare diversitate și, mai ales, prin forța comunicațională a celor care știu să organizeze, să disponibilizeze și să promoveze informația la nivelul colectivităților și al indivizilor. Efectele energiei informaționale traversează toate câmpurile mișcării ideilor, iar spectrul general al consecințelor este indescrisibil, în extensie și în profun-

zime. Deși bibliotecarul este considerat încă profesionistul mai puțin implicat în comunicarea dinamică, el produce situații și elemente comunicaționale cu un important potențial, simboluri și entități care „vorbesc” în locul lui sau împreună cu el, orientează, coroborează, transmit mesaje, se înscriu semnificativ în ansamblul comunicațional al societății. Întregul sistem de referințe al structurilor infodocumentare se bazează pe cunoștințele, abilitățile și voința de acțiune a acestora, pe capacitatea lor de implicare și de coordonare, adică tocmai pe factorii care determină caracterul sintetizator al funcției de comunicare.

Potențialul și realitatea funcțională a bibliotecilor moderne pun în evidență un ansamblu de forme unisensuale și bisensuale de comunicare, în care sunt implicați bibliotecarii. Istoria recentă a acestor profesii indică modificări importante ale locului comunicării în practica profesională cotidiană. A crescut și a devenit mai reprezentativă zona formelor bisensuale, interactive, cu o mare forță de comunicare. Convergențele formelor unisensuale și bisensuale sunt impresionante prin consecințele lor și prin raporturile de complementaritate, precum și prin tendința de prevalență, în ultima vreme, a formelor interactive. Cel mai intensiv perimetru de comunicare, în care se verifică în fiecare zi capacitățile comunicaționale interactive ale bibliotecarilor este cel al serviciilor publice. Formele unisensuale, cataloagele, bibliografiile, unele acțiuni precis direcționate, oferta structurală, în ansamblu, au și ele un rol fundamental în activitățile de comunicare pentru că se bazează, în esență, pe concluziile numeroaselor modalități de testare, de analiză și de sintetizare, prin comunicare directă, a nevoilor utilizatorilor.

Nevoia de comunicare determină conținutul și dinamica profesiilor de intermediere. Comunicarea, directă sau indirectă,

ca obiectiv principal al tuturor programelor formative, începe să fie markerul cel mai puternic al gândirii profesionale și al expectanțelor bibliotecarilor, expresia contemporană superioară a deontologiei lor de breaslă. Această filosofie și direcție de acțiune nu reprezintă o opțiune arbitrară a formatorilor profesioniștilor din spațiul infodocumentar, ci un corolar al dezvoltării contemporane a mișcării informației. Cercetarea stadiilor diferitelor categorii de mesaje demonstrează cât de necesară este intermedierea în procesele de regăsire a informațiilor și de punere în relație a surselor și a conținuturilor acestora. Educația pentru comunicare trebuie să abordeze toate procesele intermediarii infodocumentare și, cu deosebire, trebuie să investigheze zona serviciilor de referințe și de legătură directă cu toate categoriile de solicitanți de informații. În această zonă, rolul de comunicatori al bibliotecarilor are cele mai generative consecințe. Aici se pot decela și pune în aplicare cele mai adecvate forme de interconexiune, traducerea comunicațională a fiecărei etape de intermediere, repotențarea comunicării verbale, abandonată în trecut, esențializarea mesajelor, adoptarea celor mai favorabile interfețe ale programelor informatizate, orientarea în acest sens a atitudinilor și a comportamentelor profesionale.

În teritoriile comunicării se pot descoperi și valorifica cele mai productive forme de cooperare profesională, astfel încât în-

tregul structurii să se comporte sistemic, utilizatorii să devină parte integrantă, în sens activ, a mișcării informației. Singura amenințare reală pentru bibliotecari, din punct de vedere profesional, este tocmai abstragerea din fluxurile de comunicare, izolarea savantă sau neputincioasă, ignorarea formelor vii de relație interumană. Printr-o comunicare performantă, realizată inclusiv prin însușirea unor tehnici moderne de comunicare, bibliotecarul devine un factor constructiv al receptării critice și un reper de imagine cu o importantă forță de promovare a valențelor informației.

Pe de altă parte, educația pentru comunicare a bibliotecarilor nu trebuie să se limiteze la relația directă cu utilizatorii. Prezența lor în presă, nu doar în cea profesională, construirea unor evenimente informaționale puternic iradiante, implicarea în fluxurile informaționale curente, cultural-științifice și de altă natură, pot reprezenta nu numai contribuții necesare la reconsiderarea profesiilor infodocumentare și la recunoașterea capacității profesioniștilor, ci și participări productive la dinamica generală a comunităților.

Comunicarea este un teritoriu atât de vast și o sferă de nevoi atât de neîmplinite încât izolarea, indiferența, sfoșenia unor specialiști funciar legați de comunicare devin, în fapt, carențe etice majore și expresia nedorită a unui management vestit, lipsit de viziune și de forță.

CONCEPTUL DE DESIGN, ÎNȚELEGEREA ȘI APLICAREA LUI ÎN SPAȚIILE PENTRU COPII LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”

Aliona ȚURCANU,
masterand, USM,
șef oficiu, Departamentul relații cu publicul;
dr. Lidia KULIKOVSKI

Abstract

The design is a key element in the arranging of children library space, element changing the library image. It's important to take consideration in this case the opinion of different people, the user interests, the personal and other aspects such as accessibility, functionality, esthetics, quality of the construction materials and decoration, furniture, lighting, colors, equipment etc. At present the librarians note the necessity of renovation and development of children libraries.

Keywords: *design, interior design, library architecture, library spaces, public libraries, spaces for kids, furniture, space planning.*

În ultima sa lucrare, profesorul Ion Stoica afirma: „Arhitectura bibliotecilor are din ce în ce mai multe elemente ale spațiilor de maximă complexitate, determinate și dominate de prezența omului liber și responsabil de propriul său destin. În locul circuitelor separate (intern și public) și al zonelor interzise, utilizatorului modern i se oferă modulări accesibile, acces orientat, opțiuni stimulative, disponibilitate pentru dialog, forme de a trăi și de a folosi conectivitatea într-un mod cât mai apropiat de polifațetarea naturală, dar potențate de forța mirobolantă a tehnologiilor.”* Această înseamnă un design ad-hoc al spațiului, care reprezintă interfața dintre utilizatorul real sau potențial și bibliotecă și constituie

în relație directă cu sentimentul pe care îl au despre instituție. Ambianța reprezintă efortul de a realiza un design care să producă efecte emoționale specifice utilizatorilor ei, să facă plăcută folosirea bibliotecii și să accentueze utilitatea ei. În acest sens, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a efectuat un studiu cu privire la designul spațiilor pentru copii în bibliotecile publice.

Au fost solicitate opiniile privind designul spațiilor pentru copii din filialele BM „B.P. Hasdeu” bibliotecarilor și viitorilor BM specialiști (studenți de la Facultatea de jurnalism și științe ale comunicării). Metoda de cercetare utilizată a fost sondajul, o modalitate eficientă în viziunea noastră, de a analiza opiniile și sugestiile celor care pot îmbunătăți designul în bibliotecile publice.

Sondajul a fost realizat în perioada februarie-martie 2011 de către bibliotecarii din rețeaua BM „B.P. Hasdeu”. Ancheta includea 11 întrebări dintre care opt au fost de tip închis, cu răspunsuri prestabilite cu mai multe variante de răspuns, și trei de tip deschis. Prin aplicarea acestui chestionar am intenționat să identificăm nivelul de conștientizare de către personalul bibliotecii a conceptului „Designul spațiilor pentru copii în bibliotecile publice”; cum apreciază aceștia designul spațiilor în care își desfășoară activitatea; cum influențează utilizatorii spațiile, precum și necesitatea renovării și reamenajării spațiilor în filialele BM „B.P. Hasdeu”. La chestionarul propus s-a dovedit receptiv personalul a

* Stoica, Ion. *Sensul schimbării în universul info-documentar*. Constanța: Ex Ponto, 2009, p. 14.

24 din cele 31 filiale ale BM „B.P. Hasdeu”. Ca grupuri din eșantion au fost: un director adjunct (din trei), trei manageri ai departamentelor (din șase), nouă șefi de filiale (din 20), 20 bibliotecari principali (din 20), 27 șefi de oficiu, 38 bibliotecari, șapte studenți, în total 105 persoane, de diferite vârste (21-57 ani).

Care este noțiunea de „design” în viziunea Dvs.? a fost prima întrebare din chestionar, prin care se solicita definirea noțiunii de „design”. 67,3% din bibliotecarii intervieuați înțeleg noțiunea de „design” la general, fără tratarea acesteia în relație cu biblioteca și utilizatorii săi, mai exact, o percep ca pe:

- 1) o activitate creativă de amenajare a spațiilor interioare;
- 2) o schiță sau un plan menite să creeze niște spații confortabile, care pot uimi;
- 3) imaginea unei încăperi.

Dintre ei 9,6% susțin că „designul” înseamnă aspectul exterior al unei construcții, imaginea unei instituții etc. 7,7% concep „designul” ca pe o disciplină, ce ține de estetica obiectelor, începând cu conceperea obiectelor uzuale până la urbanism și amenajarea peisajului. 3,8% susțin că „designul” este:

- 1) un proiect de creație;
- 2) o schiță de proiect, care asigură unui produs un randament funcțional.

Doar 11,6% au manifestat o atitudine, care poate fi tratată ca neștiință în noțiuni elementare de design, lăsând fără răspuns această întrebare.

Putem afirma că majoritatea respondenților (88,4%) au răspuns corect la prima întrebare. Noțiunea de „design”, foarte amplă, întrunește în sine toate opiniile expuse de cei chestionați. Îmbucurător este faptul că numărul celor care au tratat noțiunea de „design” în corelație cu biblioteca este mai mare.

Pentru o analiză mai profundă s-a recurs la opțiunea de a diviza intervievații după funcțiile pe care le ocupă: astfel, *șefii de oficiu* înțeleg noțiunea de „design” drept o artă de amenajare a spațiilor în general, și a celor de bibliotecă în special. Unii dintre ei consideră „designul” ca arta de a îmbina armonios cerințele de utilizare a unor produse de bibliotecă. *Bibliotecarii principali* consideră, pe bună dreptate, că „designul” reprezintă aspectul exterior sau interior al unor încăperi din punct de vedere estetic, un model de amenajare a spațiilor, felul cum arată un spațiu, cum este decorat, ce mobilier conține, punând accent pe o funcționalitate maximă, dar și pe aspect estetic. *Șefii de filiale* au aceleași păreri despre „design”, doar că se adaugă opinia că „designul” este schimbarea anturajului în cadrul unei instituții conform diverselor principii, reorganizarea spațiilor, întâlnirea frumosului cu utilul. *Studenții* de la Facultatea de jurnalism și științe ale comunicării, specialitatea biblioteconomie, s-au dovedit a fi mai concreți și au tratat noțiunea de „design” în corelație cu biblioteca. Aceștia au opinat că „designul” este aranjarea spațiilor în biblioteci, a mobilierului și că autori ai „designului” sunt bibliotecarii înșiși.

Când auzim cuvântul *design*, instantaneu avem o multitudine de indicii și de întrebări ce se agită simultan în minte. Această agitație de repere și de necunoscut provoacă de cele mai multe ori confuzie. Confuziile sunt frecvente și la nivel mai înalt. De exemplu, în revistele de amenajări de interior designul este confundat cu stilismul. De multe ori confuzia merge chiar până la a identifica arhitectul cu designerul. Acest lucru se întâmplă, în primul rând, datorită neinformativității și circuitelor de comunicare închise ale specialiștilor, iar apoi datorită proximității sferelor de activitate.

Analizând datele din tabelul nr. 1, în care se prezintă răspunsurile obținute la

Tabelul nr. 1

	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)	6 (%)	7 (%)	8 (%)
a) arhitectura localului	19	7	7	8	13	8	26	3
b) aranjamente interioare	39	15	13	9	6	8	3	-
c) aranjamente exterioare	7	9	10	14	16	17	15	4
d) spații estetic amenajate	20	22	19	12	13	5	1	-
e) spații ergonomice	11	12	13	13	17	14	4	5
f) mobilier frumos	2	15	9	27	16	15	7	1
g) mobilier ergonomic	3	9	17	8	11	16	21	3
h) alte (desfășurări)	2	-	-	-	-	-	1	25

întrebarea *Ce înseamnă, în viziunea Dvs. design în biblioteca publică? Clasați opțiunile, atribuindu-le un număr de la 1 (cel mai corect) la 8 (incorect)*, se constată că 26% consideră incorect că designul în bibliotecă înseamnă arhitectura localului.

Dar, în același timp, 19% din cei intervievați cred totuși că designul în bibliotecă se referă la arhitectura localului, ca urmare, acest răspuns constată că bibliotecarii nu știu ce înseamnă design în bibliotecă și nu consideră că implicarea bibliotecarului în amenajarea spațiilor pentru copii este obligatorie. Cel mai corect au răspuns 39% din cei chestionați care au pledat pentru răspunsul *b) aranjamente interioare*, luând în considerație că designul în bibliotecă înseamnă nu altceva decât amenajarea unor spații estetice, comode, funcționale etc. Faptul că designul în bibliotecă ține de aranjamentele exterioare, îl consideră incorect 17% din cei chestionați.

Pentru opțiunea inclusă în punctul *d) spații estetic amenajate* au optat 22% susținând că este corect, și 20% au dat cel mai corect răspuns. Astfel, putem afirma că 42% din bibliotecarii înțeleg corect noțiunea de design aplicat în activitatea bibliotecii publice și sunt mai aproape de noțiunea designului aplicabil în bibliotecă. Faptul că designul presupune spații ergonomice e indiscutabil, și acest fapt vin să-l confirme 11% din cei chestionați, care con-

sideră că designul cel mai corect înseamnă și spații ergonomice. Cu o deplasare în partea răspunsurilor incorecte avem rezultatul de 17%, care este cel mai mare în acest compartiment, ceea ce înseamnă că 17% consideră că designul nu are nimic în comun cu spațiile ergonomice, or, aceasta este o părere eronată.

Dacă 39% din cei intervievați consideră că designul înseamnă aranjamente interioare ale bibliotecii, iar 20% – spații estetic amenajate, atunci e de neînțeles de ce doar 2% au pledat pentru mobilierul frumos, ca o parte componentă în amenajarea spațiilor comode, funcționale, doar și acesta se regăsește în noțiunea de design. Același comentariu se referă și la răspunsurile primite la punctul *g)*, ceea ce ne confirmă că o parte din bibliotecarii sunt neinformați și nu știu ce înseamnă cuvântul „ergonomic”.

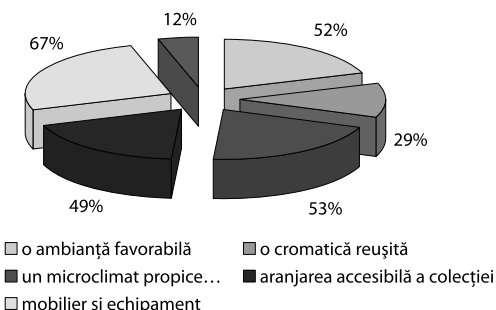
În concluzie, constatăm următoarele: bibliotecarii apreciază corect noțiunea de design în biblioteca publică și, totalizând toate răspunsurile corecte date de ei la această întrebare, conchidem că designul în bibliotecile publice, în opinia bibliotecarilor, înseamnă în ansamblu imaginea unei biblioteci pe interior și pe exterior. Bibliotecarii încep să înțeleagă că designul devine una din metodele de atracție a copiilor în biblioteca publică, deoarece interiorul unei biblioteci este un factor important

în crearea imaginii bibliotecii. Bibliotecarii înțeleg că spațiile bibliotecii publice trebuie să ofere o ambianță plăcută care să-i predisună pe micii utilizatori la studiu și lectură, la comunicare și agrement, iar asemenea spații se pot crea printr-un design care să facă agreabilă aflarea copiilor în bibliotecă și să-i motiveze să revină înapoi.

Deși la întrebarea *Ce presupune, în viziunea Dvs., amenajarea unui spațiu pentru copii la biblioteca publică?* 67% din cei chestionați pledează pentru răspunsul că amenajarea spațiilor pentru copii din biblioteca publică înseamnă mobilier și echipament pentru necesitățile copiilor, nu putem afirma că aceste răspunsuri sunt incorecte. Pentru că design înseamnă și o ambianță favorabilă (52%), care poate fi creată prin mobilier frumos și comod, care, la rândul său, creează un microclimat propice activității cu copiii, care conduce la o aranjare accesibilă a colecției (49%), la o cromatică reușită (29%). Pentru că design înseamnă spații deschise inundate de lumină, un decor atrăgător în culori calde și luminoase, cu mobilă confortabilă pentru utilizatori. O astfel de amenajare a unui spațiu pentru copii creează un climat adecvat pentru desfășurarea activităților cu copiii. Prin urmare, bibliotecarii de la BM „B.P. Hasdeu” au dat răspunsuri corecte

Diagrama nr. 1

Ce presupune, în viziunea Dvs., amenajarea unui spațiu pentru copii în biblioteca publică?

la întrebarea privind amenajarea spațiilor pentru copii.

Așadar, spațiul din biblioteca publică destinat copiilor trebuie să sprijine activitatea intelectuală a lor. Ca urmare, acesta trebuie să fie acomodat la nevoile copiilor. Schimbările trebuie să le efectueze designerii specialiști de comun acord și la inițiativa bibliotecarilor. Astfel, designul interior al spațiilor pentru copii din bibliotecile publice implică combinarea culorilor, mobilier confortabil și flexibil, rafturi accesibile cu cărți.

La întrebarea *Țineți cont de opinia utilizatorilor-copii atunci când doriți o schimbare, o reamenajare a spațiilor bibliotecii?* 59% din respondenți au răspuns că iau în considerație opinia copiilor. Fiind un spațiu în exclusivitate pentru copii, acesta trebuie să satisfacă cerințele copiilor, inclusiv să respecte normele internaționale de design. Există unele părți importante de care ar trebui să se țină cont la reamenajarea spațiilor, de exemplu: ce gamă coloristică ar trebui să predomină în bibliotecă; ce fel de mobilier să fie; cum ar dori ei să arate zona de joacă etc. Iar răspunsurile celor 29% de intervievați – un număr, totuși, mare –, potrivit cărora nu este necesar să întrebăm copiii cum ar vrea să arate spațiul lor, deoarece ei ar fi prea mici și nu pot să-și expună sugestiile, credem, nu sunt relevante. 12% nu au răspuns deloc la această întrebare, ceea ce ne confirmă că bibliotecarii nu consideră necesar să stimuleze feedbackul, dar, mai des, se pare, ei nu analizează opiniile utilizatorilor obținute din sondaje.

Chiar dacă spațiile pentru copii sunt construite cu buget redus, ar fi bine ca la amenajarea lor să se ia în calcul și preferințele estetice ale copiilor: culori pastelate, vii și contrastante, picturi cu desene animate, jucării și, desigur, cărți speciale pentru ei. De asemenea, este important de a implica copiii în timpul procesului de

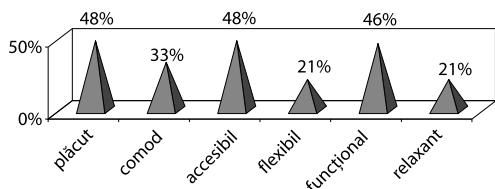
proiectare, pentru a obține informații despre ceea ce au nevoie, deoarece părerile copiilor care nu au experiență și cunoștințe în domeniul designului pot provoca incoerențe.

Analizând cele mai frumoase experiențe din țările dezvoltate privind amenajarea spațiilor pentru copii din bibliotecile publice, constatăm că toți au pornit procesul de reamenajare a spațiilor doar după ce au efectuat sondaje și au discutat cu micii utilizatori și cu părinții acestora, pentru a determina așteptările micilor cititori privind spațiile dorite din bibliotecă. Dialogul cu cititorii este un lucru de care trebuie să se țină seama în permanență.

Cum apreciați spațiul pentru copii din biblioteca Dvs.? – este întrebarea la care majoritatea celor intervievați (49-47%) apreciază spațiile pentru copii în filialele în care activează drept plăcute, accesibile și funcționale (vezi diagrama nr. 2). Sondajul arată că 33% din bibliotecari consideră că au amenajat spații comode pentru copii, iar 21% consideră că spațiile din bibliotecile în care activează creează condiții de relaxare pentru micii utilizatori. Acest rezultat demonstrează că în filialele BM „B.P. Hasdeu” spațiile pentru copii sunt amenajate estetic, ceea ce le fac plăcute și atrăgătoare, micii utilizatori se simt comod și relaxant în spațiile accesibile și funcționale, fiind ghidați de bibliotecari care-și exercită cu un înalt profesionalism meseria.

Diagrama nr. 2

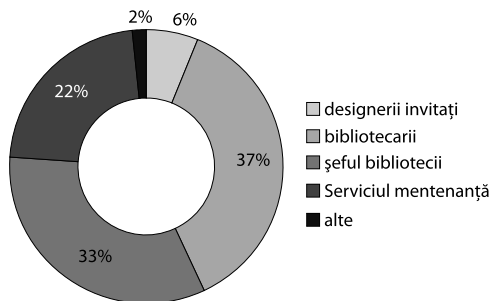
Cum apreciați spațiul pentru copii din biblioteca Dvs.?

Datele din diagrama nr. 3 reflectă răspunsurile respondenților la întrebarea *Cine se ocupă de design în instituția Dvs.?* Cei mai mulți – 62% – au ales să răspundă bibliotecarii înșiși. Aceștia evident că sunt ghidați de șefii bibliotecilor (55%). Iar cei din Departamentul Menținere al BM „B.P. Hasdeu” se implică și în activitatea de amenajare a spațiilor pentru copii. În răspunsurile date, departamentului îi revine o cotă procentuală de 37%. Ca urmare, bibliotecarilor le revine și rolul de designeri în bibliotecile publice. Rezultatele obținute demonstrează că acestora le reușește, ignorând chiar situația financiară în care se află bibliotecile din țara noastră. Este cert că bibliotecarul este un promotor al valorilor spirituale și un inițiator de relații culturale. Însuși caracterul muncii prestate de bibliotecar implică creativitate și inițiativă. Fiecare bibliotecar pune o amprentă personală în ceea ce privește organizarea bibliotecii, relația cu beneficiarii, aici intervenind în mod cert cultura, experiența și profesionalismul fiecăruia. Într-o bibliotecă, oricât de mare și dotată ar fi, fondul de documente rămâne rece și neînsuflețit, dacă bibliotecarul nu l-ar pune în valoare și circulație cu ajutorul instrumentelor specifice și metodelor folosite pentru valorificarea lui. Tot bibliotecarul este acela care determină și imaginea bibliotecii în

Diagrama nr. 3

Cine se ocupă de design în instituția Dvs.?

comunitate prin acțiunile culturale organizate, el se îngrijește de ambianța plăcută ce domină în bibliotecă, făcând-o atractivă pentru beneficiari. Dar, astăzi, bibliotecile trec printr-o criză identitară, iar construirea unei noi identități pentru bibliotecii nu poate porni de la ignorarea dinamicii contemporane în amenajarea spațiilor de către designerii specialiști. Bibliotecarii nu trebuie să ignore faptul că biblioteca publică este un concept, nu un loc fizic, o activitate, și nu o clădire. Ca urmare, biblioteca este o structură unde utilizatorul copil se poate simți liber în activitățile sale, iar aceste libertăți i le acordă spațiile flexibile și comode care pot fi proiectate doar de designeri specialiști.

Deși pare mică, cota procentuală de antrenare a designerilor profesioniști invitați în activitatea de reamenajare a spațiilor pentru copii este doar de 10 la sută – aceasta nu constituie un rezultat rău. Pentru bibliotecile din RM, la etapa actuală, de criză financiară îndelungată, invitaerea designerilor este un lux.

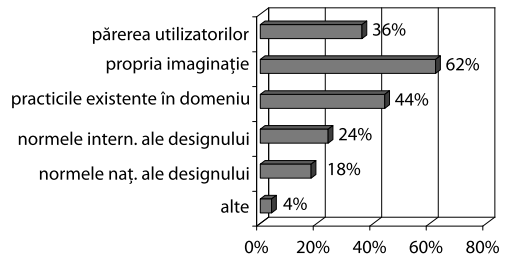
Analizând datele întrebării *De ce țiineți cont la amenajarea spațiilor pentru copii?*, observăm că 62% din bibliotecari țin cont de propria imaginație în amenajarea spațiilor pentru copii. Rezultatul ar fi excelent, dacă și la punctul a) *păreră utilizatorilor*, am fi obținut același răspuns, acesta atinând doar 36%, ceea ce denotă faptul că bibliotecarii nu întotdeauna apelează la feedback. Deoarece, numai după ce se va studia păreră utilizatorilor copii, cunoscându-le așteptările acestora, bibliotecarii, folosind propria imaginație, pot purcede la reamenajarea spațiilor. Dacă bibliotecarul purcede la amenajarea spațiilor pentru copii, folosind doar propria imaginație, acestea nu vor fi tocmai multifuncționale, deși parțial vor fi adaptate la nevoile utilizatorilor copii. E necesar să se aplice reguli de design și stiluri decora-

tive, păstrând, totodată, latura practică a interiorului.

Dacă majoritatea bibliotecarilor contează doar pe propriile puteri și imaginație în proiectarea de amenajare a spațiilor, ei aplică cu succes practicile existente în domeniu (44%).

Diagrama nr. 4

De ce țiineți cont la amenajarea spațiilor pentru copii?

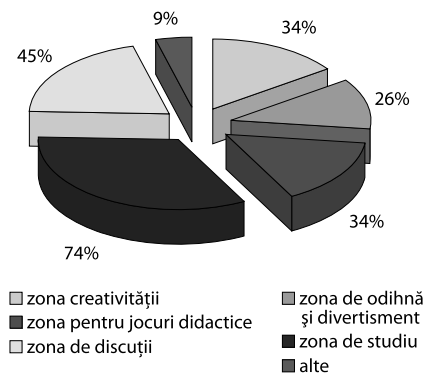
Datele privind răspunsurile respondenților la întrebarea *Ce zone amenajate aveți?* se cuprind în diagrama nr. 5. Astfel, 75% din respondenți susțin că sala de lectură este și zona de studiu unde copiii își pregătesc temele pentru acasă. 45% din respondenți susțin că au zone de discuții, după care se situează cei care susțin că au zone pentru jocuri și creație (35%).

Dar zona pentru odihnă și divertisment este amenajată mai rar, având o cotă procentuală de 27. Dacă e să ne întoarcem la tendințele designului modern aplicate în bibliotecile din țările dezvoltate, analizate în capitolul unu, remarcăm, că anume zona de odihnă și relaxare constituie niște cerințe moderne necesare de aplicat în amenajarea spațiilor pentru copii din bibliotecii. Copiii vin la bibliotecii nu doar ca să-și facă temele, să lectureze sau să se joace, dar și pentru a comunica, a se întâlni cu prietenii, a-și face noi prieteni, a-și petrece timpul liber. De aceea, se impune necesitatea de amenajare a zonelor de odihnă și divertisment în toate bibliotecile.

În societatea modernă, biblioteca publică își redefineste misiunea și responsabilitățile nu doar pentru a putea răspunde cerințelor din ce în ce mai complexe ale utilizatorilor, ci și pentru a le oferi acestora și zone diverse: pentru lectură, creație, odihnă, jocuri etc.

Diagrama nr. 5

Ce zone amenajate aveți?

Datele din diagrama nr. 6 inserează răspunsurile la întrebarea: *Cunoașteți cu ce scop vizitează utilizatorii BM „B.P. Hasdeu”?* Răspunsurile obținute ne-au confirmat că în opinia bibliotecarilor majoritatea copiilor vin la bibliotecă să-și facă temele (40%). Temele de acasă, organizate în prezent de filialele BM, sunt structurate astfel: individuale, câte doi; în grupuri mici. Bibliotecarele afirmă că de cele mai multe ori utilizatorii sunt singuri sau în grupuri, pregătindu-și temele împreună cu colegii din clasă, cu prietenii ori pe perechi, câte doi elevi, comunicând mereu asupra problemelor și sarcinilor înaintate de profesori etc. Temele cele mai solicitate de utilizatori pentru a fi pregătite la bibliotecă sunt diverse, având ca scop fixarea sau aprofundarea unor cunoștințe pe care ei nu le pot găsi acasă sau pe internet.

35% din respondenți afirmă că copiii vin la bibliotecă pentru lectură. Astfel că lectura rămâne a fi și în continuare un

mijloc de creare, formare a personalității, de sensibilizare la valorile culturii umane, la bine, frumos și adevăr, care favorizează socializarea copiilor, familiarizarea lor cu adevăratele comori ale literaturii. Bibliotecile publice vin să încurajeze lectura ca o necesitate zilnică la copii prin numeroase manifestări educative și culturale. Biblioteca contribuie la constituirea trăsăturilor morale și intelectuale ale copilului, trezindu-i interesul pentru lumea fascinantă a cărții. Pentru a atrage copilul în această lume magică a cărții, între bibliotecar, educator și familie trebuie să fie o bună corelație, care face ca interesul și gustul pentru lectură să crească mereu. Cu cât copilul se apropie mai devreme de carte, cu atât mai durabile sunt efectele în ceea ce privește comunicarea, formarea comportamentului și socializarea lui. Știind să trezim interesul copilului pentru citit, să îndrumăm și să-l stimulăm în acest sens, vor crește generații care vor simți o „sete” permanentă pentru lectură, pentru cunoaștere, pentru lărgirea orizontului lor cultural. Deci, gustul pentru lectură trebuie cultivat prin strategii coerente, viabile, pertinente, pentru ca acești oameni, mici ca vârstă, dar care au nevoie de hrana cuvântului scris, să crească cetățeni destoinici. Bibliotecarul este cel care face ca accesarea mediului cultural al bibliotecii să fie cât mai plăcută pentru micii consumatori de lectură. În aceste condiții, relația bibliotecar-copil trebuie să se bazeze pe un aspect complex de comunicare – relaționare – creativitate care, în timp, poate deveni un factor educațional. Majoritatea utilizatorilor frecventează biblioteca pentru lectură și studiu cu caracter obligatoriu, iar bibliotecarul poate să-l facă să revină, creându-i condiții comode.

Misiunea bibliotecarului ca formator al personalității copilului este de a diminua, cât mai mult posibil, distanțarea între cei doi poli – cititorul, pe de o parte, și cartea, biblioteca, pe de altă parte. Un rol important în promovarea bibliotecii

și lecturii îl are desfășurarea unui spectru larg de activități literar-cognitive, un loc aparte aparținând concursurilor literare și de creație.

Contradictorii sunt răspunsurile obținute vizavi de accesarea internetului: în opinia bibliotecarilor – 20%, ceea ce contravine sondajului efectuat de Departamentul marketing, unde la întrebarea respectivă a fost obținut răspunsul că 60% utilizează internetul. Aceasta din urmă de mult a devenit o parte indispensabilă a bibliotecii publice și datele sondajului efectuate de Departamentul marketing par a fi mai aproape de realitate. 10% vin pentru comunicare și să se întâlnească cu prietenii, iar faptul că doar 5% din utilizatorii-copii vin la bibliotecă să-și petreacă timpul liber denotă faptul că aceștia nu concep biblioteca ca un loc de odihnă și relaxare. Cum ar putea influența schimbarea în această direcție bibliotecarul? În primul rând, acesta ar trebui să analizeze dacă oferă spații și pentru asemenea vizite, iar în cazul în care acestea lipsesc, să le amenajeze. În al doilea rând, copiii ar trebui îndrumați să înțeleagă că biblioteca este locul ideal de interferență a activităților obligatorii cu cele de recreere și petrecere a timpului liber. Astfel, a sosit momentul pentru conceperea și derularea programelor de organizare a timpului liber al co-

piilor de diferite vârste în decursul anului școlar și, mai ales, în vacanțele școlare.

Cu certitudine, biblioteca contribuie la educarea și formarea tinerei generații prin oferirea accesului la patrimoniul cultural național și universal, la surse și tehnologii informaționale moderne, la servicii, programe și activități informativ-culturale, acces în spații fizice bine dotate și comod amenajate.

46% din cei intervievați la întrebarea *De ce are nevoie un bibliotecar ca să susțină un design modern în bibliotecă sa?* au răspuns că au nevoie de:

- dorință în a schimba ceva în amenajarea spațiilor pentru copii, aceștia fiind bine instruiți (43%);
- cunoașterea practicilor mondiale (44%);
- susținerea administrației (50%).

Dorința și setea de schimbare înseamnă mult pentru un bibliotecar, dar nu mai puțin contează instruirea. Despre aceasta am menționat anterior, numai niște bibliotecari bine instruiți și informați își pot trasa proiecte optime de reamenajare a spațiilor și le pot realiza cu succes, de aceea răspunsul respondenților care pledează pentru instruire e promițător. Aplicarea și implementarea practicilor mondiale în acest domeniu sunt inevitabile, mai ales, că designul în bibliotecile din țările dezvoltate are o istorie mare și frumoasă, demnă de urmat.

Diagrama nr. 6

Cunoașteți cu ce scop vizitează utilizatorii BM „B.P. Hasdeu”?

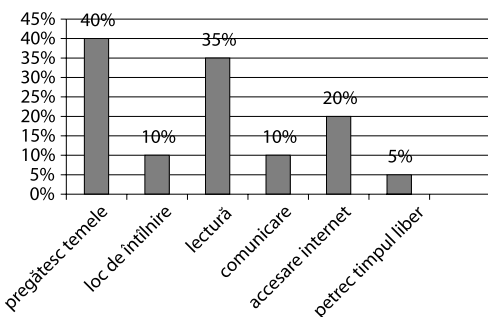
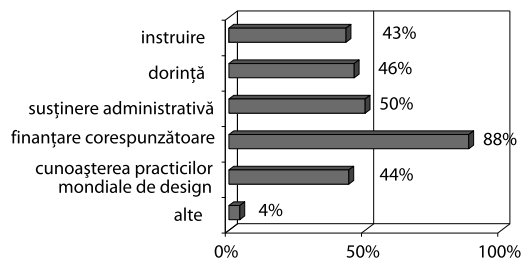

Diagrama nr. 7

De ce are nevoie un bibliotecar ca să susțină un design modern în bibliotecă?

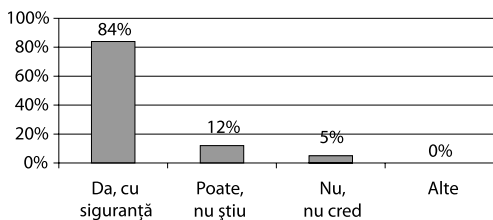

Că marea majoritate a celor chestionați (88%) pledează pentru o finanțare corespunzătoare explică faptul că bibliotecarii analizând practicile mondiale în designul interior al bibliotecilor recunosc, cu certitudine, că doar prin dorința de a schimba ceva în amenajarea spațiilor pentru copii în bibliotecile publice din țara noastră nu poți reuși. Designul în bibliotecă costă, chiar dacă e realizat și cu puterile proprii.

Întrebarea de final a sondajului a fost *Dacă a-ți avea posibilitate, a-ți iniția redesignul bibliotecii Dvs.?* Variantele de răspuns însuflă optimism: 84% din bibliotecari, sunt pentru a iniția o reamenajare a spațiilor, aceștia au răspuns: *Da, cu siguranță*. 12% au răspuns: *Poate, nu știu*. Cei care au răspuns *Nu*, doar 5%, relevă faptul că această categorie de bibliotecari include persoane indecise și nesigure în forțele proprii. Dar nu numai de factorul financiar depinde acest proces. Nu întotdeauna crearea noului se obține prin distrugerea vechiului, uneori e mai bine să se aducă la perfecțiune ceea ce s-a creat deja, având în vedere situația financiară existentă.

Diagrama nr. 8

Dacă a-ți avea posibilitate, a-ți iniția redesignul bibliotecii Dvs.?

Concluzii

Scopul sondajului a fost identificarea gradului de cultură a designului în rândul bibliotecarilor BM. Rezultatele obținute au

demonstrat că bibliotecarii percep corect noțiunea de design și aplicarea acesteia în amenajarea spațiilor pentru copii în bibliotecile publice. Deși expunerile privind noțiunea de „design” diferă de la un grup la altul, generalizând aceste opinii, conchidem că, în viziunea bibliotecarilor intervievați, „design” înseamnă amenajarea unor spații calde, comode, accesibile și funcționale pentru copii în bibliotecile publice, având în vedere cerințele și aspirațiile acestora, astfel, creându-le copiilor condiții și pentru învățare, dar și pentru odihnă.

Designul modern îmbină, într-o anumită măsură, elemente din etapele precedente, tendința predominantă la etapa actuală fiind îmbinarea spațiului deschis, spațiului de joacă cu „atmosfera confortabilă”, „de casă” și spații izolate destinate studiului individual sau în grup.

Pornind de la faptul că bibliotecarii au înțeles corect noțiunea de design și răspunsurile acestora vizavi de cum înțeleg ei amenajarea spațiilor pentru copii au fost corecte. Așadar, în opinia lor, care este corectă, spațiul din biblioteca publică destinat copiilor trebuie să le sprijine activitatea intelectuală. Ca urmare, acestea trebuie să fie acomodate la nevoile copiilor, acomodări pe care trebuie să le efectueze designerii specialiști de comun acord și la inițiativa bibliotecarilor. Astfel, designul interior al spațiilor pentru copii din bibliotecile publice implică combinarea culorilor, mobilier confortabil și flexibil, rafturi cu cărți accesibile; cu alte cuvinte – crearea unui microclimat propice pentru activitatea cu copiii.

Amenajarea și reamenajarea spațiilor pentru copii din bibliotecile publice se face doar ținând cont de opiniile micilor utilizatori, acestea fiind destinate în exclusivitate copiilor. Iată și o cerință internațională, pe care o respectă și majoritatea bibliotecarilor intervievați.

Sondajul a demonstrat că respondenții bibliotecari cunosc cum trebuie să fie amenajate spațiile pentru copii în bibliotecă: acestea trebuie să fie plăcute, accesibile, funcționale, comode, relaxante, flexibile. Ambianța bibliotecii constă din mai mulți factori: spațialitate, culori, decorări, mobilier, echipamente, semnalizatoare etc. Toți acești factori la un loc pot crea o ambianță primitoare care să placă și să atragă pe copii. Anume o astfel de ambianță ar putea să-i facă pe copii să identifice biblioteca nu doar ca un local unde vin să-și facă temele, să acceseze internetul, să citească, dar și să perceapă biblioteca ca un loc de întâlnire cu prietenii, de odihnă, unde poate să-și facă noi prieteni etc.

În marea majoritate a cazurilor de design și amenajare în bibliotecile publice se ocupă înșiși bibliotecarii. Ei cu propriile puteri încearcă să creeze o ambianță primitoare, să-i facă să se simtă ca acasă, să-i îndrume să citească, să-i ajute să găsească informația necesară, să le creeze spații pentru jocuri. Însă pentru modernizarea spațiilor, reamenajarea lor în întregime, ținând cont de normele de design existente, e necesară implicarea designerilor specialiști.

Designul spațiilor pentru copii din bibliotecile publice este elementul-cheie, care schimbă imaginea bibliotecii. Începând de la proiectul de design, când e vorba despre transformarea spațiilor bibliotecii, sau de la proiectul arhitectural, dacă e vorba de construcția unei noi bibliotecii, se iau în considerație părerile și interesele utilizatorilor, accesibilitatea, funcționalitatea, estetica, calitatea materialelor de construcție și decorare, mobilierul, iluminatul, culorile, echipamentul etc. și, nu în ultimul rând, personalul.

Astfel, din cercetarea aplicării designului în amenajarea spațiilor pentru copii în bibliotecile publice, evidențiem următoarele supoziții:

- Aspectul spațiului are implicații esențiale și la nivel de funcționare, și la nivel de comportament.
- Comunicarea și socializarea copiilor depinde în mare măsură de amenajarea și designul spațiului, de dispunerea mobilierului, care poate schimba radical percepția spațiului.
- Ambianța unei bibliotecii depinde de doi factori: calitatea arhitecturală a clădirii și designul mobilierului. Aceste elemente trebuie să fie legate armonios în cazul în care dorim ca rezultatul estetic să fie un succes.
- Designul mobilierului trebuie să fie compatibil în culoare, textură, materiale și formă. Această relație este deosebit de importantă în clădirea bibliotecii, cu spații mari deschise cu care ochiul să poată distinge o singură entitate; aceste zone trebuie să apară fie unificate sau incoerente în funcție de corelația acestor elemente.

Opinia bibliotecarilor reprezintă o forță critică în transformarea oricărei bibliotecii. Sondajul de opinie realizat prin metode științifice și ale cărui rezultate vor fi corect diseminate dau o șansă intervievaților de a-și face vocea auzită. Totodată, rezultatele obținute vor contribui la luarea deciziilor de reamenajare, de modernizare a spațiilor pentru copii și de instruire a bibliotecarilor.

Rezultatele vor servi la elaborarea unor recomandări de îmbunătățire a designului în filialele BM și la realizarea unei activități mai performante pe viitor.

SUSȚINEREA INFORMAȚIONALĂ ȘI DOCUMENTARĂ A CERCETĂRILOR ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

Valentina TOPALO,
șef serviciu, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo”, Bălți

„Informația științifică este recunoscută azi ca o investiție și o resursă, ca o materie primă absolut necesară dezvoltării utilizatorului, fiecărui domeniu de cercetare ales de el.” (Din prevederile Procesului de la Bologna)

Abstract

The Scientific Library of the State University „A. Russo”, Balti participates to the research and study process, offering information services, necessary to the: acquisition, conservation, collection management. The library is involved in 16 research projects, 12 institution projects, 1 state project, and 3 university projects. All researches are supported by the logistic and efforts of its employees. In 2007 was founded the Council of Science Research in order to elaborate the strategies and research directions. The library collaborates with Journal Donation Project, World Bank, Council of Europe, NATO, and UNDP. The users have access to the Internet and international databases: EBSCO, GREEN FILE, AGORA, HEIN on-line, databases of ONU, Council of Europe, NATO, World Bank, Jurist, local OPAC, Scanned Summary, collection, online exhibitions.

Keywords: *scientific information, library collection, science research, information support, State University „A. Russo”, Bălți.*

În literatura de specialitate sau în „memorii ale istoriei bibliotecilor universitare” au fost realizate mai multe definiții și specificări sugestive: „bibliotecile universitare sînt instituții create pentru a asigura pro-

fesorilor și instituțiilor de învățămînt subsidiile bibliografice necesare cercetării și studiilor”, „simbol al autonomiei profesorului”, „loc de întîlnire a culturilor”, „factor de erudiție”, „inima universității; niciun alt factor, în afară de cel uman, nu este atît de legat de calitatea învățămîntului universitar”, „parte din sfera științei și inovării”.

De 65 de ani, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo” din Bălți este parte integrantă a procesului de studiu și de cercetare, organizînd serviciile informaționale, racordîndu-le la necesitățile stringente ale învățămîntului modern: achiziționare, conservare, sistematizare, administrare a colecțiilor documentare științifice. BȘU asigură accesul la bazele de date, contribuie la implementarea tehnologiilor informaționale din generația nouă – Web 2.0 și Biblioteca 2.0, oferă spații confortabile de cercetare științifică, analizează interesele și nivelul de satisfacție a utilizatorilor, formîndu-le competențe de cultură informațională.

La universitate există o bogată tradiție de cercetare, tradiție consolidată prin eforturile unor animatori ai vieții științifice, care au reușit să creeze școli de cercetare. E cazul să menționăm în acest context: Școala de radiofizică, înființată de profesorul și savantul Nicolae Filip, Școala de lingvistică rusă, ctitorită de profesorul Victor Mighirin. În anii '90, tradiția a fost continuată de școlile doctorale la specialitățile limbi romanice (limba franceză), condusă de profesorul Ion Manole, și limba română,

diriguită de profesorul Ilarion Matcovschi, apoi, Școala de matematică – cea care a dat savanți cu renume mondial, precum Valentin Belousov și Israil Gohberg.

Sînt puse în practică 16 proiecte de cercetare științifică, 12 proiecte instituționale, un proiect din cadrul programului de stat, trei proiecte din cadrul universității ce fac parte din două profiluri de cercetare (*Teoria și metodologia curriculumului educațional și Proprietățile fizice ale substanțelor în diverse stări*) și finanțarea de către stat a două direcții strategice: Nr. 2. *Valorificarea resurselor umane și informaționale pentru dezvoltarea durabilă și Nr. 5. Nanotehnologii, inginerie industrială, produse și materiale*. Universitatea de Stat „A. Russo” a fost acreditată academic în 2002 și 2007. Drept rezultat al acreditării științifice din 2006, universitatea a devenit membru de profil al Academiei de Științe a Moldovei, fiind deschisă totodată și filiala acesteia.

„Toate cercetările sînt susținute prin logistica și efortul indispensabil al angajaților Bibliotecii Științifice Universitare”, menționează Maria Șleahtițchi, conferențiar universitar, doctor în filologie, prorector pentru activitatea științifică (vezi: *Buletinul rectoratului*, 2010, nr. 15, și *Făclia*, 16 oct. 2010). Numai într-un an academic au fost selectate și puse la dispoziție 1850 de informații, 1400 de pagini imprimate destinate elaborării monografiilor. La fel, au fost selectate 107 titluri de documente pentru managerii universității, fiind elaborate și 26 de bibliografii selective cu aceeași destinație.

În anul 2007, la Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți a fost creat Consiliul de Cercetare Științifică, care are menirea de a elabora strategii și direcții de cercetare. Un reprezentant al bibliotecii este membru al acestui consiliu. Atunci cînd la Senat este pusă în discuție calitatea suportului bibliografic al cercetărilor științifice, conducerea bibliotecii participă la ședin-

țele acestuia, precum și la ședințele consiliilor facultăților cînd problema evaluării susținerii informaționale și documentare a cercetărilor figurează pe ordinea de zi. Merită menționate ambiția și devotamentul, originalitatea și consecvența staffului BȘU, factor determinant al cercetărilor de succes. Exemplificăm:

- ședința solemnă consacrată aniversării a 65-a de la fondarea Universității de Stat „Alec Russo” a fost deschisă cu filmul *Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți – 65 de ani*, realizat de bibliotecarii noștri;

- la 8 octombrie 2010, Biblioteca Științifică a participat la lucrările Conferinței științifice internaționale *Abordarea prin competențe a formării universitare: probleme, soluții, perspective*, consacrată aceluiași eveniment;

- la 29 octombrie 2010, a avut loc ediția a VI-a a Colocviului științific studențesc Interuniversitar, consacrat aniversării a 65-a de la fondarea Universității de Stat „Alec Russo” și a Bibliotecii Științifice din Bălți;

- la 5 și 6 noiembrie 2010, și-a ținut lucrările Conferința științifică internațională (cu participare la distanță) Rolul tehnologiilor informaționale în pregătirea profesională a specialiștilor profilului economic, organizată de Catedra de economie;

- pe 30 mai 2009, angajații BȘU au participat la un șir de conferințe științifice internaționale, consacrate aniversării a 55-a de la fondarea Facultății de limbi și literaturi străine și a Facultății de pedagogie, psihologie și asistență socială.

Bibliotecarilor BȘU li s-au decernat: medalia *Mihai Eminescu*, titlul onorific Om Emerit, Diploma de gradul I a Guvernului RM, diplome ale Ministerului Culturii și Turismului, Asociației Bibliotecarilor din RM, Primăriei Municipiului Bălți, din partea rectoratului Universității de Stat „A. Russo”.

O seamă de studii și analize cu caracter biblioteconomic sînt menite să dea

măsura propriilor calități în raport cu exigențele utilizatorului. Asemenea studii au vizat volumul și valoarea informațională a colecțiilor enciclopedice ce numără peste un milion de documente; fondul ce conține 270 de mii de titluri în 42 de limbi ale lumii, toate în conformitate cu direcțiile de cercetare ale universității. Cei 13 mii de cititori ai BȘU vizitează instituția noastră de 630 mii de ori pe an, împrumutând 1400 mii de documente și efectuând 35 381 de vizite virtuale pe site-ul bibliotecii. Noi achiziționăm anual circa 5000 de titluri de documente în 12-15 mii de exemplare. Colecțiile sînt completate prin Depozitul Legal, achiziționări, transfer, donații, în urma colaborărilor naționale și internaționale cu parteneri din România, Elveția, SUA, Japonia, Ucraina, Rusia, Franța, Lituania. Donațiile constituie 90 la sută din achizițiile anuale ale BȘU.

Dimensiunea internațională a colecțiilor semnifică o colaborare cu PNUD Moldova, Banca Mondială, Consiliul Europei, Journal Donation Project. Vizitele reprezentanților străini se înscriu în activitățile desfășurate de către bibliotecă în vederea integrării colecțiilor științifice. Printre donatorii noștri de valoare se numără: Kaarina Immonen, coordonatorul rezident al ONU în Moldova, care, în cadrul vizitei la universitate, a donat CD-uri ale ONU, un calculator performant, echipament multifuncțional (imprimantă, aparat de scanare, xerox), un DVD/video player și o bogată colecție de documente. Ca rezultat al semnării Acordului de colaborare cu Universitatea Națională „Iuri Fedkovič” din Cernăuți, bibliotecă a primit în dar 450 de documente: beletristică în limba ucraineană, cărți pe diverse domenii; prin semnarea Acordului de colaborare cu Biblioteca Națională a României și Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București fondurile noastre s-au îmbogățit cu circa o mie de titluri de documente noi românești din diverse do-

menii, conform profilului universitar. Alte daruri de carte au venit de la prestigioasa Editură „Humanitas”, ajunsă la noi prin bunăvoința inginerului Radu Moțoc, secretarul Asociației „Pro Basarabia și Bucovina”, Filiala „Costachi Negri” din Galați. A intrat în fondurile noastre și colecția particulară a locuitorului orașului Bălți Ioan Vasile Nicorici, constituită din 750 de exemplare (694 de titluri din domeniul teologiei și cel al istoriei), colecție care a aparținut regretatului preot Gheorghe Armașu și care valorează actualmente 177 977 lei. Tot Ioan Nicorici a dăruit și o colecție de cărți din domeniul științelor naturii. Colecția dată include cărți și publicații periodice în limbile latină, greacă, slava veche, română și rusă, apărute cu precădere între 1800 și 1950 la tipografii și edituri din Chișinău, București, Cernăuți, Kiev, Odesa, Moscova, Sankt Petersburg, Regensburg, München, Stuttgart, Leipzig, Viena, Paris, Roma etc. Peste 500 de cărți, inclusiv nouă titluri de publicații periodice, alcătuiesc fondul de carte veche și rară, comori ale trecutului, care au servit la citirea și cîntarea bisericască și care constituie cea mai vizibilă mărturie de continuitate a spiritului românesc. Proprietarul valorilor de patrimoniu, Ioan Nicorici, își exprimă în actul de donație marea satisfacție că această bogăție de documente scrise „va susține firul tradițiilor întru păstrarea și sporirea cunoștințelor despre istoria civilizației, cultura națională, valorile moral-spirituale”.

Biblioteca a organizat colecții de documente indispensabile cercetării: *Bibliographia universitas, Vestigia semper adora, Deținători ai titlului Doctor Honoris Causa, Universitaria, Personalități universitare bălțene, Scriitori universitari bălțeni, Promotori ai culturii*.

Colecțiile internaționale s-au completat și datorită contribuției Institutului Cultural Român, Direcției Români în afara Țării, Alianței NATO și a Ambasadei

Lituaniei în RM, care numără 6748 de documente, fondurile de bază păstrându-și conținutul științific și cultural tradițional. Ele se structurează în felul următor: CD-uri ale ONU – 3509 documente, Filiala Institutului „Goethe” – 161, Fondul de carte „Wilhelmi” – 1758, Punctul de Informare al Biroului Consiliului Europei – 301, Biblioteca Regională a Băncii Mondiale – 299, Colecția AGEPI – 351, Colecția Institutului Cultural Român, Direcția Români din afara Țării – 268, Colecția Alianței NATO – 62, Colecția Ambasadei Lituaniei în RM – 21 de documente.

Evident, cea mai mare parte a colecției o constituie cartea științifică – 47,3%, literatura didactică – 30,08%, beletristica – 19,41%, dintre care în limba română – 23%, în limba rusă – 64%, în alte limbi străine – 12,8%.

Biblioteca abonează prin Consorțiul EIFL Direct Moldova 12 baze de date ale EBSCOhost 2.0, din 2008 asigurată cu traducător în limba rusă, iar din 2010 și în limba română; la fel, a obținut acces la baza de date juridice MOLDLEX (Legislația Republicii Moldova), care cuprinde actele legislative ale R. Moldova.

Informația despre aceste colecții este structurată în cataloagele tradiționale și electronice, care sînt expuse pe site-ul bibliotecii, oferind internauților posibilitatea de a se documenta din baza de date locală, care constituie 275 053 de înregistrări bibliografice sau 56% din toate titlurile de documente pe care le deține biblioteca și 123 121 de descrieri analitice, surse cu 80 de titluri accesibile on-line prin *Biblioteca digitală*, baze de date *Sumar scanat*, care numără circa 700 de sumare ale revistelor și cărților în limbile engleză, germană, rusă, baza de date *Lucrări muzicale de pe discuri de vinil în format MP3*.

Un model de accesare a resurselor și serviciilor bibliotecii este website-ul <http://libruniv.usb.md>, îmbunătățit cu tehnologii

Web 2.0, care include rubricile *Întrebă bibliotecarul*, propuneri pentru achiziții, opinii, sugestii, gânduri, *Anunțul zilei*, revistele științifice *Confluente bibliologice*, *Artă și educație muzicală*, *Fizică și tehnică*, *Limbaj și context*, *Semn*, blogul EIFL-OA, expozițiile on-line informative *Achiziții noi*, buletinele informative *Achiziții noi în colecția bibliotecii*, expoziția *Noi publicații ale profesorilor*, expoziții tematice on-line, linkurile rețelelor sociale YouTube, Facebook, Flickr etc.

Trebuie să spunem că de diversele tipuri de produse tradiționale și electronice beneficiază toate categoriile de cititori ai bibliotecii noastre: circa 500 de cadre didactice (peste 100 de doctori și doctori habilitați, profesori, conferențieri), 355 de masteranzi. Universitatea propune celor peste 10 000 de studenți cu studii la zi și cu frecvența redusă 30 de specialități, are opt facultăți, 27 de catedre, 12 laboratoare și ateliere.

Cercetătorii reprezintă un tip special de utilizatori, comparativ cu cei din domeniul tehnic și al științelor umaniste. Dacă ne referim la împrumuturile în ansamblu, observăm că domeniul lingvistic este cel mai solicitat – 22%, iar ponderea cea mai mică este cea a științelor reale 4%, înțietatea în cazul limbilor de studiu și de cercetare o deține româna cu 54%, urmată de limba rusă – 24%, limbile străine – 20%, inclusiv limba ucraineană – 2%.

Pentru a face față provocărilor noilor tehnologii informaționale, utilizatorilor li se oferă acces la rețeaua de internet, la bazele de date internaționale EBSCO, GREEN FILE, AGORA, HEIN on-line, ale ONU, Consiliului Europei, Alianței NATO, Băncii Mondiale, la baza de date naționale Jurist, la bazele de date locale OPAC, Sumar scanat, colecția de documente audio-vizuale și electronice, expozițiile on-line, webio-grafii prin 114 calculatoare (63 de locuri de lucru pentru utilizatori, inclusiv 49 cu acces la internet).

BȘU i s-a oferit acces electronic gratuit la bazele de date și la articolele full-text și full-image ale Bibliotecii Electronice a Băncii Mondiale – The World Bank Elibrary: World Development Indicators; Global Development Finance, Africa Development Indicators; Global Economic Monitor (5600 de lucrări științifice, articole în cadrul proiectului Biblioteca depozitară).

Remarcăm că BȘU face parte din cele 69 000 de biblioteci din 192 de țări, care accesează documentele oficiale și bazele de date bibliografice din sistemul documentar oficial al ONU, ce conține documentele ONU, liste actualizate ale documentelor ONU și agențiilor ei (ODS); UNBISnet, catalogul de documente al ONU, publicații, discursuri și rapoarte privind votul în Adunarea Generală (GA) și SAT UNBIS Thesaurus, terminologia utilizată ca descriptori în analiza de documente și alte materiale legate de programele și activitățile ONU; Baza de date ONU-I-QUE (rapoarte și materiale anuale ale sesiunilor și comitetelor ONU); Baza de date bibliografice a Comisiei Economice pentru America Latină și Caraibe (CEPAL); Baza de date cu privire la legislația marină; Baza de date a documentelor politice 1540 (punerea în aplicare a rezoluției Consiliului de Securitate 1540 din 2004), privind refuzul oricărei forme de sprijin actorilor care încearcă să achiziționeze, să transporte, să folosească armele nucleare, chimice, biologice; Baza de date *Lupta împotriva terorismului*. Anual, aceste baze de date sînt accesate de circa 950 de utilizatori bălțeni.

Un subcapitol aparte îl constituie consultarea bazelor de date EBSCO Publishing în regim on-line, pe CD-uri și DVD-uri. Compania editorială EBSCO Publishing din SUA, fondată în 1945 de către Elton Bryson Stephens (acronim EBSCO, adăugîndu-se suspensia .com), este cel mai utilizat instrument on-line de cercetare contra cost în universitățile din SUA, valabil, din 1999, și pentru Republica Moldova. Înregistrînd

peste un milion de căutări pe an, EBSCO-host este cel mai utilizat website științific din lume. Conform datelor statistice din anul 2010, Biblioteca Științifică ocupă prima poziție printre Bibliotecile Consorțiului EIFL. Din discursul de inaugurare a Adunării Generale EIFL 2010, directorul ei Rima Kupryte a anunțat că, din 2010, Consorțiul se numește EIFL, renunțînd la .net după 10 ani de activitate, avînd un slogan („*Knowledge without boundaries*” – „*Cunoștințe fără frontiere*”), iar din toamna anului 2010 va fi lansat un nou site.

Prin acest proiect este asigurat open access la rezultatele cercetărilor din reviste full-text cu profil umanist, social, științe exacte, economice, tehnologii. Actualmente, oferta informațională a Bibliotecii Științifice este constituită din 12 baze de date: *Academic Search Premier, Business Source Premier, MasterFile Premier, Regional Business, Educational Resources Information Center (ERIC), Medline, GreenFile* etc .

Dr. Wilfrid Sühl-Strohmer, profesor la Universitatea din Freiburg, redactor-șef al revistei germane *Științele comunicării*, concluziona în finalul unuia din articolele sale: „*Cercetătorii așteaptă, în primul rînd, dezvoltarea pe mai departe a bibliotecilor digitale, un management activ al informației, mai multă consultare, soluții pentru portaluri, acces direct și necomplicat la informații...*”

În circuitul informațional documentar ce ține de cercetare au fost organizate activități informaționale, precum expoziții (tematice, aniversare, in memoriam), peste 300 în fiecare an, expoziții tematice online, reviste bibliografice tematice, Zilele informării, Zilele catedrei, Lunarul licențiatului / masterandului, Săptămîna Accesului Deschis (OA), Ziua științei, care, conform Hotărîrii Guvernului RM nr. 511 din 23 aprilie 2002, se desfășoară în ultima duminică a lunii mai, Zilele bibliotecii la facultate, Zilele ONU, Zilele tineretului. Merită a fi menționate și manifestările cultural-știin-

țifice organizate sub egida ONU, UNESCO: Anul Declarației universale a drepturilor omului, Anul internațional al limbilor, Anul Planetei Pământ, Anul biodiversității, Anul tineretului și lecturii în Republica Moldova, Anul patrimoniului cultural mondial UNESCO, Anul Ion Druță, Anul dinastiei Cantemireștilor, Anul Grigore Vieru, Anul Frédéric Chopin. BȘU organizează în parteneriat cu comunitatea academică activități în *Clubul cărții, Clubul ONU / Centrul Educație Civică Europeană*, cu participarea PNUD Moldova, Biroul Consiliului Europei

din Moldova, Asociația „Pro Basarabia și Bucovina”, Filiala „Costachi Negri”, Galați, facultățile universității, Liceul și Colegiul Pedagogic „Ion Creangă”.

Prin aceste manifestări și servicii efectuate pentru susținerea cercetărilor științifice, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo” a contribuit la optimizarea relației informare-cercetare-dezvoltare, accelerând procesul de transfer al informațiilor utile de la surse spre utilizatori, ajutându-i pe aceștia în procesul de cercetare, de creație științifică și de învățământ.

UN PRIMAR AL CULTURII, UN PRIMAR EUROPEAN

Iurie COLESNIC

„...Carol Schmidt, era și dânsul o figură marcantă ca primar al Chișinăului, ales și reales consecutiv pe o perioadă trienală de vreo șase-șapte ori. Ca primar era consilier de drept la Zemstva județeană și la cea gubernială.

Activitatea lui rodnică s-a immortalizat în anele Chișinăului și e suficient să adăugăm că orașul nostru n-a avut niciodată un primar ca neîntrecutul Carol Schmidt.”

(Din amintirile lui Pavel Cuzminschi, revista *Viața Basarabiei*, 1934, nr. 9)

Abstract

Carol-Ferdinand Schmidt (25.06.1846, Balti – 9.04.1928, Chisinau) was the most long-lived mayor of our city, during 25 ages. He transformed a provincial town in a real capital of the province (gubernia). Carol Schmidt, German by origins, became mayor by accident. He was investigator and after the death of his brother-in-law, Clementie Sumanschi, the

Municipal Council (Duma) has appointed him a mayor. Being mayor he modernized the town, changing the wood pavement to cobble-stone road, introducing the tramway and the electricity, water-line and sewerage system, the first art exhibitions, installing monuments, building: The Chisinau City Hall, The Museum of Nature, the Bank of Bessarabia,

schools etc. He dismissed from office after the pogrom in 1903, declaring that he not want to be a mayor of such wild city. However, the townspeople decided to name the city street where was situated the mayor's house by his name (actually – street Varlaam).

Keywords: *Carol-Ferdinand Schmidt, mayor, lawyer.*

Atunci când scriem sau vorbim despre primarii Chișinăului, descoperim că este unul care nu poate fi inclus în nicio categorie obișnuită. Carol Schmidt (25.IV.1846, Bălți – 9.IV.1928, Chișinău) a fost primar timp de 25 de ani. Prin contribuția lui s-a

schimbat radical aspectul urbei. Primind fotoliul de primar al unui orașel provincial, cu relații economice subdezvoltate, el a reușit să dea Chișinăului un aspect european. A fost unicul primar care, pe când era încă în viață, orașenii au cerut ca una dintre străzile centrale să-i poarte numele. Dispunem de mai multe documente interesante, care confirmă calitățile excepționale ale acestui om, și de o serie de mărturii, în care ni se relatează despre slăbiciunile care se făceau evidente în unele momente de criză. Dar pentru că pe noi ne interesează personalitatea lui în întregul ei complexitate vom face uz de aceste documente pe măsură ce ele ne ajută să conturăm o efigie clară și obiectivă a acestei personalități.

* * *

Originea lui Carol Schmidt o descoperim în versiunea lui Gheorghe Bezviconi în cartea *Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru* (2 volume, București, 1940; 1943) și se prezintă astfel:

„...acte 1841, Germani. Urmașii lui Alexandru Carol (n. 1886), medic, tatăl lui Carol (1845-1928), jude de instrucție, primar-reformator al Chișinăului (1877-1903), căsătorit cu Maria I. Cristi”.

Numele la naștere era Carol-Ferdinand Schmidt și era fiul doctorului chirurg Alexandru, de la Direcția Medicală a Basarabiei, etnic german, originar din Ținuturile Baltice. Mama era de origine poloneză.

Alt document important, semnat chiar de Carol Schmidt, este prezentat în volumul lui Nicolae Lașcov *Kișinevskaia oblast-naia, vposledstvii gubernskaia, năne perviaia gimnazia. Istorico-statisticeskii ocerk za 75 letie eio sușcestvovania (12 sentiabria 1833 – 12 sentiabria 1908)* (Chișinău, 1908):

„M-am născut în 1846. La gimnaziul pe care aveți onoarea să-l conduceți am fost primit în 1857, în clasa a doua, și am absolvit gimnaziul în 1863, fiind decorat cu medalie

de argint. După terminarea cursului de juridică al Universității din Odesa, în 1868 mi-a fost confirmat titlul de candidat în științe juridice. În același an am fost primit în calitate de candidat în judecătoria, inițial în Judecătoria regională penală, apoi în Judecătoria județeană Chișinău...”

Această perioadă este redată foarte exact în formularul de serviciu al lui Carol Schmidt, întocmit în luna august 1903 și care se păstrează în Arhiva Națională a R. Moldova în fondul 78, inv. 1, dos. 271:

„Stat de serviciu

Al Primarului Orașului Chișinău, Consilierului de Stat Titular

Carol Alexandrovici Schmidt

Alcătuit 11 august 1903

[Consiliul Municipal F 78]

* * *

I. Consilierul Titular de Stat, Carol Alexandrovici Schmidt (57 de ani), primarul orașului Chișinău, de religie luterană, primește întreținere de 6000 rub. Are ordinul Sf. Stanislav de gradul II, medalia de bronz în memoria Războiului balcanic din anii 1877-1878, semnul crucii roșii instituit prin ordinul Maiestății Sale la 13 martie 1879, medalia de bronz în memoria încoronării sfinte a Împăratului Alexandru al III-lea, ordinul Sf. Ana de gradul II, ordinul Sf. Vladimir de gradul IV, medalia de argint în memoria încoronării Împăratului Nicolae al II-lea, medalia de argint în memoria domniei Împăratului Alexandru al III-lea și medalia de bronz pentru participarea la recensământul populației Rusiei din anul 1897.

II. Provine din nobili cu titlu ereditar.

III. Părinții au casă de piatră cu un singur etaj în or. Chișinău, primită prin moștenire.

IV. Este posesorul unei livezi din or. Chișinău cu costul de 6000 rub. și împreună cu copiii – a 1000 desetine de pământ în ocina Căbăiești, jud. Chișinău.

VII. Absolvind Universitatea Imperială din Odesa, Facultatea juridică, îi este confirmat de Consiliul Universității gradul de can-

didat în științe juridice la 7 octombrie 1868. // VIII-IX. 1868, 7 octombrie.

La propunerea guvernatorului Basarabiei de la 13 decembrie 1868, cu nr. 8792, este angajat în calitate de candidat pentru funcția de judecător de instrucție pe lângă Judecătoria penală regională basarabeană. // VIII-IX. 1868, 13 decembrie.

Prin ordinul Judecătoriei penale regionale basarabene, nr. 201, din 22 ianuarie 1869, e trimis în deplasare în ajutorul executorului temporar al funcției de judecător de instrucție al județului Bender, Gachici. // VIII-IX. 1869, 22 ianuarie.

Prin ordinul aceleiași judecătorii, nr. 3464, din 7 iulie 1869, este trimis în deplasare în ajutorul judecătorului de instrucție al județului Chișinău, sectorul 1. // VIII-IX. 1869, 7 iulie.

Prin decizia Departamentului de Heraldică al Senatului, de la 10 aprilie 1869, este confirmat în rangul de secretar al colegiului cu categoria de candidat al Universității Imperiale din Odesa, desemnat cu majoritatea de voturi în ședința de la 13 decembrie 1868. // VIII-IX. 1868, 13 decembrie.

Prin ordinul Judecătoriei penale regionale basarabene, de la 16 octombrie 1869, cu nr. 5073, la propunerea domnului senator Șahmatov de la 4 octombrie cu nr. 432, care revizuește prin ordinul Maiestății Sale, Judecătoria districtului Odesa, este trimis în deplasare în ajutorul judecătorului de instrucție al sectorului 3 din județul Chișinău. // VIII-IX. 1869, 16 octombrie.

La cerere este numit candidat în funcția de judecător la Judecătoria districtului Chișinău la 26 decembrie. // VIII-IX. 1869, 26 decembrie.

A fost șeful sectorului 4 de instrucție din județul Chișinău de la 27 decembrie (IX) până la 6 februarie 1870 (VIII-IX). A fost șeful sectorului 2 din județul Orhei de la 6 februarie (IX) până la 14 martie (IX). A fost șeful sectorului 1 din județul Chișinău de la 31 martie (IX) până la 6 aprilie (IX).

Prin ordinul departamental al Ministerului de Justiție, nr. 28, din 4 aprilie 1870, e transferat în calitate de candidat în funcția de judecător pe lângă procurorul Judecătoriei departamentului Chișinău. // VIII-IX. 1870, 4 aprilie.

A fost șeful sectorului 1 din județul Orhei de la 6 aprilie (IX) până la 20 aprilie (IX). A fost trimis în deplasare în ajutorul judecătorilor de instrucție ai sectoarelor 1 și 3 din județul Chișinău, de la 20 aprilie (IX) până la 10 iulie 1870 (VIII-IX). A fost șef al sectorului 1 din județul Orhei de la 20 iulie (IX) până la 5 august (IX). A fost trimis în deplasare în ajutorul judecătorilor de instrucție ai sectoarelor 1 și 3 din județul Chișinău, de la 5 august (IX) până la 5 octombrie 1870 (VIII-IX). A fost șeful sectorului 2 din județul Bender de la 5 octombrie (IX) până la 10 martie 1871 (VIII-IX).

Din ordinul departamental al Ministerului Justiției, nr. 70, de la 17 noiembrie 1871, este angajat în Departamentul Justiției, fiind trimis în deplasare să exercite funcția de judecător de instrucție la Judecătoria districtului Chișinău de la 30 octombrie (IX).

Prin decizia Adunării Generale a sectoarelor Judecătoriei e numit în funcția de judecător în sectorul 1 al Județului Chișinău... // VIII-IX. 1871, 2 decembrie.

X. N-a participat la campanii militare.

XI. N-a fost sancționat, amendat, bănuțit de infracțiuni.

XII. A fost în concediu: în 1869, de la 25 mai pe 28 de zile; în 1870, de la 13 până la 17 iulie; în 1872, de la 23 octombrie până la 1 noiembrie; în 1873, de la 1 iunie până la 28 iulie, prezentându-se în termen; concediul a fost prelungit pentru 28 de zile, până la 25 august; în 1874, de la 7 până la 21 noiembrie; în 1875, de la 1 până la 15 ianuarie și de la 22 mai până la 19 iunie; în 1876, de la 9 până la 23 august, prezentându-se în termen.

XIV. Văduv; fiii: Vladimir, născut la 26 decembrie 1877, Alexandru, născut la 18

noiembrie 1879, și ficele: Maria, născută la 13 noiembrie 1880, Tatiana, născută la 29 noiembrie 1881, copiii fiind de religie ortodoxă.

VII. Prin decizia Adunării Generale a secțiilor Judecătoreiei, la 21 mai 1872 este trimis în deplasare în sectorul 1 al județului Akkerman în legătură cu procesul despre abuzurile membrilor Consiliului Municipal din Akkerman, de la 22 mai (IX) până la 4 iulie 1872 (VIII-IX).

Preluându-și funcțiile de șef al sectorului 1 de instrucție din jud. Chișinău, a exercitat prin cumul funcția de șef a două sectoare din jud. Chișinău, de la 10 iulie (IX) până la 14 august (IX). Prin ordinul Senatului, nr. 4484, din 25 ianuarie 1873, este numit judecător de pace de onoare al Judecătoreiei de pace a districtului Chișinău. // VIII-IX. 1873, 25 ianuarie.

Este ales primar al orașului Chișinău de către Consiliul Municipal din Chișinău, la ședința din 20 septembrie 1877. // VIII-IX. 1877, 20 septembrie. Este confirmat în această funcție de dl ministru al Afacerilor Externe. // VIII-IX. 16 noiembrie.

Prin ordinul Senatului, nr. 1, din 5 ianuarie 1878, este înaintat, pentru stagiul de muncă, în funcția de consilier titular...

În baza ordinului Maiestății Sale, adus la cunoștință prin ordinul departamental militar, nr. 107, din anul 1878, de către șeful de comunicații militare și comandant al trupelor din spatele armatei active, i-a fost acordat dreptul de a purta pe piept medalia de bronz în memoria Războiului balcanic din anii 1877-1878. // VIII-IX. 1878, 20 noiembrie.

Prin ordinul Senatului, ce ține de Departamentul de Heraldică, nr. 57, din 12 aprilie 1879, este înaintat pentru stagiul de muncă în funcția de asesor colegial cu majoritatea de voturi, începând de la 30 octombrie 1874 (VIII-IX).

De către Direcția Generală a Societății de asistență a militarilor răniți și bolnavi îi

este oferit semnul Crucii Roșii, stabilit prin ordinul Maiestății Sale la 13 martie 1879. // VIII-IX. 1879, 21 august.

De către Consiliul Municipal din Chișinău, în ședința din 4 februarie 1880, este ales din nou primar al orașului Chișinău. // VIII-IX. 1880, 4 februarie.

De către dl ministru al Afacerilor Interne este confirmat în această funcție la 2 aprilie 1880. // VIII-IX. 2 aprilie.

De către Consiliul Municipal din Chișinău, în ședința din 10 noiembrie 1880, este ales efor de onoare al Școlii Parohiale orășenești nr. 4 din Chișinău. // VIII-IX. 1880, 10 noiembrie.

Este confirmat în această funcție de dl guvernator al Basarabiei la 30 aprilie 1881. // VIII-IX. 1881, 30 aprilie.

Este confirmat în calitate de membru al Comitetului de Evidență al Secției din Chișinău a Băncii de Stat, de la 26 septembrie 1881, cu nr. 81872. // VIII-IX. 1881, 26 septembrie.

Este ales de Adunarea Zemstvei județului Chișinău în funcția de judecător de pace de onoare al Judecătoreiei de pace din districtul Chișinău. // VIII-IX. 29 octombrie.

Este confirmat în această funcție prin ordinul Senatului, din 21 iunie 1882. // VIII-IX. 1882, 21 iunie.

Din bunăvoința Supremă a Maiestății Sale Împărătesei, exprimată la 21 aprilie 1882, este numit Membru de Onoare al Eforatului gubernial basarabean al azilurilor pentru copii, începând de la 4 martie 1882 (VIII-IX).

Din mila Maiestății Sale e decorat cu ordinul Sf. Stanislav, gr. II. // VIII-IX. 1883, 15 mai.

Prin ordinul Senatului referitor la Departamentul de Heraldică, nr. 3691, din 21 septembrie 1883, este confirmat drept nobil cu titlu ereditar.

De către Consiliul basarabean gubernial al școlilor, în aprecierea nr. 2740, din 23 noiembrie 1883, sunt exprimate mulțumiri

pentru activitate utilă în domeniul instruirii. // VIII-IX. 1884, 31 ianuarie.

De către dl efor al districtului de instruire publică din Odesa, prin ordinul nr. 819, din 31 ianuarie 1884, sunt aduse mulțumiri pentru activitatea utilă în sfera instruirii naționale. // VIII-IX. 1884, 31 ianuarie.

De către Consiliul Municipal din Chișinău, la ședința din 1 martie 1884, este reales primar al orașului Chișinău. // VIII-IX. 1884, 1 martie.

Este confirmat în această funcție de dl ministru al Afacerilor Interne. // VIII-IX. 17 aprilie.

În baza poruncii Maiestății Sale, din 3 noiembrie 1883, îi este oferită medalia de bronz, cu panglică Alexandrovskaia, stabilită prin ordinul Maiestății Sale în memoria încoronării sfinte a Împăratului Alexandru al III-lea, pentru a fi purtată înnodată la butonieră. // VIII-IX. 1884, 22 septembrie.

De către Adunarea Zemstvei județului Chișinău, de la 21 octombrie 1884, este ales judecător de pace de onoare al districtului Chișinău pentru trei ani. // VIII-IX. 1884, 21 octombrie.

Este confirmat în această funcție prin ordinul Senatului nr. 5878, din 10 mai 1885. // VIII-IX. 1885, 10 mai.

De către eforatul secției de corijare a arestațiilor din Chișinău, în aprecierea din 6 septembrie 1885 sunt exprimate mulțumiri pentru activitate utilă de aprovizionare cu alimente, în regie proprie, a secției de corijare a arestațiilor. // VIII-IX. 6 septembrie.

De către Adunarea Zemstvei județului Chișinău, de la 30 octombrie 1887, este ales judecător de pace de onoare pentru următorii trei ani. // VIII-IX. 1887, 30 octombrie.

Este confirmat în această funcție prin ordinul Senatului, nr. 5846, din 5 mai 1888. // VIII-IX. 1888, 5 mai.

De către Consiliul Municipal din Chișinău, la ședința din 11 aprilie 1888, este ales din nou primar al orașului. // VIII-IX. 11 aprilie.

De către dl ministru al Afacerilor Interne este confirmat în această funcție. // VIII-IX. 4 mai.

Pentru activitatea utilă a primarului orașului Chișinău, C.A. Schmidt, în dezvoltarea instruirii în rândurile orășenilor, de către dl ministru al Instruirii Publice, în baza poruncii Maiestății Sale de la 5 decembrie 1881, este permisă instalarea portretelor sale în sălile de recepție ale școlilor populare din Chișinău. // VIII-IX. 1888, 16 august.

Prin ordinul Maiestății Sale este decorat cu ordinul Sf. Ana, gr. II. // VIII-IX. 12 octombrie.

De către Adunarea Zemstvei din județul Chișinău, de la 25 octombrie 1890, este ales judecător de pace de onoare în districtul Chișinău pentru următorii trei ani. // VIII-IX. 1890, 25 octombrie.

În această funcție este confirmat prin ordinul Senatului, nr. 9246, din 19 iulie 1891. // VIII-IX. 1890, 19 iulie.

Prin ordinul Ministerului de Justiție, nr. 2, din 2 ianuarie 1892, este promovată în funcția de consilier de stat titular activ pentru vechime de muncă și merite în serviciu. // VIII-IX. 1892, 2 ianuarie.

De către Consiliul Municipal din Chișinău, la ședința din 1 martie 1893, este ales primar al orașului. // VIII-IX. 1893, 1 martie.

Este confirmat în această funcție prin circulara dlui ministru al Afacerilor Interne, nr. 2654, din 24 martie 1893. // VIII-IX. 1893, 24 martie.

De către Adunarea Zemstvei județene Chișinău, de la 21 octombrie 1893, este ales judecător de pace de onoare pentru următorii trei ani. // VIII-IX. 1893, 21 octombrie.

În această funcție este confirmat prin ordinul Senatului, nr. 4229, din 7 aprilie 1894. // VIII-IX. 1894, 7 aprilie.

De către dl efor al Districtului de Instrucție Odesa, prin propunerea nr. 2048, din 19 februarie 1894, sunt exprimate mulțumiri pentru participare la organizarea sărbătorilor copiilor. // VIII-IX. 1894, 19 februarie.

De către Consiliul Municipal Chișinău este ales, la 4 ianuarie 1895, efor de onoare al Gimnaziului de fete nr. 2 cu o singură clasă. VIII-IX. 1895, 4 ianuarie.

Este confirmat în această funcție de dl guvernator al Basarabiei, la 5 octombrie 1895, prin ordinul nr. 6982. // VIII-IX. 1895, 5 octombrie.

Prin ordinul Maiestății Sale cu referire la Departamentul Civil, nr. 75, din 6 decembrie 1895, este decorat cu ordinul Sf. Vladimir de gradul IV. // VIII-IX. 1895, 6 decembrie.

În urma propunerii dlui efor al Districtului de Instrucție Odesa, nr. 12962, din 23 decembrie 1895, este confirmat drept membru al Consiliului Eforal al Gimnaziului de fete din Chișinău, fondat de N.G. Dadiani. // VIII-IX. 1895, 23 decembrie.

Prin ordinul Maiestății Sale pentru Departamentul Civil, nr. 32, din 14 mai 1896, sunt exprimate alese mulțumiri pentru merite deosebite. // VIII-IX. 1896, 14 mai.

De către Adunarea Zemstvei județene Chișinău, de la 12 octombrie 1896, este ales judecător de pace de onoare pentru următorii trei ani. // VIII-IX. 12 octombrie.

În această funcție este confirmat prin ordinul Senatului, nr. 3581, din 17 martie 1897. // VIII-IX. 1897, 17 martie.

De către Consiliul Municipal din Chișinău la ședința din 26 martie 1897 este ales primar al orașului. // VIII-IX. 1897, 26 martie.

Prin ordinul Maiestății Sale pentru Departamentul Civil, nr. 41, din 19 mai 1897, este confirmat în această funcție. // VIII-IX. 19 mai.

În baza ordinului Maiestății Sale de la 30 ianuarie 1897 i-a fost oferită medalia de bronz pentru a fi purtată pe piept, atârnată de o panglică vopsită în culorile de stat, pentru activitatea în cadrul primului recensământ general al populației din anul 1897. // VIII-IX. 1897, 30 ianuarie.

În baza ordinului Maiestății Sale, prezentat Senatului la 20 februarie 1896, a primit medalia de argint în memoria domniei

adormitului întru Domnul Împăratului Alexandru III. // VIII-IX. 1896, 20 februarie.

La ședința Adunării Zemstvei guberniale basarabene, de la 30 ianuarie 1898, a fost ales membru al Consiliului școlar gubernial. // VIII-IX. 1898, 30 ianuarie.

La Ședința comună a consilierilor Zemstvei guberniale basarabene și a Consiliului Municipal din Chișinău, de la 29 ianuarie 1898, a fost ales efor de onoare al Gimnaziului Real din Chișinău. // VIII-IX. 1898, 29 ianuarie.

A fost confirmat în această funcție prin ordinul Maiestății Sale pentru Departamentul Civil, nr. 29, din 11 aprilie 1898. // VIII-IX. 1898, 11 aprilie.

La Adunarea negustorimii din Chișinău, de la 21 septembrie 1898, a fost ales președinte al Consiliului Eforal al Școlii de Comerț pentru patru ani, începând de la 21 septembrie 1898. // VIII-IX. 1898, 21 septembrie.

Prin ordinul Maiestății Sale pentru Departamentul Civil, nr. 17, din 20 martie 1899, este confirmat în acest post, păstrându-și funcțiile de primar al orașului Chișinău, judecător de pace de onoare și efor de onoare al Gimnaziului Real din Chișinău. // VIII-IX. 1899, 20 martie.

În conformitate cu ordinul Maiestății Sale, din 7 noiembrie 1897, îi este oferit dreptul de a purta semnul monogramatic instituit prin ordinul Maiestății Sale, la 2 mai 1897, în memoria aniversării de 100 de ani a Departamentului Instituțiilor Împărătesei Maria. // VIII-IX. 1900, 12 august.

De către Adunarea Zemstvei guberniale din Chișinău, din luna septembrie, este ales judecător de pace de onoare pentru următorii trei ani. // VIII-IX. 1900, septembrie.

De către Consiliul Municipal din Chișinău, la ședința din 21 iunie 1901, este ales din nou în funcția de primar al orașului pentru patru ani, începând cu anul 1901. // VIII-IX. 1901, 21 iunie.

Este confirmat în această funcție prin ordinul Maiestății Sale pentru Departamen-

tul Civil, nr. 67, din 27 august 1901. // VIII-IX. 1901, 27 august.

Confirm: Viceprimarul orașului /semnătura/

Secretar: /semnătura//

Era un om cu o stare materială excelentă. Deci, nu banii, nu salariul de la Primărie l-au făcut să accepte această muncă grea în folosul comunității și nici posibilitatea de a acorda favoruri sau, Doamne ferește, de a lua mită pentru aceste gesturi, l-au făcut ca 25 de ani, un termen egal cu serviciul în armata țaristă în sec. XVIII-XIX, să stea în slujba obștii. Primarii din acea vreme erau intelectuali veritabili și ei acționau din ordinul dictat de conștiință. Pentru ei, serviciul cauzei era mai important ca beneficiul material personal. Comunitatea puneă preț pe calitățile profesionale și omenești. Era în joc nu banul, ci onoarea. Cum de noi, în mersul nostru grăbit înainte, am reușit să pierdem aceste calități, este greu de spus, dar și mai greu va fi probabil să le restabilim. Recuperarea valorilor morale e o operă de lungă durată și cere mare măiestrie.

Referitor la situația familială a lui C. Schmidt informația este sumară. La momentul completării dosarului era văduv. Avea patru copii: Vladimir, născut la 26 decembrie 1877; Alexandru, născut la 18 noiembrie 1879, și două fiice: Maria, născută la 13 noiembrie 1880, și Tatiana, născută la 29 noiembrie 1881. Copiii lui erau creștini ortodocși.

Fiind om cult, Carol Schmidt năzuia ca orașul pe care-l conduce să devină un centru cultural autentic. El, care pavase străzile Chișinăului veșnic pline de noroi, aduse apa în curțile oamenilor, construisese sistemul de salubritate, adusesese tramvaiul pe străzile centrale, lumina electrică și multe alte minuni ale civilizației, puneă pe același cântar al importanței cultura. Noua clădire a Primăriei, Muzeul de istorie a ținutului, școli și licee și încă multe alte ini-

țiative materializate trădau în el dragostea pentru frumos. Utilul trebuia să meargă mână în mână cu frumosul.

Obârșia și educația lui germană nu-i permiteau să facă gesturi gratuite, promisiuni nefondate și acțiuni spoite cu superficialitate. Susținea orice inițiativă care deschidea o perspectivă culturală pentru urbe. Spre exemplu, odată cu venirea basarabeanului Zubcu, ca învățător de desen la Liceul regional nr. 1, el susținea intenția acestuia să deschidă o școală de desen. În 1887 școala s-a deschis pe lângă liceu ca o mostră a unui optimism ce urma să aibă continuare firească. În 1894, în baza acestei școli de desen, Carol Schmidt deschide Școala orășenească de desen, cu întreținere din bugetul orașului. Mai târziu, aceasta a fost transformată în Școala orășenească de Arte Plastice, care astăzi este Colegiul de arte plastice „Al. Plămădeală”.

O școală bună putea fi formată numai pe baza unor modele artistice autentice. De aceea, în 1891, Carol Schmidt intră într-o relație de corespondență cu organizatorii expozițiilor ambulante ale „peredvijnicilor”, o direcție în vogă în acea epocă în arta plastică din Rusia țaristă. Ei dictau moda timpului:

*„C.A. Schmidt – E.M. Hruslov
4 noiembrie 1891, Chișinău.*

*Stimate domn Egor Moiseevici!
Un local pentru expoziție veți avea fără îndoială, dar nu pot să Vă spun cu siguranță care. Aș vrea să închiriez localul Clubului Nobilimii, dar sunt mari dificultăți. În orice caz, veți avea la dispoziție sala din Dumă [Primărie], închiriată data trecută, plus încă o cameră.*

Expoziția pictorilor ruși de la sud e plasată acum în Dumă și se va mai afla acolo încă zece zile.

Scuzați-mă că nu V-am răspuns până acum, dar voiam neapărat să Vă organizez incinta Clubului, deși timpul încă nu e pierdut și poate totuși reușesc.

*Primiți asigurarea adâncului respect al
Dvs. slugi umile,
C. Schmidt."*

La rândul său, E. Hruslov îi scrie colegului Karol Lemoh:

„E.M. Hruslov – K.V. Lemoh

20 noiembrie, anul 1891, [Chișinău]

*Adresa: Chișinău, Consiliul Municipal,
pentru expoziția ambulantă de tablouri.*

Mult stimată Karol Vikentievici!

Astăzi am sosit aici împreună cu Alexei. Tablourile le-am expediat din Elisavetgrad duminică, pe data de 17. În oficiul depozitului de mărfuri din Elisavetgrad ni s-a spus că lucrările vor sosi la Chișinău în noaptea spre 22 noiembrie. Deoarece vagoanele trebuie luate aproape prin luptă, am transportat tablourile cu două curse, pe data de 16 și pe 17, dar, ajunși în Poltava, le-am încărcat în trei vagoane, deoarece în două nu încap – e nevoie de încă 6-7 locuri și dacă le-aș plasa într-un vagon cu marfă străină, le voi aștepta mult și bine. Expoziția picturilor ruși de la sud e închisă de la 17 noiembrie și deja au plecat de aici.

Primarul orașului, pe care l-am vizitat azi, mi-a spus că afacerile lor stăteau foarte prost. Primarul ne pune la dispoziție sala închiriată anul trecut în Primărie, plus încă o cameră. De cum vor sosi, tablourile le vom transporta și le vom aranja. Probabil, pe 24 voi deschide."

Precizăm că în scrisoare se face referire la edificiul vechii Primării.

Câștigul a fost dublu. Pe de o parte, orașul Chișinău s-a înscris în circuitul expozițiilor itinerante și multă lume care n-avea șanse să ajungă în marile centre pentru a savura arta marilor plasticieni ruși ai timpului aveau posibilitatea să le admire tablourile venind chiar la Primăria orașului. Iar persoanele cu câștiguri mari și gusturi rafinate puteau chiar procura lucrările care erau expuse, deoarece expoziția era

cu vânzare. Cine nu putea cumpăra tablouri, se limita doar la achiziția unui catalog, care pe timpul acela substituia un album de artă.

Dărilor de seamă ale acelei expoziții ambulante ne prezintă o panoramă statistică care ne dă mult de gândit. În amintirile publicate de „moș Păvălache”, care nu era altul decât juristul și scriitorul Pavel Cuzminschi, găsim câteva crâmpoie ce se cer reproduse. Contemporan cu primarul Carol Schmidt, coleg de breaslă, P. Cuzminschi este în drept să aprecieze meritele și erorile comise de primarul de Chișinău:

*„Și descrierea noastră sumară s-a sfârșit cu un amănunt semnificativ din punct de vedere național. După fotografia păstrată în arhiva mea, se vede că orchestra care a cântat la această expoziție „rusă” cu **expozanți moldoveni** a fost **românească**, de sub conducerea vestitului lăutar Ionică Barbu. Frumoasele costume naționale, precum și benzile tricolore ce le purtau pe piept, erau bucurii în surdina pentru naționaliștii moldoveni din Basarabia. Așa încât Chișinăul a avut plăcerea de a gusta o lună întreagă muzica românească: un semn premergător și o prevestire a Unirii cu Patria-Mamă."*

Pantelimon Sinadino era un oponent al lui Carol Schmidt. Era din altă generație, avea altă pregătire și de aici rezulta viziunea lui diferită asupra viitorului capitalei basarabene. Membru al Dumei de stat, politician din noul val, el întrevădea alte posibilități de dezvoltare a orașului și alte relații cu orașenii. Este greu de judecat care dintre ei a avut dreptate. Termenele de diriguire a Primăriei au fost mult prea diferite. Un lucru e cert: și unul, și altul au fost veritabili partizani ai acestui oraș. Și unul, și altul au optat pentru un destin mai bun, pentru o dezvoltare înfloritoare și au făcut totul ca aceasta să se producă.

În manuscrisul semnat de Pantelimon V. Sinadino și intitulat *Naș Kișinev (1904-1910)* autorul îl portretizează astfel pe Carol Schmidt:

„Câteva cuvinte despre Schmidt, care timp de 25 de ani a fost primar al orașului, practic, apărut, așa cum vedem noi acum, doar în 1812. C.A. Schmidt a fost ales în funcția de primar când era tânăr și avea vreo 30 de ani; până atunci el a fost anchetator la judecătorie. Probabil în acele timpuri el se distingea prin acele calități care par a fi prețioase și importante pentru un activist social; și mai mult calitățile lui se evidențiau pe fundalul aproape al tuturor întunecatelor minți ale oamenilor Chișinăului din acele timpuri. El se distingea prin marea capacitate de a munci și prin energie, ce era foarte important, dacă ne amintim că Chișinăul în 1877 nu era decât o cloacă murdară.

Cârmuirea orașului în 1870 era încă tânără, fără practică și exemple ale anilor trecuți și de asta nu era de unde copia, dar trebuia de creat. Linia diplomatică nu-i era străină tânărului primar și el îndată a primit miezul de cârmuire: «niciodată nu încerca să-l convingi pe cel ce nu te ascultă», «cedează pentru moment, mai marilor decât tine», «apropie de tine pe cei care nu au avut niciun scop și nicio dorință de-a pătrunde în Dumă». Dacă nu uităm de ce atunci evreii participau la alegerile comune și o treime din alegători erau ei, iar alte două treimi, în cele din urmă, erau aliații acelorași evrei, în urma cărei organizări la alegeri va fi înțeles că primarul orașului Chișinău își va găsi sprijin anume în ei, dar și să fie în relații bune cu alegătorii care erau pe placul evreilor. Din acest sau din alt motiv, la tipul ultimilor alegători îi voi numi pe F.I. Krupenski, I.P. Sinadino și tatăl meu, V.P. Sinadino. Astfel încât C.A. Schmidt întotdeauna era în relații bune cu evreii ce-l consolau, e de la sine înțeles că mulți ani el în mod curajos putea spune: «Orașul – sunt eu.» Oricare ar fi părerea despre Schmidt, adevărul cere să recunoaștem că, în persoana lui și pentru timpul lui, Chișinăul era unul din fericitele orașe din Rusia, care avea un asemenea reprezentant în fruntea Primăriei. Schmidt era un om foarte

cinstit, dar un pic naiv în afacerile financiare și cele bănești și, din acest motiv, în preajma lui se aflau întotdeauna oameni ce-și permiteau șmecherii, dar nu prea mari, astfel încât ele să nu afecteze interesele orașului.

Un mare neajuns la Schmidt era faptul că el intenționa să aibă în anturajul său oameni nu prea știutori, nu prea importanți, pentru a-și crea aici astfel autoritate și pentru ca toți să observe că tot ce se face frumos în oraș se face grație lui, primarului. Îmbunătățirile capitale au fost începute și parțial sfârșite în perioada de conducere a lui Schmidt: podurile, care costau foarte mult la început, când a fost dată antrepriza pentru instalarea lor, binecunoscutului Proin (acesta a dorit să se îmbogățească cu 120%), după aceasta ele se construiau mai ieftin, într-un mod gospodăresc; apeductul a fost reușit – construit de către inginerul englez Garrison; au fost începute construcțiile spitalului de boli infecțioase, abatorului, au fost făcute anumite schimbări la piețe; au început să se dezvolte studiile primare, a fost efectuată o cumpărătură reușită – 3000 desetine de pământ – și la fel, cu succes, au fost rezolvate datoriile orășenești.

Desigur, au fost, dar și până acum rămân multe, multe cerințe nesatisfăcătoare în viața orășenească; oricum, majoritatea au fost realizate în timpul lui C.A. Schmidt, dar esențial este că atunci a fost pusă temelia îmbunătățirii. Pe lângă toate cele descrise mai sus, în timpul lui C.A. Schmidt, a fost introdusă în Primărie o nouă, mai bună contabilitate și tot în timpul lui a fost înființat muntele de pietate orășenesc și cu succes și-a dezvoltat operațiile sale banca, în fruntea căreia se afla regretatul meu tată, V.P. Sinadino.

Așa a fost C.A. Schmidt în perioada activității sale înfloritoare și puternice. Dar, odată cu începutul activității mele sociale, în 1900, în el se simțea deja trecutul, se observa că nu mai au încredere nici în cei ce-l înconjoară și nici în el însuși. Acest om nu mai co-

manda deja; dimpotrivă, s-a îndreptat spre alte preocupări, iar în fruntea noii drujine (echipe) era Leopold Egor Siținschi, președintele comisiei financiare și conducătorul Dumei în 1900-1904. Jubileul de 25 de ani al lui C.A. Schmidt a fost sărbătorit oficial, el a fost onorat, i se spuneau multe cuvinte și fraze frumoase, strada Gostinaia, a început a purta numele lui, într-un cuvânt tot și toți se străduiau să accentueze stima față de dumnealui, dar se observa, că-l onorau nu pe actualul Schmidt, dar pe cel care, în 1877, a intrat într-o funcție grea și responsabilă – în fruntea primăriei orașului. Pe zi ce trecea, autoritatea lui cădea și în perioada alegerii mele – 17 martie 1903, când am fost ales ca membru al Primăriei orașului, noi, toți alegătorii, simțeam undeva, că C.A. Schmidt nu va mai rămânea mult în această postură.”

Pogromul împotriva evreilor din Chișinău, în luna aprilie 1903, a fost ultima picătură care a împlut paharul și l-a determinat pe Carol Schmidt să demisioneze. El, care făcuse extrem de mult pentru europenizarea orașului, nu putea concepe că aici unii locuitori pot avea o mentalitate atât de sălbatică. Așa și-a motivat și demisia. Era și firesc: un om sensibil și cult ca el era incompatibil cu „sutele negre” care dictau moda politică a zilei. Altă lecție nu putea fi dată orășenilor decât demisia...

A devenit primar din întâmplare, era anchetator de instrucție, însă după ce cumnatul său Clementie Șumanschi a decedat în mod tragic, Duma orășenească (Consiliul Municipal) l-a desemnat pe el primar și n-a greșit. Un om care a dat Chișinăului o nouă dimensiune, una neașteptată, dimensiunea cea mai importantă, dimensiunea culturală. Unica după care se măsoară gradul de civilizație a unui popor.

Realizările lui în acest domeniu mai sunt mărturie și astăzi: Primăria nouă, Banca Basarabiei, Capela din cartierul

Râșcani, monumentul lui Pușkin. Auditoriul „Pușkin” (1900), un azil pentru cei fără casă, primele linii de tramvai (1881-1895), pavarea străzilor, apeductul și sistemul de canalizare.

În sfera învățământului: Școala de Meserii (1881), Cursuri de desen liniar pentru meseriași (1894), Școala de arte a lui T. Zubcu; construiește liceele: Real (1886), de fete „Principesa Dadiani” (1900), de comerț (1898), fiind epítrop la Liceul Real și la Liceul de Comerț.

În sfera culturii: Muzeul Basarabiei, Muzeul școlilor, Societatea muzicală „Armonia”, a fost membru al Consiliului Bibliotecii cu săli de lectură gratuite și multe altele care au dispărut ori au fost uitate de contemporanii noștri.

Orășenii au decis ca una din străzile Chișinăului să-i poarte numele chiar în timpul vieții lui, actuala stradă Mitropolit Varlaam se numea Carol Schmidt. Era chiar strada pe care se afla casa primarului.

Recent, pe casa în care el a locuit (str. Mitropolit Varlaam la intersecție cu str. Eminescu) Primăria Municipiului Chișinău a instalat o placă comemorativă.

Am căutat mormântul lui Carol Schmidt la toate cimitirele Chișinăului și nu l-am găsit. Mi s-a părut ceva nefiresc în această dispariție, ca mai apoi să găsesc o informație în revista *Din trecutul nostru* din 1937, în care Gheorghe Bezviconi scria cu regret că la un deceniu de la dispariția acestui ilustru primar al Chișinăului, mormântul lui a rămas neîngrijit și doar o cruce modestă de lemn străjuiește la căpătâiul lui. Anii au trecut, crucea a putrezit și mormântul nu mai poate fi identificat. Cine știe, poate în felul acesta noi arătăm esența naturii noastre, uitând să păstrăm respectul și amintirea neîntinată pentru primarul care a dăruit Chișinăului 25 de ani din viața sa și aspectul modern al urbei...

CONCEPTE ȘI PRACTICI DE EXTERNALIZARE A SERVICIILOR DE BIBLIOTECĂ

(studiu de caz la Biblioteca Publică de Drept)

*Mariana HARJEVSCHI,
director, Biblioteca Publică de Drept;
Diana BACAL,
bibliotecar, Biblioteca Publică de Drept*

Abstract

The article is an overview on the outsourcing of the library services, offering terminology explanation, including the description of advantages and disadvantages of outsourcing. The author advocates for the implementation of this activity in the library, justifying that they produce savings and improve the quality of library services. Finally, the article presents the experience of the Public Law Library in the partial externalization of loan service in collaboration with the company INCASSO SRL.

Keywords: *externalization of library services, loan service, loan (commodatum) contract.*

Explicații terminologice

Externalizarea serviciilor a reprezentat în ultimul timp o preocupare constantă în mediul economic. În mod special, în condițiile globalizării acest fenomen a captat și atenția specialiștilor din domeniul biblioteconomic, fiind adesea discutat, apreciat, chiar și criticat de bibliotecari.

Diverse studii, abordate de către specialiști din biblioteconomie subliniază serviciile de externalizare ca fiind o activitate ce se bazează pe contractarea unei persoane sau a unei instituții finanțate din fonduri publice sau comerciale din exterior pentru a realiza unul sau mai multe servicii în cadrul instituției. Această definiție, enunțată

inițial de către americanii D. Ball și C. Earl, rămâne a fi similară celei adoptate de Asociația Bibliotecilor Americane în 2003, care stipulează ca fiind „servicii de contractare a firmelor externe sau organizații, pentru realizarea unor servicii care altfel le-ar fi efectuat angajații bibliotecii”.

Termenul de *externalizare* provine din limba engleză „outsourcing” și se referă la preluarea sarcinilor și serviciilor unei companii de către alta, dar specializată într-unul sau mai multe domenii (de exemplu, resurse umane, tehnologii informaționale, contabilitate). În acest context, teoreticienii divizează externalizarea conform criteriului *intern* și al celui *internațional*. Astfel, externalizarea *internă* reprezintă procurarea de către o firmă a unor servicii de la o sursă aflată într-o altă firmă din aceeași țară, pe când externalizarea *internațională* este definită ca fiind procurarea de către o firmă a unor servicii de la o sursă aflată într-o altă țară. Merită a fi menționat că deseori în mediul businessului, un alt termen, numit „offshoring” este utilizat tangențial, referindu-se la externalizarea internațională, dar fiind ca o activitate comercială înregistrată în afara granițelor țării în care își desfășoară activitatea.

Actualmente, externalizarea a luat amploare odată cu aplicarea tehnologiilor informaționale, în mod special posibilitățile oferite de internet, deoarece servicii-

ile pe care le recomandă bibliotecile (de exemplu, servicii de referință, catalogare partajată) pot trece atât granițele geografice, cât și cele politice, obținând, în același timp, un nivel înalt al prestării serviciilor prin profesionalism și corectitudine. Externalizarea internațională în business este utilizată în mod special de către firmele cu economii avansate către firmele localizate în țările cu salarii mici. Pentru biblioteci externalizarea constituie o abordare profesională de pe poziții egale.

Specificul externalizării în cadrul bibliotecilor

Motivul externalizării serviciilor în cadrul bibliotecilor se explică prin necesitatea de a gestiona intern unele activități, ce nu fac parte din activitatea principală a acestei organizații sau pentru care nu există suficiente resurse fie de personal, fie economice pentru o administrare mai eficientă. Pe parcursul dezvoltării sale bibliotecile și-au externalizat o serie de activități, printre cele mai frecvente fiind: aplicarea unor tehnologii informaționale, achiziția de carte și abonare la reviste, furnizarea unor servicii juridice, fotocopierea, catalogarea (OCLC), producerea de fișe pentru cataloagele tradiționale, chiar și efectuarea curățeniei. Managerii bibliotecilor au considerat că aceste servicii deseori erau de natură să disperseze atenția managementului de la îndeplinirea obiectivelor sale principale. Astfel multe biblioteci din occident au apelat la societăți comerciale ale căror activitate se bazează exclusiv pe contracte de prestări servicii. În final bibliotecile printre primele servicii externalizate au decis să fie cele de etichetare sau de montare a numerelor de inventar, a cotelor, plătind furnizorilor să efectueze aceste sarcini. Ulterior bibliotecile au apelat la companii pentru a selecta cărți, a cataloga loturi de cărți. Alte servicii, precum ar fi cele de curățare și de întreținere, au fost cumpărate ca rezultat al desfășurării obligatorii a licitațiilor în vede-

rea selectării pentru prestare a unor servicii mai ieftine. Astfel, prin implicarea autorităților publice din Marea Britanie, în urma unor discuții aprige, întreținerea clădirilor și curățenia internă a instituțiilor publice a revenit pe mâna unor companii de gestionare, acestea oferind calitate și operativitate, decât continuarea de a face acest lucru ele însele. Bibliotecile s-au numărat printre instituțiile care au apelat la externalizarea acestui serviciu.

În prezent, consideră Asociația Bibliotecilor Americane, externalizarea le permite bibliotecilor să se concentreze mai bine asupra soluționării problemelor majore cu care se confruntă, precum cele vis-à-vis de micșorarea bugetelor, reorganizarea internă (atunci când sunt solicitate de către autoritățile locale) sau inițierea serviciilor etc., oferind posibilitatea să se exercite unele servicii, acestea desigur desfășurându-se în cadrul legal național.

Totodată, în literatura de specialitate se discută despre avantajele și dezavantajele externalizării pentru biblioteci. Printre *punctele forte* ale externalizării serviciilor se numără: competențe înalte ale difuzării serviciilor și disponibilitatea angajaților privind gestionarea mai bună asigurând rezolvarea unor probleme dificile. Specialiștii consideră că clientul, în cazul dat compania, poate fi mai exigentă decât patronul, adică biblioteca, deoarece este mai ușor de a impune disciplină, seriozitate și obligații unui furnizor decât unui angajat. Astfel, când rezultatele sunt satisfăcătoare, este mai ușor de reziliat un contract cu un furnizor, decât de solicitat concedierea unui angajat care nu corespunde fișei postului.

Eficiențizarea costurilor, reprezintă un alt avantaj pentru companie, doar că în această situație biblioteca trebuie să întreprindă o serie de activități care să mențină controlul asupra firmelor de consultanță și de intermediere prin contracte cu clauze bine stabilite, precum: durata contractului, momentul reînnoirii sau desfacerii lui și con-

dițiile în care aceste lucruri să poată avea loc, renunțarea de a fi responsabil de anumite erori, care au loc în sistemele firmelor ce se ocupă cu implementarea externalizării.

Cel mai mare avantaj, descoperit de biblioteci, referitor la externalizarea serviciilor, rămâne a fi aplicarea inovațiilor, un proces costisitor și care deseori solicită eforturi colosale pentru biblioteci. Printre ultimele servicii de externalizare aplicate de biblioteci se enumeră cele cu referire la digitizarea în masă a colecțiilor sale. În acest context poate fi citată ca exemplu experiența companiei Google cu cele mai mari biblioteci universitare din cadrul Universității Standford și Universității Michigan, urmate de către Harvard Depository, Biblioteca Publică din New York și Biblioteca Bodleiană, ultima contribuind cu cărți publicate înainte de 1900.

Experiența Bibliotecii Publice de Drept

Bibliotecile din Republica Moldova, au o experiență incipientă referitoare la externalizarea serviciilor, deși desfășoară astfel de inițiative de mai multă vreme. Probabil din considerentul că externalizarea are loc nu sub forma clasică, mizând totalmente pe implicarea unei companii, ci doar parțial. Astfel, putem menționa, practici de externalizare a serviciilor în cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” cu referire la legarea revistelor, copertarea cărților, crearea inițială a paginii web, menținerea echipamentului de imprimare, în mod special încărcarea cartușelor etc.

În 2010, ca experiment, Biblioteca Publică de Drept, filială a Bibliotecii Municipale, la inițiativa companiei „Incaso” a lansat serviciul de împrumut la domiciliu, urmând procedurile juridice ale unui împrumut gratuit, numit comodat.

În urma acestei colaborări Biblioteca Publică de Drept și-a propus perfecționarea serviciului de împrumut la domiciliu, dar și reducerea numărului de restanțieri prin im-

plementarea profesionalistă a tehnologiilor și metodologiilor moderne, astfel încât externalizarea acestui serviciu a devenit o practică de succes și un exemplu elocvent pentru sistemul biblioteconomic național.

Necesitatea abordării diferite a acestui serviciu a fost practica incorectă utilizată de biblioteci, în mod special în cele publice cu privire la împrumutul de documente la domiciliu. Acesta, de cele mai multe ori, presupunând reținerea actului de identitate a beneficiarului cu scopul asigurării restituirii de către acesta a documentelor transmise în termen și în starea fizică în care le-au primit.

Reținerea actelor de identitate, conform legislației naționale prezintă riscuri importante. În cadrul unui seminar organizat de Biblioteca Publică de Drept în 2008, Ecaterina Erjiu, profesoară la Facultatea de drept a USM, a prezentat primul studiu despre cadrul legal cu privire la împrumutul la domiciliu în biblioteci și care poate fi aplicat în cazul în care sunt reținute actele personale ale utilizatorilor. Când actul de identitate este pierdut, biblioteca este obligată să achite costul acestuia și să recupereze prejudiciile cauzate prin pierderea lui. În cazul în care actul de identitate este distrus sau folosit în scopuri ilegale, persoanele care erau responsabile de păstrarea acestuia pot fi atrase la răspundere. Menționăm că, deși reținerea actului de identitate este una eficientă pentru biblioteci întru asigurarea îndeplinirii obligației de înapoiere a documentului transmis în folosință către utilizatori, această practică contravine mai multor prevederi legale.

Actualmente, legislația civilă și procesual civilă a Republicii Moldova oferă mecanisme legale ce ar permite prestarea serviciului de împrumut la domiciliu într-un mod ce prezintă riscuri legale. Astfel, primul mecanism implementat de către Biblioteca Publică de Drept a fost încheierea unui contract de comodat cu utilizatorii bibliotecii.

Sugestiile și explicațiile experților din domeniul juridic nu au avut nicidecum la bază folosirea termenului de „contract de împrumut” deseori utilizat de bibliotecii. Acesta se utilizează în legislația națională pentru a desemna acțiunea de transmitere a documentelor bibliotecii în folosință temporară utilizatorilor obligând să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate sau cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost oferite. Spre deosebire de comodat, în contractul de împrumut împrumutatul, adică utilizatorul, obține dreptul de proprietate asupra bunului care i-a fost dat, fiind în drept să dispună de el după bunul său plac. Specificul bunurilor transmise de către bibliotecă beneficiarilor însă nu permite transmiterea dreptului de proprietate asupra lor, deoarece documentele din fondurile bibliotecilor prezintă o valoare aparte pentru societate. În cadrul comodatului beneficiarul va fi obligat să întoarcă același bun (individualizat: autor, ediție, locul publicării, redacție etc.) pe care l-a luat, iar la contractul de împrumut, împrumutatul poate întoarce alte bunuri care sunt similare aceluia împrumutat.

Deși aplicarea contractului a fost o procedură dificilă, Biblioteca Publică de Drept a reușit să-l implementeze, dar având restanțe la aplicare în totalitate a mecanismului de restituire a cărților. Astfel pe parcursul anului 2010 Biblioteca Publică de Drept împreună cu „Incaso” SRL au încheiat un contract de prestare servicii privind recuperarea documentelor transmise către utilizatori, aceasta presupunând delegarea unor servicii atât informaționale, cât și juridice. Deci, parțial, biblioteca și-a externalizat serviciul de împrumut la domiciliu, mizând pe recuperarea documentelor transmise către utilizatori într-o formă legală și eficientă.

Primii pași privind externalizarea serviciului de împrumut a fost perfectarea cadrului de reglementare intern de bibliote-

că și ajustarea acestuia la cel național. Atât completarea noului contract de comodat, cât și modificarea Regulamentului de ordine interioară a Bibliotecii Publice de Drept, au servit ca o modalitate de legalizare a serviciului menționat. Desigur, acest serviciu a fost posibil prin existența atât a bazei de date a utilizatorilor, cât și a catalogului electronic al bibliotecii, ambele permițând evidența persoanelor care împrumută și a cărților propuse spre împrumut la domiciliu. Ulterior a fost creată o bază de date a persoanelor restante, asigurând comunicarea între bibliotecă și compania contractată.

Delegând parțial unele funcții ale serviciului de împrumut la domiciliu companiei „Incaso”, biblioteca și-a concentrat eforturile asupra furnizării și completării colecției de carte, precum și asupra oferirii calitative a împrumutului propriu-zis al cărților către utilizatori mult mai eficient. La fel, biblioteca și-a îmbunătățit serviciul prin operativitate și calitate, extinzând serviciul unui cerc mult mai mare de utilizatori, lăsând pe seama companiei contactarea restanțierilor, fie prin telefon, fie prin deplasarea la domiciliu, precum și reprezentarea în instanțe în cazul imposibilității returnării cărților.

În final, concluzionăm că externalizarea este un parteneriat benefic atât pentru companiile contractate, cât și pentru bibliotecii, părțile beneficiind de sprijin reciproc. Comunicarea între acestea permite așteptările să fie gestionate cu succes, fapt demonstrat în cadrul Bibliotecii Publice de Drept prin prestarea serviciului de împrumut la domiciliu, aplicat și gestionat împreună cu compania „Incaso”.

Bibliografie

Ball, David. *A Study of Outsourcing and Externalization by Libraries.* Boumemouth University, 2002. 106 p.

Ball, David. *A weighted decision matrix for outsourcing library services.* În: Bottom Line: Managing Library Finances. 2003, vol. 16, pp. 25-30.

Ebbinghouse, C. *Library outsourcing – a new look.* În: Searcher. 2002, nr. 10 (4).

Erjiu, E. *Împrumutul de cărți la domiciliu în cadrul bibliotecilor. Reglementări juridice actuale.* În: BiblioPolis. 2008, nr. 2, pp. 21-25.

Meșniță, Gabriela. *Caracteristicile pieței românești pentru externalizarea analele științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza”.* În: Științe Economice. 2006, tom. LII/LIII, pp. 314-320.

Negruță, Adina Letiția. *Este outsourcingul o tendință în managementul strategic al organizațiilor?* În: Studia Universitatis Babes Bolyai. 2004, nr. 1, pp. 45-54.

Robert S. Martin. *The Impact of Outsourcing and Privatization On Library Services and Management: A Study for the American Library Association.* Chicago, ALA, 2000. 111 p.

Sîrbu, Janetta. *Externalizarea – opțiune de flexibilizare în întreprinderile de prestări servicii din Cluj-Napoca.* În: Revista C̄conomica. 2006, vol. 1, pp. 67-73.

ANALIZA SWOT A MANAGEMENTULUI INOVAȚIONAL DIN CADRUL BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. HASDEU”

*Cristina MAMAISCAIA,
director, Filiala „Maramureș”*

Abstract

This analysis of the innovative activity confirms the care of the Municipal Library „B.P. Hasdeu” for the innovation which is declared managerial priority. This preoccupation is confirmed by a number of innovation activities, products and services and by the feedback received from each employee’s involved in this process.

Keywords: *innovation management, organizational performance.*

În fiecare an, UE alege o temă pentru o campanie prin care își propune să atragă atenția asupra unui anumit aspect.

După cum știm cu toții, anul 2009 a fost declarat de către Comisia Europeană „Anul european al inovării și creativității”, după ce anul 2008 a fost reprezentativ pentru dialogul intercultural, iar 2007 a avut în prim-plan acordarea de oportunități egale pentru toți europenii.

Conform punctului de vedere a economistului E. Hrișcev, inovația include înnoirea, perfecționarea, reformarea nu numai a producției de bunuri materiale de către agenții economici din sectorul productiv

al economiei naționale, ci și a rezultatelor activității din sfera științifică, educațională, administrației publice, serviciilor etc.; utilizarea rezultatelor activității intelectuale, creative, pe lângă activitatea de cercetare-dezvoltare în cadrul întreprinderii, efectuată de instituțiile specializate, dar și a rezultatelor obținute în procesul de producție a mărfurilor și serviciilor de către diferiți agenți economici; aspectul economic, informațional, social și ecologic.

Începînd cu secolul XXI managementul inovațional capătă o importanță deosebită în sfera informațională deoarece reprezintă totalitatea formelor, metodelor și structurilor organizaționale de dirijare a activității inovaționale în vederea creșterii competitivității instituției.

Pentru Republica Moldova, managementul inovațional este de prima importanță. Țara, fiind săracă în resurse naturale, este bogată prin tendința locuitorilor de a studia, de a inventa. Este deja la modă ca fiecare să obțină studii superioare. Această este un mare avantaj față de țările, care pun accent nu pe munca intelectuală, ci pe cea fizică. Printre altele, în lume, 80% din toate bunurile sînt create de intelectuali.

Cercetarea dată am început-o în 2009, avînd drept scop analiza procesului de eficientizare a inovațiilor în activitatea BM.

Pentru realizarea scopului propus am elaborat următoarele sarcini:

- analiza evoluției inovațiilor;
- cercetarea aspectului metodologic al managementului inovațional;
- evidențierea și caracteristicile evoluției managementului inovațional la BM „B.P. Hasdeu”;
- analiza impactului managementului inovațional asupra dezvoltării BM „B.P. Hasdeu”;
- formularea propunerilor pentru ameliorarea activității inovaționale la BM „B.P. Hasdeu”.

În ultimii ani ai sec. XX și prima decadă a acestui secol, în urma expansiunii enorme a tehnologiei, BM a înregistrat schimbări radicale, a implementat multe proiecte de modernizare a serviciilor, suporturilor față de cele practicate mai înainte, a adus contribuții substanțiale la dezvoltarea culturală a chișinăuienilor, la educare și socializarea lor. Prin activitatea desfășurată BM și-a dovedit rolul pe care-l are în comunitatea chișinăuiană: statisticile plasează biblioteca noastră în categoria celui mai utilizat, fizic și on-line, serviciu public din comunitate.

Contribuții deosebite a înregistrat BM la dezvoltarea domeniului biblioteconomic în Republica Moldova. A fost instituția biblioteconomică cea mai activă din cadrul Sistemului Național de Biblioteci în ultimii 20 de ani. Inovația la *Hasdeu* înseamnă regîndirea a tot ceea ce se face în rețeaua de biblioteci.

Activismul ei s-a manifestat sub diverse forme:

- activitatea oamenilor ei în diverse structuri ale SNB;
- implicările ei în diverse nivele de structură a ABRM;
- contribuțiile la procesele de instruire continuă a bibliotecarilor din SBN prin BM, prin acțiuni educaționale organizate de sine stătător;

- participare la formarea profesională inițială în cadrul USM, Catedra de biblioteconomie și asistență informațională;
- inițierea unor acțiuni de anvergură în domeniul biblioteconomic (proiectul Servicii multiculturale pentru Chișinăul multiethnic; primele filiale în colaborare cu instituții similare din România; organizarea primului Serviciu de informații comunitare în Republica Moldova, constituirea Centrului de Informare și Documentare „Chișinău”; deschiderea Bibliotecii Publice de Drept, deschiderea Centrului Academic Internațional Eminescu etc.);
- participare în multe proiecte europene (coordonator de țară în Public Library Development Project, PULMAN, PULMAN-XT, C@LIMERA, ca participant extracomunitar în proiectul LIBECON);
- diversificarea formelor și metodelor de promovare a lecturii;
- susținerea unei acțiuni editoriale de calitate;
- contribuții deosebite la valorificarea operei și activității patronului spiritual Bogdan Petriceicu Hasdeu;
- prima bibliotecă publică care contribuie științific la valorificarea operei lui B. P. Hasdeu: Centrul Național de Hasdeologie, în colaborare cu Editura „Știința”, a editat cinci volume din *Opere complete* de B.P. Hasdeu; în colaborare cu Editura „Litera” a fost valorificată și editată opera lui Alexandru Hîjdău;
- BM a repus în circulația valorilor culturale și profesionale creația bibliografică a lui Nicolae Moghileanski, Alexandru David, Petre Draganov, apărute în colecția de bibliografii a BM „Basarabiana”;
- contribuții deosebite la teoria biblioteconomică (prima teză de doctor în domeniu; editarea primei monografii teoretice în domeniu, editarea primului manual pentru studenți și

practicieni din domeniul profesional (după 1989 pînă în prezent), editarea multor culegeri de materiale ale conferințelor teoretico-practice organizate de BM „B. P. Hasdeu”, ale lucrărilor simpoziunelor consacrate lui B.P. Hasdeu și altor subiecte necesare);

- contribuții praxiologice de reținut (elaborarea și editarea primului *Cadru de reglementare a BM* (1995); elaborarea normelor proprii BM și editarea lor într-un prim volum din *RM Norme aplicate la BM „B.P. Hasdeu”* (2003);
- prima bibliotecă care și-a elaborat misiunea;
- prima bibliotecă care și-a elaborat un set de valori, devenite busolă de comportament și acțiune;
- prima bibliotecă care a introdus conceptul de indicatori de performanță în RM; a instruit comunitatea bibliotecară și a diseminat experiența;
- desfășurarea unei activități științifice de cercetare (studii istorico-literare, dicționare bibliografice, monografii bibliografice, biobibliografii; lucrări metodice);
- susținerea unei colaborări, conlucrări, cooperări încurajînd dialoguri profesionale cu biblioteci de diferite tipuri – naționale, științifice, universitare, școlare, publice din teritoriu – întâlniri de grup, dezbateri, schimb de idei, opinii, evenimente și programe culturale;
- prima bibliotecă publică cu o revistă de specialitate; editarea publicației de biblioteconomie și asistență informațională *BiblioPolis* (din 2002), care s-a transformat în revistă de specialitate;
- prima bibliotecă care și-a publicat o strategie de imagine (2002);
- prima bibliotecă care a publicat o monografie despre istoria sa îmbogățind domeniul la capitolul istoria bibliotecilor din RM;
- catalizator al schimbărilor tehnologice: primul card electronic pentru utilizatori;
- introducerea cardului electronic unic pentru chișinăuieni (valabil pentru toate structurile BM);
- evidența electronică a vizitelor; generarea rapoartelor statistice instant ale vizitelor chișinăuienilor la BM;
- primul împrumut la domiciliu în regim automatizat;
- prima bibliotecă fără cataloage tradiționale (BPD);
- prima bibliotecă care și-a publicat raportul de activitate pentru a-l face public etc.

Aceste contribuții se datorează competenței, expertizei, intelectului, dăruirii profesionale a angajaților, capacității manageriale de a susține aceste calități și aptitudini ale personalului, instruire, dezvoltînd, reînnoind, adăugînd noi forțe talentate, capacității manageriale de ai conduce spre dezvoltări și inovări permanente.

Diagnosticul SWOT ne confirmă încă o dată faptul că cercetările efectuate decurg din logica corectă a eficientizării managementului inovațional în cadrul BM.

Analiza SWOT a managementului inovațional al BM

Puncte forte:

1. BM susține o politică inovațională de dezvoltare;
2. Inovarea este valoare instituțională;
3. Strategia prevede dezvoltarea unei biblioteci inovante;
4. Biblioteca susține și creează un mediu propice inovării;
5. Administrația motivează și încurajează procesele inovaționale;
6. BM asigură un climat de formare inovațional;
7. BM și-a elaborat propriul brevet de invenții;
8. BM și-a elaborat și a înregistrat la AGEPI brandul instituțional;

9. BM este biblioteca cu cele mai multe modernizări și proiecte implementate;

10. Inovarea este criteriu de evaluare instituțională și individuală.

Puncte slabe:

1. Apatia sesizată a unei părți din personalul angajat față de inovații;

2. Dezinteresul fondatorilor (administrația publică locală) față de procesele inovatoare ale BM;

3. Lipsa mijloacelor financiare pentru susținerea, la un înalt nivel, a proceselor inovatoare;

4. Promovarea slabă a inovațiilor implementate la BM și filiale;

5. Numărul mic de articole referitoare la implementarea inovațiilor pe paginile revistei *BiblioPolis* și pe blogul BM.

Oportunități:

1. Inovația înseamnă dezvoltare, diversificare, modernizare;

2. Inovația oferă posibilitatea de a fi competițional;

3. Procesele inovatoare transformă biblioteca în instituție de succes;

4. Activitatea inovatoare educă bibliotecari inovanți – beneficiu pentru BM.

Pericole:

1. Criza economică ce a cuprins țara și bibliotecile inclusiv;

2. Lipsa motivației din partea forurilor superioare în derularea proceselor inovatoare;

3. Diminuarea constantă a bugetului BM;

4. Fluctuația personalului și încadrarea personalului necalificat;

5. Schimbările tehnologice galopante și repercusiunile acestui proces asupra bibliotecii.

Recomandări

1. O politică culturală adecvată, care funcționează pe principiul accesului liber și egal la informație pentru orice grup social al comunității.

2. Noi relații socio-economice în găsirea noilor metode de punere în valoare a potențialului informațional, creativ și inovativ.

3. Biblioteca trebuie să practice un management inovativ ca să poată soluționa problemele legate de:

- realizarea unui nivel corespunzător de informatizare și automatizare a proceselor interne care să permită extinderea infrastructurii;
- accesul egal al tuturor la informația și resursele disponibile prin utilizarea eficientă a tehnologiilor informaționale;
- redimensionarea serviciilor existente și introducerea unor servicii noi în funcție de cerințele actuale;
- participarea la proiecte de cooperare cu alte instituții de profil din comunitate pentru a valorifica potențialul creativ al personalului bibliotecar.

Concluzii

1. Activitatea inovativă este condiționată de utilizarea resurselor intelectuale, orientate spre modernizarea procesului de producție, îmbunătățirea rezultatelor și reducerea costurilor acestora.

2. Managementul inovativ devine o varietate a managementului funcțional, un subsistem al sistemului general de conducere al bibliotecii.

3. În condiții de criză, BM nu și-a construit efortul inovativ numai ca un obiectiv de supraviețuire, ci și ca un obiectiv de prosperare și a reușit.

Referințe

Băloiu, L.M. *Managementul inovației: viitorul întreprinderii, întreprinderea viitorului*. București: Eficient, 1995. 357 p.

Dumitrescu, Victoria. *Management de bibliotecă: standarde pentru servicii publice de bibliotecă*. București, 2003. 47 p.

Hrișcev, Eugen. *Managementul inovativ*. Ch.: ASEM, 2001. 533 p.

Stueart, Robert D. *Management pentru bibliotecă și centre de informare*. București: Biblioteca Națională a României, 1998. 331 p.

Țăran, Nicolae. *Managementul inovației*. Timișoara: Amarcord, 1995. 104 p.

DE ZIUA BIBLIOTECARULUI

ZIUA BIBLIOTECARULUI SĂRBĂTORITĂ CU LAURI

Tatiana COȘERIU,
director adjunct al BM „B.P. Hasdeu”;

Tatiana BORODATÎL,
șef oficiu, Departamentul marketing

Imaginea corporatistă se construiește la intersecția dintre *cunoștințele publicului* despre Biblioteca Municipală, reputație (recunoașterea de către public a performanțelor trecute și prezente ale instituției) și *profilul* specific prin care se distinge instituția. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” are o cultură instituțională devenită un etalon recunoscut atât de comunitatea profesională, cât și de utilizatori, parteneri, societatea civilă.

Comunicare, analiză, estimare, critică, aplicare, direcționare etc. sunt un flux de acțiuni în continuă dezvoltare. Acțiunile date mențin rețeaua Bibliotecii Municipale într-o mișcare de consolidare a poziției biblioteconomice, informaționale. Ziua profesională a bibliotecarului nu a fost o excepție. Și de această dată bibliotecarii de la BM „B.P. Hasdeu” au fost vizibili public, demonstrând energie, optimism și o echipă puternică.

În acest an, Ziua bibliotecarului a coincis cu marea sărbătoare a Învierii Domnului. Cei peste 300 de bibliotecari din toate tipurile de biblioteci din Republica Moldova s-au adunat la 20 aprilie 2011 în incinta Teatrului „Licurici” din capitală pentru a-și sărbători împreună profesia, pentru a se întâlni cu colegii de breaslă.

Evenimentul a fost organizat de Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM). Comisiile și secțiunile ABRM s-au implicat activ pentru a asigura un mediu binevoitor, agreabil și festiv. Doamna **Lud-**

mila Costin, președintele Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, a prezentat discursul *Biblioteca, bibliotecarul în secolul XXI*. Prin acest mesaj au fost oferite răspunsuri la întrebarea *Cum fac față biblioteca și bibliotecarul moldovean provocărilor sec. XXI, secol al Informației și Cunoașterii, din care s-a scurs deja un deceniu?*

Cu cuvinte de apreciere profundă a activității bibliotecilor au venit mai mulți oaspeți de vază:

Chiril Lucinschi, președintele Comisiei cultură, educație, tineret, sport și mass-media a Parlamentului RM, a informat că bibliotecile publice din R. Moldova, grație proiectului Fundației „Bill & Melida Gates”, vor fi conectate la internet, iar personalul va fi școlarizat cu tehnologiile informaționale.

Mihai Șleahțișchi, ministrul Educației, a înmânat mai multor bibliotecari cea mai importantă diplomă a Ministerului Educației – *Diploma de onoare* pentru activitatea depusă. Ministrul a precizat că meseria de bibliotecar este una din cele mai frumoase, iar bibliotecarii și ceilalți care activează în domeniul educației sunt o familie mare. Cu *Diploma de onoare* au fost apreciate colegele noastre **Elena Cebotari**, director, Filiala „Liviu Rebreanu”, și **Parascovia Onciu**, director, Filiala „Transilvania”.

Dorin Chirtoacă, primarul general al municipiului Chișinău, a vorbit despre „Casa – Bibliotecă” și măiestria bibliotecarului la modelarea personalității, despre

aportul la dezvoltarea și consolidarea bibliotecilor din urbe.

Ana-Lucia Culev, șeful Direcției cultură a Primăriei Municipiului Chișinău, a calificat profesia de bibliotecar ca una nobilă și importantă în societate, precizând că bibliotecarii noștri fac față provocărilor și exigențelor avansate de profesie, comunitate, evoluții.

Oлга Bârlad, șeful Direcției politici culturale în teritoriu și cultură scrisă a Ministerului Culturii al R. Moldova, a menționat activitatea de performanță a celor mai buni bibliotecari prin *Diplome*. De la BM „B.P. Hasdeu” drept cei mai buni au fost numiți:

- Mariana Harjevschi, director, Biblioteca Publică de Drept;
- Elena Dabija, director, Centrul Academic Internațional Eminescu;
- Elena Roșca, director, Filiala „Alba Iulia”;
- Elena Vulpe, director, Filiala „Onisifor Ghibu”;
- Ludmila Barbă, director, Filiala „Lesia Ukrainka”;
- Claudia Șatravca, director, Filiala „Târgu-Mureș”;
- Vera Goldman, șef, Filiala N. Titulescu;
- Taisia Foiu, manager, Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”.

Momentele emoționale au continuat cu totalizarea concursurilor naționale: *Cel mai bun bibliotecar al anului 2010* și *Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științei informării*. Ajunse la ediția a 20-a, concursurile s-au desfășurat cu sloganurile: *Promovați nume și experiențe reprezentative de bibliotecă! Afirmăți-vă profesia, aduceți un plus de valoare și prestigiu domeniului biblioteconomic!*

Biblioteca Municipală a promovat nume care au avut implicări impresionante cu rezultate benefice. Astfel, *Cei mai buni bibliotecari ai anului 2010* au fost:

- Claudia Tricolici, bibliotecar principal, Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”;
- Angela Borșci, șef oficiu, Filiala „Ițic Mangher”.

Publicațiile BM sunt rezultatul gândirii creatoare și au o identitate distinsă. Comisia de evaluare a Concursului *Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științei informării* a apreciat atât calitatea informațională, cât și aspectul poligrafic, cognitiv al lucrărilor prezentate, care merită să fie apreciate în diferite categorii.

Premiul „Magna cum laude” – două lucrări ale Bibliotecii Publice de Drept:

- *Pensia de la A la Z = Пенсия от А до Я*: Ghid / A. Chisari, L. Gonciar; Bibl. Publ. de Drept, BM „B.P. Hasdeu”. – Ch. : S.n., 2010. (Tipogr. „Primex Com” SRL). – 80 p. – Tit., text paral. în lb. rom., rusă. – Paginație paral. – Carte-valet.
- *Sinteza jurisprudenței Curții Europene pentru drepturile omului în cauzele versus Moldova*: Examine sub aspectul art. 3 (interzicerea torturii) din Convenție. – Ch. : „Bons Offices” SRL, 2010. – 500 p.

Secțiunea Biblioteconomie – Premiul I:

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” – suport informațional pentru comunitatea chișinăuiană: resurse, servicii, programe inovative. Abordări practice : Culeg. de comunicări de la Conf. anuală (2 dec. 2009) / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”; recenzent: dr. conf. univ. Lidia Kulikovski; coord.: Tatiana Coșeri. – Ch.: „Magna-Princeps” SRL, 2010. – 128 p.

Compartimentul Publicații în serie – Premiul I:

Cultura informației : Ed. specială a rev. *BiblioPolis* / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”; red. șt. : Lidia Kulikovski. – Ch. : Ed. „Magna-

Princeps" SRL. – Vol. 37 (2010), Nr 5 (Serie nouă). – 174 p.

Compartimentul Materiale promoționale – Premiul I:

Materiale promoționale: geantă, chi-piu, stilou, mouse pad-calendar.

Secțiunea Lucrări bibliografice, compartimentul Biobibliografii – Premiul I:

Vlad Pohilă: *Biobibliogr. / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Centrul de Inform. și Doc. „Chișinău”*; alcăt.: Claudia Tricolici, ed. îngr. de Lidia Kulikovski. – Ch.: „Grafe-ma Libris”, SRL, 2010. – 288 p.

Secțiunea Lucrări bibliografice, compartimentul Biobibliografii – Premiul II:

Alexandru Donos: *O viață în zbuclum : Biobibliogr. (și nu numai...)* / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Bibl. Publ. „Liviu Rebreanu”; alcăt.: Al. Donos, I. Tutun, ed. îngr. de Lidia Kulikovski. – Ch.: „Magna-Princeps”, SRL, 2010. – 124 p.

Premiul special pentru originalitate:

Mouse pad-calendar.

Președintele Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova a conferit Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” o *Diplomă de excelență* pentru contribuții substanțiale la formarea profesională a bibliotecarilor din Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova. Bibliotecarii de asemenea au fost menționați cu *Diplome*:

- Elena Butucel – director, Filiala „Ovidius”;
- Cristina Caterev – director, Filiala „Ștefan cel Mare”;
- Natalia Dabija – șef, Filiala Traian;
- Ludmila Dogotari – șef, Filiala Codru;
- Tatiana Fiodoruc – manager, Departamentul relații cu publicul;
- Taisia Foiu – manager, Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”;
- Alexandru Frișcu – șef, Filiala Cornului;

- Daniela Gorincioi – manager interimar, Departamentul organizarea colecțiilor;
- Natalia Kravciuk – șef, Filiala M. Costin;
- Olga Maiuc – șef, Filiala A. Russo;
- Svetlana Malșacova – șef, Filiala V. Bielinski;
- Cristina Mamaiscaia – director, Filiala „Maramureș”;
- Ecaterina Nedzelschi – șef, Filiala „A. Mickiewicz”;
- Zinaida Pahomi – manager, Departamentul achiziții, evidență și prelucrare;
- Victor Rusu – manager, Departamentul automatizare și informatică;
- Genoveva Scobioală – manager, Departamentul marketing;
- Savela Starciuc – șef, Centrul de Informare Europeană;
- Margarita Șcelcicova – director, Filiala „M. Lomonosov”;
- Ana Stratieva – șef, Filiala „H. Botev”;
- Silvia Timofti – șef, Filiala „A. Doinici”;
- Valentina Turvinenco – șef, Centrul de Informare și Documentare German;
- Tamara Țurcan – șef, Filiala M. Drăgan;
- Aliona Vîrlan – șef, Biblioteca de Arte „T. Arghezi”.

20 aprilie 2011 a fost ziua când s-au îmbinat pasiunea pentru lectură și profesionalismul, iar Teatrul „Licurici” a fost locul de întâlnire a comunității care iubesc cartea. La acest eveniment, Biblioteca Municipală a demonstrat capacitatea de a fi o echipă cu un sistem complex de conexiuni și interdependență. Bibliotecarii de la BM s-au deosebit de colegii săi prin promovarea atât a brandului instituțional, cât și cel al ABRM – abțibildul *Suntem membri ai*

ABRM (textul și sigla BM „B.P. Hasdeu” și sigla ABRM). Fiecare participant a primit din partea Bibliotecii Municipale pliantele 70+ *motive de a frecventa Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și Fii deștept! la un card inteligent la BM „B.P. Hasdeu”*. Materialele au fost distribuite de voluntarii Bibliotecii Municipale echipați cu șepci personalizate.

Echipa *Hasdeu* a continuat să sărbătorească Ziua bibliotecarului la 28 aprilie 2011 într-un spațiu pitoresc, relaxant, la o distanță de 12 km de Chișinău – la complexul hotelier turistic de talie europeană „Sky Land” Camping & Resort. Fiind situat în imediata apropiere a capitalei, dispune de oportunități ideale atât pentru distracții active, cât și pentru relaxare și degajare, precum și pentru organizarea odihnei împreună cu familia, festivităților pentru copii, manifestărilor corporative.

Teritoriul complexului constituie 3,5 ha unde sunt amplasate: Complexul hotelier „Sky Land”, acvaparcul, „orășelul copiilor”, restaurantul, barul etc. La 12 km depărtare de Chișinău, Echipa *Hasdeu* a uitat de toate responsabilitățile cotidiene. Multiplele poteci pavate cu piatră șlefuită originală, băncile elegante și comode instalate în umbra copacilor, verdeța din camping, căsuțele din lemn, aerul curat ne-a oferit posibilitatea să ne recreem pe deplin în acest loc pitoresc. Jocurile distractive, de asemenea au creat o atmosferă de neuitat. Surpriza zilei a fost cadoul din partea sindicatului BM – o floare-broșă de culoare roșie, culoarea Bibliotecii Municipale.

Am demonstrat că suntem o echipă: muncim pe măsură și ne distrăm pe măsură.

VIAȚA FILIALELOR

20 DE ANI: E MULT SAU PUȚIN?

Tatiana ISCHIMJI,
bibliotecar principal, Filiala „I. Mangher”;
Angela BORȘCI,
șef oficiu, Filiala „I. Mangher”

Această întrebare retorică presupune mai multe răspunsuri: pentru un om este o vîrstă fragedă, iar pentru o instituție cum este Biblioteca evreiască „Ițic Mangher” este o vîrstă respectabilă, căci pe parcursul acestor 20 de ani s-a acumulat un bogat fond de documente, care a ajuns astăzi la cifra de peste 60 000 exemplare; utilizatorii beneficiază de numeroase și diverse servicii; anual se organizează peste 350 de activități culturale atît în bibliotecă, cît și extramuros; se realizează o vastă activitate editorială și bibliografică; biblioteca s-a implicat activ la programele Biblioteca 2.0 și Utilizatorul 2.0.

Așadar, la 4 februarie 2011, Biblioteca „I. Mangher” a împlinit 20 de ani și, cu această ocazie, în perioada 3-13 februarie a fost organizată Decada bibliotecii, în cadrul căreia au fost preconizate mai multe acțiuni, menite să arate toate realizările bibliotecii în decursul acestor ani. Și se pare că am reușit.

Pregătirea acestui eveniment a durat pe parcursul întregului an 2010: au fost alcătuite și editate buclele *Biblioteca evreiască – Centrul cultural „I. Mangher”*, *Cronologia Bibliotecii evreiești – Centrul cultural „I. Mangher”*, *Muzeul patrimoniului cultural al evreilor Moldovei*; 11 pliante, consacrate personalităților evreiești, semnul de carte *Clubul pictorilor evrei*. Sunt gata de tipar: partea a doua a bibliografiei *Răsfoind pagini...*, catalogul cărților rare *De la incunabule la CD-romuri*, calendarul datelor me-

morabile pentru anul 2011 *Evreii în istoria și cultura universală*.

Au fost tipărite invitațiile pentru serata festivă, iar programul Decadei a fost plasat atît pe panourile și standurile tuturor organizațiilor evreiești din oraș, cît și pe paginile blogului *Ebraika*, ale ziarelor *Evreiskoe mesteciko* și *Istoki jizni*. O astfel de publicitate a avut un ecou bineașteptat: frecvența bibliotecii în această perioadă a atins cifra de 5550.

La deschiderea Decadei au fost invitați reprezentanți ai mass-media, care au participat la partea oficială, în timpul căreia publicul a fost familiarizat cu etapele de formare a bibliotecii evreiești, cu tipăriturile ei pe parcursul anilor. Canalul TV „Mir” a realizat un film video despre activitatea cotidiană a bibliotecii, pus pe post la 21 februarie curent.

Excursiile și discuțiile *Serviciile bibliotecii – Centrului cultural și Biblioteca pentru tine* au favorizat sporirea numărului utilizatorilor bibliotecii.

În timpul Decadei au fost organizate 30 de activități culturale cu tematică variată. Au avut loc patru prezentări de carte. Culegerea *Adio, Moldova* (Moscova-Ierusalim, 2010) i-a adunat pe iubitorii de poezie. Oaspete și participant de onoare a fost ziarista și poeta Alexandra Iunko, unica dintre cei 12 autori, poezia cărora a alcătuit culegerea, care a mai rămas cu traiful în Chișinău. S-au declamat versuri, s-au perindat amintiri despre poeții plecați din

țară, din viață... despre Chișinăul de odinioară.

Următoarea prezentare a fost cea a cărții juristului, prozatorului, publicistului și poetului Boris Druță *Pandurii tristeții* – a treia lucrare a autorului, unde Domnia Sa abordează tema evreiască. Volumul a ieșit de sub tipar la finele anului 2010 în or. Padova, Italia, și, la fel ca cele precedente, a fost ilustrat de către fiica autorului Veronica. La deschidere, autorul a vorbit despre structura cărții, ea fiind divizată condițional în patru capitole. Primele două capitole conțin creația poetică a lui B. Druță, majoritatea poeziilor, după cum menționează A. Ciocanu în prefață, fiind „duios-nostalgice, de multe ori chiar cu o doză lacrimogenă subliniată [...]”.

Cu interes deosebit cei prezenți au audiat versurile poezilor evrei: Motl Sakțier, Ițhak Kațenelson, dar și ale celor din generația mai tânără: Mihail Hazin, Efrem Bauh, Rudolf Olșevski, Alexandra Iunko, Mihail Finkel ș.a. – mai întâi în original, apoi în traducerea lui Boris Druță, citite de el însuși. Cu căldură și tristețe a vorbit autorul despre veșnica problemă a limbii idiș și a cimitirelor evreiești părăsite, împrăștiate prin toată țara. Tema limbii idiș a preluat-o Marina Șraibman, soția regretatului scriitor Ihlil Șraibman.

Părerii despre carte, și nu numai, au expus cei prezenți în sală: directorul Muzeului

Istoriei Evreilor Moldovei, doctor în filologie Irina Șihova, membru al Asociației scriitorilor de limbă rusă din RM, doctorul în științe biologice V. Șvarț, alți ascultători. Despre Holocaust, ororile războiului și propriile sale impresii și amintiri din copilărie a vorbit fostul profesor al lui Boris Druță dl B. Vasiliev.

Игра в пазлы: поэзия и проза (Chișinău, 2010) este titlul următoarei cărți prezentate. Manifestarea a început cu derularea unui film video, unde autoarea, Miroslava Metleeva, își citea versurile. Cu multă căldură și stimă au vorbit cei prezenți despre stilul și limba perfectă a scriitoarei. Printre vorbitori au fost Mihai Cimpoi, Ianoș Țurcanu, Emilian Galaicu-Păun, Mihail Reabcinski, iar muzicologul Galina Kocearova a făcut o paralelă între limbajul cărții și o simfonie.

Volumul *Portrete istorice: militanți remarcabili ai mișcării evreiești din Basarabia și Moldova sec. XX* (Chișinău, Tel Aviv, 2010) a văzut lumina tiparului după ce autorul ei, Iacov Copanschi, a plecat în lumea celor drepți. La prezentarea cărții au venit colegii istoricului: V. Anikin, O. Garusova, I. Șihova, S. Benghelsdorf, bibliotecari, prieteni, rude. Toți vorbitorii au apreciat înaltul profesionalism și calitățile omenești ale lui I. Copanschi.

În urma acestor prezentări biblioteca și-a îmbogățit colecția de „Cărți cu autograf” cu încă patru titluri. Toate prezentările au fost însoțite de expoziții de documente.

A fost bogată Decada și în serate. Astfel, după reparația din teatrul bibliotecii s-a întors „acasă” clubul cantautorilor. În cadrul seratei festive participanții I. Kirkin, V. Roșca, L. Minaeva, F. Ceaplîghina ș.a. au felicitat biblioteca în maniera tradițională a cant-autorilor: cu cîntece și versuri. Olessea Rudeaghina, redactor-șef la revista *Russkoe pole*, a făcut o donație de câteva seturi ale revistei.

Cu brio s-a desfășurat ședința clubului pictorilor evrei: președintele Eduard Mai-

denberg a făcut o succintă trecere în revistă a activității acestuia pe parcursul anilor, cei prezenți au depănat aduceri aminte. În ajun a fost inaugurată galeria pictorilor-membri ai clubului: E. Maidenberg, M. Brunea, E. Lepădatu, O. Rubinștein, I. Tihman, A. Kalinenko, I. Piker, A. Partas ș.a.

„Clubul odesiților din Chișinău” s-a întrunit la ședința ordinară cu genericul *Одесский дворик – как у нас на Молдаванке*. Cei prezenți au citit versuri, au cântat, au spus bancuri și au servit din bucatele tradiționale odesite, gătite de membrii clubului.

De un succes deosebit s-a bucurat întâlnirea cu avocata Svetlana Midrigan în cadrul ședinței Clubului „Universul familiei evreiești”. Au fost puse în discuție situații concrete din viața cotidiană. Cei prezenți au „asaltat-o” pe avocată cu întrebări referitoare la diverse probleme, la care au primit răspunsuri adecvate, recomandări concrete.

Serata „Amicii bibliotecii” s-a încheiat cu înmînarea de mențiuni pentru participarea la viața culturală a bibliotecii, pentru promovarea proiectelor și programelor, pentru lectură activă: *Cel mai activ utilizator și Voluntar al Bibliotecii – Centrului cultural*. În total, de diplome au beneficiat 43 de persoane.

O altă manifestare de amploare a fost serata jubiliară cu genericul *Filele memoriei în an de jubileu*. Teatrul bibliotecii nu i-a putut găzdui pe toți doritorii și unii participanți au fost nevoiți să savureze reprezentarea din hol.

Cuvinte calde despre Biblioteca „I. Mangher”, ca despre „primul său copil între bibliotecile naționale”, a spus directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” dna Lidia Kulikovski. Tot dumneaei a menționat aportul bibliotecii noastre la promovarea, conservarea și menținerea culturii spirituale a poporului evreu, dar și a altor etnii, conlocuitoare în Republica Moldova.

Un cuvînt de felicitare a trimis directorul general al Biroului Relații Interetnice dna Elena Beleacova.

Printre cei care au venit să felicite biblioteca au fost directorul Filialei „Joint” în Moldova dl M. Kațif, conducătorul Filialei „Agudat Israel” R. Safronova, reprezentanta Centrului de caritate „Hesed lehuda” E. Leoșkevici și mulți, mulți alții.

Un dar deosebit de prețios pentru bibliotecă au fost loturile de carte evreiască, primite de la Elena Nejniski, director al Centrului cultural israelian, și de la reprezentanța Agenției „Sohnut”.

O surpriză plăcută a fost menționarea, în cadrul unei ședințe operative a colaboratorilor bibliotecii, cu diplome de excelență ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Pentru colegii noștri de la filiale a fost organizată o excursie virtuală prin Chișinăul evreiesc.

Nu au fost trecuți cu vederea nici micii noștri utilizatori. În timpul Decadei ei au participat la *Ora poeziei* (Fiodor Tiutcev), *Ora de lectură* (*Copiii și răzuștele* de Mihail Prișvin). Pe tot parcursul Decadei au funcționat cercurile de ceramică și artă plastică, în cadrul cărora au fost organizate ședințe de master-class.

În țara fermecată a cărților au nimerit elevii claselor a treia de la Liceul „N. Gogol”, care au fost „inițiați” în ceea ce privește drepturile și obligațiile utilizatorilor Bibliotecii „I. Mangher”. Copiii au beneficiat de un concert improvizat de micuții de la „Țipor” și cei de la formația muzicală „Șalom”, au participat la victorine, concursuri, au fost familiarizați cu activitatea bibliotecii. Sărbătoarea s-a încheiat cu rostirea solemnă a „Jurămîntului cititorului” și cu înmînarea carnetelor de cititor al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Mai menționăm că au fost ținute lecțiile bibliografice *Biblioteca – copiilor și Enciclopedii pentru copii*; a fost prezentat blogul *Ebraika*. În timpul Decadei toți vizitatorii bibliotecii au putut să vizioneze ex-

pozițiile și să audieze revistele bibliografice *Cartea de vizită a bibliotecii, Realizările noastre, Evreii pământului moldav, Universul cărții evreiești, Scriitori evrei – laureați ai premiilor literare, Arta evreilor, Limbile evreilor, Ițic Mangher – 100 ani de la naștere* ș.a.

Toate manifestările și activitățile din cadrul Decadei au fost posibile doar datorită profesionalismului, entuziasmului și dăruirii de sine a bibliotecarilor ce formează colectivul pe nume Biblioteca „I. Mangher”.

SĂPTĂMÂNA UȘILOR DESCHISE LA BIBLIOTECA „ONISIFOR GHIBU”

Raia ROGAC

Și la actuala aniversare, din mai, Filiala „O. Ghibu” a pregătit un bogat și diversificat program, menit să contribuie la stimularea dragostei de lectură, atragerea cititorilor în bibliotecă, popularizarea instituției bibliotecare.

Deschiderea programului s-a făcut în cadrul unei ședințe a Clubului *Prietenii cărții*, unde scriitoarea Claudia Partole și-a mărturisit dragostea față de bibliotecă și cărți în fața numeroșilor prichindei de la grădinița *Mărțișor* (nr. 68) din capitală, spunând între altele că anume cartea este cea mai mare descoperire a lumii și cel mai prețios dar oferit omenirii, pentru că ea este un bun prieten, care nu trădează, dar înțelepțește. Poveștile au fost primele cărți de lectură, pe care le-a savurat în copilărie, îndemnându-i și pe micuți să le citească, să le însceneze și să le iubească. Autoarea și-a prezentat una din ultimele cărți editate *Să crești mare, puișor*, care la Salonul Internațional de carte pentru copii și tineret a obținut Premiul *Simpatia copiilor*. Mai apoi, aceștia, împreună cu alți cititori și bibliotecarele de aici, au mers la Stela memorială dedicată lui Onisifor și Octavian Ghibu, de lângă sediul Ambasadei României în Republica Moldova, unde au depus flori și au aflat date interesante despre viața și activitatea acestor distinse personalități.

Sub genericul *Onisifor Ghibu – personalitate care a influențat destinul Chișinăului*, la Liceul Teoretic care-i poartă numele, în colaborare cu filiala omonimă, s-a desfășurat un concurs de istorie. Învingătorii au primit în dar câte un set de cărți, inclusiv din moștenirea literară a patronului spiritual al acestor două instituții.

În organizarea Centrului de Cultură *Călin Postolachi*, și a Liceului Teoretic *Mircea Eliade*, de comun cu gazdele, a avut loc un medalion literar dedicat poetului și totodată redactorului-șef al revistei pentru copii *Florile dalbe* Ion Anton, aliniat jubileului de 60 de ani al protagonistului și celui de 70 de ani al publicației. Moderatoarea dr. Veronica Postolachi, profesoară de limba și literatură română, în cuvântul inaugural, a remarcat că medalionul literar a devenit un eveniment cultural de tradiție, al 32-lea la număr, consacrat oamenilor cuvântului – adică scriitorilor, or, anume cuvântul este puntea de legătură dintre generații, anume aici, în cadrul acestei manifestări, se descoperă tinere talente literare, care pot fi luate sub tutela creatorilor consacrați.

Mai întâi despre creația lui Ion Anton și, în special, despre volumul antologic al acestuia – *Cădere sentimentală pe gânduri* – s-au pronunțat scriitorii Claudia Partole, Victor Prohin, Valeria Dascăl, Vladimir Rusnac, Andrei Burac, Lidia Ungureanu, edi-

toarea Silvia Ursachi, criticul literar, prof. univ. dr. hab. Ion Ciocanu, care au salutat și au încurajat o astfel de modalitate de prezentare a unui scriitor. Luându-și în serios rolul de critici literari, tinerii Olga Oboroc, Anastasia Bolgar, Ecaterina Pascali, Tudorița Sugailo, Tatiana Tașcă, Cristina Sibov, Iuliana Glavan, Taisia Haritonov, Ana Melenciuc, Maria Răducanu, Valeria Răileanu, Gheorghe Popa ș.a. de la liceele *Mircea Eliade, Al. I. Cuza, Tudor Vladimirescu* din Chișinău, *Ion Vatamanu* din Strășeni, au recenzat mai multe cicluri de poezii ale poetului, între care *Vamă pentru speranță, Viitorul ca moștenire, Rondelurile călătorului, Mâine va fi ieri, Necuprinsul punctului* și povestirea *Zodia Zimbrului*. Ion Anton a rămas plăcut surprins să-și descopere propria creație sub atâtea unghiuri de vedere, bucurându-se că unele lucruri i-au fost prezentate în absolută premieră de elevi. A urmat și un recital de poezie de Ion Anton, juriul desemnat ad-hoc din rândul scriitorilor prezenți, desemnând învingătorii, care s-au dovedit a fi: Cristina Sibov, Aliona Chiroșcă și Doina Ungureanu – locul III; Cristina Arhipov și Valeria Răileanu – locul II și Mihaela Tătaru – locul I. Premiștii au primit în dar *dalbe* cărți și reviste. Medalionul a fost îmbogățit de o expoziție de carte intitulată *Ion Anton – cavalerul Florilor copiilor*.

În vederea promovării patrimoniului și întregului spectru de servicii pe care le oferă biblioteca a fost organizată o zi specială de informare a utilizatorilor. Pe lângă excursiile ghidate au fost prezentate expozițiile: *Biblioteca – spațiu public al informării și documentării; Ziua Europei – tărâm al libertății autentice; Ziua mondială a culturii „Cultura – emblema demnității unui popor”;* *Garabet Ibrăileanu – critic de o solidă formație filosofică; Gloria teatrului englez – W. Shakespeare, corifeu al Renașterii*. În același context au avut loc activități de instruire în utilizare: calculator, internet, baze de date, catalog electronic etc.

La un atelier profesional bibliotecarii din sistemul municipal au luat în dezbateri tema *Statistica zilnică – metodă cantitativă de evaluare a activității BM „B.P. Hasdeu”*, avându-i ca formatori pe directorii adjuncți Ludmila Pânzaru și Tatiana Coșeriu.

O captivantă manifestare literar-muzicală a fost întâlnirea cu poetul Ianoș Țurcanu, care s-a vrut a fi și un frumos omagiu în ajunul aniversării a șase decenii de viață și activitate, pe care scriitorul o va sărbători în luna iulie. În debut a fost lansată antologia *Cea mai frumoasă vară a iubirii*, pe care poetul Iulian Filip a apreciat-o ca pe o provocare calendaristică și o oglindă a lui Ianoș Țurcanu în fața lumii, iar acad. Mihai Cimpoi a subliniat că apariția acestei lucrări de sinteză este rodul colaborării cu un grup de colegi din Târgoviște. Ianoș Țurcanu este un neoromantic, un bun poet al mării, dar și al Marinei, căci așa se numește soția lui, a mai spus marele critic literar.

Despre activitatea polivalentă a protagonistului a vorbit și scriitorul Aurelian Silvestru, menționând că autorul nu se limitează doar la poezie, mai scrie și aforisme, cărți pentru copii și texte pentru interpreți.

Succint despre Ianoș Țurcanu se poate spune: este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, al Uniunii Scriitorilor din România, al Uniunii Mondiale a Literaților (Washington), membru de onoare al Societății Scriitorilor din Târgoviște. Este autorul a peste 50 de cărți pentru adulți și copii, o parte traduse în limbile italiană, rusă, engleză, germană, franceză. Se cifrează de zece ori mai mult textele pentru cântece de muzică populară, ușoară, romanțe. Este redactorul revistelor *Moment poetic*, „2 plus 3 iezi”, *Aduceri-aminte*, prezentatorul emisiunii TVM *Cultura azi*. Aceste activități intense i-au adus multe premii naționale și internaționale.

Profesoara și compozitoarea Svetlana Badragan a împărtășit publicului felul în care a conlucrat cu poetul Ianoș Țurcanu

pentru pregătirea colecției de romane *Nu poți da timpul înapoi* (muzică – Svetlana Badragan, versuri – Ianoș Țurcanu), carte recent apărută și lansată. Majoritatea pieselor incluse în noul volum au fost premiate în cadrul Festivalului de romane *Crizantema de aur* din Târgoviște și în replică la Festivalul *Crizantema de argint* din Chișinău.

Spectacolul muzical care a urmat, a început cu o surpriză – în premieră, Otilia Eșanu, eleva de șapte ani de la Liceul de inventică și creativitate *Prometeu* din capitală, a interpretat o melodie pe versuri de Ianoș Țurcanu. În continuare au evoluat Nina Ermurachi, Artistă Emerită, Nătălița Munteanu, Maestru în Artă, solistă a Orchestrei *Fluieraș*, Cristina Pintilie, interpretă, profesoară de canto la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Anișoara Dabija, interpretă, premiantă la Festivalul *Crizantema de aur*.

Tradiționale, *Zilele Ghibu*, desfășurate în perioada *Săptămânii ușilor deschise*, au avut loc sub semnul aniversării a 575-a a Chișinăului și a 128-a de la nașterea patronului spiritual al bibliotecii – Onisifor Ghibu. În context au fost prezentate expozițiile *Bibliografia Ghibu – tezaur de informație cu privire la istoria Basarabiei*; *Ion Pelivan – Apostol al Neamului (135 ani de la naștere)*. Elevi de la liceele *Onisifor Ghibu*, *Lulia Hasdeu*, Școala de Arte din Grătiești au susținut un recital de muzică și poezie, intitulat *Chișinău – cetate a spiritului*. Sala mare de lectură a fost împodobită cu fotografii inedite despre capitală, autor – jurnalistul Andrei Viziru.

Asociația Istoricilor din Republica Moldova, împreună cu Biblioteca Metropolitană *Mihail Sadoveanu* din București au organizat simpozionul *Oameni care au marcat istoria Chișinăului*, moderat de istoricii Ion Negrei și Ion Constantin. Comunicările susținute de cercetători și doctori în istorie au fost deosebit de interesante, înseși titlurile dezvăluie chintesența lor: *Onisifor Ghibu*

în cercul scriitorilor basarabeni (Iurie Colesnic); *Influența cercurilor culturale din România asupra mișcării naționale din Basarabia în perioada 1906-1914* (Gheorghe Palade); *Rolul lui Ion Pelivan în mișcarea națională din Basarabia* (Ion Constantin); *Ministrul Pelivan și problema apărării Republicii Democratice Moldovenești, decembrie 1917* (Gheorghe Negru); *Ion Pelivan, participant la Conferința de Pace de la Paris, 1919-1920* (Ion Negrei). Cu amintiri și confesiuni inedite despre aceste două mari personalități au venit să se împărtășească rudele acestora, Ileana și Adrian Pelivan, Mioara Pântea. Tot aici au fost prezentate câteva noi apariții editoriale din domeniul istoriei: *Ion Constantin. Gherman Pântea între mit și realitate* (Editura Biblioteca Bucureștilor, 2010); Gh. Dighiș (Ion Costin). *Sub jug străin!* (ed. a 2-a, Editura Labirint, 2011); A. Petrencu. *Istoria contemporană: studii, materiale, atitudini* (Editura Cartdidact, 2011). Participanții la simpozion au avut plăcerea să urmărească un excelent spectacol muzical, intitulat *Cântece care ne-au însoțit istoria*, susținut de renumita formație *Ștefan Vodă*, condusă de îndrăgitul publicului larg Tudor Ungureanu.

În cadrul mesei rotunde *Onisifor Ghibu – un ardelean cu suflet de basarabean* și-au expus punctele de vedere istoricii Iurie Colesnic, Ion Buga și cercetătorul Pavel Balmuș, după care aceștia, împreună cu toți audienții, au avut posibilitatea să asculte un spectacol de muzică și poezie, în care s-au produs tinere talente de la Liceul Te-

oretic *Iulia Hasdeu*, intitulat sugestiv *Chișinăul în vers și melodie*, prof. Maria Mățu, completat de vernisajul expoziției de pictură *Acasă, la Chișinău, cu aerul mirific al țării*, autori – elevi de la Liceul Teoretic *Onisifor Ghibu*, prof. Vera Bejuc, Virginia Mireanu, Tatiana Rotari.

Membrii Clubului de dezbateri filozofice *Agora* au susținut discuții pe tema *Ce este cultura pentru societate*, moderatoare S. Popov.

Distinsei profesoare Serafima Saca i-a fost dedicată o seară aniversară *O viață în serviciul educației*, organizată de Clubul *Vârsta a treia*, condus de octogenara scriitoare *Argentina Cupcea-Josu*. Sala a fost înfrumusețată cu o expoziție de artizanat din colecția personală a Tatianeii Juc.

O altă masă rotundă a avut subiectul *Pledoarie pentru carte: tentația și valențele lecturii moderne*, la care, în fața publicului

tânăr de la diverse instituții de învățământ preuniversitar a vorbit scriitorul *Andrei Burac*, provocându-i la dezbateri pe participanți.

În ultima zi a programului *Săptămâna ușilor deschise* s-a desfășurat Concursul de creație *Ars adolescentina*, etapa de artă plastică: *Codrul cu râuri line, vreme trece, vreme vine*, pe două secții: *Motivele naturii prin culorile adolescentine și Blazonul de noblețe al capitalei – O biografie spirituală a Chișinăului*. La Gala laureaților au fost înmânate diplome din partea IPNA, Compania „TeleRadio Moldova”, Ministerul Tineretului și Sportului, Biblioteca Municipală *B.P. Hasdeu*, Uniunea Artiștilor Plastici, Muzeul Național de Artă, Institutul *Frații Golescu* din București.

În aceeași zi au fost înmânate diplome celor mai fideli cititori și voluntari ai Bibliotecii *Onisifor Ghibu*.

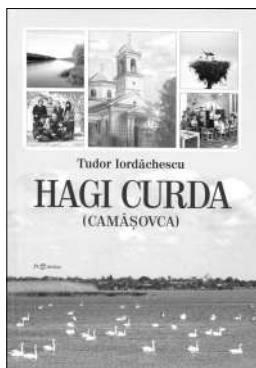
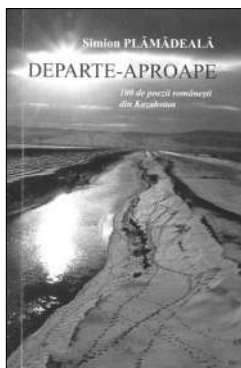
DĂINUIREA NOASTRĂ PRIN CARTE

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

Cărțile sînt moștenirile pe care unii oameni cu un spirit deosebit le lasă concetățenilor și urmașilor lor. Ele se prezintă, din generație în generație, ca niște daruri prețioase pentru posteritate și răspund la întrebările care ne frământă, ne transmit forță, speranță, ne fac să ne lăsăm purtați pe aripi de vis, să ne simțim, cînd le citim, ca într-un refugiu magic, ca pe o insulă a consolării. De aceea între 7 și 10 aprilie 2011 toți cei pasionați de lectură – de la mic la mare – au vizitat Centrul de Expoziții „Moldexpo”, unde s-a desfășurat ediția a XV-a a Salonului Internațional de Carte pentru copii și tineret din Chișinău, ca să vadă acele minuni ale creației omenești ce sînt absolut necesare pentru o creștere armonioasă a individului, dezvoltînd-i pe

parcursul vieții nu doar memoria și inteligența, dar și imaginația, principiile morale și valorile spirituale. Salonul a pus la dispoziția cititorilor cele mai frumoase opere pentru copii și tineret, editate recent în R. Moldova și peste hotare.

În cadrul salonului sus-numit s-au înscris și lansările de carte care au avut loc la **Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”** pe 8 aprilie 2011. Moderatorii evenimentului cultural dr. **Lidia Kulikovski**, director general al BM „B.P. Hasdeu”, dr. **Vasile Șoimaru**, economist, maestru fotograf, și **Vlad Pohilă**, scriitor, redactor-șef al revistei de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*, au prezentat cărțile în ordinea care urmează: **De parte-aproape. 100 de poezii românești**

din Kazahstan de Simion Plămădeală (Editura „Prometeu”, Chișinău, 2011), **Hagi Curda (Camășovca)**. **Un sat românesc din Basarabia istorică** de Tudor Iordăchescu (Editura „Prometeu”, Chișinău, 2011), **Românii din Bugeac pe cale de dispariție. O călătorie prin satele românești din sudul Ucrainei** de George Damian și Cătălin Florințiu Vărzaru (Centrul de Studii pentru resurse românești, București, 2010), **Cununa ființării** de Adriana Istudor (Editura „Magic Print”, Onești, 2011).

Această manifestare care lansează patru cărți incitante, apărute de curînd în librăriile și bibliotecile din republică, e o adevărată sărbătoare de suflet a cetățenilor urbei noastre în pieptul cărora se zbate o adevărată inimă de român. Interesul suscitât vorbește cu relevare de importanța lecturii în viața omului la ora actuală, în mare parte descurajată de sărăcia ce s-a întronat în satele și orașele noastre, se pare, pe multă vreme. Autorul, coordonatorul și realizatorul primelor două proiecte este inimosul patriot basarabean, cu rădăcini din Cornova de lîngă Ungheni, dr. în economie Vasile Șoimaru. Tot dumnealui semnează prefețele și imaginile fotografice inserate în aceste două cărți. „Lecturînd filă cu filă placheta de versuri *Depart-aproape*, observăm că în vizorul poetului Simion Plămădeală este, în primul rînd, Patria, mama, limba română, apoi și celelalte: dorul de casă, româncuțele, malurile

Răutului, chiar și poama care înflorește”, a concretizat **Lidia Kulikovski**, dînd citire unor versuri din cartea conaționalului nostru, poezii ce îl caracterizează în profunzime pe autor. Cît privește monografia satului Hagi Curda din Basarabia istorică, dumneai a specificat faptul că „în mottourile acesteia, din Mihai Eminescu, e spus totul. E o carte aproape academică despre oamenii de cultură din această localitate. În plus, are o prezentare grafică excelentă, emană o lumină atrăgătoare de la prima vedere. Sînt invidioasă că satul meu de baștină – Nicoreni, din raionul Drochia – nu are încă o astfel de lucrare care să înveșnicească memoria oamenilor locului.”

Cu multă dragoste și respect față de Simion Plămădeală, cel care la mii de kilometri de baștina lui, satul Grinăuți, din preajma Rîșcanilor, a ținut aprinsă făclia românismului tocmai în Kazahstan, la Karaganda, a vorbit **Vasile Șoimaru**, „călător prin românimе”, cum se autodefinеște el însuși în *Cuvînt-înainte*. Mai e de menționat că S. Plămădeală, plecat pe la sfîrșitul anilor '50 ai secolului trecut la deșteleni-rea pămînturilor din Asia Centrală (fiindcă a refuzat să predea limba rusă la o școală românească din Basarabia), a rămas acolo să lucreze la minele de cărbuni. În prezent, cînd e de mult la pensie, poate fi numit poetul românilor din Kazahstan și aceasta îi face cinste unui om care urmărește de-a lungul anilor toate evenimentele ce

se întâmplă în Basarabia lui dragă. Un îndrăgostit de ținutul său natal este și Tudor Iordăchescu, autorul monografiei despre Hagi Curda, sat din Sudul Basarabiei, căruia românii i-au păstrat denumirea tătărească („au fost mai toleranți decât sovieticii în 1947, care au redenumit-o în Camîșovca”). De fapt, lucrarea este un protest, un strigăt la cer împotriva ucrainizării populației autohtone și un îndemn de a păstra tot ce are valoros poporul nostru, tot ce ne solidarizează în jurul ideii naționale. Monografia ne apropie pe noi toți de o nouă fază a relațiilor dintre etnii și constituie un model de rezistență a românismului în Bugeac.

Publicistul **Vlad Pohilă** a atras atenția pentru toată lumea venită la manifestare că aceasta din urmă se desfășoară în ziua (pe stil nou) a Unirii Basarabiei cu Patriamamă în 1918 („de altfel, astăzi nu mai vorbeam românește dacă nu exista această zi izbăvitoare de imperiul de la răsărit”), iar pe 1 aprilie am omagiat 70 de ani de la tragicul eveniment de la Fintîna Albă, din Bucovina de Nord (anexată, în 1940, împreună cu Basarabia, de către URSS), când în jur de 3000 de români au fost mitraliați de sovietici în timp ce se îndreptau spre „noua” graniță românească cu odoare

bisericești în mână, căci li s-a spus anterior că vor putea trece liber în România. Scoțînd în relief importanța editării cărților cu tematică istorică aici, pe pămîntul Basarabiei, ce se zbate să iasă definitiv de sub călcîiul cotropitorilor hrăpăreți și nemiloși, Vl. Pohilă a semnalat: „E păcat că pînă în prezent – atît în România, cît și în Republica Moldova – se zădărnicește condamnarea fărădelegilor comunismului. Dar trăim cu speranța că aceasta se va realiza – ne unește cugetul și simțirea românească. Iată că se adaugă la proiectul editorial de un deceniu al compatriotului nostru Vasile Șoimaru încă două cărți: volumul de poezii *Departate-aproape* de Simion Plămădeală și *Hagi Curda* de Tudor Iordăchescu, o descriere istorică și culturală a unui sat de lîngă Ismail (actualmente, regiunea Odesa, Ucraina) – sat reședință de comună, cu peste 3000 de locuitori, preponderent români. Ținem să amintim că în cadrul acestui proiect au apărut anterior: monografiile *Cornova*, *Neamul Șoimăreștilor: 500 ani de istorie*, albumul *Românii din jurul României în imagini*, volumele de publicistică *Căderea premierilor*, *Căderea comuniștilor*, *Cugetări* de Nicolae Iorga, *Litanii pentru trei stări* (poezie, teatru, traduceri) de Mircea

Vulcănescu ș.a. "Vorbind de călătoria jurnaliștilor G. Damian și C.F. Vârzaru prin satele românești din sudul Ucrainei, colegul ce îmbrățișează aceeași profesie a menționat că „autorii prezintă nefardat adevărul de la fața locului, e un act de mare curaj al lor, se vede că le pasă ce se întâmplă cu conaționali noștri așezați cu traiul din vremi străbune pe teritoriul de la gura Dunării pînă la limanul Nistrului". Apoi a continuat formulîndu-și sentimentul său de apreciere: „Exprim toată admirația mea pentru articolele semnate de George Damian în cotidianul *Timpul*. Expunerile despre realitatea românească de la est de Prut sînt, pur și simplu, uluitoare prin simțirea autorului, prin stăpînirea facultăților lui de istoric și publicist. *Românii din Bugeac pe cale de dispariție* e o carte despre noi și pentru noi. Să credem că descrierea nepărtinitoare va servi un semnal de acțiune pentru politicienii, guvernanții și cei de la București, și cei de la Kiev, și cei de la Chișinău."

Cugetarea lui Nicolae Iorga „*Ce poate fi o patrie care nu e neamul tău, mintea ta și nici măcar libertatea ta și belșugul tău?*”, pusă în fața celor o sută de poezii ale lui **Simion Plămădeală**, este grăitoare de la sine. Autorul a exclamat că este foarte fericit să-și vadă baștina după decenii de

înstrăinare, că acestea îi sînt cele mai frumoase zile pe care le trăiește alături de frații și surorile lui. „Nu am uitat niciun cuvînt din limba română... Dragi îmi sînt amintirile din copilărie și mereu revin la ele... Vasile Șoimaru este omul nostru cel mai scump, pentru faptele sale de găsire și unire a românilor de pe întreg globul pămîntesc... Cu toate că am lucrat decenii în șir la minele de cărbuni din Kazahstan, am rămas om cu firea întregă, dar permanent duc dorul de casa părintească, de satul natal, de limba dulce a strămoșilor noștri... Vă țin minte și vă iubesc pe toți... Aș vorbi cu voi pînă miine dimineață, am multe de spus...”, a declarat oaspetele nostru sosit de curînd în Basarabia ca să-și lanseze către cititori scrierile sale lirice. Copleșiți de emoții, ascultătorii au admirat voința neclintită și tăria de caracter statornică ale consingeanului, care le declama pasionat poezie după poezie. Cele mai edificatoare ni s-au părut: *O dulce limbă românească, Noi și ei, cotropitorii, Cu Dumnezeu în suflet, Cîntec de dor, Fericirea mamei* ș.a.

Salutul basarabenilor, rămași cu traiul din nevrerea lor în străinime, l-a adus **Nicu Plușchis**, conducătorul Societății culturale „Dacia” a românilor din Karaganda, unde în prezent funcționează o școală dumini-

cală – „Mihai Eminescu” și un ansamblu folcloric – „Dorul”. Din spusele lui am aflat că în Kazahstan locuiesc circa 40 mii de români, dar lipsește un monument în memoria celor care au fost deportați și zac în pământurile întinse ale Asiei Centrale (lîngă Karaganda s-a aflat cel mai mare lagăr de concentrare stalinist – Karlag). La ora actuală există memoriale ale georgienilor, armenilor, lituanienilor, ungarilor, polonezilor, japonezilor, dar nu s-a ridicat încă cel al românilor... Cu toate acestea, ca națiune nu sîntem pierduți, atîta timp cît mai bate inima unor români înflăcărați ca S. Plămădeală și mulți alții asemeni lui. Cu mare plăcere N. Plușchis a înmînat amfitrioanei dr. L. Kulikovski un fanion și un album cu fotografii ale orașului Karaganda din zilele noastre, cu suvenire s-au ales și alte persoane prezente în sală.

S. Plămădeală a avut ocazia să-l îmbrățișeze cu lacrimi de bucurie în ochi pe consăteanul său – **Spiridon Vangheli**, ce poartă titlurile onorifice de Maestru Emerit al Artei și Scriitor al Poporului. Nu s-au văzut, cum s-ar zice, de un car de ani, și iată bucuria reîntîlnirii în fața admiratorilor ambilor condeieri. Au început să se depene amintirile din satul de pe malul Răutului, de la cenaclul literar ce se întrunea la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, cenaclu la care au participat și înaintașii Neamului Grigore Vieru, Liviu Deleanu, Valentin Mândăcanu, Andrei Strâmbeanu, Gheorghe Vodă, Victor Teleucă, Petru Dudnic, Anatol Ciocanu ș.a. S. Vangheli mai ține minte de o scrisoare a lui S. Plămădeală, expediată de pe meleaguri străine, o scrisoare ce și acum îi răvășește sufletul. Maestrul, adresîndu-se protagonistului, a zis: „Lucrînd la adîncime în minele de cărbuni, ai scos la suprafață lumină, aceeași lumină o reflectă și versurile tale și duhul profund românesc... Acest foc ce emană lumina vieții nu trebuie să se stingă niciodată...” Iar despre Vasile Șoimaru, inițiatorul atîtor acțiuni de ispravă, apreciatul

scriitor al copiilor a cutezat să spună că V. Șoimaru „este un miracol al țînutului basarabean”, că trebuie să avem „mai mulți Șoimari și Basarabia va scăpa de toate urgiile ce năvălesc de-a valma”, că prin el vede „perspectiva că țara va fi întregită”.

Sora **Maria**, căreia S. Plămădeală i-a dedicat o poezie pe trei pagini, fostă profesoară de biologie, acum pensionată, a venit să mulțumească organizatorilor manifestării culturale (și personal lui V. Șoimaru) că au făcut posibilă întîlnirea multășteptată. Îi rîde inima de bucurie că a văzut împlinit visul fratelui de a deveni scriitor, dar regretă mult că acestuia nu i-a fost ușor să trăiască pe undeva departe fără susținerea rudelor, că nu s-a realizat ca profesor. „Să faceți numai lucruri mari și frumoase pentru Basarabia”, a fost îndemnul surorii către toți cei ce sînt de o credință și o suflare românească.

Potrivit spuselor directorului Liceului „Lucian Blaga” din orașul Tiraspol **Ion Iovcev**, versurile lui S. Plămădeală i-au înduioșat chiar și firea lui mai rigidă de profesor de matematică, iar V. Șoimaru este (tot după spusele dumnealui) „ambasadorul românilor de pretutindeni”. „Noi, la Tiraspol, a continuat I. Iovcev, sîntem străini acasă... E greu să te simți român chiar în țara ta, iar Simion Plămădeală e străin printre străini... Îi înțelegem greutățile și durerea din suflet, îl admirăm și îl prețuim că vorbește tot așa de bine, cum vorbea și mai înainte, limba maternă, că nu a uitat tradițiile poporului său...”

Ca atare, **Tudor Iordăchescu** este un agricultor cu studii superioare, dar o pasiune mai veche i-a devenit istoria, ceea ce l-a și făcut în cele din urmă, cînd a ieșit de acum la pensie, să scrie o primă monografie despre un sat tipic românesc din regiunea Bugeacului. Trebuie de spus din capul locului că în sudul Basarabiei există încă un șir de asemenea sate cu populație românească, pe care statul ucrainean și-a pus scopul să le deznaționalizeze defini-

tiv. T. Lordăchescu confirmă că Hagi Curda, ca și în alte sate din Bugeac, nu au ziare și reviste românești, aproape deloc nu sînt recepționate posturile de televiziune și de radio din România, Republica Moldova, există numai un singur microbuz pentru a ține comunicarea locuitorilor satului cu rudele și prietenii din vecinătate, iar bisericile sînt dezmembrate... Această carte a apărut grație generozității și susținerii materiale a mai multor oameni de bună credință, pentru care autorul le transmite sincere mulțumiri. „M-au ajutat mult, singur nu aș fi izbutit”, a recunoscut T. Lordăchescu. În genere, tipărirea la Chișinău a istoriei satului Hagi Curda este o faptă curajoasă a dumnealui și merită să fie urmată de alții (cele peste 20 de sate populate de români își așteaptă cronicarii!). Avem în față un exemplu de înaltă atitudine civică de care, de altfel, nici nu ne putem închipui să putem dăinui pe „o insulă de românism”. De aceeași părere este și **Petru Șchiopu** din Babele (Ozi-oroe), care a confirmat că T. Lordăchescu s-a apucat cu toată seriozitatea de lucru și a trecut prin inimă orice frază scrisă. Mai mult ca atît: întreaga familie Lordăchescu i-a susținut întotdeauna pe băștinași la un șir inițiative culturale și, într-un fel, le-a insuflat încredere și îndrăzneală. Cum să nu se mîndrească cu toții de realizările concetățeanului ce își vede izbăvirea doar în unirea tuturor forțelor creatoare de spiritualitate românească.

Jurnalistul **George Damian** a povestit despre călătoria de două săptămîni, în vara anului 2010, efectuată împreună cu colegul său **Cătălin Florințiu Vărzaru**, în raioanele din sudul Ucrainei. E semnificativ faptul că oriunde ar fi sosit ei nu au avut nevoie de traducători – se înțelegeau de minune cu oricine. A urmat redactarea unui reportaj extins cu un titlu cam dur, fără menajamente: *Românii din Bugeac pe cale de dispariție* (unii propun să fie pus la sfîrșit un semn de întrebare!). Dar părerea celor doi jurnaliști e alta: dacă nu oprim cît mai

curînd procesul de deznaționalizare, peste două-trei generații românii pot să dispară definitiv din Bugeacul ucrainean (exemplu concludent ne pot servi istro-românii din Peninsula Balcani, care, la începutul secolului XX, erau în număr de circa 10 000, iar azi, după unele surse, abia de ajung la 300 de vorbitori). Situația este gravă: în regiunea Odesa în prezent sînt aproximativ 124 000 de români (mulți fiind numiți moldoveni, pentru a camufla apartenența identitară), dar numai 3 la sută din aceștia au studii superioare. Satele sînt sărăcite, școlile – în paragină, bisericile – demolate. Pretutindeni bîntuie frica. Românii din Bugeac se tem a vorbi limba lor maternă, fiindcă plutesc în aer amenințările de tot soiul din organele puterii și nu numai. În biblioteci rămîn tot mai puține cărți românești, în școli sînt interzise unele opere din creația lui Mihai Eminescu, Ion Creangă și a altor clasici ai literaturii române. Oamenii cu puterile proprii se luptă (uneori în sensul direct al cuvîntului) cu autoritățile ucrainene, păstrîndu-și vie și intactă cultura, tradițiile strămoșești.

O notă de optimism a adus în sală politicianul **Tudor Panțiru**, deputat în Parlamentul României. După părerea dumnealui, guvernanții trebuie să-și revadă politicile naționale, să acorde mai mult sprijin conaționaliilor din afara granițelor, românii din teritoriile învecinate să devină prioritate de interes strategic nu numai pentru România, dar și pentru Republica Moldova. Oamenii care înțeleg primordialitatea identității naționale sînt de neprețuit. Poeziile scrise în Kazahstan de Simion Plămădeală, istoria satului Hagi Curda, elaborată de Teodor Lordăchescu, sînt niște pilde extraordinare ce demonstrează că cei ce vor să ne distrugă ca națiune nu vor reuși. „Voi fi întotdeauna alături de frații noștri care nu și-au uitat identitatea, care țin la demnitate, voi face tot ce îmi stă în puteri pentru basarabeni ca ei să aibă o viață cu adevărat liberă”, a spus în încheiere deputatul român.

A suscitât atenția publicului și volumul *Cununa ființării* de **Adriana Istudor**. E o lucrare filozofică în formă de jurnal, după o călătorie „în timp și spațiu”, care se încadrează ușor și în tematica de religie, spiritualitate, etnogeneză etc., de aceea poate servi drept un „ghid de inteligență” pentru orișicine. În carte pe larg este prezentată și Basarabia. Cele 250 de pagini cuprind o sumedenie de citate, reflecții ale gânditorilor din trecut și prezent, fragmente din opere literare. Personajul principal se redescoperă pe sine însuși. Cu ajutorul sfinților vii și al celor de pe altă lume el află o altă istorie a originii românilor și limbii lor. Ca piesele din puzzle apar pe rând: Sfântul Ioan Botezătorul, domnitorii Constantin Brîncoveanu, Ștefan cel Mare și Sfînt, cel mai mare poet al românilor Mihai Eminescu, istoricul Nicolae Densușianu (cunoscut, mai ales, prin lucrarea sa monumentală *Dacia preistorică*), părintele Arsenie Boca și mulți alții. Acțiunea narativă începe la Biserica Sfîntul Gheorghe Nou din București și se termină tot acolo, după o incursiune în trecut, prezent și viitor, prin intermediul unor presentimente, vise și indicii precise descoperite sau determinate prin calcul de personajul principal. Autoarea a venit la lansare din or. Onești, jud. Bacău, care este baștina campioanei olimpice Nadia Comăneci, și a fost însoțită de editoarea **Maria Dohotaru**. „Am vrut foarte mult să ajung aici, la Chișinău, simt și iubesc mult Basarabia. Românii de aici trebuie să se unească cu românii de dincolo... Toți avem un pământ sfînt – Dacia lui Burebista. Pământul vechii Dacii ascunde încă multe taine, trebuie să facem tot posibilul ca spiritul dacic să renască oriunde locuiesc români. Vă cuprind cu toată dragostea de româncă, demonstrînd că apropierea românilor de pretutindeni e posibilă și salută”, a spus încrezătoare A. Istudor.

De la ziua de naștere a maestrului Gheorghe Zamfir, a sosit la manifestare (cu felicitări basarabenilor de la marele interpret și patriot) naistul **Vasile Iovu**, care, împre-

ună cu **Igor Podgoreanu**, au delectat publicul cu suita *Ecoul dacilor* și rapsodia *Cio-cîrlia*. Iar **Ion Paulencu** a adus (din Voloca Cernăuților) *Balada cerbului*, propunîndu-i apoi, printre altele, lui Vasile Șoimaru să-și schimbe numele în... „Șoim Mare”. Cu un recital de poezii s-au prezentat eleva **Maria Josan**, din Mălăiești, Transnistria, și micuța **Anișoara-Daria Rusu**.

Concomitent, în sala de lectură a BM „B.P. Hasdeu”, dr. Vasile Șoimaru, în calitatea de artist fotografic, a prezentat două expoziții: una despre românii din Bugeac (*Basarabia istorică*) și alta despre cei care își au a doua patrie Kazahstanul (*Ai noștri din Kazahstan*). Cîteva titluri semnificative: *Ansamblul folcloric „Dor basarabean” din Erdec Burnu (Utconosovca)*, *Interiorul bisericii din Cartal (Orlovca)*, *Bălțile Dunării la Satul Nou*, *Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Hagi Curda*, *Biserica „Sfîntul Nicolae” din Chilia*, *Portul Ismail văzut de pe malul drept al brațului Chilia din Delta Dunării*, *Babele (Oziornoe) – baștina mareșalului Alexandru Averescu*, *Ciamașir (Priozornoe) – baștina poetului Pavel Boțu*, *Sediul Ambasadei României la Astana*, *Ansamblul „Dorul” al comunității românești din Karaganda*, *Simion Plămădeală – dacul liber din stepa kazahă*, *Comemorarea victimelor staliniste la Memorialul Spassk ș.a.*

„Toate sentimentele, care unesc pe oameni între sine și-i îndeamnă spre virtute, sînt nobile”, scria în sec. XIX cărturarul Gheorghe Asachi. Lansările de carte și expozițiile fotografice de care am vorbit mai sus dau dovadă de un devotament total cauzei Neamului, în speranța dăinuirii lui peste veacuri. Autorii înzestrați cu adevărat talent au pe sufletul lor grijile și necesitățile oamenilor din preajmă. Prin puterea lor de convingere devenim mai înțelegători, mai mărinimoși, mai binevoitori, mai viguroși – tocmai cum le șede bine unor creștini. La sigur această calitate a noastră ne va perpetua existența și ne va ține pe linia de plutire în „oceanul slav”.

BIBLIOTECILE PUBLICE ÎN SERVICIUL COMUNITĂȚII

*Lidia SITARU,
director, BPR „A. Donici”, Orhei*

În anul 2010 bibliotecile publice din rețea au acționat ca mediatori și coordonatori, asigurând accesul liber la informații tuturor membrilor comunității, susținerea parteneriatelor cu organizațiile publice, private, instituțiile de învățământ, organizațiile minorităților etnice, grupurile sociale.

Rețeaua de biblioteci publice Orhei cuprinde 62 de biblioteci, inclusiv: BPR „A. Donici”; Filiala pentru copii „I. Creangă”; patru filiale în cartierele or. Orhei; 56 biblioteci publice în mediul rural.

Din 62 de localuri administrate și întreținute de APL: 19 sînt speciale, 43 adaptate (reamplasate), 57 sedii sînt proprii, cinci – închiriate, inclusiv trei sedii în mediul urban. În anul de referință au efectuat reparații curente șase biblioteci – în sumă de 73,9 mii lei. Necesită reparație capitală exteriorul localurilor BPR „A. Donici” și al Filialei orășenești „Slobozia Doamnei”, în șase biblioteci trebuie să se facă reparații curente.

Toate bibliotecile sînt conectate la rețeaua de energie electrică. În sezonul de iarnă toate localurile parțial sînt asigurate cu energie termică (conectate la rețelele termice, centrale, dispun de sobe, lemne, cărbuni, reșouri electrice).

Activitățile și serviciile bibliotecilor publice au fost orientate spre realizarea scopului anului – **promovarea imaginii bibliotecii și a bibliotecarului în comunitate, a contribuției acestora la dezvoltarea unei comunități prospere, bazată pe o**

comunicare și susținere comunitară eficientă. Obiectivele anului 2010 au fost:

- poziționarea bibliotecii publice în sprijinul priorităților comunitare completînd, revizuiind și construind modele eficiente de utilizare a resurselor și a potențialului lor;
- dezvoltarea și diversificarea și îmbunătățirea colecțiilor;
- atragerea la lectură a tuturor membrilor comunității de la vîrsta cea mai fragedă;
- promovarea serviciilor, a ofertelor bazate pe lectură, instruire și acces la informație;
- îmbunătățirea continuă a calității serviciilor;
- valorificarea și promovarea istoriei, culturii Republicii Moldova, a personalităților notorii orheiene;
- cooperarea eficientă cu utilizatorii, fondatorii prin prezentarea impactului și a valorilor bibliotecilor publice din rețea, dezvoltînd și asigurînd continuitatea implicării pentru viitor;
- promovarea imaginii bibliotecii și a bibliotecarului în comunitate;
- gestionarea eficientă a patrimoniului, asigurarea unui management eficient, în scopul valorificării resurselor umane și financiare.

Dezvoltarea colecțiilor a constituit în anul 2010 o preocupare prioritară, deoarece de ea depinde în cea mai mare măsură

funcționalitatea bibliotecii și impactul ei comunitar. **Constituirea unei colecții cu profil enciclopedic, cu valoare informațională a fost și este obiectivul principal.** La finele anului de referință, colecțiile bibliotecilor publice din rețea totalizează 529 890 u.m. incluzând diverse categorii de resurse informaționale. Conform apartenenței lingvistice fondul bibliotecilor publice din rețea este constituit din 361 085 u.m. în română.

Donațiile de la Fundația Cărții, Ministerul Culturii și Turismului din Republica Moldova etc. au fost o sursă importantă de completare a colecțiilor și au ameliorat cât de cât situația procesului de completare a colecțiilor. În anul de referință au fost primite ca donații 3148 u.m., în valoare de 114 701,92 lei, ceea ce prezintă cu 1937 u.m. mai mult decât în anul 2009.

A continuat colecta de carte *Tu o carte, eu o carte...*, anunțată în anul 2005. BPR „A. Donici”, organizând Salonul de carte, lansări de carte în incinta bibliotecii, a primit în dar de la oaspeți, poeți, scriitorii orheieni 60 u.m., în valoare de 901,82 lei. Biblioteca din comuna Susleni, colaborând cu Compania „Moldova Vission Irlanda”, a elaborat proiectul *Dezvoltarea colecției Bibliotecii publice comunale Susleni*, datorită căruia și-a completat colecția cu 44 u.m., în valoare de 1850 lei. Cea mai mare achiziție a fost efectuată de APL Jora de Mijloc: bibliotecile publice din comunele Jora de Mijloc, Jora de Sus și Lopatna au procurat 1681 u.m. în valoare de 27 236 lei, iar cea mai mică achiziție – de APL Donici: Biblioteca publică „A. Donici” a procurat 36 u.m. în valoare de 1500 lei. Bibliotecilor publice din satele Camencea, Izvoare, Șercani în ultimii zece ani nu li s-au alocat deloc surse financiare din bugetul APL pentru achiziții de carte. În acest scop de la buget, în anul 2010, s-au alocat 221 730,50 lei, ceea ce reprezintă 1,90 lei per capita.

O valoroasă sursă de informație curentă pentru beneficiari este colecția de publi-

cații periodice ce conține un spectru larg de reviste și ziare locale, republicane din România, Rusia, în valoare de 88 480 lei, cu 3053 lei mai mult ca în anul precedent.

În anul de referință bibliotecile publice din rețea au furnizat resurse infodocumentare pentru a răspunde la necesitățile individuale și de grup, de informare, dezvoltare personală, odihnă și recreere.

Colecțiile și serviciile bibliotecilor au fost utilizate de 23,9 mii utilizatori activi, dintre care 10,9 mii de utilizatori copii. Pe parcursul anului de referință utilizatorii activi au vizitat bibliotecile de 300,5 mii ori, inclusiv copiii – de 179,6 mii ori. Fiecare utilizator a beneficiat de serviciile bibliotecii în medie de 12,6 ori, iar copiii – de 16,5 ori. Pagina web a BPR „A. Donici” a fost accesată de 2300 ori. Numărul total de utilizatori înscriși constituie 20,6% (din numărul total al populației raionului), dintre care 24,6% sînt din or. Orhei. Bibliotecile publice comunale (sătești) au funcționat pentru locuitori șase zile pe săptămînă, serviciile virtuale la BPR „A. Donici” s-au prestat 24 ore din 24.

Lectura rămîne prioritară în viața oamenilor, instrumentul și mijlocul de formare și modelare a conștiinței, de dezvoltare profesională, personală și spirituală.

În anul de referință utilizatorii bibliotecilor publice din rețea au consultat 507,1 mii volume. Acest număr a crescut doar cu 4,3 mii volume din motivul că: 16 biblioteci publice comunale (sătești) nu au achiziționat publicații; opt biblioteci publice comunale (sătești) nu s-au abonat la ediții periodice; s-a micșorat numărul de elevi și de preșcolari din raion. Motivația și necesitățile de lectură diferă în funcție de categoriile socio-profesionale ale utilizatorilor.

Cele mai solicitate domenii sînt cele în ajutorul curriculumului școlar, al elevilor de la licee, Colegiul pedagogic, Colegiul de medicină; beletristica atrage atenția pensionarilor, șomerilor, casnicilor, elevilor.

În medie, colecțiile bibliotecilor publice au circulat în anul 2010 de 0,96 ori; la BPR „A. Donici” și filialele ei – de 1,2 ori. Un utilizator a consultat în medie 21,2 documente. Din an în an crește numărul documentelor consultate prin intermediul internetului. Cele mai solicitate documente sînt în limba română – 83,5% din împrumutul total de publicații. Lectura pentru copii rămîne prioritară și mijloc de formare a personalității copiilor, importanță pîrghie de educare morală, intelectuală, estetică. Astfel, un copil a consultat în medie pe an 28,3 documente.

Pe parcursul anului 2010 bibliotecile publice din rețea au acordat asistență informațională utilizatorilor consultînd: bazele de date (*MoldLex, Totul despre Orhei, EBSCO*), *OPAC*, cataloagele tradiționale. Cu ajutorul lor au fost îndeplinite 3000 referințe bibliografice, din care 306 prin telefon, 40 prin intermediul serviciului de referință electronic „Întreab@ bibliotecarul”. În nouă biblioteci din rețea, utilizatorii au utilizat internetul, în trei biblioteci baza de date *MoldLex*. Pe parcursul anului de referință bibliotecile au asigurat accesul la informațiile comunitare din diverse aspecte ale vieții comunității locale. Informațiile au fost selectate în mape speciale: *Mănăstiri, biserici; Orheiul Vechi; Personalități orheiene; Instituții publice din raionul Orhei; Orașul Orhei – trecut și prezent; Istoria satelor din raionul Orhei; Diverse*. Majoritatea bibliotecilor mari au organizat și desfășurat Zile de informare: *Noile publicații intrate în colecțiile bibliotecilor; Ziua mondială a apei; Ziua mondială a proprietății intelectuale; Zilele dreptului de a ști; Zilele pedagogului etc.*

Bibliotecile au elaborat 125 liste bibliografice în ajutorul procesului de învățămînt extrașcolar – *Lecturile de vacanță (de iarnă, primăvară, vară)*.

CID „Orhei” a elaborat buletinul informațional trimestrial *Publicații noi intrate în colecțiile BPR „A. Donici”*. Centrul de instruire în domeniul tehnologiilor informaționa-

le de la BPR „A. Donici”, precum și bibliotecile care dispun de calculatoare au acordat la cerere asistență de studiere a ABC-ului calculatorului, navigarea în internet, utilizarea programelor MS Word, MS Excel la zece specialiști din diverse domenii. S-au organizat 45 instruiri, s-au ținut 56 lecții bibliografice în bibliotecile din mediul rural.

În anul de referință bibliotecile publice din rețea și-au valorificat colecțiile prin organizarea unor acțiuni culturale avînd ca obiectiv „promovarea imaginii bibliotecii publice și a bibliotecarului în comunitate”.

Zilele ușilor deschise, organizate tradițional în lunile septembrie și februarie, au implicat organizarea unor excursii, expoziții de publicații, iar utilizatorii BPR „A. Donici” au beneficiat de înscriere și internet gratuit. Bibliotecile publice comunale din Ciocîlteni, Bulăiești, Trebujeni, Cucuruzeni, Filiala orășenească „Slobozia Doamnei”, BPR „A. Donici” au organizat Zilele bibliotecii, care au inclus activități culturale precum: expoziții, lansări de carte, întîlniri cu personalitățile notorii din comunitate, concursuri literare. În scopul comemorării și omagierii scriitorilor români s-au organizat: *Zilele Eminescu, Zilele Alexandru Donici, Zilele Ion Creangă, Zilele Mihail Garaz, Zilele Grigore Vieru*, la care au participat și poeți orheieni. Pentru familiarizarea membrilor comunității cu informațiile referitoare la drepturile omului, anual, în luna octombrie, se organizează *Zilele dreptului de a ști*, în colaborare cu Consiliul Raional Orhei, avocatul Valeriu Covaș, Centrul „Acces-Info” din RM. Pe parcursul a cinci zile au fost organizate: expoziții de publicații, panouri de afișaj, mese rotunde, discuții cu participarea elevilor de la licee, colegii, precum și cu alte categorii de utilizatori interesați.

În conformitate cu Decizia Consiliului Raional Orhei, în perioada ianuarie 2009 – februarie 2010 în colaborare cu APL a fost organizat concursul raional, care a

contribuit la sporirea rolului și prestigiului bibliotecii (dar și al bibliotecarului) în comunitate. Astfel, bibliotecile publice Vișcăuți, Bulăiești, Seliște, Ciocîlteni, Trebujeni, Lucașeuca au fost menționate cu premii bănești, care au fost utilizate în exclusivitate pentru procurarea calculatoarelor și achizițiilor de publicații. APL din comunele Bulăiești, Seliște, Vișcăuți au suplimentat alocațiile pentru premii în scopul procurării a câte un calculator și o imprimantă sau un xerox. BPR „A. Donici” a participat la Concursul republican organizat de Ministerul Culturii din RM, fiind menționată cu premiul II la compartimentul „Biblioteci raionale”.

Bibliotecile publice care acordă servicii de bibliotecă copiilor au luat parte la implementarea Proiectului raional „Lecturile verii – 2010”, ediția a 2-a, organizând diverse activități culturale cu participarea copiilor. În perioada estivală bibliotecarii au organizat concursuri literare, ore de lectură, *Ora poveștilor*, vizionări de filme și concursuri de desen utilizând calculatorul, întâlniri cu poeți orheieni, personalități notorii din localitate. Astfel de activități contribuie benefic la dezvoltarea dragostei de lectură, la promovarea lecturii, bibliotecii și a bibliotecarului în comunitate, atragerea copiilor la bibliotecă, inclusiv a copiilor străzii și a celor care se află în dificultate.

În anul de referință Festivalul raional al cărții pentru copii a avut ca scop popularizarea publicațiilor pentru copii, promovarea lecturii și dezvoltarea creativității la copii, stimularea comunicării interpersonale, descoperirea și promovarea creațiilor poetice. La festival au participat utilizatorii-elevi din cl. II-IX de la gimnaziile și liceele din oraș și raion.

Participarea utilizatorilor-copii la astfel de activități contribuie la exprimarea elocventă, sugestivă, recitarea expresivă, ținuta scenică, colaborarea bibliotecarilor de la bibliotecile publice cu cele școlare, cu cadrele didactice etc.

În cadrul Zilelor bibliotecarului (19-23 aprilie) și al Zilei internaționale a cărții și a dreptului de autor s-a organizat Salonul literar de carte cu participarea scriitorilor orheieni, ediția a 2-a. Pe parcursul a trei zile au fost vernisate publicațiile scriitorilor orheieni, s-au organizat lansări de carte, recitaluri de versuri, întâlniri cu utilizatorii pasionați de poezie. BPR „A. Donici” și-a prezentat la salon publicațiile editate în noiembrie 2009 – martie 2010: dicționarul biobibliografic *Personalități orheiene în domeniul culturii, artei și literaturii* și bibliografia *Mănăstirea Curchi*. În temeiul Regulamentului de participare scriitorii care și-au prezentat publicațiile la salon au fost menționați cu premii bănești, diplome.

În scopul dezvoltării creativității, stimulării intelectului copilului prin cuvânt și lectură au fost organizate: concursul literar *La izvoarele înțelepciunii*, recitalurile de versuri *Mihai Eminescu – eterna chemare*, *Donici – cuib de înțelepciune*, *O mamă, o limbă, un grai*, *Steaua poetului de dincolo de stele* (80 de ani de la nașterea scriitorului orheian Mihail Garaz). Pentru promovarea patrimoniului, a memoriei, a cunoașterii melegului natal, bibliotecarii au organizat concursul „Baștina”, ed. a IX-a, faza locală și raională. La faza raională utilizatorii au participat la Concursul de eseuri „Cunoaște-ți baștina”.

O vastă activitate au desfășurat bibliotecile „Slobozia Doamnei” și Ciocîlteni în deservirea utilizatorilor rromi. În cadrul Zilei Bibliotecii „Slobozia Doamnei”, unde activează Centrul de integrare în societate a rromilor, a fost organizată o întâlnire de suflet cu rromii din com. Ciocîlteni, prezentând spectacole literar-muzicale, dansuri, expoziții de meșteșuguri, bucate tradiționale. Din 2004 Biblioteca publică orășenească „Nordic” acordă servicii la domiciliu de către un bibliotecar, care are probleme de vedere. Biblioteca dispune de publicații în alfabetul Braille, reviste speciale, casete audio de la Biblioteca republicană și Stu-

dioul de înregistrări sonore al Societății Orbilor din R. Moldova (intrate în temeiul unui contract de colaborare prin intermediul serviciului de împrumut interbibliotecar). În anul de referință acest grup de utilizatori au consultat documente, fiind vizitați la domiciliu de către bibliotecar de 1294 ori. Biblioteca publică „Nordic” în ultimii ani s-a transformat într-un Centru de integrare a persoanelor cu handicap de vedere. În colaborare cu Societatea Orbilor, filiala Orhei organizează diverse acțiuni culturale, mese rotunde, întâlniri cu personalități orheiene. BPR „A. Donici” colaborează cu Penitenciarul din s. Brănești, oferindu-le publicații, care au fost triate din colecții, s-au chestionat deținutății, care solicită organizarea unor concerte cu participarea cîntăreților din Republica Moldova, întâlniri cu avocați, jurnaliști, parlamentari. Biblioteca publică sătească din Brănești acordă servicii personalului care activează la penitenciar.

Pe parcursul anilor BPR „A. Donici” colaborează fructuos cu Muzeul de Istorie și Etnografie din Orhei, Casa-muzeu „A. Donici”, Casa veteranilor, care au contribuit la organizarea acțiunilor culturale.

În anul de referință sloganul principal a fost *Și cartea, și internetul*. Din cele 62 de biblioteci din rețea doar 14 sînt dotate cu 55 calculatoare, din care 40 sînt conectate la internet (48 calculatoare sînt pentru utilizatori, din care 31 sînt conectate la internet), funcționează 15 imprimante, nouă scannere / copiatoare, trei copiatoare.

BPR „A. Donici” și patru filiale orășenești dispun de 36 calculatoare, dintre care pentru utilizatori sînt destinate 27 de calculatoare, fiind toate conectate la internet prin intermediul prestatorului „StarNet”, care acordă trafic de internet operativ.

O problemă rămîne a fi conectarea bibliotecilor publice din mediul rural la rețeaua de internet, unde din 22 calculatoare doar patru sînt conectate la internet.

Grație susținerii financiare de către Consiliul Raional și primăriei, bibliotecilor din Bulăiești, Seliște, Vișcăuți li s-au procurat cîte un calculator, o imprimantă, un xerox.

BPR „A. Donici” a procurat (din surse bugetare) cinci calculatoare, un proiector, o imprimantă, extinzînd Sala multimedia. În decursul anului s-au reparat calculatoarele care au fost procurate din donații de la Fundația „Soros-Moldova” în anii 2000-2006.

Produsele editoriale ale BPR „A. Donici” sînt digitizate: dicționarul bibliografic *Personalități orheiene în domeniul culturii, artei și literaturii*; biobibliografiile *Mihail Garaz – o viață sub semnul diagonalei*; *Dumitru Matcovschi*; *Ștefan cel Mare și Sfînt (1457-1504)*; bibliografiile *Cărți cu autograf*; *Mănăstirea Curchi*. Numărul beneficiarilor care utilizează tehnologiile informaționale a crescut, demonstrînd că biblioteca răspunde cerințelor Societății de azi și de mîine.

BPR „A. Donici” și-a orientat activitatea spre mai multe direcții: cercetarea bibliografică; cercetarea biblioteconomică; asistență metodologică și de specialitate; instruirea specialiștilor. În rețea au activat: 111 angajați din care 84 bibliotecari (în echivalent norme întregi – 73,75). Din ei 28 au studii superioare, inclusiv 17 de specialitate, iar 56 – studii medii, inclusiv 26 de specialitate. Din numărul total de bibliotecari cu studii în domeniu activează doar 51,2 %.

Cu 0,75 din normă au activat trei bibliotecari; cu 0,5 din normă – 13 bibliotecari. Dețin grad de calificare – 31 bibliotecari, inclusiv 18 în mediul rural. Din lipsa specialiștilor în domeniu, îndeosebi în mediul rural, continuă să activeze 16 bibliotecari pensionari. Bibliotecarii din rețea au participat la dezbaterile profesionale *Implementarea Standardului „Statistici internaționale de bibliotecă”, Bibliotecarul – promotor al tezaurului cultural și model*

al imaginii instituției infodocumentare. Au avut loc patru seminare zonale (Bulăiești, Seliște, Cucuruzeni, Trebujeni) în cadrul cărora au fost organizate activități culturale în colaborare cu bibliotecile școlare, căminele culturale, APL.

Biblioteca publică comunală din Cio-cîlteni, în colaborare cu Liceul teoretic, a organizat întrunirea zonală cu genericul *Promovarea diversității culturale multietnice* (rromi, ucraineni). Pentru bibliotecarii nou-angajați s-au organizat ore de instruire în cadrul *Școlii tinerului bibliotecar* la care au participat patru persoane, inclusiv o persoană din raionul Șoldănești. Formatorii au continuat activitatea pe modulele: *Catalogare, Indexare, Tehnologii informaționale, Managementul bibliotecilor publice*, la care au participat șase grupuri de bibliotecari.

În anul de referință opt specialiști ai BPR „A. Donici” au fost mentori pentru patru bibliotecari fără studii în domeniu, nou-angajaților acordându-li-se asistență metodologică de specialitate. În colaborare cu Secția Cultură, cu prilejul Zilei bibliotecarului s-au organizat concursurile raionale *Cel mai fidel bibliotecar* și *Cea mai modernă bibliotecă*, bibliotecarii fiind menționați cu diplome de la Consiliul Raional, BPR „A. Donici”. Biblioteca pentru copii „I. Creangă” a editat publicația destinată picilor *În lumea copiilor*, BPR „A. Donici” – buletinele informaționale: *Publicații nou-întrinate în colecțiile BPR „A. Donici”, Publicații periodice – 2010*.

În scopul organizării activității bibliotecilor publice au fost preconizați 3393,0 mii lei, dintre care la BPR „A. Donici” – 1446,0 mii lei. În anul de referință s-au utilizat 3290,1 mii lei, inclusiv: pentru remunerarea personalului – 2432,2 mii lei; pentru achiziții de publicații și abonare la ediții periodice – 428,3 mii lei; pentru automatizare și informatizare – 115,2 mii lei; pentru reparație curentă – 73,9 mii lei; pentru alte cheltuieli – 240,5 mii lei.

În anul de referință s-au utilizat în total cu 1074,3 mii lei mai mult ca în 2009 din contul alocării mijloacelor financiare de către APL, inclusiv 265,4 mii lei pentru achiziții de publicații; 34,6 mii lei pentru automatizare și informare; 26,1 mii lei pentru reparația curentă a localurilor; 40,6 mii lei pentru alte cheltuieli. Mijloacele financiare alocate nici pe departe nu au satisfăcut necesitățile celor 62 de biblioteci publice.

Ce am reușit în anul de referință?

- Nu s-a lichidat, nu s-a comasat nicio bibliotecă publică.
- S-a îmbunătățit colaborarea cu APL.
- S-au informatizat trei biblioteci publice din mediul rural.
- S-au organizat mai multe acțiuni culturale în scopul promovării personalităților notorii orheiene, bibliotecii și bibliotecarului în comunitate.
- A fost confirmat gradul de calificare la 10 specialiști.
- A fost atribuit gradului de calificare la un specialist.
- S-a redus fluctuația de cadre.

Specialiștii bibliotecilor din rețea mai au mult de muncit pentru rezolvarea multor probleme care persistă la moment:

- lipsa specialiștilor tineri cu studii în domeniu;
- micșorarea indicatorilor de performanță în bibliotecile din rețea;
- alocarea mijloacelor financiare insuficiente de către APL pentru achiziția de carte, abonarea la ediții periodice și conectarea la internet;
- numărul mic de biblioteci informatizate;
- finanțarea bibliotecilor publice după principiul „restant”.

Bibliotecile din rețea se impun comunității prin utilizarea celor mai importante instrumente, argumentînd rolul și importanța lor în comunitate.

BIBLIOTECA – SPAȚIU DE INCLUZIUNE

Maria CUDLENCO,
manager, Biblioteca Publică Crihana Veche, Cahul

O comunitate, indiferent de dimensiuni, are nevoie de un spațiu deschis pentru toți, în care membrii comunității să se simtă bineveniți, să poată discuta în voie, să pună la cale lucruri pentru binele comunității, să socializeze, asigurând în felul acesta coeziunea socială (V. Osoianu: *Biblioteca sunt spații fizice*).

Biblioteca Publică Crihana Veche oferă aceste posibilități prin crearea unui spațiu adecvat, confortabil și plăcut, unde se pot întâlni cu diverse ocazii oamenii din localitate.

Pornind de la conceptul că omul este o ființă socială, iar formarea lui ca atare este rezultatul socializării, am inițiat proiectul *Biblioteca – umăr de prieten*, grupul-tintă al căruia au fost persoanele avansate în vârstă.

Proiectul a avut drept scop socializarea persoanelor în etate și impulsivitatea participativă a lor prin incluziune.

Obiectivele prioritare au constituit următoarele:

- sensibilizarea comunității, a factorilor de decizie cu privire la problemele existente ale oamenilor în vârstă;
- diversificarea serviciilor oferite persoanelor înaintate în vârstă;
- implicarea bătrânilor în activitatea bibliotecii.

Activitățile culturale prevăzute în proiect au fost realizate printr-o multitudine de mijloace și forme:

- expoziții de carte și de artizanat;
- ședințe de discuții;
- seminare de informare;
- cursuri de instruire la calculator;
- ore muzicale și de lectură etc.

Fiind o instituție nu doar de informare, ci și de cultură, loc pentru petrecerea timpului liber, anume la bibliotecă oamenii au venit să se întâlnească, să comunice, să se odihnească. În acest context captivante au fost prezentările *O pagină din viața mea*, care au reflectat inedite situații, întâmplări, evenimente ce au avut loc pe parcursul activității și al vieții lor de zi cu zi. Lecturile la o ceașcă de cafea au suscit interesul beneficiarilor noștri față de operele lui M. Eminescu, V. Alecsandri, G. Coșbuc, Gr. Vîneru, Gh. Vodă, N. Dabija ș.a. Conștientă de nevoia de informație specializată pentru această categorie de public, biblioteca a inițiat o masă rotundă, cu participarea unui medic, pe tema *Ce este important să cunoaștem despre hipertensiunea arterială?* Participanții la proiect au fost invitați la o ședință de discuții cu genericul *Sănătate din farmacia Domnului*. Deosebit de activ s-a manifestat P. Lazăr, fostul primar al localității, dar și un apicultor profesionist. Acesta din urmă a recomandat remedii naturiste de tratare a diferitor maladii cu produse melifere.

În prezent, când tehnologiile de informare și comunicare au schimbat semnificativ modul în care cetățenii pot avea acces la informații și servicii publice, cunoștințele și abilitățile de utilizare a acestora devin necesare fiecărui membru al comunității. Biblioteca a favorizat accesul la surse și a oferit asistență în alfabetizarea informațională prin cursurile de instruire *ABC-ul computerului*. Proiectul *Biblioteca – umăr de prieten* a finalizat cu un concert pe tema *Suntem alături de voi*, susținut de voluntari.

Socializarea este un proces interactiv de comunicare ce presupune modul

personal de receptare și de interpretare a mesajelor sociale, participarea activă a persoanelor care știu să selecteze conduite compatibile cu modelele sociale existente, cu statutul social și rolul pe care trebuie să-l îndeplinească în societate, dar și să modifice la nevoie normele și valorile existente.

În calitate de agent de socializare, Biblioteca Publică Crihana Veche se dorește a fi un spațiu civic unde să domine o atmosferă pozitivă și atractivă, un loc unde oamenii din localitate să-și petreacă timpul și unde să poată explora lumea informației, a cărții și a mediilor actuale.

Beneficiarii despre proiect

„Proiectul inițiat de bibliotecă a fost o activitate de suflet, cu multe amintiri plăcute și activități interesante. Am făcut primul pas spre cunoașterea calculatorului. Mulțumesc mult echipei de voluntari.” (**Vera Lazăr**)

„În aceste zile m-am aflat cu adevărat în constelația amintirilor. Am comunicat cu foștii colegi de activitate pedagogică, am răscolit amintirile tinereții înmiresmate cu elixirul veșniciei. La biblioteca publică am încercat să învăț calculatorul. E folositor și interesant acest lucru. Aș dori să se mai repete așa lecții pentru a învăța mai bine ordinea și exactitatea operațiilor, a-mi antrena ochii, memoria și degetele.” (**Gheorghe Bunghez**)

„Lecturile la o ceașcă de cafea ne-au purtat pe aripile poeziei. A fost extraordinar.” (**Alexandra Bezman**)

„Mă simt foarte mulțumită de inițiativa dnei M. Cudlenco de a ne scoate din casă și de a ne aduna la bibliotecă. Activitatea O pagină din viața mea m-a readus la anii tinereții, când făceam multe lucruri frumoase împreună cu colegii pedagogi.” (**Elisaveta Telegă**)

„A fost o zi formidabilă. Orele de lectură mi-au adus o deosebită satisfacție. Vă mulțumesc din suflet.” (**Maria Olteanu**)

„Nouă, celor în vârstă, ne trebuie să comunicăm cât mai mult. La bibliotecă am avut posibilitatea să facem acest lucru.” (**Valentina Sofronovici**)

„Am rămas foarte impresionată de proiectul Biblioteca – umăr de prieten. A fost minunat.” (**Elena Popazov**)

„Duminicile petrecute la bibliotecă într-o atmosferă caldă și plăcută m-au făcut să mă simt puternică și importantă. Am deprins să lucrez la calculator. Am scris chiar și câteva propoziții.” (**Ana Vizdoagă**)

„Vin la bibliotecă cu mare tragere de inimă. Activitățile din proiect sunt foarte interesante. Mi-a plăcut că ne-am întâlnit, am discutat. Am făcut schimb de rețete culinare și mi-am notat remediile naturiste cu miere de albine.” (**Valentina Gîscă**)

„Totdeauna rămân impresionat după astfel de activități. Sunt binevenite, mai ales, pentru cei de vârsta noastră.” (**Pavel Lazăr**)

„Informațiile despre alimentația sănătoasă și hipertensiunea arterială au fost foarte utile pentru noi. Sfaturile și îndrumările dnei V. Sofronovici, fost lucrător medical, m-au făcut mai responsabilă de sănătatea mea. Îi mulțumesc și pentru că mi-a măsurat tensiunea arterială și m-am calmat.” (**Stela Lepodatu**)

„Proiectul a fost reușit. La bibliotecă m-am simțit cu adevărat minunat. Mi-au plăcut toate activitățile. Calculatorul a fost pentru mine o enigmă, dar m-am descurcat și mă bucur. Mai am încă de învățat. O să mai vin neapărat.” (**Vera Bunghez**)

„Proiectul Suntem alături de voi mi-a produs multă plăcere și bucurie. A fost o sârbătoare pentru mine. Vă mulțumesc.” (**Eva Popa**)

DUMITRU MATCOVSCHI – PORTRET ÎN TIMP

Petru PARASCHIVU

A apărut o carte de suflet: **Amarele confesiuni** ale marelui împătimit de cuvânt **Dumitru Matcovschi**. Volumul își dorește, prin virtuțile conceperii și elaborării, să răspundă unui deziderat național, ceea ce-l onorează cu prisosință pe autor. Realizat la exigențele superioare ale creației, acesta se individualizează prin valoarea aportului și meritele autorului, personalitate de prim rang în cultura noastră. Confratele

de condei Nicolae Dabija scrie despre venerabilul poet care menține aici, la noi, în Basarabia, „focul din vatră”: „Dumitru Matcovschi este unul din liderii noștri de renaștere națională, un drapel de suferință și un simbol: pentru vehemența cu care s-a înscris în bătălia pentru limbă, alfabet, Tricolor, Independență, bănuim că a fost condamnat de regimul trecut, fiind grav accidentat. Este unul din cei mai îndrăgiți fii ai neamului, patima și sufletul lui.” Iar criticul literar de la Huși (jud. Vaslui) Theodor Codreanu l-a supranumit pe talentatul scriitor, înflăcăratul patriot D. Matcovschi – un „Don Quijote basarabean”, anume pentru bărbăția, curajul, dîrzenia manifestate în fața regimurilor de tot soiul ce s-au perindat, pentru inițiativa de reformare socială a țării, cumițenia creștină, cumpătarea, dar și intransigența sa la îndeplinirea datoriei cetățenești.

Poetul, prozatorul, dramaturgul și publicistul Dumitru Matcovschi s-a născut la

20 octombrie 1939, în comuna Vadul Rașcov, jud. Soroca. În 1961, a absolvit Facultatea de filologie a Universității de Stat din Moldova. Lucrează la început în calitate de redactor la ziarul *Moldova socialistă*, apoi în funcția de redactor-șef adjunct al săptămînalului *Cultura*, de unde, în 1970, din motive ideologice, este forțat să plece. În 1988 devine redactor-șef al revistei *Nistru*, pe care o revigorează și o redenumesc *Basarabia*. Însă, pe 17 mai 1989, în plin avînt al mișcării de eliberare națională, este accidentat grav de un autobuz, pe strada de lîngă blocul în care locuiește. Urmează un tratament îndelungat de recuperare fizică și morală la clinici din Chișinău, Moscova și București (peste 20 de intervenții chirurgicale!). Cu timpul, revine în viața literară și culturală, continuînd lupta contra ideologiei comuniste ce a împînzit republica.

De-a lungul anilor a editat numeroase culegeri de poezii: *Maci în rouă, Casa părintească, Descîntece în alb și negru* (care imediat după apariție este interzisă de cenzura sovietică), *Grîul, Melodica, Armonii, Axa, Patria, poetul și balada, Tu, dragostea mea, Soarele cel Mare, Floare-Basarabie, Imne și blesteme, Vad, Capul și sabia, Crucea, Veșnica teamă, Aici departe etc.*, proză: *Duda, Bătuta, Toamna porumbeilor albi, Focul din vatră, Piesă pentru un teatru provincial, Roman teatral ș.a.*, piese de teatru: *Președintele, Pomul vieții, Tata, Cîntec de leagăn pen-*

tru bunici, Abecedarul, Ion Vodă cel Viteaz, Sperietoarea, Bastarzii ș.a.

Îi sîntem recunoscători lui D. Matcovschi că, în calitatea sa de redactor-șef al revistei *Nistru*, a publicat, în 1988, asumîndu-și întreaga răspundere, istoricul articol *Veșmîntul ființei noastre* de Valentin Mândăcanu, care a aprins flacăra conștiinței naționale a compatrioților noștri în lupta pentru alfabetul latin. Apoi, în *Basarabia*, au văzut lumina tiparului: *Biblia (Sfînta Scriptură)* (în alfabet latin), poezia *Doina* de Mihai Eminescu, romanele *Spovedania unui învins* de Panait Istrati și *În preajma revoluției* de Constantin Stere. Însuși D. Matcovschi s-a manifestat ca un publicist reductabil – exemple elocvente, în acest sens, reprezintă articolele *Povara istoriei, Antiteze, Ei ne-au făcut țara de ocară, Lupii în stîină, Elogiu și blestem, Stilpnicii, Suverani gheboși, Nu mai sînt martir, Ambiții naționale* ș.a. În consens cu publicistica tăioasă, amintim și poeziile scrise în spirit de revoltă: *Îngerii roșii, Impostorii, Pigmeii, Cameleonii, Grele păcate, Neion* și multe altele.

Dumitru Matcovschi este omul total dăruit literaturii, cauzei naționale, prin abordarea problemelor arzătoare din viața satului basarabean. Multe din poeziile

sale, fiind puse pe note (de compozitori renumiți ca Ion Aldea-Teodorovici, Eugen Doga, Mihai Dolgan, Mircea Oțel, Constantin Rusnac, Petre Teodorovici, Anatol Chiriac, Ion Enachi, Daria Radu), au devenit șlagăre. Cele mai frumoase și mai îndrăgite cîntece de întreaga suflare românească sînt: *Basarabia* (interpreți: Lidia Botezatu, Radu Dolgan, Mihai Dolgan), *Cu numele tău* (Nina Crulicovschi), *Revenire* (Olga Ciolacu), *Lacrimă amară, Înveșnicește-mă* (Gheorghe Țopa), *Sărut, femeie, mîna ta* (Ion Aldea-Teodorovici), *Inimă de mamă* (Sofia Rotaru), *Tangoul bunelor speranțe, Două toamne* (Ion Suruceanu), *Rugă* (Mihai Volontir), *Va fi ca mîine* (Anastasia Lazariuc), *Vino, trenule* (Petre Teodorovici), *Copilărie* (Mihai Toderașcu), *Chișinăul meu cel mic* (Oxana și Georgeta Ciorici), *Astă vară la Soroca* (Angela Ciurac) – șirul parcă nu are sfîrșit. Melodiile difuzate la radio, televiziune, răspîndite pe CD-uri devin, cu trecerea timpului, tot mai frumoase, tot mai plăcute, tot mai îndrăgite de publicul larg.

În semn de recunoștință și apreciere a meritelor, lui D. Matcovschi i s-au conferit: titlul onorific de Scriitor al Poporului (1989), Ordinul Republicii (1995), Ordinul „Steaua României” în grad de Comandor

(2000), titlul de Cetățean de Onoare al municipiului Chișinău (2010), medaliile „Mihai Eminescu” și „Pentru distincție în muncă”. În 1996, a fost ales membru titular al Academiei de Științe a Moldovei. Este laureat al Festivalului Internațional de poezie „Nichita Stănescu” și al mai multor publicații periodice. Liceul din comuna Vadul Rașcov, de la 1 septembrie 2003, îi poartă cu mândrie numele.

Prin varii nuanțe ale lirismului, folclorică prin structură și baladescă prin spirit, creația poetică a lui Dumitru Matcovschi se reliefează prin patriotism și dragostea nețărmuită de țară. Poetul cîntă trecutul glorios, înaintașii iluștri (Eminescu, Creangă, Mateevici), casa părintească, plugarii, natura, dragostea oferindu-ne lecții de demnitate care au un singur scop – să ne facă oameni demni de edificarea unei societăți pe care o merităm. Ca să-l vadă pe viu și să-l asculte pe reductabilul poet, prozator, dramaturg și publicist al contemporaneității, pe 14 aprilie 2011, la **Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”** s-a adunat un public select, motivat fiind de o manifestare de zile mari – lansarea noii apariții editoriale a maestrului – *Amarele confesiuni*. Evenimentul cultural s-a derulat în cadrul Cenaclului literar-artistic „Sic Cogito”, condus de criticul literar **Vitalie Răileanu**, cercetător științific la Institutul de Filologie al AȘM, care a și prezentat date biografice din viața și activitatea scriitorului. În deschidere a luat cuvîntul dr. **Lidia Kulikovski**, director general al BM „B.P. Hasdeu”, care a spus că scopul manifestării este ca să-l cunoaștem mai mult pe Dumitru Matcovschi ca personalitate și să pătrundem, pe cît ni se va permite, în tainele laboratorului de creație al artistului. Antologia *Amarele confesiuni*, tipărită sub egida Institutului de Filologie al AȘM și a Editurii „Magna Princeps” din Chișinău, include 157 din cele mai frumoase poezii ale autorului-martir. E o selecție din întreaga

creație poetică a lui Dumitru Matcovschi de la 1963 pînă la 2011, dar care nu sînt aranjate în ordine cronologică.

În toți anii ce s-au perindat după obținerea Independenței scriitorul a fost un incomod pentru mai marii zilei, au fost încercări să fie minimalizat, dar opera lui este citită și prețuită la adevărata ei valoare. Existența controverselor a fost confirmată în luarea de cuvînt a acad. **Teodor Furdui**, prim-vicepreședintele al AȘM: „În comunitatea științifică Dumitru Matcovschi este un exemplu de slujire poporului său. Aș spune mai mult: este un mucenic al timpurilor noastre, un luptător pentru aspirațiile de veacuri ale basarabenilor. Îmi aduc aminte că a fost ales ca membru al AȘM prin vot unanim, faptul acesta de acum despre multe vorbește. Dumitru Matcovschi este autorul versurilor *Imnului Academiei* (muzică – Eugen Doga), în care a încăput întreaga expresie a luptei pe care o duce acest popor. Am o stimă deosebită față de întreaga familie Matcovschi, care este un model de comportare, de atitudine față de toate ce se întîmplă în societate. Poetul vede și se bucură de succese, dar, totodată, e mîhnit și îl doare inima de insuccesele atît ale politicianilor, cît și ale celor ce îi susțin. E omul ce s-a jertfit fără preget întru binele celor obidiți trecînd prin multe greutăți. E un adevărat poet al Poporului, poeziile și cîntecele lui exprimă vrerea acestuia. Cu ocazia lansării *Amarelor confesiuni*, din partea corpului academic transmit maestrului cele mai calde felicitări.”

D. Matcovschi a devenit un exemplu de statornicie neclintită față de valorile naționale. În alocuțiunea sa criticul și istoricul literar **Mihail Dolgan**, membru titular al AȘM, a spus următoarele despre colegul său de la acest for științific al RM: „Dumitru Matcovschi scrie și de dragoste, și de patrie, și de dor. Nu voi greși să spun că poetul a scris texte excelente, impeca-

bile din punct de vedere estetic, la foarte multe cîntece (și muzica a fost scrisă de cei mai înzestrați compozitori). Pe cînd unii lîncezesc și tac, Dumitru Matcovschi bate în clopot, pune în discuție probleme acute, dure, are crezul său de moralitate și nu poate fi indiferent față de ruina societății, de haosul din jur. Poeziile lui parcă sînt luate de pe inima mea, îi înțeleg îndurerea și păsul. Are o vervă eminesciană nemaipomenită. Azi, pe cînd cenzura e mai cenzură decît cîndva, luptă neînduplecat cu escrocii, pungașii, șarlatanii de cîndva și de acum, căci în lumea asta în permanență se confundă valorile, culorile... Starea de poet luptător îi ia din sănătate cînd vede că satele basarabene devin pustii, depopulate, cînd vede cum se devalorizează cuvintele, distincțiile de stat, cum se vinde totul la stînga și la dreapta. Se simte și o sașietate de a lupta – cauza: promisiunile de pînă la alegeri nu se văd realizate. În toate aceste nedreptăți strigătoare la cer trebuie cineva să dea cu barda... Poetul e mereu în bătaia furtunii... *Amarele confesiuni* e o carte ce confirmă acest lucru... Dacă ar fi mai mulți poeți responsabili, precum e Dumitru Matcovschi, țara noastră s-ar mișca înainte cu mai mare succes..."

Ioan Mânăscuță, editorul volumului, a fost elocvent în exprimare: „Dacă am vorbi despre poezia socială și patriotică de la noi, l-am numi, în primul rînd, pe Dumitru Matcovschi. Este un poet care suportă o mare durere sufletească și, în același timp, are demnitate și verticalitate morală. Meritul editurii noastre e că a pus la dispoziția iubitorilor de poezie civico-militantă o carte de referință a autorului.”

Dintre puținii scriitori ajunși la vîrsta senectuții a venit să se îmbrățișeze prietenește cu vechiul său confrate de condei **Vladimir Beșleagă**. Iată cît de sincere au fost cuvintele lui: „Dumitru Matcovschi scrie ce poporul gîndește și nu va avea liniște nicicînd pentru că spune adevărul.

Dumitru Matcovschi, ca și Paul Goma, spune lucruri ce nu plac nimănui... De ce se întîmplă așa? E o întrebare retorică. Acum poporul nostru a căpătat libertate, dar nu se bucură de ea... Își trăiește destinul său... Stalinismul din noi ne trage îndărăt, foarte greu ne desprindem de el... Poetul, prin cărțile sale, va fi ca martor la judecata istoriei (iar cuvîntul *martor* provine de la *martir*!). Cunoaștem faptul că poetul a trecut printr-un infern inimaginabil, e un miracol că este în viață. Numai un astfel de om are dreptul să spună ce simțim noi, ce ne poate salva în calea noastră spre izbăvirea de greul trecutului.” Drept mulțumire pentru cuvintele frumoase, D. Matcovschi a declamat poezia *Zbor frînt*, dedicată lui Vl. Beșleagă.

Ineditul creației matcovschiene se vede clar dacă aruncăm în lături orice fel de ambiții deșarte și mofturi de scrib. **Lidia Grosu** de la Catedra de literatură română și teorie literară a USM cunoaște adînc procesul literar actual și a avut tot dreptul să menționeze: „E o constatare tristă că poezia în ultimii ani nu se citește. Dumitru Matcovschi este un poet cu o sensibilitate de invidiat. Anume astfel de oameni mențin echilibrul în societate. Destinul creatorului este să cînte dorul. Ipostazele acestuia, metaforele sugestive, contemplarea divinului devin o permanență a scrisului, o năzuință a poetului vizavi de evenimentele istorice ce se derulează.” Iar profesorul universitar de la aceeași instituție de învățămînt superior **Gheorghe Dodiță**, recent devenit octogenar, a specificat că „asistăm la un eveniment remarcabil al culturii noastre”. Dumitru Matcovschi este însăși conștiința noastră națională. Dorim să avem mai multe cărți de acest fel, care atrag cititorii prin bogăția de expresii și idei. Aici mai menționăm și faptul că tot mai des creația literară a lui D. Matcovschi devine obiect de cercetare în tezele de an și de diplomă ale studenților.

Poetul **Teo Chiriac**, adresându-se generației tinere, a reiterat că *civilizația*, în care trăim, mai mult distruge, pe cînd *cultura* – construiește. „Știe toată lumea că Dumitru Matcovschi întruchipează omul care construiește. Poetul este un model pentru mine și pentru toată lumea. Avem nevoie de persoane cu aptitudini deosebite precum le au Dumitru Matcovschi, Vladimir Beșleagă și alții asemenea. Studiați bine, citiți mult și creați, dacă puteți, depășiți dascălii voștri”, a îmbiat T. Chiriac, exprimîndu-și dorința ca poetul (materia de edificare a căruia este sufletul, inima și dorul) să reziste asprimilor vieții încă mult timp.

Despre cum au apărut *Amarele confesiuni*, despre starea literaturii noastre în etapa actuală a vorbit maestrul **Dumitru Matcovschi**. Multe probleme sînt în grija dumnealui, multe dureri s-au adunat: „Ce este poezia? Nu știu dacă există vreo formulă exactă a acesteia, eu scriu despre ce văd în jur... Nu recunosc niciun fel de *-isme* (există poeți ce scriu bine și / sau ce scriu rău)... Mi se frînge inima de durere că astăzi aproape nimeni n-are nevoie de poezie... De fapt, chiar și din Uniunea Scriito-

rilor a fost alungată poezia... Doar poetul încearcă să aline suferințele îndurerărilor... În schimb, ceilalți scuiță în datini și tradiții (în Postul Mare chiar și preoții mănîncă salam)... Monumentele sînt pîngărite... Partidele s-au compromis... S-a dat slobozenie minorităților sexuale... Nimeni nu regretă cedările, concesiile în folosul străinilor... Pretinse personalități literare își redactează biografii post-factum... Lumea e numai nervi, căci totul este la cheremul ticăloșilor... Rezerve am și față de critica literari – la noi nu există critică literară, ea nu-și îndeplinește funcțiile de bază... Plagierile au devenit la modă... Cîntecele mele sînt ale altora: *Sărut, femeie, mîna ta* – se scrie că e a lui Gr. Vieru, *Bădiță Petre* – că e cîntec popular... La TV nimic nu s-a schimbat... «Omul negru» își face mendrele... Există cenzură aprigă, dar încerc să rezist... Îmi convine numele de Don Quijote, care este cel mai definit, cel mai fără de politică... La masa de scris mă simt bine, parcă mai puternic, dar nu am unde publica... Doar adevărul, etica, poziția scriitorului contează... Trebuie să ajungem, pînă la urmă, la o normalitate – m-am săturat de lustruire, sfaturi, căci toate trec prin inimă...”

Recitarea poeziei *Impostorii* în interpretarea actorului **Sandu Aristin Cupcea** a fost nici că se poate mai potrivită... Vocea-i de o intensitate gravă a cules aplauze binemeritate. În cadrul cenaclului a evoluat și formația „Catharsis” (membri: **Ion Rață** și **Mihai Budurin** – ambii voce și chitară), care chiar de la începutul carierei muzicale a colaborat intens cu maestrul Dumitru Matcovschi. Au entuziasmat publicul melodiile *Mama, Bucurați-vă, prietenii!, Zi de azi și zi de mâine* ș.a.

Poetul are principii, convingeri, de aceea glasul lui răsună ca un clopot de la un hotar pînă la alt hotar. După cum menționează acad. **Eugen Simion**, „Dumitru Matcovschi este un poet autentic și, prin demnitatea și suferința lui, un simbol al Basarabiei”. Iar dr. **Theodor Codreanu** în prefața volumului antologic ține să completeze: „Întreaga operă a lui Dumitru Matcovschi e străbătută ca un fior de cuvîntul *Basarabia*, minunata și batjocorita lui Dulcinee pe care o iubește iubind deopotrivă mama, femeia, glia, limba română, omenia, viața, doina, aurul solar din strugurii de pe coline, pe Eminescu, pe Alexe Mateevici, pe Bacovia și pe Ion Vatamanu... Pentru Basarabia lui, poetul găsește și un diminutiv simbolic: *mărgioară*. Dar ce arome cu sensuri filosofice se ascund în *poetica mărginii!* Fiindcă se poate vorbi astăzi de așa ceva. Și nu în spirit anacronic tradiționalist, ci chiar din perspectivă... postmodernistă, pe care postmoderniștii noștri de pe Bîc și de pe Dimbovița o ignoră... Poetul poate trece de la imn la blestem, de la mîngîiere la diatribă de suflu eminescian... Dumitru Matcovschi este un maestru în mînuirea anaferei, a interogației și a invocației retorice... Poate cele mai pure poeme matcovschiene vin din izvorul nesecat al dragos-

tei de viață... Pe aceeași axă existențială se află poeziile de dragoste și pentru copii... Desigur, bucuria de viață este creștină, asociată de poet cu un insistent simbolism religios. Ea se postează la antipodul dezbinării din suflet și din lume... În literatura română din Basarabia de azi numai Grigore Vieru a zăbovit mai expresiv și mai îndurerat pe tema dezbinării *cainice* decît Dumitru Matcovschi.”

Dumitru Matcovschi este o personalitate remarcabilă a literaturii și culturii noastre, care vindecă spiritul conștiinței noastre și se bucură de o dragoste și prețuire constante din partea societății. Întreaga lui operă literară și publicistică redă starea națiunii, lungul proces de aspirație spre libertate și bunăstare. Poetul e un adevărat bărbat al Neamului, care ne oferă o lecție de demnitate și de morală creștină. Elogierea plaiului natal prin metafore încărcate de semnificații profunde, descrierea dramatismului reverberant al situațiilor sociale nestandarde, intrate uneori în periculoase derive, conturează imaginea scriitorului ce e departe de orgoliul gloriei, dedicat deplin cauzei supreme: reintegrarea culturii basarabene în contextul general românesc. Dar, pînă își va vedea visul împlinit, poetul pune accente polemice, luptă pentru limbă (cea mai de valoare comoară a unui popor), pentru „Basarabia-floare”, bătută nemilos de vîntoaiile istoriei, și se roagă zi și noapte Domnului să dispară cît mai grabnic regretul din versurile preotului-poet Alexei Mateevici (atît de venerat de protagonistul nostru!): „Eu cu ierbile poienii / N-am nimic de împărțit, / Jale mi-i că moldovenii / Încă nu s-au înfrățit.” Poetul mai are multe dorințe neîmplinite... Citiți *Amarele confesiuni* și aflați-le!

O PRIMĂVARĂ CU LANSĂRI DE CARTE DE BUN AUGUR

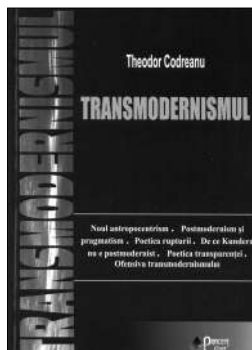
Cristian ZIDARU

Pe 7 aprilie 2011, în capitală, la Centrul Internațional de Expoziții „Moldexpo” (str. Ghiocilor, nr. 1), a avut loc deschiderea ediției a XV-a a Salonului Internațional de Carte pentru copii și tineret. Vizitatorii lui au avut posibilitatea să cunoască producția mai multor edituri din republică și de peste hotare, să afle despre apariții recente de carte, să participe la întâlniri cu personalități marcante ale culturii și literaturii, să procure cărți interesante la un preț convenabil.

Chiar în prima zi de desfășurare a salonului, în cadrul acestuia, la **Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”** au avut loc lansări de carte care au bucurat atât inimile autorilor, cât și ale cititorilor acestora. Dr. **Lidia Kulikovski**, director general al BM și moderatoare a evenimentului cultural, și-a manifestat uimirea de numărul mare de cărți expuse la standuri. Dintre acestea au fost prezentate publicului dornic de noutăți editoriale: albumul **Tema de după „Tema pentru acasă”** de Nicolae Dabija (Editura „Princeps Edit”, Iași, 2011), volumul **Transmodernismul** de Theodor Codreanu (Editura „Princeps Edit”, Iași, 2011) și plachetele de versuri **Viața de fiecare zi la Iași** de Daniel Corbu

(Editura „Feed Back”, Iași, 2010) și **Glonte-le de aur** de Crina Popescu (Editura „Feed Back”, Iași, 2011). „Simt o satisfacție sufletească nemaipomenită, a menționat L. Kulikovski, când văd că Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” își îmbogățește colecțiile cu cărți tipărite la edituri prestigioase. Cartea bună în toate timpurile a fost căutată, citită, mai ales de tineretul studios. Dovadă e și această sală plină de prieteni vechi, dar și mai noi, ai Templului Cărții.”

Romanul poetului, publicistului, traducătorului, omului politic și redactorului-șef al revistei *Literatura și arta* Nicolae Dabija *Tema pentru acasă* a fost lansat, în 2010, la Biblioteca Municipală și a trezit un mare interes printre cititorii urbei (conform statisticilor, a fost cea mai citită carte din ultimii zece ani). Editura „Princeps Edit” a făcut, de fapt, un minunat feedback tipărind *Tema de după „Tema pentru acasă”*. R o d u l receptărilor din această carte au servit cele peste o sută de lansări (în cadrul programului „Chișinăul citește o carte”, apoi extins la „Basarabia citește o carte”, pînă la urmă și „România citește o carte”). Putem menționa, îndeosebi, lansările de carte de la filialele BM „Onisifor Ghibu”, „Alba Iulia”, „Liviu Rebreanu”, „Ovidius”, „Țirgu-Mureș”,

„Ștefan cel Mare” ș.a., precum și de la multe școli, licee, universități, cămine culturale atît din RM (Codreni, Cimișlia, Soroca, Florești, Ialoveni, Rezeni, Sofia, Strășeni, Leova, Durlăști etc.), cît și din România (Iași, București, Ploiești, Huși, Bacău, Cluj-Napoca, Onești, Botoșani, Suceava, Miroslavății etc.). E caracteristic faptul că lansările de carte nu au fost solicitate de instituții, ci de cititori, de oamenii de rînd. Multe dintre ele s-au transformat în lecții de istorie, reprezentări teatrale sau coregrafice după fragmente din roman.

Această ediție de lux cuprinde fragmente din expunerile elevilor și ale liceenilor cu privire la roman, desene ale lor, fotografii, pagini din manuscrisul autorului. Sînt incluse și impresii ale scriitorilor și ale altor oameni de cultură. Deci, reprezintă un adevărat album al unei opere literare. Atrage atenția în mod deosebit coperta (executată de Florin Buciușeac), care, spre deosebire de cea a romanului, este una luminoasă, viu colorată.

În prefață, poetul și editorul **Daniel Corbu** scrie: „A reușit poetul Nicolae Dabija să scrie o adevărată Biblie a suferinței basarabene. Pentru că *Tema pentru acasă* este nu numai un roman de dragoste, nu numai o pledoarie împotriva totalitarismului între filele unui roman sociologic, ci epopeea tragică a unui popor aflat sub legi străine, concret, sub exploatarea imperiului bolșevic. Deși întreprinde demersul recuperării unei întregi istorii, romanul are ca ființare în timp epoca de teroare a lui Stalin, supranumit «tătucul» popoarelor ce formau Uniunea Sovietică și baza lagărului comunist est-european... *Tema pentru acasă* este un roman percutant, profund al regăsirii de sine a unui popor, pentru că prin cîteva destine (cu strălucire cel al profesorului Mihai Ulmu și al Mariei Răzeșu) este recuperată o istorie. Pe de altă parte, lumea gulagului, magistral redată la nivel portretistic și al atmosferei, îl așează

pe Nicolae Dabija în galeria unor scriitori ca Aleksandr Soljenitin și Vasili Grossman... Ne menținem, fără ezitări, ideea de la prima lectură: *Tema pentru acasă* de Nicolae Dabija este o carte de Premiul Nobel.” Mai încolo, găsim edificatoare notele și argumentele lui **Theodor Codreanu** referitoare la autor („el [Nicolae Dabija] face parte din stirpea acelor intelectuali la care viața și opera se-ngemănează organic”), dar și la roman (care „arată filozofia cinică a gulagului”, căruia „i se contrapune minunata poveste de dragoste descinsă din Poiana Basarabiei”). Desprindem de pe filele bogate în gînduri și opinii ale albumului și pe cea a **Crinei Popescu**, elevă în cl. a XII-a la Liceul „Liviu Rebreanu” din capitală: „Și dacă ar dori cineva să ne îngroape istoria în amurgul uitării, romanul *Tema pentru acasă* ne este răsăritul adunat pe hîrtie care deșteaptă mințile omenești, făcînd să bată în permanență clopotele dăinuirii istoriei noastre. De aceea, zic eu, romanul este sufletul întruchipat pe hîrtie al românului ce-și poartă pe umerii literei istoria și făclia unei dragoste sfinte din Biserica Sufletului Românesc!”

Concludente ni s-au părut și destăinuirile altor cititori pasionați de subiectul romanului:

- „Romanul *Tema pentru acasă* de N. Dabija m-a impresionat mult. Autorul scoate în evidență cele mai esențiale valori umane, valori fără de care omul e un simplu spectator la teatrul vieții. Opera ne duce cu gîndul la credința și libertatea unui popor prins într-o permanentă presiune istorică, pe cînd forța supremă a lui Dumnezeu nu l-a părăsit niciodată și i-a dat putere să reziste furtunilor destinului.” (**Dana Calibabciuc**, cl. XI-a, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, Căușeni)
- „Prefer să consider principala temă a romanului iubirea și puternicia ei, sfințită, adîncă, generoasă și mereu actua-

lă.” (**Cristina Rotaru**, cl. a XI-a, Liceul Teoretic „Gheorghe Asachi”, Chișinău)

- „Am găsit întâmplător acest roman, aproape că pot spune că m-a găsit el pe mine. Ciudat că m-a găsit atunci când aveam cea mai mare nevoie de el. Există în adolescență o perioadă când vrei să cucerești lumea, dar realizezi că nu ai aripi destul de mari... În acele momente te simți parcă într-o cădere abisală. Am deschis cartea la prima filă și atunci acea senzație de neputință s-a transformat într-un avânt lăuntric. Mulțumesc dlui N. Dabija că a scris acest roman, care e cel mai al meu... L-am citit de patru ori.” (**Veronica Gîscă**, cl. a XII-a, Liceul „Petru Rareș”, Soroca)
- „Lectura romanului a fost pentru mine o descoperire prețioasă a cunoașterii vieții, binelui, credinței puterii dragostei, pe care nu atât de des reușești a o culege din romanele contemporane.” (**Violina Mardari**, cl. a XII-a, Liceul „Alexei Mateevici”, Dondușeni)
- „Păstorul de litere a lăsat posterității o lucrare cu valoare de document istoric, pe ale cărei pagini te-nțeapă în deget sîrma ghimpată cînd o răsfoiești... *Tema pentru acasă* este mai mult decît un roman, citindu-l descoperi în autor importanța unui mentor într-o viață scurtă și noduroasă de om.” (**Ana Hოდinиtu**, studentă, ULIM, Chișinău)
- „*Tema pentru acasă* a lui N. Dabija este o operă artistică de o mare valoare literară, politică, socială, culturală și spirituală. Această lucrare descrie într-un mod obiectiv drama românilor basarabeni care au fost cотropiți de către URSS. Ea ne îndeamnă să păstrăm memoria, pentru ca erorile trecutului să nu se mai repete.” (**Anton Moraru**, istoric, profesor universitar, Chișinău)
- „Cu harul său, scriitorul ne poartă prin iad, meșterind vitralii din cioburi de

vis, ne trece prin rai, astupînd cu iubire locul lăsat de Domnul la facerea omului. Faptele trecutului îl inspiră pe N. Dabija și în această carte. Inspirația lui, aura de voievod, de străjer neobosit al românismului, îi fac loc în istorie ca unui dac pe Columnă.” (**Nicolae Petrescu-Redi**, scriitor, Ploiești)

- „E un roman foarte emoționant, la multe pasaje mi-au dat lacrimile. E o mare realizare, e important că suferințele acelor oameni nu sînt uitate, puterea lor de a lupta, sacrificiul lor urmînd să ne fie model. Este un roman entuziasmat prin dialoguri pline de poezie, prin scene dramatice sau prin trăirile care ni le transmite. Și prin filozofia, înțelegerea foarte penetrantă a celor ce s-au întîmplat pe atunci. Ar trebui neapărat să se facă un film după acest roman.” (**Dan Tiba**, doctor în matematică, București).

Concluzia unanimă: acțiunile din roman sînt bazate pe fapte reale; să nu admitem în viitor astfel de fărădelegi și atrocități; cartea ne face să fim tot atât de puternici ca strămoșii noștri; important e ca fiecare din noi să-și facă tema pentru acasă.

„Aici, la Chișinău, se întîmplă lucruri deosebit de frumoase, e părerea lui **Daniel Corbu**. Vedem că la bibliotecă vine lume multă, gustul lecturii e ușor pierdut, dar nu într-atîta ca în America sau Europa de Apus. Pentru copii, elevi e un mare lucru să vină și să vadă pe viu oamenii care scriu cărți. Am mai menționat că *Tema pentru acasă* e o narațiune excepțională în literatura noastră. De aceea ne-am propus să lansăm un roman al acceptării acestui roman. E de remarcat izbitoarea originalitate cu care N. Dabija a scris proza sa. Am sesizat, lucrînd la editarea acestui album de un caracter întru cîtva specific, un har ieșit din comun al autorului. E un roman care provoacă emoții de ordin psihologic,

e frapant prin claritate și-i de o expresivitate nemaipomenită. Structura romanului are o arhitectonică perfectă. Nu în zadar e atît de solicitat și în biblioteci, și de librării. S-au tipărit de acum 15 000 de exemplare – un record al editurii ieșene! – și, credem, nu ne vom opri aici. Iar *Tema de după „Tema pentru acasă”* e opera colectivă a Basarabiei, susținută fiind de toți românii, indiferent de locul unde trăiesc.”

Acad. **Mihai Cimpoi** a scos în relief contribuția editorilor din „capitala culturală a României” la apariția acestui „roman al unui roman”. Parcă în glumă, parcă în serios domnul academician a făcut o confesiune: „Editura mi-a furat ideea și... a realizat-o cu brio! Mă bucur că i-a reușit, e salutar gestul!” În continuare criticul și istoricul literar a mărturisit că la ora actuală la noi lumea citește și chiar poate face alegerea bună între ce e valoros, talentat și ce e trecător, temporar. Un roman bun pentru lectura cititorilor municipiului Chișinău a fost propus romanul *Cel rătăcit* de Aurelian Silvestru.

Editoarea **Filomena Corbu** (directora Editurii „Princeps Edit”) a continuat prin a-și expune părerile menționînd că

strădania autorului va fi răsplătită datorită faptului că fragmentele din compuneri vor fi surse de educație civică și patriotică și atunci cînd autorii lor le vor citi, la vîrsta respectivă, de acum propriilor copii. Directorul Liceului experimental de creativitate și inventică „Prometeu” din Chișinău **Aurelian Silvestru** a ținut să accentueze că „elevii și profesorii au fost foarte sinceri cînd își așterneau pe hîrtie cugetările și sentimentele lor, ei doar nu știau că va fi editată o astfel de carte în care vor figura ca autori. Felicitări realizatorilor acestei minunate idei editoriale!” Iar Th. Codreanu s-a exprimat scurt, clar și cuprinzător: „*Tema pentru acasă* este un bestseller.”

Poetul și prozatorul **Nicolae Dabija** a dat frîu liber amintirilor, relatînd celor prezenți istoria apariției primului său roman, care, de altfel, a fost expusă și în prima ediție a acestuia: „În vara anului 2007 am murit. Era luna cînd împlineam 59 de ani. Căzusem de pe o stîncă din preajma mănăstirii Țipova de lîngă rîul Nistru. Și atunci, în acele clipe dintre viață și moarte, iar mai exact dintre moarte și viață, mi s-a arătat această carte: mai întîi am văzut-o – toată! – în cîteva fracțiuni de secundă,

apoi, pe măsură ce trecea timp, aceasta mi se dezvăluia filă cu filă, frază cu frază, cuvînt cu cuvînt, în toată dimensiunea ei. În acele clipe, de la fundul prăpastiei am văzut, ca în lumina unui reflector, niște bărbați, femei și copii adunați în preajma mea, ca să mă încurajeze, ca să mă susțină, ca să-mi întindă mîna și să mă ridice din bezna în care mă prăbușisem: erau ființe necunoscute, care au revenit ulterior, la fel de vag, și-n sala de operații, și pe pat de convalescență, să-mi povestească, dar nu în cuvinte, ci mai degrabă cu ajutorul unor imagini, narațiunea care urmează. Ea mi s-a arătat într-un fel ca o amintire din viața altcuiva, ca o dezvoltare a unor evenimente ce au avut loc cu mult înainte de nașterea mea, ca o răzbunare, ca o îndeplinire a unor obligații. Scrierea cărții le-o datorez acelor necunoscuți care m-au readus la viață. Ea este a lor. Eu n-am făcut decît să aștern pe file ceea ce mi-au relatat ei." Apoi autorul și-a amintit cum s-a născut ideea albumului original și cum a fost realizată în practică: „Albumul suscită curiozitatea atît a copiilor, cît și a celor vîrstnici. A fost inițiativa lui Mihai Cimpoi ca să colectez și să public ceea ce elevii, liceenii, studenții, scriitorii etc. au scris, au expus la numeroase lansări de carte cu privire la romanul meu. În fiecare persoană zace un cititor nedescoperit. Sînt măgulit de aceste imaginații creatoare și sincere ale tinerilor, precum și ale celor care poartă pe umeri un car de ani. Scriitorii trebuie să ofere cărți care să fie foarte bune și atunci nu vor simți indiferența cititorilor față de lectură. Bună a fost ideea Bibliotecii Municipale «B.P. Hasdeu» că a inclus *Tema pentru acasă* în programul «Chișinăul citește o carte», care s-a extins mai întîi în întreaga republică, apoi și chiar peste hotarele ei. Mă bucură faptul că și la oraș, și la sat se stă în rînd la cumpărat cartea, am observat acest fenomen cu ochii proprii. Nu e un roman despre deportări, ci este un roman de dragoste. În descriere

e multă suferință, dar lipsește ura. Unii se recunosc în episoade, alții, luînd lucrurile în serios, spuneau că «este despre tatăl meu», «este despre bunelul meu», «este despre bunica mea» sau despre alte rude, cunoscuți. Cînd scriam nu am avut în vedere concret pe nimeni, a intervenit, pur și simplu, instinctul autorului, cum s-ar zice «port Siberia în mine». Sînt recunoscător editorilor de la Iași și bibliotecarilor de la toate filialele BM «B.P. Hasdeu» pentru susținere, că au adus cartea în casa concetățenilor mei. Fac și eu un îndemn să găsiți și să citiți încă un roman (tot de debut!), care se numește *Cel rătăcit*", de data aceasta al cunoscutului profesor, psiholog Aurelian Silvestru".

Volumul *Transmodernismul* (din colecția *Eseu*) de scriitorul, criticul, istoricul și teoreticianul literar dr. în filologie Theodor Codreanu a fost prezentat de acad. Mihai Cimpoi, care a relatat că acesta este la ediția a doua, revăzută și adăugită. Cartea (ce cuprinde 16 capitole) este absolut necesară în contextul dezbaterilor postmodernismului, expune tot ce se întîmplă în interiorul acestui curent literar, dar și artistic, din zilele noastre. Th. Codreanu analizează toate interpretările în acest sens din România, referindu-se și la timpurile și spațiile altui curent – modernismul (aducînd drept exemplu creația lui Eugen Ionescu). Apartenența la postmodernism nu înseamnă un credit al valorii. În ultimul timp se revine la o normalitate estetică (a se vedea remarcile lui Ion Bogdan Lefter). Cartea lui Th. Codreanu are o viață activă și va avea o rezonanță deosebită atît în România, cît și în Republica Moldova, fiindcă reprezintă modul nostru de a ne integra în Uniunea Europeană.

În bilanțul său la ediția precedentă Th. Codreanu face următoarele remarci: „Trebuie precizat că *Transmodernismul* este prima sinteză românească destinată să lanseze în spațiul autohton un concept

cultural menit să succedă celui de *post-modernism*, aflat în crepuscul după mai bine de trei decenii de mărșăuire victorioasă... În 1995, când am folosit întâia oară termenul *transmodernism*, am trăit cu iluzia unei invenții personale, dar curînd am redescoperit că nimic nu e nou sub soare, cuvîntul deja circulînd pe mapamond cu diverse sensuri, existînd totuși un numitor comun cu al meu: necesitatea depășirii *postmodernismului*... Fatalmente, *postmodernismul* nu a adus un veritabil «progres» în modernitate (concept axial pentru moderni), ci i-a pus capăt, la modul conceptual și chiar pragmatic... Cred că salvarea civilizației contemporane din impasul ontologic la care a adus-o *raționalismul* modern (în care *postmodernismul* îi este doar ultimul avatar), nu poate a se făptui decît prin recunoașterea fundamentului creștin al Europei, părăsit de raționaliști, pas cu pas... Există semne că etosul transmodern a început să lucreze, deși ne aflăm doar la început.”

S-a inclus în discuție și poetul Daniel Corbu: „Toate cărțile sînt evenimente, iată că asistăm la apariția unei cărți despre un curent nou – *transmodernismul*. Cartea e spectaculoasă în idei. S-a scris mult despre modernism și postmodernism, să vedem ce ne va aduce direcția nouă în literatură, care e abia la început de cale.”

Theodor Codreanu a adus la cunoștința publicului ascultător cum i-a venit ideea de a scrie această lucrare (a venit chiar din Basarabia, după ce a primit un manuscris din Orhei, de la Petru Ababii, medic, critic literar și filozof). Postmodernismul este defunct și trebuie să urmeze altceva, nu putem parodia la nesfîrșit. Secolul XXI e cel al transdisciplinarului (dincolo de toate modernismele).

Denumirea deplină a volumului adus la lansare de Daniel Corbu este *Viața de fiecare zi la Iași pe vremea lui Daniel Corbu povestită de el însuși*. Este o culegere de

poezii în formulă poetică nouă, ce reflectă realitățile ieșene din ultimul timp. În carte briază umorul, ludicul. D. Corbu descoperă aspecte inedite ale Iașului, pe care nu prea le observăm noi, cei de la Chișinău. Condeierul ieșean, după M. Cimpoi, este un „poet reprezentativ al optzecismului postmodernist care se impune printr-o conștiință artizanală, dar și prin una poetică”, „se proiectează – spectacular și teatral – ca un Personaj al propriei poezii, identificată, evident, cu Poezia”, „depășește tiparele programatice printr-o viziune adîncă a lumii... printr-o hamletizare, bacovianizare și poetizare a discursului”.

Dna L. Kulikovski a pus o întrebare retorică: „Cînd reușește să facă atîtea lucruri bune Daniel Corbu?” Apoi a mărturisit: „Dacă ar edita un poet o asemenea carte despre orașul nostru Chișinău, m-aș afla în al nouălea cer.” Apoi a citit cu glas tare (din volumul sus-numit) o baladă despre Luceafărul poeziei românești, cel care aici, în Basarabia, ne ține trează conștiința națională și acum, la început de secol XXI:

„Pe cînd Dumnezeu se plimba / prin Copou / atingea în trecere un tei / iar teiul devenea sfînt. / Călca El mai apăsător un loc / și acolo răsărea o statuie sau / o casă cu numele Său / o bibliotecă sau un lung bulevard. / Pe cînd Dumnezeu se plimba / prin Grădina Copou / nu purta aura la vedere / nu-și etalase încă sufletul divin / iar plopii îi făcea să fie mereu fără soț. / Oamenii locului l-au numit Eminescu.”

Bucură faptul că s-a reușit să formăm o „România Mare a Cărții”, editorii din partea dreaptă a Prutului vin totdeauna cu desaga plină de cărți. Despre Crina Popescu și placheta ei de poezii *Glontele de aur* a vorbit Nicolae Dabija, care, fără exagerare, a anunțat venirea unei generații noi în literatura română, „crescută la poezia lui Daniel Corbu” și care „emană o stare de suflet matură”. În prefața volumului reductibilul poet scrie: „Pentru această tînără cu prenume de floare și nume de sacerdot al poemului, poezia ține loc de cer și – precum dragostea – aceasta vindecă, resuscitează, înviază suflete... Crina Popescu are un fel al ei de a vedea lucrurile și de a povesti despre ceea ce vede. Ca și la Apostolul Pavel, dragostea... face legătura dintre lucruri, însuflețindu-le și făcîndu-le să existe... Se sugerează faptul că dacă ieri poeții adunau stele cu grebla pe cer, acum aceștia adună cu grebla «globalisme»: senzori fără cuvinte, metafore fără poeme, vise fără somn, gloanțe fără arme. Un poem de-al Crinei Popescu se intitulează *Glontele de aur*. Glontele de aur aici e amintirea morții învinse, un simbol al învierii dinaintea de aceasta. Al învierii prin cuvînt, dar și al purificării prin cuvînt. Un creator este și un plăsmuitor de noi universuri, raporturile sale cu realitatea fiind, de fapt, niște stări de suflet. Poemele Crinei Popescu sînt stări de suflet. Ea caută cuvîntul cel prea

plin de senzori: așa cum buretele mustește de apă... Simplitatea discursului nu-i afectează profunzimea, ci invers: o face mai accesibilă. Fiecare poem de-al Crinei Popescu e ca un geam deschis.” O știm pe Crina Popescu că este o elevă eminentă, ce bate insistent la ușa condeierilor. Pentru ea cărțile au devenit profesori și prieteni totodată. S-a manifestat și ca actriță, interpretând rolul Veronicăi Micle într-un spectacol. În 2010, este cîștigătoarea unui concurs de poezie patriotică. Era și firesc ca autoarea să declame poezii din cartea sa nou-apărută.

În consens cu dispoziția celor prezenți în Sala de lectură a BM a evoluat **Corul Liceului experimental de creativitate și inventică „Prometeu”** din Chișinău (conducător artistic – talentatul muzician Veaceslav Adam). Caracterul vădit patriotic al melodiilor *Îndemn la Unire* (textul și muzica de Aurelian Silvestru), *Planeta limbii române*, *Hai să-ntindem hora mare* ș.a. a predat o notă de optimism celor care țin cu toată inima la vestigiile Neamului și care vor să fie alături mereu de patria-mamă.

Hrana spirituală este la fel de indispensabilă ca și aceea materială – pentru cei ce resimt fiecare zi fără o carte ca pe o zi pierdută. O primăvară blîndă a lui 2011, cu ploi de cărți, a adus în ochii oamenilor un licăr de lumină, o speranță că visul lor tăinuit se va înfăptui cîndva. Astfel de întîlniri, precum a fost cea despre care am relatat mai sus, fac sufletul mai blajin, iar trupul – mai viguros, pentru a învinge intemperiiile de pe planul social. Strădania editorilor și a autorilor nu va fi zadarnică, căci se știe: fără cărți (adică fără lectură) istoria omenirii e mută, literatura și artele stagnează, știința este încremenită, iar gîndirea și meditația reduse la zero.

LUME BUNĂ LA GLUME SE ADUNĂ (O seară de umor cu Efim Tarlapan)

Raia ROGAC

Motto: „M-am născut pe un petic de pământ românesc și de când mă știu lupt să nu fie transformat în cârpă.” (Efim Tarlapan)

Am spus-o în mai multe rânduri că astăzi un rol deosebit în promovarea scriitorilor și a creațiilor de valoare, care rezultă din truda lor, o au bibliotecarii. Anume ei sunt cei care bat recordul în topul organizării diverselor manifestări: campanii de lectură, cum sunt, de exemplu, *Chișinăul citește o carte*, *Copiii Chișinăului citesc o carte ș.a.*; simpozioane, întâlniri de creație, cenacluri literare, prezentări și lansări de carte cu sau fără autori. Pentru aceste acțiuni gazdele gândesc și alcătuiesc programe capabile de a atrage cititorii.

Sunt scriitorii a căror faimă merge înaintea numelui, de aceea publicul vine de la sine atunci când doar se anunță un eveniment cu prezența protagonistului. Unul

dintre ei este Efim Tarlapan. Parafrazându-i numele de familie, am spune că e cel mai **tare la pană** scriitor umorist de la noi și nu numai. De la debutul editorial, semnalat prin apariția volumului de versuri satirice *Scuzați pentru deranj* (1974) și până în prezent, el seamănă umor pentru a încolți pe fețele cititorilor zâmbet și bună dispoziție, lucru pe care nu ni-l poate oferi, din păcate, interminabila tranziție. Alte cărți care-l reprezintă pe Efim Tarlapan: *Tatuaje*, *Acarnița*, *Cartușiera*, *Îngerii din cerul gurii*, *Zâmbete cu supliment*, *Asta-i situația*, *Dioptrii pentru ochelarii de cai*, *Coloana nătângilor*, *Mărul lui Adam*, *Cu poante pre moarte călcând ș.a.* Cărțile pentru copii pe care le editează sunt și ele garnisite cu umor. Dintre acestea, putem evidenția următoarele titluri: *Stați jos, copii, lese un arici la drum...*, *Un melc la fotbal*, *Unde era dus tatăl iezilor din povestea „Capra cu trei iezi”?* etc. Efim Tarlapan este și un harnic alcătuitor de

cărți, elaborând dicționare, enciclopedii, antologii – evident că aproape toate sunt din domeniul îndrăgit. În acest compartiment distinct al activității sale se înscriu: *Atlas comic, Buturuga mică, Dicționar enciclopedic satiric, O antologie cronologică a aforismului românesc de pretutindenți, Epigrama daco-română contemporană, Marea antologie a epigramei românești (De la bijuterii folclorice la performanțe clasice), Aquila non capit mascas, Pro-scris* ș.a.

Cărțile lui Efim Tarlapan se editează la Chișinău, dar și la Cluj-Napoca, grație faptului că o bună perioadă de timp autorul a locuit la Cluj împreună cu familia.

Chiar din startul unei triple lansări de carte a lui E. Tarlapan, desfășurată la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, directoarea dr. Lidia Kulikovski, în cuvântul inaugural, surprinsă plăcut de numărul mare de participanți (350 de persoane după datele de înregistrare) avea să remarce: „Câtă lume bună, Efim Tarlapan adună!” Și lumea bună a încercat să nu dezamăgească autorul, dându-și coate pentru a ajunge în fața microfonului, stăpânit de moderatorul prof. Vitalie Răileanu, critic

literar, care, evident, și l-a oferit sie mai întâi, nu pentru a critica, dar pentru a lăuda cele trei cărți lansate: *Zâmbete pentru export*, prefațată de George Corbu și „avertisment”-ată de Ștefan Cazimir, antologia de epigramă universală *Râsul lumii, la români* și al treilea volum, mai puțin voluminos și mai serios – *Daniel Ciugureanu, un prim-ministru al neamului nostru și al neamurilor mele*, o minimonografie despre personalitatea enunțată în titlu.

Au mai vorbit despre autor și despre cărțile sale academicianul Mihai Cimpoi, criticii literari prof. univ. dr. hab. Ion Ciocanu, dr. în filologie Lidia Grosu, prof. univ. dr. hab. Ion Buga, umoriștii și epigamiștii Gheorghe Urschi, Gheorghe Bălci, Ion Diviza, Valentin Portas, cercetătorul Pavel Balmuș, ziaristul Mihai Cucereavâi ș.a.m.d.

Întru perceperea atmosferei vom reproduce câteva fragmente din mesajele vorbitorilor.

Criticul literar Ion Ciocanu: *„Efim Tarlapan este scriitorul care a adus în literatura română cele mai multe antologii, putem spune, ca nimeni altul. Îl felicităm pentru noile apariții editoriale, îi dorim și în continuare*

să scrie tot atât de mult și bine, dar dacă s-ar putea și mai bine, cu atât mai bine!"

Academicianul Mihai Cimpoi, „*acest G. Călinescu al Basarabiei*”, apreciind rolul scriitorului care „*ne bucură cu zecile de volume de epigrame, aforisme, antologii, editate până în prezent*”, a menționat că acesta poate să se considere „*împlinit, deoarece vine în literatura română și universală cu cărți unice. Este un autor clasic, mai exact clasicizat, care ne face de râsul lumii în sensul bun al cuvântului.*”

„*Râsul este cel mai bun medicament pentru toate bolile omenеști*”, a remarcat umoristul Gheorghe Urschi, argumentând că în unele țări „*există clinici și metode de vindecare cu acest mijloc eficient de înzdrăvenire, de aceea mă bucură orice apariție editorială a lui Efim Tarlapan, care ne face să râdem, deci să fim sănătoși.*”

Dr. în filologie Lidia Grosu: „*Efim Tarlapan în creația sa critică vehement metehnele și viciile omenеști, inclusiv pe cele ale demnitarilor noștri, care nu știu să-și onoreze obligațiile față de popor.*”

Poetul și publicistul Ion Diviza, pe lângă cuvintele calde de apreciere a lucrărilor apărute, inspirat de patronul spiritual al Bibliotecii Municipale, i-a dedicat sărbătoritului o epigramă: „*Când optzecistul moldovean / Îl arde cu blesteme / Epigramistul Tarlapan / E verde-n orice vreme!*”

Epigramistul Gheorghe Bâlici a compus o replică la catrenul lui E. Tarlapan: „*Din țigancă iese-o însă / Mică, dar cu mâna-ntinsă / Către domn ginecolog: / Dă-mi și mie un ban, te rog!*”, care e în felul următor: „*Mică, dar pe când cerea, / Șmecheră pre cum i-i felul, / Cu cealaltă mână ea / Moașei îi șparli inelul.*”

Fabulistul Valentin Portas: „*Cartea umoristică contribuie la însănătoșirea societății, fără satiră și umor societatea ar fi grav bolnavă. Anume satira și umorul joacă rolul de sistem imunologic de care oamenii au stringentă nevoie.*”

Despre minimonografia Daniel Ciugureanu, un prim-ministru al neamului nostru și al neamurilor mele istoricului Ion Buga a remarcat: „*Este un început de monografie despre un martir al Neamului, care a semnat Actul Unirii din anul 1918. Basarabeanul Daniel Ciugureanu a fost prim-ministru al Republicii Democratice Moldovenești și de patru ori ministru în Guvernul României Mari. În drum spre închisoare, în anul 1950, în mod brutal a fost asasinat. Fiind marcat de destinul tragic al acestei personalități, fiind înrudit prin marele arbore genealogic, Efim Tarlapan, poate pentru prima oară, a abordat o temă atât de serioasă, descoperind acest om politic nu doar pentru sine și cei apropiați, dar pentru publicul larg, pentru generațiile tinere care trebuie să cunoască și să poarte recunoștința celor care s-au sacrificat pentru cauza integrității românești.*”

Lidia Kulikovski a mulțumit protagonistului că s-a gândit prin această manifestare culturală de caldă și veselă atmosferă să descrețească frunțile și mințile participanților, o bună parte din ei fiind chiar angajați ai sistemului municipal de bibliotecă, pentru care lansarea, ce a coincis cu Ziua bibliotecarului, a fost un adevărat cadou de suflet către suflet.

În încheiere, Efim Tarlapan a exprimat grațitudine gazdelor primitoare, cititorilor receptivi și în premieră a citit noi epigrame și aforisme.

CONCURSUL DE CALIGRAFIE CHIȘINĂU – ORAȘ AL CĂRȚILOR

Tatiana ROȘCA,
șef oficiu, Departamentul marketing

Caligrafia este arta de a scrie frumos și nu oricine o poate urma. Este una dintre puținele arte care a rămas încă vie, pentru că oamenii au căutat întotdeauna modalități de a se exprima prin scris în mod estetic.

Această obișnuință o vedem mereu în jurul nostru: în cărți, ziare, mica publicitate și corespondența ce ne tentează să trecem cu vederea stabilirea acestor forme. Fiecare stil de scriere a generat, la rândul său, mai multe variante. Scrisul uncial, spre exemplu, a fost folosit în sec. V-VIII și era caracterizat prin litere largi, rotunjite, scrise, de obicei, cu pana ținută în unghi drept. Caracterelor de litere unciale variau de cele artificiale, având trăsăturile penei manipulate într-un mod complicat, literele erau scrise mai direct, mai simplu și mai rapid.

Prin sec. XVIII scrierea caligrafică – provenită din literele create de tipografi pentru a satisface cerințele vremii – devenise formă standard. La scrierea caligrafică se

folosea o abordare diferită față de stilurile de scriere anterioare.

Una dintre utilizările reușite ale caligrafiei este cea de transmitere a mesajului coranic (fiind considerată de unii un corespondent al icoanelor). În afară de rolul său religios, caligrafia îndeplinește și un rol pur estetic, ea fiind întrebuițată ca ornament pentru obiecte de uz cotidian: pe pereți, mobila din moschee, interiorul și exteriorul acestora.

Evoluția unui anumit stil caligrafic este unică, precum personalitatea artistului. Fiecare caligraf îi dă scrisului său atât vigoarea experiențelor personale, cât și aspecte luate din realitatea înconjurătoare. Elementele componente ale scrierii lor sunt întotdeauna echilibrate și transmit o anumită energie.

Această energie am simțit-o și noi, cei de la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, la a IV-a ediție a Concursului de caligrafie *Crinii latini*, organizat împreună cu Societatea Bibliofililor din Republica Moldova, la 30 martie 2011, în incinta BM.

În acest an concursul a fost consacrat aniversării a 575-a a orașului Chișinău, iar lucrările realizate au avut ca subiect genericul *Chișinău – oraș al cărții*.

Concursul a fost organizat cu scopul de a arăta frumusețea caligrafiei tradiționale, de a promova și cultiva acest gen de artă în rândurile utilizatorilor BM, de a populariza imaginea capitalei noastre.

Regulamentul concursului a fost distribuit în toate filialele BM, la instituțiile de profil, plasat pe pagina Web a bibliotecii precum și în mass-media.

La concurs a putut participa orice doritor începând cu vârsta de 14 ani și mai

mult, iar pentru realizarea lucrărilor s-au acordat participanților două ore și treizeci de minute. Hârtia și instrumentele de lucru (pensule, penițe, creioane, tuș) fiind acordate de organizatori, nu s-a interzis însă nici folosirea instrumentelor proprii. Fiecare participant a avut dreptul de a rezerva trei coli de hârtie, însă spre jurizare s-a prezentat una, două lucrări.

Lucrările premiate, devenind proprietate a Bibliotecii Municipale, vor completa colecțiile speciale ale Centrului de Informare și Documentare „Chișinău” și vor fi folosite ulterior la organizarea și completarea expozițiilor de profil. De asemenea, lucrările vor fi expuse în cadrul manifestărilor consacrate *Hramului orașului Chișinău* în incinta Sedii Centrale al Bibliotecii Municipale.

Anul acesta la concurs s-au implicat tineri din diferite domenii, de la diverse instituții de învățământ. Spre deosebire de celelalte ediții, la ediția curentă au participat 30 de elevi, studenți și absolvenți ai facultăților de profil (Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Academia de Studii Economice din Republica Moldova, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Universitatea Slavonă din Moldova, Institutul Internațional de Management, Colegiul Național de Comerț, Școala Profesională nr. 4, Liceul Teoretic „Liviu Deleanu”, Liceul Teoretic „A.S. Pușkin”), precum și alte persoane inițiate în domeniu și sensibile la frumos prin aplicarea artelor figurative.

Prin prisma tinerilor talentați concursul a căpătat multă culoare, formă, creație și eleganță, dând orașului nostru suflet grație recursului la arta scrisului. Lucrările au luat diverse forme: de la simplele scrieri cu tuș negru pe o coală albă de hârtie până la imagini frânte din frumoasa arhitectură a Chișinăului.

Atunci când caligraful se gândește ce peniță, cerneală și hârtie să folosească, scopul lui este să găsească o combinație

potrivită cu subiectul lucrării ținând seama și de farmecul scrisului, al spațiului dintre litere și cuvinte, de tonul și proporțiile literelor care necesită o respirație compozițională aparte.

Totodată, acești tinerii concurenți, cu seriozitate, dăruire și pasiune, au adus, astfel, un frumos elogiu orașului, folosind o diversitate largă a modalităților de exprimare plastică, ținând cont de ritm, mișcare, artistism, cu toate că uneori penița zgâria hârtia. Au fost concurenți cu diverse imaginații și unii, chiar dacă s-au abătut de la prevederile regulamentului, au dat frâu liber mișcărilor mâinii creând diverse frânturi din imaginile Chișinăului vechi, modern și literar. Ei au conjugat destul de reușit și original subiectul cu ornamentele decorative utilizate, manifestând un înalt potențial de creativitate și ingeniozitate, care a suplimentat scrierea caligrafică și a pus în valoare mesajul.

Unul dintre concurenți – Eugen CHIHAJ, student la USM, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării – a creat chiar și o poezie intitulată *Iubite Chișinău!*:

*„Orașul meu natal cu aer dulce,
Oraș cu flori și zâmbete mereu...
De tine-mi este dor unde m-aș duce
Și-n gând te am, iubite Chișinău!*

*Oraș al artei, al culturii și al cărții...
Tu primul cartea-ai pus la căpătâiul meu,
Pe tine primul te-am găsit în centrul hărții,
Pe tine te-am și căutat, iubite Chișinău!*

*Orașul meu și-al tuturor, iubit pe veci,
Înțelepciunea este darul tău!
În școli, licee și biblioteci
Tu carte împarți, iubite Chișinău!”*

Juriul, format din cunoscuți specialiști ai domeniului: Valeriu Herța, membru al UAP, președintele secției „Ex-libris” a Societății Bibliofililor din R. Moldova; Simion Zamșa, membru al UAP; Al. Ermurache, profesor la

Facultatea de Arte Plastice a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, precum și reprezentanți ai BM: Tatiana Coșeriu, director adjunct, și Genoveva Scobioală, manager, Departamentul marketing, a apreciat atât tehnica caligrafiei, cât și exprimarea artistică a mesajului. Fiecare concurent s-a evidențiat prin ceva foarte specific, încât a fost destul de greu pentru membrii juriului să aprecieze lucrările cele mai reușite. Învingătorii au fost, precum era de așteptat, studenți de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Facultatea de Arte Plastice și Design:

- **Mihail Ursu** – Premiul I (800 lei);
- **Marina Delijan** – Premiul II (600 lei);
- **Carolina Rabei și Ludmila Guzeva** – Premiul III (câte 400 lei fiecare).

La patru persoane li s-au acordat premii speciale, iar tuturor participanților li s-au oferit cadouri cu însemnele Bibliotecii Municipale: pliante, pixuri, mouse pad-uri de care s-au bucurat nespus de mult.

Pentru multă lume, crearea unor caractere de litere impecabile, cu aspect atrăgător este suficientă în sine. Dar pentru acești tineri talentați arta scrisului este o suflare, o dăruire compozițională, o poezie a literei care poate spori și duce la proiecte mai ample și mai complexe. De aceea pentru mulți dintre participanți acest concurs a

fost un nou început, o tentativă de a crea o compoziție artistică de a simți vibrația peniței atunci când dai frâu liber imaginației, iar cunoscătorii de subtila artă a scrisului, au savurat fiecă literă, dând valoare frumosului oraș al cărților.

La final administrația BM a adus tuturor participanților la concurs cuvinte de laudă încurajându-i să nu se lase de această îndeletnicire. Valeriu Herța, Simion Zamșa și Al. Ermurache, reputații specialiști în domeniu, au vorbit tinerilor despre însemnătatea și secretele artei caligrafice. Despre acea simțire lăuntrică, care este ca o suflare compozițională și din interior dând frâu liber mișcării mâinilor, cum trebuie să modelezi litera propriu-zisă, care necesită respirație, eleganță, ritm, mișcare. Cum se scrie pe o anumită linie, pe o anumită notă în raport cu lățimea literei, dimensiunile și proporțiile acesteia. Iar ca să se simtă toate aceste momente este necesar de a înțelege frumusețea artei caligrafice, simplitatea acesteia, dar și greutatea de a o practica.

Acest *exercițiu de creație* a fost o experiență frumoasă pentru concurenți și o treaptă spre ascensiune, iar pentru ceilalți a confirmat încă o dată caracterul de culturalizare al bibliotecii și contribuția acesteia la promovarea valorilor perene și a imaginii orașului Chișinău.

OMUL-LIANT, LIDIA KULIKOVSKI

Constantin BOBEICĂ

Ne-am oprit asupra acestui determinativ – *liant* – pentru că, într-adevăr, societatea umană repetă în viața ei legile biologiei, fizicii, chimiei, ba și ale cosmogoniei. Precum celula vie își organizează viața, supunând elementele constitutive – protoplasmă, membrană etc. – atracției, forței organizatoare a nucleului (în fizică, chimie avem corelația corespunzătoare: protoni-electroni; în cosmogonie – stele-planete), așijderea în istoria științei, culturilor naționale observăm același fenomen: concentrarea eforturilor creative ale unor personalități în jurul unui „nucleu” – personalitatea-promotor, inițiator, diriguitor, a unor noi direcții de activitate, inovație.

Obișnuite sunt în istoria filosofiei, artelor sintagmele: *Școala lui Platon, Școala lui Rafael, Școala Florentină* etc. Istoria culturii românești abundă în atare exemple: scriitori, critici literari, istorici, savanți-ina-ntemergători, care prin activitatea lor au devenit pilonii unor noi mișcări, curente literare, culturale, științifice. Destul a aminti de Maiorescu, Iacob Negruzzi, Kogălniceanu, Alecsandri; mai târziu: Iorga, Rădulescu-Motru, Vianu, Lovinescu, Călinescu, Blaga, P. Tușea, ca să ne oprim doar la istorie, literatură, filosofie.

Dacă e să ne referim la istoria culturii, științei basarabene în epoca modernă și

contemporană, ea a fost reprezentată prin astfel de corifei ca Pan Halippa, Constantin Stere, Gh. Bezviconi, Șt. Ciobanu, numeroși alți scriitori, oameni de știință. Care, din fericire, nu ne lipsesc nici astăzi. Să amintim doar de savanții de talie europeană: Sergiu Rădăuțanu, Constantin Sibirschi, Nicolae Testemițanu ș.a. ce sunt cunoscuți ca întemeietori de școli în

domeniul fizicii, matematicilor, medicinei.

Ca de stele de primă mărime suntem atrași în orbita unor nume ca cele ale lui Grigore Vieru, Adrian Păunescu, Anatol Codru, Eugen Doga, Eugen Grebennicov, îi pot nominaliza pe toți?

Nu pot trece cu vederea cuplul de talentați militanți ai ideii naționale, jurnaliștii, doamna Maria Bulat-Saharneau și domnul Valeriu Saharneau, care de ani – nu puțini – duc pe umerii lor *Vocea Basarabiei*, o voce distinctă, un clopot de alarmă în spațiul pruto-nistean, propagatoare a identității noastre naționale și a valorilor românești.

În aceeași cohortă a avangărzii luptătorilor pentru realizarea idealurilor noastre naționale, spirituale e angajată total, de ani și ani și protagonista rândurilor de față, inimoasa, statornică, doctissima Doamnă LIDIA KULIKOVSKI, director general al BM

„B.P. Hasdeu”. Aidoma dirijorului unei orchestre simfonice, Dumneaei nu se mărginește a dirija, a îndruma activitatea rețelei municipale de biblioteci „B.P. Hasdeu”, ci se include activ, dirijoral, în toate manifestările editoriale (lansări, prezentări, recenzări de noi cărți), conferințe științifice și practice, forumuri, conferințe ale cititorilor, fără a neglija, desigur, munca asiduă de cercetare în domeniul specialității de bază și cea de conferențiar universitar, îndrumător al tinerei generații. În toate aceste activități dnei L. Kulikovski îi revine, precum subliniam, rolul de nobil de liant, demaror, îndrumător.

Este secundată în această rodnică activitate de nu mai puțin prestigiosul, neobositul scriitor și patriot, Vlad Pohlă, redactor-șef al reputatei reviste *BiblioPolis* – una de o prestanță, valoare deosebită, nu doar în domeniul de specialitate îngustă, ci de o largă respirație spirituală românească, abordând teme de o acută, stringentă actualitate, în actualul context de tatonări, căutări ale unor noi căi de ieșire din criza în care ne-am pomenit după mișcarea național-renascentistă a anilor '80-'90 ai secolului trecut.

* * *

Această mișcare din spațiul basarabean a fost declanșatorul energiilor spirituale, ținute sub cizma murdară a ocupantului, care țintea să înăbușe, să sugrume tot ce însemna manifestare națională – limbă, istorie, artă, autenticitate, specificitate etnologică.

Din fericire, în pofida eforturilor hidrei agonizante comuniste, de a ne împinge din nou în ocna întunericului – cu tancul, racheta, gazele, embargoul –, observăm un nou flux al salvagădării naționale.

La Adunarea generală a Uniunii Scriitorilor din Moldova, pe 28 octombrie 2010, din convorbirile cu delegații, din ieșirile la tribună, desprindeam același laitmotiv al avangărzii noastre spirituale: de a ieși în mijlocul poporului prin CĂRȚI, cuvânt, întâlniri. Din păcate, multe cărți mai stau în sertarele autorilor, în așteptarea unor vremuri mai bune. Cu toate acestea, nedispunând chiar de date statistice comparate, socot că avem mai multe apariții editoriale la ora actuală, decât în „epoca de aur” socialistă. Mai contează extrem de mult și calitatea net superioară a noilor lucrări editate.

Și aici revenim la rolul aparte al unor OAMENI, de talia Doamnei LIDIA KULIKOVSKI, care pun umărul cu toată energia și tot devotamentul la promovarea veritabilelor valori de cultură, spiritualitate, creativitate națională.

...Dacă ar fi să întocmim o hartă a noosferei, reprezentând „capitalul” R. Moldova, fără a exagera, cred, o bună parte a spațiului acestei hărți i-ar reveni protagonistei noastre, colectivelor din filialele BM „B.P. Hasdeu”, revistei *BiblioPolis*.

Meditând iarăși asupra acestei adevărate minuni, întâmplate aici, sub ochii noștri, în spațiul basarabean, nu-i pot găsi o altă explicație, decât Coborârea Duhului Sfânt asupra oamenilor acestui pământ, Duh Sfânt care ne-a luminat, ne-a ridicat din patul zăcerii noastre, îndrumându-ne pe calea eroică a strămoșilor, luptători și întregitori de Țară și de sufletul Neamului nostru, poruncindu-ne:

– Scoală, popor, și-nalță a ta cântare!

2 Mărțișor 2011

UN AMBASADOR AL CĂRȚII PENTRU COPII

Claudia PARTOLE

Fiecare persoană care îmi intră în viață are un rol, o misiune. Știu că vine să mă învețe ceva, să-mi fie învățător, călăuză, prieten pentru o bună bucată de cale. Realizând acest fapt, mă simt împăcată și într-adevăr învăț multe. Și nu sunt singură...

Pe doamna **Claudia Balaban** am întâlnit-o grație Cărții. Dumneaei, fiind amfitrioana principală a Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, mi-a sugerat o ciudată senzație a reîntâlnirii cu cea care mi-a fost cândva călăuză fidelă în lumea plină de farmec și mister a Cărții – prima bibliotecară! Cea care mă punea (spre marea mea necaz!) să povestesc fiecare carte împrumutată. Atunci mă credeam umilită de neîncrederea ei, ca mult mai târziu, abia când am realizat cât de greu se ajunge la creație (prin ce travaliu trecându-ți sufletul), am înțeles și am prețuit valoarea acelor prime lecții de lectură și exploatare a imaginației. Au fost, fără îndoială, primele mele probe în ale creației, pe care mi le-a impus, într-un fel, prima mea bibliotecară...

Doamna C. Balaban seamănă cu cea căreia îi mulțumesc abia azi, după ani și ani. Astăzi, când am ajuns și eu la rândul-mi să-mi oblig fantezia să adune și să-mi povestească tot ce descoperă citind zilnic în Cartea Destinului. Și dna Claudia Balaban

a crezut în harul meu (mult / puțin) pe care mi l-a dat Providența într-o a-l înmulți ca și dinarii biblici. Destinul ne-a întâlnit când îmi apăruse cartea *Are mama fată mare*. Și, spre marea-mi surprindere, fără a-mi fi prea cunoscut numele, lucrarea mea a fost solicitată de micii cititori ai Bibliotecii în fruntea căreia se afla dna C. Balaban. Atunci a ajuns („fata mea cea mare”) în topul celor mai citite cărți. A fost prima recunoaștere! Iar Biblioteca și bibliotecarele (de asemenea, dna Claudia Balaban) au fost mai întâi ursitoarele, apoi, tot dumnealor, „pețitorii” care mi-au scos „fata” (cartea mea!) la horă. A contat enorm! Am trăit, îmi aduc aminte, aceleași emoții ca și altădată, demult, în clasa întâi, când am fost invitată în fața careului școlii spre a-mi primi cadoul pentru reușită excelentă la învățătură. Premiul fusese o cărțuție subțire cu titlul *Ghiocei* – creații de-ale copiilor (sugestivul cadou era o binecuvântare!). Îmi devenise dragă (cartea), însă nu peste mult timp mi-a fost sustrasă de cineva, ca să nu zic *furată*. Am plâns ca după ceva fără preț. Dar fusese și acela un semn! Ca, de altfel, și premiul care mi s-a dat, ieșind învingătoare în topul „Cea mai bună carte pentru copii a anului” (în 1992). Premiul bănesc, cum s-a întâmplat și în primul caz, mi-a fost *luat* din geantă în drum spre casă. Și iarăși am plâns de necaz. De astă dată nu doar din cauza banilor furăți. I-am mărturisit băiatului meu, care-mi era și primul cititor: „La ce bun mai scriu despre bine și frumos, dacă există oameni răi și hoți...” Micul meu prinț mi-a mângâiat sufletul cu niște vorbe care într-adevăr mi-au spulberat supărarea și m-au făcut să zâmbesc: „Nu te amărî, voi crește și-ți voi da eu acești bani, dar să știi că ai scris o carte bună!” Aprecierea lui a contat cel mai mult. Avea și dreptate: pierderea

nu însemna prea mult pe lângă premiul cel mai important: aprecierea cititorilor! Apoi, grație acelei cărți și acelui premiu *pierdut*, m-am apropiat de Biblioteca „Ion Creangă” și, tot atunci, am descoperit-o pe dna Claudia Balaban. Dumneaei mi-a propus colaborarea și astfel am devenit moderatoarea cenaclului „La Creangă” (actualmente Salonul literar-artistic „La Creangă”), care mă apropie și mai mult de micii-marii cititori. Tot de pe atunci, de la un eveniment la alt eveniment, desfășurat în cadrul Bibliotecii, de la o ediție a Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret la alte ediții, am urmărit activitatea și felul de a fi al dnei Claudia Balaban. De cele mai multe ori o făceam dintr-o simplă curiozitate, ca să mă conving că în tot ce face dumneaei investește dragoste. De fiecare dată însă m-am ales cu sentimentul admirației. Această Doamnă este, fără a exagera, un om deosebit. E și un conducător principal, corect, receptiv. Cu asemenea calitate a înzestrat-o Dumnezeu! Aceasta însemnând mare har de înțelegere a lumii, un talent, care nu se dă oricui, de a colabora cu oamenii, de a fi în fruntea unui colectiv, de a găsi mijloace pentru a răspunde necesităților cotidiene și, îndeosebi, de a susține, de a încuraja și a contribui la realizarea celor mai îndrăznețe proiecte.

Nu voi uita o deplasare într-o localitate apropiată de baștina dnei Claudia, în satul lui moș Trifan Baltă, sfântosul bunic și al copilăriei mele. Atunci am auzit-o pe dna C. Balaban frunzărind amintiri din propria-i copilărie, când alerga la biblioteca din sat ca să împrumute cărți pe care le citea pe nerăsuflăte, povestindu-i-le și măicuței sale. Pe moș Trifan l-a cunoscut. Zice că era un țăran înțelept, o fire mucalită, cunoscut de toată lumea din satele învecinate – de mari și mici! „Dacă ar fi făcut mai multă școală, dacă ar fi avut mai multă carte, acest povestitor al satului ar ajungea un mare scriitor...” (din vorbele dnei C. Balaban). Poate, într-un fel, gândeam la acea

întâlnire, și faptul că l-a cunoscut pe moș Trifan a determinat-o pe dna Claudia să aleagă în viață Universul Cărții. Din adolescență și-a legat destinul de bibliotecă. Astfel, parcă ar fi vrut și ar vrea (!) să-i ajute și pe alții prin Carte.

De fapt, orice-ar întreprinde dna C. Balaban, o face cu multă pasiune. Nu întâmplător până azi este pomenită de bine de către oamenii din Comrat, unde, un timp, a lucrat ca șefă a Direcției cultură. S-a bucurat de un mare respect. Am înțeles aceasta fiind cu o misiune destul de delicată în această localitate. Pretutindeni, aflând că o cunosc bine pe dna C. Balaban, m-au tratat cu și mai multă bunăvoință, oferindu-mi tot ajutorul de care am avut nevoie ca să pot duce la bun sfârșit ultima dorință a lui Ioan Papazoglu (pictor născut în Basarabia, la Comrat, dar care a activat în România și care a reflectat, prin lucrări de pictură, dar și printr-o amplă lucrare literară, viața Bugeacului...).

Totuși, cei mai mulți ani dna Claudia Balaban i-a lucrat la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”. Aici, vreau să cred, și-a realizat cele mai frumoase vise (și nu doar pe-ale dumneaei!), visele copilăriei, când își dorea să aibă cât mai multe cărți. Poate aceste amintiri nostalgice au și inspirat-o să inițieze proiectul „Spre cultură și civilizație prin lectură”, care a cuprins întreaga republică. Este una dintre cele mai laudabile inițiative ale Domniei Sale, grație căreia foarte multe biblioteci și școli din Republica Moldova și-au îmbogățit fondul de carte cu literatură în grafie latină. De asemenea, cu ocazia acestor deplasări în teritoriu, elevii din cele mai „uite” localități s-au bucurat de întâlniri de neuitat cu scriitorii, cu editorii, cu oameni de cultură.

Dna C. Balaban e înzestrată de Dumnezeu cu o calitate rară: de a descoperi lumea bună și de a o ține în preajmă! A ademenit spre Universul Copilăriei, în literatură pentru copii, pe mulți dintre cei mai solicitați scriitori. A făcut această lucrare cu

multă diplomație, cu loialitate, invitându-i, mai întâi, la varii evenimente ale Bibliotecii, apoi scoțându-le odraslele-cărți în lumea cititorilor prin lansări memorabile, prin Marele Bal al Cărții – Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret. Nu știu dacă altcineva, fără a urmări interese proprii, ar fi insistat atât de mult pentru a scoate literatura basarabeană pentru copii pe arena internațională. Dumneaei, fiind președinte al IBBY și membru al Consiliului IBBY din Moldova, a căutat și a găsit căile cele mai deschise spre promovarea cărții pentru copii în lume. Desfășoară până azi, cu deosebită pasiune și inspirație, această lucrare. Am remarcat devotamentul dumneaei față de Cartea noastră (Națională!), fiind la un congres al cărții pentru copii în Danemarca, apoi, la un festival al cărții în Coreea de Sud. Aveam impresia, și într-un caz și în celălalt, că dna C. Balaban nu are nevoie de translator – vorbește cu inima, iar din acest motiv este înțeleasă și mult apreciată de toată lumea, mereu fiind solicitată să-și spună părerea, să participe în juriu la diferite concursuri. Tot datorită dumneaei șapte scriitori pentru copii și, respectiv, tot atâția ilustratori de carte din Moldova au ajuns deținători ai prestigioasei Diplome IBBY (mai zisă și *Diploma Andersen*). Trebuie să apreciem și să recunoaștem acest merit al dnei Claudia Balaban (să-i dăm Cezarului ce-i a Cezarului!). Altfel zis, a contat foarte mult ca cineva să ne scoată Cartea în Lume, să ne promoveze Literatura pentru Copii. Căci, oricât de apreciați am fi în spațiul lingvistic, unde nu e nevoie să ne căutăm cititorul (ne găsește el), nefiind traduși, dacă n-ar exista un temerar care să atenționeze, să direcționeze privirea lumii spre noi, vom rămâne necunoscuți sau cunoscuți doar Acasă...

Faptul că a colindat lumea, a văzut multe biblioteci impozante, frumoase, a întâlnit oameni curioși de a ne cunoaște, a marcat destinul și cariera dnei C. Balaban. Acum dumneaei ne aduce scriitori

din lumea mare aici, la noi acasă. Totodată încearcă să implanteze multe idei, multe lucruri frumoase și utile din experiențele altora. Și-i reușește! Dar o face atât pentru colectivul dirigit de dumneaei, cât și pentru alte biblioteci din țară. Din inițiativa dnei Claudia Balaban s-au și realizat câteva proiecte la care au colaborat scriitori din Suedia și din Republica Moldova. În același context, a apărut minunata Sală a Picilor, un microunivers al Copilăriei, creat în chiar inima Bibliotecii Naționale „Ion Creangă”.

Dna Claudia Balaban e peste tot unde e Cartea pentru Copii! Dumneaei e un Ambasador al Copilăriei, dar și al Cărții pentru Copii...

Firește, ca și fiecare om, dna Claudia, pe lângă multe calități, pasiuni, are și slăbiciuni. Numai că și acestea sunt deosebite! Bunăoară, îi plac la nebunie florile – toate! Dar în mod deosebit lălelele, trandafirii și crizantemele. De fiecare dată, fiind în vreo deplasare în altă țară, dă ultimii bani pentru bulbi sau semințe de flori rare. Uneori uită să-și mai cumpere și altceva (în afară de suvenir pentru colegi și prietenii!). Am fost martoră de câteva ori la asemenea scene. Când vede flori, uită de tot și de toate! Cred că nu există în acest spațiu o grădină cu flori mai frumoase și mai variate. Și recunosc, mă simt onorată și fericită, când dumneaei mă invită la vilă. De parcă mi-ar fi prilejuită o reîntâlnire cu propria-mi copilărie. E ceva de neînchipuit! Nimerești (nu exagerezi!) pe o insulă desprinsă din paradis. Numai că aici, pe acest mic și improvizat picior de rai, dna Claudia e și regină, dar și îngrijitoare a împărăției minunate. Are, firește, și câțiva „supuși” – câinii înțelepți și credincioși, care o așteaptă cu nerăbdare și-i păzesc micul paradis. Colț de rai unde găsești de toate – fructe, legume crescute și îngrijite de cel mai competent ecolog. Dna C. Balaban a însușit (dar a și moștenit), ca un elev sârguincios, tot ce cunoștea în agricultură bunul, înțeleg-

tul și dragul ei prieten de o viață – Vasile Balaban. Cel care i-a fost alături la bine și la rău... În memoria lui păstrează paradisul pe care l-au visat și l-au croit împreună...

Cred că n-o voi supăra pe dna Claudia dacă-i divulg firea de copil neastâmpărat, copil pentru care anii nu contează și nici imposibilitățile vârstelor... Mi s-a povestit cu admirație cum a urcat Zidul Chinezesc – ca o ștregăriță! Apoi, chiar eu am rămas șocată urmărind-o la Tivoli (Copenhaga) – o replică a Disneylandului american, când ne întrecea pe toți aventurându-se în cele mai stresante jocuri mobile. Părea o copilă: Claudița de cândva! Cea care, în ciuda timpurilor grele și pline de lipsuri, era întotdeauna veselă, pusă pe șotii și de bun ajutor mamei și surorilor dragi...

Doamna Claudia e și o mare visătoare. Visătoare care nu se lasă cu una cu două până nu-și vede cu ochii deschiși visele împlinite. E firesc, după ce-a văzut atâta frumusețe și modernitate în lume! Nu putea să nu-și dorească și acasă, în Moldova, o Bibliotecă, cel puțin asemănătoare, bunăoară, celei din Finlanda sau celei din Seoul.

Dar mai știu ceva: dna C. Balaban, născută în zodia cu stihia Foc – Zodia Berbecului, dacă-și pune ceva în gând, numaidecât realizează. N-o sperie faptul că va trebui să trâmbeze, să deranjeze pe mulți și îndelung până să pună pe roate *carul* pe care-l miști cu greu din loc. Își sacrifică timpul propriu, energia... Dar asta e dumneai și n-o va schimba nimeni niciodată!

Dar, pe de altă parte, tocmai acest sacrificiu permanent o păstrează pe o femeie, care mai e și luptătoare, la o vârstă în afara vârstelor. Aceasta e doamna Claudia Balaban! Nimeni n-ar fi în stare, chiar să dorească, să-i numere cu exactitate anii... Pentru că e tânără (de când o cunosc!) și la fel de frumoasă. Aceasta e lumina dinlăuntrul ființei, știu... Și cine ar putea să mă contrazică în tot ce-am spus? Cu atât mai mult cu cât am creionat acest portret în cuvinte pe cât de simple, pe atât de alese. Am făcut-o cu multă sinceritate, cu gândul la cea care este doamna Claudia Balaban, pe care o respect și care mi-e dragă pentru tot ce face în numele miilor de copii – în numele Copilăriei...

TEODOR ARDELEAN: OMUL VIZIUNE – OMUL ACȚIUNE

Dr. Lidia KULIKOVSKI

Unii așteaptă să se schimbe vremurile – alții iau vremurile în primire și le schimbă (Dante Alighieri). În a doua categorie îl plasez pe Teodor Ardelean, directorul frumoasei Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”, Maramureș. Frumoasă prin construcție, design interior, signaletică, funcționalitate. Frumoasă prin oamenii săi, care-l asis-

tă pe Teodor Ardelean în actualul managerial, în realizarea obiectivelor, totdeauna îndrăznețe, ale acestei instituții. Frumoasă prin tot ce se întâmplă în această bibliotecă: activități culturale, științifice, de divertisment și creație.

Teodor Ardelean nu așteaptă să se schimbe timpurile, nu așteaptă vânturi prielnice, vâslește și în intemperii,

nu așteaptă danii din cer – caută și găsește; acționează și câștigă. Așa îl știu pe Teodor Ardelean.

L-am cunoscut în 1991, la deschiderea Bibliotecii „Transilvania”, pe 31 august, imediat după ziua proclamării independenței Republicii Moldova. Dar T. Ardelean nu era pentru prima dată la Chișinău. A venit la noi în ianuarie, aceluiași an, cu o troiță pe care a instalat-o la una din intrările în scuarul Catedralei „Nașterea Domnului”, în chiar inima Chișinăului, foarte aproape de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. A venit ca un ambasador spiritual să ne amintească de origini. Mai mult, cred, a venit ca un ardent patriot român, care, prin instalarea troiței, a marcat, într-un fel, acest pământ, ca românesc, doar era cu opt luni înaintea declarării independenței! Trebuia să fi un om foarte curajos! Și Teodor Ardelean este foarte curajos! A venit cum au venit odată Bogadan și Dragoș din Maramureș și au ales, conform legendei, acest loc, unde astăzi e Chișinăul, pentru a se stabili... Dar și un om generos e Teodor Ardelean! Prin această lucrare a demonstrat dimensiunea lui generoasă, darnică, creativă, care împarte, dar și cea îndreptată spre noi ca parte a conștiinței sale naționale.

Temerar, generos, empatic, responsabil. Am sesizat aceste calități chiar atunci, la 31 august 1991. Deschiderea Bibliotecii „Transilvania” a fost un eveniment pe măsura acestor zile mari care s-au materializat în lucrări mari: Declarația de independență, Ziua Limbii Române și deschiderea la Chișinău a „Transilvaniei”. A venit, contribuind și cu carte, în delegație cu Traian Brad, Dimitrie Poptămaș... și alți transilvăneni, oameni de știință și cultură, veniți la un eveniment inedit, pentru ultimii 60 de ani, la Chișinău – deschiderea unei biblioteci publice cu nume drag tuturor românilor – „Transilvania”, cu colecția din cărți exclusiv în limba română, aduse de biblioteci din România.

Deschiderea acestei biblioteci, ca o cunună, a zilei de 31 august, a adunat tot bomondul politic: președintele parlamentului, miniștri, parlamentari (care au semnat Declarația de independență); tot bomondul cultural: scriitori, actori, cântăreți, pictori și multă, foarte multă lume dornică de carte în limba română. În acest eveniment cultural, istoric, de bucurie totală, Teodor Ardelean se apropie de mine (eu pe post de gazdă a evenimentului) și mi spune că în Chișinău se află ansamblul „Transilvania” și nu are unde să doarmă. Câți, întreb eu? Păi... 50. Am sesizat și responsabilitatea omului Teodor Ardelean pentru conașionalii săi sau, în mod deosebit, pentru oamenii de cultură, sau pentru noi, basarabeni, să nu părem neospitalieri. El vroia ca toți care trec Prutul să ne vadă frumoși, în accepțiunea de frumos, a lui Dan Puric.

Pe Teodor Ardelean, *Homo generosus*, l-am mai văzut în 1992, când a venit cu un TIR de carte în limba română pentru Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și filialele ei. Pur și simplu a încărcat un TIR cu mii de cărți și numai el știe cum a trecut vama, dar a ajuns la Chișinău. *Cântece care ne-au însoțit istoria*, volum la care a muncit, a ajuns prin intermediul nostru la aproape toate bibliotecile publice din RM, la toți bibliotecarii din rețeaua noastră. Un timp a fost lectura de căpătâi a fiecărui bibliotecar din capitală și a familiilor lor, pentru că dacă melodia o cunoșteam cumva, atunci versurile cântecelor românești nu le știam. Atunci, am văzut, manifestându-se, dimensiunea colaborativă a directorului Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare, dimensiune fascinantă în relația umană.

Teodor Ardelean și-a folosit forțele pentru a transforma vechea bibliotecă în una modernă. A fost primul director din țară care s-a aventurat să se apuce de construcția unei biblioteci noi. A și fost prima

construcție de bibliotecă de după decembrie 1989. Și iarăși a fost un exemplu de curaj aparte. Înțelegea că o instituție nouă cerea și un management modern. Știind că viziunile au nevoie de planuri de călătorie a mobilizat în acest efort angajați, tehnici, mediu, inspirația și creativitatea sa și a celor pe care-i conducea în programe de restructurare, raționalizare, strategii organizaționale; a canalizat toată energia în slujba bibliotecii. Evoluția către o instituție modernă nu urmează căi bătătorite de alții, deși a înconjurat Europa în căutarea practicilor inovative, a înțeles că succes are cel care se conduce după sine însuși. A avut destul curaj ca să înceapă și destul curaj ca să aibă succes. Cunoștea regulile jocului economic, jocului politic. A scos tot ce a putut din ambele pentru a-și realiza viziunea.

A știți să îmbine visurile sale și ale oamenilor bibliotecii cu viitorul instituției. Teodor Ardelean a fost pentru această instituție acea *prima materia* care a declanșat schimbarea. Știa că o *călătorie de o mie de mile începe cu primul pas* (Lao Tsi). A făcut primul pas... și a fost alegerea conștientă că poate... Singura obligație adevărată în viață constă, spun înțelepții, în împlinirea legendei noastre personale. Oare a știut care-i? Sigur că da! Marea realizare a vieții sale profesionale este această bibliotecă.

Are chip de filosof grec (el ar zice – de dac, dar așa îl văd eu...) și, totodată, de un guru carismatic... care te cucerește. L-am urmărit timp de 20 de ani în diverse acțiuni, evenimente, întâlniri. El modelează și menține, în cumpănă dreaptă, cum îi place academicianului Mihai Cimpoi să spună, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare, prin starea sa de spirit care implică: intelectul, sentimentele, rațiunea și inima Dumnealui. Tot ce face dă suflu, culoare, viață acestei instituții.

Se crede că arta și cultura au generozitatea, darurile și experiențele împărtășite

ca motor al lor. Teodor Ardelean este omul de cultură, omul culturii, omul care face cultură și la fel, poate și mai îndreptățit, are acest motor în ființa sa. Donațiile, periodic, pe care le făcea, cu diverse ocazii, bibliotecii noastre, începând cu 1991, le trata ca mici daruri, mici ajutoare unui popor care vroia să învețe să vorbească limba sa. Dar așa cum crezul său este *A trăi înseamnă a acționa!*, a hotărât să constituie o bibliotecă, a sa, la Chișinău. Așa a luat ființă Filiala „Maramureș” în capitala Republicii Moldova, ctitorită în colaborare cu Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Zece ani face Biblioteca „Maramureș” în octombrie curent; zece ani de prezență la Chișinău a Maramureșului, a imaginii Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare, a stilului directorului ei Teodor Ardelean.

Teodor Ardelean este cunoscut la noi și ca un bun creștin! Am amintit, deja, că primul drum al său în Basarabia a fost cu troița. Dar este și ctitor la Catedrala... din Baia Mare. A oferit program / soft de bibliotecă mănăstirii Rohia, pentru a ajuta să constituie catalogul electronic al bibliotecii religioase de acolo, bibliotecă constituită de Nicolae Steinhardt.

Mă bucur că l-am întâlnit pe T. Ardelean în traseul său existențial, pe segmentul profesional: astfel am cunoscut ce înseamnă și am învățat generozitate, responsabilitate, cumsecădenie, acțiune instantanee și o frumoasă limbă română.

Dacă e adevărat că în fiecare dintre noi e încătușată o forță nelimitată care nu așteaptă decât eliberarea, atunci Teodor Ardelean a descătușat-o în beneficiul instituției sale, în beneficiul nostru, al basarabenilor.

Vivat, crescat, floreat!

Felicitări „cum laude”, stimate domnule director din Maramureș, cu ocazia frumoasei Dvs. aniversări!

MULȚUMESC ÎNTÂMPLĂRII, „MEȘTERUL CEL TAINIC ȘI ISCUSIT AL LUI DUMNEZEU”

(Se dedică Doamnei Ninela Caranfil, Artistă Emerită)

Gheorghe PÂRLEA,
comuna Mirosllovești, județul Iași

O întâmplare (poate că nu chiar întâmplare) m-a găsit – vorba vine – la o intersecție de drum secundar (cărăruia anonimei mele existențe) cu un altul, principal, o magistrală a itinerariilor unor frumoși intelectuali basarabeni. Frumoși trupește, dar peste măsură de frumoși în sensul conceptului pe care-l promovează „fenomenul” Dan Puric: „omul frumos”. Pe câțiva dintre acești Oameni Frumoși din Basarabia i-am întâlnit „față la față”, pe alții, prin cei dintâi, numai... „suflet la suflet”. Printre cei ce mi s-au arătat în chipul creat de Tatăl Ceresc (prin intermediul ucenicilor Săi muritori – părinții de oameni), s-a aflat și o Doamnă, o Distinsă Doamnă, pe care dl Vlad Pohlă (sau, poate, dl Vasile Șoimaru – memoria mă trădează) mi-a/ne-a prezentat-o, într-o zi de toamnă târzie, la Fălticeni. Era Doamna Ninela Caranfil, celebra Artistă Emerită.

La cei șaiszeci de ani ai mei (cu vreo alți câțiva peste) văd femeia de orice vârstă prin intermediul unui alt fel de ochi, un ochi coordonat de alte resorturi decât cel de la tinerețe... Un ochi, aș spune, mai cinstit, mai drept cu creația-pereche a bărbatului. Totuși, a se păstra, aici, în cele ce urmează, și o rezervă față de capacitatea acestei analize „vizuale” pe care mi-o asum. Asta, pentru că ochiul meu lăuntric în care se reflectă imaginea Distinsei Actrițe de la Chișinău e, totuși, un instrument cu o „carte tehnică” modestă, rudimentară... Ceea ce înseamnă că ar putea rezulta din această întreprindere un portret aparținător operei naive. L-am auzit însă pe dl

Andrei Pleșu (și cine nu-l crede?), spunând că diletantul nu trebuie înfierat, fiindcă produsul acestuia are încorporat în el pasiune, dragoste...

Așadar, atunci, la Fălticeni, când Doamna Ninela Caranfil îi însoțea și susținea pe domnii V. Șoimaru și Vl. Pohlă, care-și lansau și în mica urbe a marilor personalități cărțile (*Românii din jurul României în imagini*, respectiv, *Și totuși, limba română*), am ascultat-o pentru prima oară pe îndrăgita Actriță recitând din marii noștri poeți. Făcea asta fără a implica Prutul ca hotar cultural, cum, din pacate, nu se face și în dreapta râului nevinovat. Ne-a rugat să nu aplaudăm între poezii, cerere din care am dedus că recitalul Domniei Sale avea o anume cursivitate tematică și că deconectarea repetată de la fiorul artistic (deja indus încă de la primul vers rostit) ar fi afectat, în întregul său, demersul actoricesc. Intonațiile Artistei Emerite, de o amplitudine largă, de la piano la fortissimo, de la liniștea lăuntrică la răscolitorul dramatism, de la resemnare la revoltă, într-o corelare ideală cu textele poetice, și limbajul nonverbal al artistei, atât de flexibil, de nuanțat, m-au determinat să-mi redefinesc reprezentarea proprie asupra poeziei și artei dramatice. Nu întâmplător, am tras eu concluzia, muzele conlucrează în folosul frumosului...

Doamna a vorbit, însă, la Fălticeni, și ca un tribun al Națiunii, despre zbuciumul frunțașilor români din Basarabia, în lupta lor pentru recuperarea spiritului românesc. Deși fragilă, aparent, Oratoarea mi-

a reactivat ungherul de memorie în care păstrez imaginile Anei Ipătescu – eliberatoarea conjuncturală a liderilor pașoptiști – și a Ecaterinei Teodoroiu, eroina din Războiul Reîntregirii Neamului.

Faptul acesta cultural și artistic susținut de Doamna Ninela Caranfil m-a copleșit, m-a răscolit, m-a trezit dintr-un soi de somn, suprapus pe starea de veghe. Eram, aici, un... Quasimodo în fața Esmeraldei. Și cu atât mai în rol devenisem când, după Actriță, a trebuit să îndrug și eu câteva cuvinte referitoare la cartea unuia dintre cei doi cărturari care mi-au intermediat revelația întâlnirii cu această Doamnă a Scenei. M-am și scuzat că o fac după un asemenea moment înălțător, recunoscând că vorbele mele, după recitalul Doamnei, nu pot fi decât niște sunete cacofonice.

Și, într-o altă zi, surpriză: fermecatoarea Actriță fără vârstă, însoțită de aceiași Oameni Frumoși, adăugându-li-se și scriitorul Nicolae Rusu, un român basarabean din aceeași stirpe cu cei pe care îi acompania, poposi din nou la Miroslovești. Intelectualii basarabeni erau în trecere prin preajma baștinei noastre și nu ne-au ignorat, ci ne-au onorat cu distinsa lor prezență, dar mai ales cu grația zeiței Thalia.... Era ca o conjunctură instrumentată de Cineva Care, acolo Sus, ne iubește. Într-un cadru particular, în ambientul familiei tânărului și vrednicului primar Ionuț Gospodaru, actrița m-a/ne-a reconectat la senzațiile trăite la Fălticeni.

Dar, conform principiilor matematici elementare, după numărul doi, condiționat (ce-i drept) de adăugarea unei unități, urmează numărul trei. Doamna Artistă Emerită ne-a gratulat și cu distinsa sa prezență la ultima sărbătoare a satului nostru, în aproximativ aceeași aleasă componență basarabeană. De data aceasta, scena Teatrului Național „Mihai Eminescu” din Chișinău căpătase (păstrând proporția) o sosie în satul de pe Valea Moldovei, aflat în arealul meleagurilor istorice ale epeiceu-

lui Războieni. Și, în sala Căminului Cultural, fiii satului, întorși pentru o clipă în locurile natale, au căpătat, între altele, prin Actrița-Oaspete, cea mai inspirată definiție a Femeii. Intermedierea o asigură, indirect, marele poet basarabean Dumitru Matcovschi, dar traducerea pe viu a metaforelor sale era acum făcută (și exemplificată), în consens absolut cu portretistul, de către Doamna Ninela Caranfil. Până la această magistrală demonstrație a Artistei, femeia (în general) pe care o percepușem eu era mai artificială, zugrăvită fie în culori mai reci, mai palide, fie în culori mai stridente, mai opulente. Gratie Doamnei Ninela Caranfil (nu ignor rolul poetului) am acum, păcat că prea târziu, portretul autentic al Femeii. Mă fascina, până atunci, forța artistică a picturii, în raport cu celelalte arte, dar am constatat în acea zi că am ceva de corectat: cuvântul scris și rostit, în tandem, poate surclasa opera plastică.

Și, abundența darului venit prin intermediul Scenei însuflețite de Maestră a continuat să ajungă la Miroslovești și pe altă cale decât cea directă. Spre exemplu, CD-ul *Rugă* e modul prin care eu, puțin-rugătorul la Cer, reușesc să ating trepte de trăire superioară, inaccesibilă mie altfel decât prin intermedierea copleșitorului demers artistic al Actriței.

Printr-o altă împrejurare, am primit și un Dar (semnat de același autor) care îmi lărgeste orizontul asupra staturii cultural-spirituale a Frumosului Om care poartă numele și prenumele Doamnei Ninela Caranfil: cea de-a doua carte a Domniei Sale, *Nebănuita forță a scenei*.

Eu, cititorul comun al cărții Domniei Sale (carte dăruită cu autograf și re-citită zilele acestea), nu am abilitatea celor care au făcut deja frumoase aprecieri la adresa cărții, dar îndrăznesc totuși să-mi exprim succint starea de spirit pe care am trăit-o în timpul lecturării și, evident, ca un ecou, după. Și ceea ce aș putea spune în urma săvârșirii acestui act cultural la care m-a în-

demnat Dăruitoarea, cu frumos folos pentru mine, e că, și la a doua lectură, cartea a dezamortit în sufletu-mi rutinat de cotidianul anost, în care re-cad mereu, seva aceea adormită care – ca să folosesc o comparație – în lumea vegetală, atunci când vine vremea, dă naștere Primăverii. Reflecțiile sensibile ale autoarei, provocate de *La Primavera* lui Botticelli, mi-au indus acest gen de regenerare sufletească în timpul citirii textelor cărții dăruite.

Cartea aceasta de jurnale, eseuri, interviuri și articole, care relevă și obstacolele din viața autoarei îi furnizează, implicit, cititorului și garanția înaltă că protagonista va continua să înfrunte demn și profund uman Viața, acest unic miracol care ar trebui să ne intereseze exclusiv, cum adânc reflectează autoarea în *Nebănuita forță a scenei*.

Am citit, încărcat de emoție (am și eu suflete dragi plecate în Lume), segmentul din carte dedicat călătoriei autoarei la Roma, Cetatea eternă a Latinității. Ce frumos e împletit aici entuziasmul turistului cultivat, cu receptivitatea sensibilă față de drama deznădăcinării românilor ce-și cro-

iesc destinele pe meleagurile fostului Imperiu al originii noastre! (dacă nu cumva sunt de făcut aici, de către istorici, câteva corecturi). Un exod al băștinașilor noștri, în „contrapartidă”, peste timp, căci cu două milenii în urmă, cei smulși de la baștina lor de către împărații Romei, ca să se întâmple nașterea Poporului nostru (cum am învățat la școală), vor fi trăit și ei aceeași dramă. Poate că pribegii noștri de azi, de la Roma, ale căror suflete înstrăinate au îndurerat inima autoarei, au de plătit mândria noastră (probabil exagerată) de urmași latini.

Așadar, iată o bucurie înaltă și o onoare dăruite unui trăitor rural, beneficiar care nu poate răsplăti cu nimic privilegiul oferit de ceea ce, la origine, a fost... întâmplarea. Dar poate că întâmplarea e „meșterul cel tainic și iscusit al lui Dumnezeu” (în înțelesul lui Sadoveanu) și că voi fi făcut și eu ceva bun în viață ca să merit Darul cu numele Artistei Emerite de la Chișinău. În caz că e așa, Slavă Ție, Doamne! Și... sărut mâna, Doamnă Ninela Caranfil! La multi ani!

15 iunie 2011

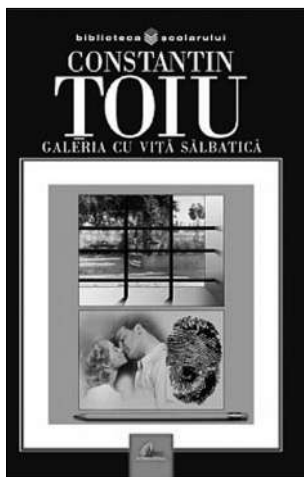
Ninela Caranfil la Mirosllovești, județul Iași. 2009. Foto: V. Șoimaru

CARNAVALESCUL ROMANULUI GALERIA CU VIȚĂ SĂLBATICĂ DE CONSTANTIN ȚOIU ȘI PRECURSORUL SĂU CRENGIAN

Sergiu COGUT,
doctorand, Institutul de Filologie al AȘM

Constantin Țoiu este unul dintre scriitorii români contemporani, ale cărui opere s-au bucurat de o largă audiență, fiind reeditate nu o singură dată și traduse în alte limbi, de circulație regională și internațională. Totuși, despre romanul său de debut *Moartea în pădure*, apărut în 1965, criticul și istoricul literar Dumitru Micu avea să afirme mai târziu că deși „structurat în conformitate cu schema ideologică încă în vigoare, nu e citat printre operele de referință” [1, p. 190]. Acestuia îi urmează volumul de nuvele și schițe *Duminica munților*, iar adevărata recunoaștere și consacrare avea să i-o aducă romanul *Galeria cu viță sălbatică*, publicat în 1976 și reeditat în 1979, 1984, 1999. Următoarele romane ale prozatorului sunt, în ordinea apariției, *Însoțitorul*, *Obligado* și *Căderea în lume*.

În continuare, vom analiza unele episoade de esență carnavalescă din *Galeria cu viță sălbatică*, roman ce a fost tradus, bunăoară, și în franceză, având titlul *L'exclu*. E necesar să menționăm că cele mai multe dintre aceste episoade sunt traversate de redactorul de editură Chiril Merișor, prezent nemijlocit și chiar participând activ sau figurând în relatările altor personaje

care se întâlnesc și își povestesc diferite întâmplări într-o galerie cu viță sălbatică a unei case din strada Dristor. Așadar, în timpul unei discuții dintre Chiril și unul dintre amicii săi, bătrânul anticar Brummer, acesta îl întreabă dacă ar putea explica ce este baza democrației și singur îi explică tânărului redactor că aceasta „...este sau decurge din «prezumția de inocență», tipică societăților evolute în care, până la proba contrarie, orice individ este conside-

rat nevinovat, o scânteie divină din focul universal. N-ai dreptul... înțelegi tu?... n-ai dreptul să-l lipsești pe om de o șansă, oricât de mică ar fi ea... Și invers, catastrofală pentru om, pentru cultură, politică, societate, ce vrei, este cealaltă poziție posibilă [...] numită *prezumția de vinovăție*, tipică autocrației neîncrezătoare, în care prima reacție e de suspiciune [...]. *Păcatul originar devenit politică de stat!* exclamă Brummer, făcând o pauză, el însuși întrecut, depășit de iuțea acestei noi idei a lui inspirate și îndrăznețe. [...] Da, acest păcat de esență religioasă, din noaptea umanității, transformat într-un instrument de șantajare a conștiinței, de punere a ei continuă în gardă, era, după Brummer, marelui inamic al conștiinței umane...«Asta am

vrut eu să spun – repetă el –, inamicul nostru este ideea că noi putem fi oricând vinovați de ceva – *prezumția de vinovăție...*» Și asta se exercită asupra unei imaginații traumatizate demult, prin ale cărei falii, fose, hăuri continentale, naiba mai știe [...] răzbesc miasme, forme apocaliptice, rebusul subconștientului nostru, unde zac obsesiile sclaviei milenare, subconștientul terorizat de milenii și milenii” [2, p. 121]. Este evidentă atitudinea personajului față de acest *păcat originar*, care a devenit un instrument de șantajare a conștiinței, întrucât el singur menționează că îl consideră inamicul principal, potrivit acestuia oamenii urmând să fie tratați în baza principiului „*prezumția de vinovăție*”. Concepția promovată de bătrânul anticar, el refuzând să accepte o fundamentare a relațiilor interumane pe un asemenea principiu, a cărui origine trebuie căutată în acea sclavie milenară ascunsă în subconștientul nostru pe care continuă să îl terorizeze, poate fi raportată la acea teză specific carnavalescă ce susține necesitatea eliberării omului de sub puterea unui adevăr dominant. Astfel se explică și inversarea ierarhiilor sociale consacrate care este definitorie pentru viziunea carnavalescă, întrucât aceasta se bazează, printre altele, pe acel principiu al „veselei relativității”.

În acest context, merită menționat și următorul episod din roman, pe care l-a trăit tatăl naratorului: „Oamenii, pe front, au uneori reacții ciudate din cauza tensiunii neobișnuite în care se află. Ce avea să urmeze nu se putea explica decât prin însăși absurditatea războiului. Fusese o comedie: un gag de film mut [...]. Mai întâi comandorul nu pricepuse ce voia ostașul acela tânăr cu automatul agățat de piept și având petrecut de gât un binoclu greu, de marină, cum poartă doar ofițerii de pe vase. Soldatul făcuse în fața lui câțiva pași de paradă continuând să rădă și ducând mâna la boneta care de altminteri era

mult dată pe ceafă și udă, – precis că băuse din ea ceva. [...] Și el răspunsese serios la salut. Dar nu, ostașul nu fusese înțeles. El voise doar, prin pantomima pe care tot peronul o urmărise cu respirația oprită, să-l facă pe celălalt să priceapă ce dorea, avea acest chef, să-l salute pe el mai întâi bătrânul comandor în uniforma lui albastră ca cerul, culoarea pe care o iubesc întâi și întâi vulturii. Tata îi arătase gradul de pe mânecă terminat într-un romb auriu, cum ai șterge de pe haină o scamă, un fir de praf. Soldatul îi pusese răzând arma în piept. [...] Schițase înghețat ceva ce ar fi putut aduce cu un salut. Dar nu. Ostașul repetă cu umorul său de om beat câțiva pași de paradă apăsați și împleciți, în semn că așa înțelegea el un salut în bună regulă. El trebuia salutat astfel, cu acest pas indicând maximum de onoare și lipind bine talpa de caldarâm, ca înaintea unui mare șef de oști. [...] Fără să-și scoată automatul de la piept, soldatul îl răsuci doar cu țeava-n sus, și trase o rafală în tavanul peronului. Lumea țipă, fugi, bucăți de tencuială și de moloz cădeau din copertina ciuruită. Una îi picase tatei pe calota chipiului cu vultur și rămăsese acolo; nu-și dădu seama decât când făcu mașinal ce-i ceruse celălalt, bătând prin fața lui un pas de paradă ce i se păru lui însuși că nu produce niciun zgomot [...]” [2, p. 234-235]. Observăm că în fragmentul citat se remarcă aceeași inversare a ierarhiei, în cazul dat a celei militare. Întrucât însuși naratorul califică respectiva întâmplare drept „o comedie: un gag de film mut”, e necesar să accentuăm că în acest caz avem o ilustrare a acelei lumi pe dos specifică spectacolului carnavalesc de care vorbește M. Bahtin în tratatul său despre capodopera lui Rabelais și cultura populară a răsului. De asemenea, considerăm că merită evidențiat și faptul că ostașul ce-i ceruse comandorului să-l salute, acela avea pe el un asemenea comportament năstrușnic, fiind sub influența

alcoolului, mai exact a vinului: „umorul său de om beat” cu boneta sa „mult dată pe ceafă și udă, – precis că băuse din ea ceva”. În această ordine de idei, este binevenită reliefa următoarelor considerente bahtiniene referitoare la tratarea de care se bucură vinul în opera marelui umanist francez: „El preferă realmente vinul uleiului, deoarece *uleiul simbolizează gravitatea pioasă «de post»* [...] Vinul scăpa oamenii de teamă și evlavie. *In vino veritas* – iată adevărul liber și neînfricat” [3, p. 312-313].

Totodată, e necesar să remarcăm că penibila întâmplare cu ostașul beat are loc în circumstanțe de asemenea de esență carnavalescă: o abundență a vinului ce curgea „pe asfaltul străzii principale ca apa după o ploaie torențială de vară. Astfel încât, dacă n-ar fi fost soldații care împușcau butoaiele din beci sau pe cele rostogolite afară, pe trotuar, ai fi crezut – spunea Chiril că spusese tata – că se poate și asta: să plouă cu vin” [2, p. 233]. Referindu-se la această tendință de a exagera cantitățile de alcool și de bucate consumate, M. Bahtin afirmă: „*Vinul și pâinea își au logica lor, adevărul lor, aspirația invincibilă către abundența extraordinară, le caracterizează o nuanță indestructibilă de triumf și veselie*” [3, p. 320]. În acest episod din romanul lui C. Țoiu, avem o descriere a unei petreceri colective (după cum menționează teoreticianul rus, în folclor chefuiește poporul și așa reprezentanți-loțiitori ai săi ca voinicii și uriașii), iar semnificația cantității enorme de vin naratorul o explică, accentuând iarăși spiritul colectiv atunci când remarcă legătura acesteia cu tot sângele vărsat în timpul mării conflagrații ce s-a sfârșit în 1945: „o cântărire enormă a bucuriei sau victoriei, un dram de vin pentru fiecare vagon cisternă de sânge, încărcat, transportat în rai ori în iad, de îngeri sau de draci, din tot sângele scurs în ultimul război mondial...” [2, p. 233].

În contextul dominației unei autorități și al tendinței de a se elibera de sub

presiunea acesteia, merită menționate afirmațiile unui personaj pe care el le enunță în capitolul consacrat lipovenilor din Jurilofca, unde lucra unul dintre amicii tipografului Aurică în calitate de veterinar, în timpul vizitei, pe care acesta i-a făcut-o împreună cu Chiril, atunci când în acea localitate se desfășura o anchetă în legătură cu o crimă comisă de unul dintre băștinași. Cu această ocazie, Aurică îl întâlnește acolo pe un vechi cunoscut de-al său, Pandelescu, venit și el în noua sa calitate de procuror, și care, fiind dispus să povestească ascultătorilor săi un caz ce i s-a întâmplat unei dactilografe doritoare să avanseze într-un post de secretară, dar alegându-se până la urmă doar cu aceea că a făcut cu Autoritatea doi copii, menționează: „Pentru ea, Autoritatea era ceva laș, abject și abuziv. Să nu uităm, să nu uităm că admirabilul drept roman a fost făurit în plină sclavie, drept ale cărui frumoase sentințe le respectăm și azi ca și cum în subconștientul, în depozitul cel mai bine ascuns al conștiinței noastre încă ar mai dăinui un rest de sclavie. Ceva, ceva din sclavii de odinioară desigur că a rămas în noi, după cum a rămas ceva și din nobili, numai că totul s-a deghizat. Ce înseamnă, azi, în zilele noastre, a fi servil? Condiția juridică a sclavului a fost abolită, desigur; dar consecința ei sufletească a rămas” [ibidem, p. 263-264]. Astfel, observăm și în aceste reflecții ale lui Pandelescu referitoare la originile dreptului roman că servilitatea ce este caracteristică și celor din secolul al XX-lea se explică anume prin faptul că „în subconștientul, în depozitul cel mai bine ascuns al conștiinței noastre încă ar mai dăinui un rest de sclavie”, de aceea pentru așa persoane ca dactilografa în cauză, Autoritatea e „ceva laș, abject și abuziv”. Accentuând această idee, procurorul susține că dacă acea femeie s-ar fi decis să pornească singură o răscoală, „ar fi avut perfectă dreptate” [2, p. 263].

Anumite descrieri din acest capitol, referitoare la localnicii din Jurilofca și la unele

le dintre obiceiurile lor, denotă influența aceluși substrat al concepției carnavalesci despre viață și moarte. Elocventă în acest sens este următoarea caracterizare a copiilor din acest sat: „Izot, cu părul lui blond până la alb ca al tuturor copiilor din sat, prunci născuți parcă gata moșnegi, spre înșelarea timpului, acesta să se ducă, să-i roadă, să-i învechească pe alții, auirea...” [ibidem, p. 255]. Așadar, se poate ușor depista în acest enunț ambivalența specific carnavalescă „naștere-moarte”, doar că în varianta „copilărie-bătrânețe”. În acest context, e necesar să evidențiem și fragmentul în care se descrie sărbătoarea lipovenilor pe care ei o numesc „amestecul sângelui”: „...într-o anumite zi, spre întărirea comunității, toți trebuind să devină, prin orbul amestec, surori și frați, abia atunci înfăptuindu-se condițiile pentru venirea împărăției cerești. Tipograful se cutremurase de groază aflând că împerecherile întâmplătoare, la o anumită fază a lunii, aveau loc în cimitire, printre morminte, morții trebuind să fie și ei martori la această ștergere a oricărui semn de identitate a vieții” [ibidem, p. 251]. Este evidentă interlegătura de sorginte carnavalescă dintre actul procreării, acele împerecheri întâmplătoare, și fenomenul morții, întrucât ele aveau loc anume în cimitire, printre morminte.

După cum s-a menționat deja, concepția carnavalescă se axează, în primul rând, pe ideea implicării reciproce a opozițiilor binare, atunci când una dintre ele e condiționată de cealaltă. Episodul din romanul lui C. Țoiu în care un personaj, pictor, vrea să-i convingă pe ascultătorii săi că întunericul (noaptea) este de fapt o iluzie cauzată de neputința noastră de a desluși „restul de lumină», vibrația esențială a luminii”, considerăm că e reprezentativ pentru o asemenea viziune ce pune accentul pe ambivalență: „«Priviți înainte! ordonase el, disecând întunericul presupus cu ochii lui de știucă bătrână, paznică peste infra-

vizibil. Încordați-vă bine ochii! Noaptea e o prejudecată. Siliți-vă să vedeți mai bine... acolo!... acolo!...» arătase, și toți se uitaseră spre gardul înalt cu Minerva cocoțată sus, deasupra porții [...]. Noaptea... așa-zisa noapte, era cea mai minunată poveste, ea nici nu exista de fapt în accepția folosită în literatură, fiind însăși neputința noastră de a percepe jarul existenței mocnind în umbră, «viața întunericului opulent» ce da atâta trăire personajelor în tablourile celebre. «Priviți acolo! strigase el ca la o șarjă spre asistența amuțită în fotoliile de răchită; uitați-vă ca mine, așa, făcuse, propunându-se cu mâinile de brațele ușoare ale fotoliilor, provocând întunericul cu bărbia lui energică întinsă înainte. Încordați-vă cât puteți vederea! Repetați după mine: *noaptea e o amăgire a mea de care eu vreau să mă lepăd!* Sau cu Rembrandt: Întunericul este materia primă a luminii... Și-acum priviți, priviți... acolo!... acolo!...», arătase cu brațul scortșos al hainei de pescuit, scoțând un foșnet aspru, și toți se uitară spre gardul de cărămidă” [2, p. 342-343].

În acest roman sunt și câteva episoade care amintesc de unele dintre poveștile lui Ion Creangă, anume de acelea care i-a determinat pe unii cercetători să îl considere „corosiv” și iconoclast. Astfel, în recenzie sa intitulată *Un Ion Creangă „corosiv” și iconoclast*, criticul Ion Pop se referă la recenta carte a lui Ion Pecie *Phallusiada sau epopeea iconoclastă a lui Ion Creangă*. După cum se menționează în această cronică literară, autorul și-a intitulat-o astfel, întrucât se axează pe cercetarea acestei dimensiuni a creației crengiene, analizând așa scrieri ca *Povestea poveștilor și Povestea lui Ionică cel prost* pe care marele humuleștean le citea la aniversări ale selectei Societăți „Junimea” în 1876, respectiv 1877, întru delectarea fraților săi de condei. După cum remarcă Ion Pop, în cazul ilustrului povestitor, dar și „diacon repede răspopit, trăgător, mai întâi, cu pușca după ciorile de pe

turnul Goliei și aflat în război mai curând parodic și umoristic cu slujitori ai bisericii, cu o cultură teologică de seminar moldav, grefată pe fondul prea puțin metafizic al sănătoasei vitalități telurice a obârșiei, [...] răznirea de la căile dreptei credințe înscrise în Carte era mai lesne de prevăzut. Amestecul de sacru și profan dintr-o personalitate formată preponderent în mediul unei culturi populare de veche tradiție, unde Diavolul și bunul Dumnezeu negociază și colaborează adesea făcându-și reciproc concesii, în care liturgicul și carnavalescul își asociază adesea ritualurile, constituia deja un sol fertil pentru imaginarul și limbajul scriitorului genial înzestrat” [4]. Referindu-se nemijlocit la *Povestea poveștilor*, criticul notează că, grație apariției acestei exegeze a lui Ion Pecie, „«corosivul» și «iconoclastul» Creangă au parte de o lectură din nou pătrunzătoare, de data aceasta întemeiată pe ideea unei «parodierii subversive a textelor consacrate», începând chiar cu aceea a Cuvântului original, într-o «dramă religioasă», a «cuvântului rău folosit»”. Aceasta se explică prin faptul că autorul studiului este preocupat de variațiile modalității prin care aceste texte „sunt luate în răspăr, parodiate, împinse până la dimensiunea burlescului celui mai tulburător de linii grave, generând un comic imens, irezistibil. Dimensiunea carnavalescă este aici excelent pusă în valoare [...], glosatorul fiind el însuși contaminat de spiritul ludic al prozatorului, fără a trăda reflecția «serioasă» asupra sensurilor mai profunde ale acestor pagini, chiar dacă ea apare ca eretică și blasfematorie. Dacă se poate vorbi despre «frazе de o violență a gândului fără egal în literatura română», puse sub semnul «demoniei», nu e uitată baza cumva mai gravă a perspectivei, descoperindu-se, de pildă, sub comedia limbajului «ideea unei geneze repetate care să corecteze ludic imperfecțiunile celei dintâi»” [ibidem].

Unul dintre aceste episoade din romanul *Galeria cu viță sălbatică* este cel în care se relatează despre bordelul clandestin al frizerului Lică: „Aici Gioaca avea s-o aducă mai târziu pe prima ei fiică, pe Florica, zdravănă, cu brațe muncite, care dădea cu sapa în grădinile sârbilor și bulgarilor, și, ca la o veritabilă încoronare, se cunoșteau și cuvintele rostite, ce spusese cu acel prilej Gioaca, aducându-și fata sub dud: «Dute, Florica mamii, du-te, să înveți și tu, să vezi, bărbatu-i ca dracu’, fără el lumea-i nelume.» «Bărbații sunt porci! declarase supărată Florica încâpând pe mâinile lui Herman cerealistul” [2, p. 204]. Faptul că însăși mama își îndeamnă fiica să treacă printr-o asemenea experiență dezonorantă se explică prin aceea că ne este prezentat tabloul unei lumi întoarse pe dos și „în care valorile tradiționale sunt degradate cu vioioșie, unde nimic nu mai e sfânt” după cum remarcă și Ion Pop în recenzie sa, citând din cartea cercetătorului Ion Pecie la care ne-am referit mai sus. Precizarea „ca la o veritabilă încoronare” confirmă această idee, întrucât prin intermediul ei este reliefată analogia cu spectacolul carnavalesc, mai exact cu întronarea și apoi detronarea, blamarea regelui carnavalului. În această ordine de idei, menționăm și faptul că M. Bahtin în primele pagini ale capitolului *Forme și imagini popular-festive* din monografia despre Rabelais și cultura populară a râsului se referă la acest rege al carnavalului care este bufonul și care „este ales de întreg norodul, și apoi întreg norodul, același, îl ia în batjocură, îl ocărăște și-l snopește în bătaie atunci când vremea domniei s-a sfârșit [...]. Dacă măscăriciul întâi era deghizat în rege, acum, când timpul domniei sale a trecut, publicul îi schimbă straietele în costumul de bufon, îl «travestește», întorcându-l din nou la stîrpea lui” [3, p. 219]. Totodată, merită remarcată și tema prostituatelor (dame douce) la care se referă cercetătorul rus în contextul

analizei dramei comice franceze *Jocul din Chioșc*.

De asemenea, referitor la același frizer Lică, merită menționat pasajul în care idolul său, împăratul Napoleon, este detronat atunci când ofițerii ce-i frecventau frizeria îi aduc la cunoștință următoarele obscenități legate de personalitatea celebrului francez: „Ce știau ofițerii despre împăratul francez [...] întrecea de departe poveștile frizerului. Astfel, Lică aflase uimit despre idolul său că era și *el* un curvar și că *La grande armée* era de fapt «o mare cocotă», – vorbe ce clătinaseră din temelii idolatria pură a frizerului” [2, p. 204].

În același context al răsturnării valorilor tradiționale într-o lume pe dos, în care nimic nu e sfânt, merită menționat și episodul petrecut în ziua în care Gioaca își mărita una din fetele sale, între ea și personajul-narator. Pentru a câștiga pariul pe care îl făcuse cu Sterică, un prieten de care Isac, naratorul, își amintește după mulți ani, cei doi copilărend împreună, a coborât într-un beci printre țiganii doborâți acolo, urmând să stea împreună cu ei până celălalt ar fi numărat până la o sută. Gioaca, cea care fusese doica lui Isac, numărându-se și ea, din cauza oboselii, printre primii țigani nimeriți în acel beci, ca urmare a dansării unei hore ce „continua neîntreruptă, de cinci ceasuri, după regula lor, strâmtându-se din ce în ce, lepădând slăbănoșii căzuți în mijloc, îmbrânciți, împinși de mire în beci, după legea tribului, pe când tribul împuținându-se, dar înaintând treptat către miezul lui adevărat de forță, își regăsea ritmul pierdut, răbdător, viguros, încurcat de neputernici, de căzuți și desprinși, de toți doborâții” [ibidem, p. 206]. Așadar, respectându-se porunca „Doborâții, jos în beci! Bătrâni, muieri, copii! Dormiți! strigă mirele-șef, Jertfitorul, judecătorul și executorul – în limba lor răsărită între focuri și baroase, sarea sanscritei”, Gioaca a fost aruncată și ea, „căderea ei fiind una dintre

primele, ca mamă-soacră mică istovită de pregătirile nunții, dar și de rachiul roșu băut, obicei nou la ei, împrumutat de la români, ai fi zis însă că ei îl aduseseră din India lor păgână, cum și-l turnau direct în gurile păroase și larg căscate, lăsându-l să picure de pe bărbii pe cămășile albe care se roșeau frumos, adăugând fierbințelii firii lor țigănești și culoarea aceea patetică de înjunghiați” [2, p. 207].

Coborând și el în beci, Gioacă îl observă pe Isac, iar naratorul, băiat de 14 ani, îi auzea numai vocea „răgușită de păpușile de tutun făcute sul și fumate și din care ea avea șiraguri peste șiraguri atârinate pe prispă la uscat înainte de a le vinde „Regiei”, glasul care mă alăptase și care e de presupus că mirosea și el a tutun, ca pieptul revărsându-se din bluza sfâșiată și asupra căreia ea îmi făcea semne să mă aplec, uitând sau amestecând totul în capul ei turmentat, că nu mai eram pruncul pe care mama îl întindea să se adape din laptele ei albastru. [...] M-am lăsat pe vine privind mamela ei neagră și nu prea plină, tânără totuși, cu izvorul vânat strâns matern între degetele lungi, cafenii, ca pentru alăptare, în timp ce ochii ei închiși, de deznădejde, dezgust ori de paroxismul așteptării, stau întorși într-o parte, rugându-se și zicând: „Hai la Gioaca să te legene ea... hai că tot ea ți-a dat lapte, hai puiul mamei alb, hai la Gioaca!” [ibidem, p. 208]. Insistențele ei avuseră efectul scontat: „Mă dusei. Sânul țigăncii mirosea într-adevăr a fum și cenușă și ea începu să mă legene, ca-ntr-un leagăn, atât că vorbele ei șoptite erau vorbe aspre, nu mângâieri, iar mișcarea aceea mă făcu de la un timp să aud cârâitul găinilor speriate în coteț când mă chema Rusca, un legănat, curios, din care nu ațipești, ci te trezești prea mult, chiar, în față cu o zi pustie fără sfârșit” [ibidem].

În ultimele enunțuri ale relatării acestui episod, este evidentă imaginea carnavalescă prin care este profanată, ca și în

poveștile iconoclastului Ion Creangă, sacralitatea. În cazul doicei lui Isac, este vorba de o degradare grotescă a modelului consacrat și chiar consfințit al mamei ce-și alăptează, își leagă la piept copilul. Nu în zadar, auzind glasul Gioacăi ce-l chema la ea, privindu-i sânul dezgolit, naratorul menționează că își aminti atunci de cele două pitice pe care le întâlnise cu cinci ani în urmă, „nimfe degenerare și care mă îmbrățișaseră în joacă, vorbind incorect, într-un stil periferic, – or nălucile, chiar și nimfele degradate, vorbesc limba literară, corectă, ele fiind proiecțiile noastre, pe când pitica din dreapta spusese cu pasiune trivială [...] «tu, gagicul meu, simpaticul meu!» – petrecându-mi de gât brațul ei scurt, apoi și una și alta aplecându-se asupra mea, cu degetele lor pline de inele mici și ridicol de scurte, pe pantalonii mei” [ibidem]. De asemenea, merită remarcat că și mireasa Rusca a fost aruncată în beci atunci când nu a mai rezistat „...Sus, glasul socrului-mare, a cărui grea grijă era să rămână în picioare până la capăt, urla: «O ghes si rat!...Chelen, chelen! Pies... Has!...» Cântați, cântați... Beți, mâncați!... Apoi un vaier se auzi, o plângere sfâșietoare: «Nu... mireasa nu!!!...» «Ba da, și ea, să știe!», răcnea deasupra dușumelei, bubuind de tro-pote, Jertfitorul, mirele, și numaidacă fata doicii mele, Rusca, se prăbuși și ea pe gura chepengului în beci, între două pendulări ale gazorniței atârând de tavan ca o limbă de clopot...” [2, p. 209]. Astfel că în legătură cu această cădere a miresei putem vorbi de o carnavalizare a nunții, deoarece imaginea respectivă este în mod evident analogă celei a detronării regelui carnavalului, dat fiind că în condițiile festivității relatate în roman mirele poate fi considerat regele spectacolului, iar mireasa – regină. Totodată, e necesar să accentuăm și faptul că atunci când se referă la mire, naratorul recurge la porecla „Jertfitorul”: „Barabulea, Jertfitorul, decăzut din arta lăutărească”

[ibidem, p. 200], menționând că el lucrează la abator, ceea ce amintește, în asociere cu această poreclă, de sărbătoarea și jertfa practică în antichitate, binecunoscuta hecatombă – termen cu care se indica în Grecia sacrificiul a o sută de boi (acesta este sensul literal al cuvântului). Începând cu poemele homerice însă este folosit și în mod mai generic, pentru a indica un sacrificiu deosebit de solemn, cu un mare număr de victime, nu neapărat boi. Hecatombele reprezentau un sacrificiu foarte plăcut lui Apollo (...*Imnul homeric către Apollo...*)” [5, p. 402].

După aceea nuntă a Ruscăi și a Jertfitorului, la un interval de câteva zile, s-a întâmplat că, în urma altui pariu între cei doi prieteni, Sterică s-a înecat, dar nu singur, ci împreună cu Căciu, deoarece acesta, întorcându-se beat de la culesul strugurilor, a sărit în apă să-l scape pe Sterică. După aceasta, scoși la suprafață, erau încleștați încă unul de altul, de aceea au fost „cu greu despărțiți și culcați alături cu fața în sus între cătini, din strânsoarea lor disperată, ca și cum ei acolo, sub vârtejul gârlei, ar fi încercat să realizeze o altă formă a corpului omenesc, mai rezistentă (proiectul refuzat al unui zeu bețiv și ursuz)” [2, p. 201]. Observăm în acest enunț comparația „ca și cum ei acolo, sub vârtejul gârlei” în care merită să accentuăm imaginea de esență carnavalescă „o altă formă a corpului omenesc, mai rezistentă (proiectul refuzat al unui zeu bețiv și ursuz)”. Dar în afară de această carnavalizare a morții, putem vorbi și de cea a înmormântării celor doi care, fiind puși provizoriu în biserică înaintea ceremoniei funerare, s-au prefăcut în scrum, căci aceasta luase foc „de la lumânări și de la toate coroanele vechi de hârtie înghe-suite acolo de la toți morții, arzând ca un rug artificial de ridicole regrete eterne...” [ibidem]. Astfel că la acea înmormântare se puteau vedea două lăzi mici de cenușă în loc de obișnuitele coșciuge. Carnavali-

zarea ceremoniei se datorează următorului discurs al croitorului Camen: „«Aceasta nimeni nu va evita [...]. Omule, nu fi vanitos! Aici totul e gata! Aici praf și miros urât! Scrum și vierme rău! Moartea și mormântul compunând soarta fiecărui om de la care nimeni nu poate scăpa repetându-se înaintea noastră în fiecare zi și oră, ne dau înaltă și instructivă lecție de deșertăciunea vieții pământești». «Hai, Camen, termină, îl întrerupse popa Gheorghe, lasă, am ținut eu predica în biserică, haide că mai avem de mers»” [ibidem, p. 202]. Înfierbântându-se, croitorul accentua ideea enunțată anterior: „«Aceasta nimeni nu va evita! [...] Moartea egalează pe toți! Bogați și săraci! Distinși și simpli! Intelectuali și analfabeți! Mormântul pe toți va egala! Hai mână, popo!», strigă Camen scos din minți, făcând semn că înmormântarea era liberă, iar lumea care râdea începu să strige: «Pisica! Pisica! Se fac pricolici.» Cățiva dădeau cu pietre, dar ea tăia drumul căruței care tocmai se urnea, fugind spre șopronul prăvăliei” [ibidem]. Merită evidențiate aceste strigăte referitoare la pricolici și faptul că unii au început să arunce cu pietre în piscă. O asemenea reacție a băștinașilor denotă că ei sunt oameni atât de superstițioși, încât se tem de pricolici, aceștia fiind considerați niște ființe imaginare în care se prefac, după moarte, bărbații sau animalele (ce au mâncat oameni), luând diferite înfățișări (mai ales de animale), pricinuind tot felul de neplăceri celor ce le ies în cale.

În acest roman este relatat chiar și un spectacol carnavalesc, avându-și regele său. El a fost prilejuit de o premieră a dramaturgului Take Bunghez. Petrecerea respectivă începu astfel: „doi confrăți mergând în genunchii ascunși sub șalvari largi și făcând pe piticii ca-n teatrul elisabetan, după care murea Bunghez, trebuiau să apară ca niște heralzi cu o pancartă de hârtie pictată cu fel de fel de blazoane și himere, anunțând rar, solemn: «Încoronarea lui

Take Bunghez», exact ca-ntr-o dramă de pe timpuri. Ar fi urmat așezarea propriuzisă pe cap a coroanei, piticii urcându-se fiecare pe o scară dublă, crăcănată, de-o parte și de alta și ținând chivăria croită din carton și dată cu bronz. Bunghez mai mult ca sigur că și-ar fi pus-o singur pe creștet, nemaexistând nimeni deasupra, în aplauzele tuturor. Normal ar fi fost să se țină și discursuri. Totul era pregătit. Cina începu într-o veselie de carnaval” [ibidem, p. 348-349]. În continuare, totul decurse așa cum și fusese planificat, astfel că oaspeții se delectară vizionând spectacolul, în centrul căruia era acest Bunghez, nelipsind nici sindrofia necesară menținerii bunei dispoziții: „Piticii sosiră cu pancarta, se aduse și scara dublă, heralzii urcară scoțând limba și făcând spre public grimase, cu coroana în mână, pe care se băteau, gata-gata s-o sfășie. Bunghez aștepta în picioare, nemișcat, cu ochii lui verzi-gălbui jucând ca o flăcăruie pe o comoară nebună, și, fie că fusese prevenit, fie că intuiuse pe loc totul, cu instinctul său de om de teatru, nu contrarie cu nimic ceremonia. Zvârlind de pe scară cu amândouă mâinile deodată piticii, el își așeză într-adevăr singur coroana pe cap, rânjind teribil, ca orice tiran, spre supușii săi morți de groază, apoi cu o blândețe nemaipomenită și plină de efect, zise: «Luați, mâncați, și mai ales beți, aceasta este drama mea!»” [ibidem, p. 349].

În timpul petrecerii, unul dintre convivi, „mare povestitor, plin de farmec și de superstiții, care scria și basme pentru copii, în care credea cu toată convingerea, văzuse o fantomă la W.C. și, cu glasul pierit, cu ochii cășcați, se bâlbâi mult timp îngrozit până să anunțe evenimentul, care stârni o explozie de râs”. Tot atunci cineva „se jură că, nu cu mult înainte, zărise afară, pe una din ferestrele ce dădeau în parc și spre cavoul celor doi frați înmormântați alături, un ins cu fața fosforescentă și cu dinți de cal, care zgreptăna în geam, fă-

cându-i semne să vină la el, dar că tăcuse, să nu sperie doamnele. Toată lumea recunoscuse laborioasa activitate drăcească a iluzionistului” [2, p. 352]. Profitând de ocazie, romancierul invitat Zecheru provocă salonul exclamând: „«Cine are curaj să vină acum cu mine la cavou?»» Cavadia îi șoptise, ridicându-se, lui Chiril: «Hai afară, la aer, mă-năbuș.» Zecheru crezând că se ivise un client, strigase ca la o licitație: «Merge Cavadia! Adjudecat! Facem o slujbă pentru împăcarea sufletelor. Mergem, părințele?», îl luă el de umăr, cu o mimică și afectuoasă, și protectoare. Bunghez, din capul mesei, îi eliberă zicând ca un Cezar birocrat: «Plecați, aflați, raportați!» însoțind fiecare predicat cu o mișcare a mâinii lui frumoase...” [ibidem, p. 352].

În sfârșit, când au ajuns cei trei, Zecheru și cei doi amici, Chiril și Cavadia, la cavoul cu pricina, Zecheru „urcă treptele exterioare spre platforma de sus brăzdând locul cu fasciculele precise ale lanternei electrice. Cavadia îl urmă. Chiril, de jos, se gândea la unul și la altul: doi inamici pe viață, imposibil de împăcat. Zecheru se aplecă cu lanterna în mână și râcăi una din cele două placi funerare, așezate una lângă alta, ale celor doi frați aviatori doborâți în război [...]. Cavadia făcu un semn și Chiril urcă. Cu mânușa lui neagră și jupuită, Sergiu Zecheru reușise să dea la iveală ce voise – textul. El silabisi găfâind de efort și plimbând puțin câte puțin lanterna dintr-o parte într-alta în ritmul lecturii: «Cine va căuta să-și scape viața, o va pierde, și cine o va pierde, o va câștiga... Luca 17 III...» [...] Zecheru spuse brutal: «Eu, o tâmpenie ca asta n-am mai auzit! Filozofie de sclavi, de ratați și de eșuați. Auzi, cică cine o pierde, o va câștiga! He-he-he! Hi-hi-hi! Mare șmecher, Luca acesta!... Hai părințele, îl bătut el drăgăstos pe spinare pe Cavadia, care încă mai ședea aplecat, hai să ținem slujba!» [ibidem, p. 353-354].

Prietenul lui Chiril, nu în zadar numit „părințele”, căci era nepot de episcop, începuse slujba, dar lui Zecheru nu-i plăcuse și „îl întrerupse – latineasca lui Cavadia îl pune în inferioritate: «Domnule, spuse el iritat, suntem ortodocși, ce naiba! Ținem o slujbă ortodoxă, ori nu?...» Cavadia se opri cu mâinile încrucișate, cu capul în jos. [...] El se gândi puțin, își dresă glasul și reîncepu cu zel, popește, pe sărite: «Dumnezeul duhurilor și a tot trupul carele ai călcat moartea și pe diavolul ai surpat, odihnește sufletul răposatului robului tău... Că el te va izbăvi din cursa vânătorilor și de cuvântul turburător»” [ibidem, p. 354].

Zecheru reacționează într-un mod uluitor la acest discurs al lui Cavadia: „Formidabil, auzi: Că el te va izbăvi din cursa vânătorilor și de cuvântul turburător! repetă întorcându-se puțin într-o parte, descheindu-se la pantaloni, și, înainte de a termina fraza, începuse să urineze pe peretele cavoului.

– Porcule, urlă Cavadia, ieși afară!

Zecherul râdea cu nerușinare.

– Suntem între bărbați, e voie... sau?...

la să te văd, episcopățele, ai și tu ce trebuie să aibă un bărbat?... Ai ori nu? Spune!... îl somă batjocoritor.

Cavadia respiră repede în întunericul cavoului luminat numai de energia palidă a fețelor și gesticulațiilor...” [2, p. 354-355].

Aici remarcăm vecinătatea carnavalescă dintre moarte și procreație, elocvente în acest sens fiind următoarele cuvinte adresate de către Zecheru lui Cavadia: „la să te văd, episcopățele, ai și tu ce trebuie să aibă un bărbat?... Ai ori nu? Spune!”

În cele din urmă, vom reține următoarea discuție dintre cei doi prieteni:

„– Chiril, insistă Cavadia apropiindu-și mult fața zbârcită de ger, ascunsă în gulerul blănii, trebuie să alegi – și asta ca bătrânul Goethe, între necunoaștere și cunoaștere. În paradis, te asigur, intră toți tâmpiții: plictiseala, nimeni nu gândește, de talent nu

mai vorbesc, de asta se ocupă corpul administrativ al grădinii, regulamente, lecții de catehism, admiteri, înscrieri la ordinar, apeluri din când în când, rugi sau imnuri de slavă la ore precise, cam atât. Asta-i viață, te întreb? Tu vrei s-ajungi în provincia asta nenorocită a universului?

– N-aș zice că am ales paradisul, îi atrase atenția Chiril.

– Pe când infernul – nu-l luă în seamă Cavadia – dispute, viață, viață, *guleai*, vorba lui Ivan Turbincă, contraziceri, talent cu carul, piedici, tumbe, salturi mortale, cuțite înfipte în spate, bătaii fără niciun regulament, pahare cu vitriol când ți-e sete în loc de sirop, joc în dublă partidă, monumental, captivant, trișerii magistrale, un as de cupă măsluit îi loc de inimă, foarte vizibil, și ușor de înlocuit și în care poți trage ori când, pe orice timp și de la orișice distanță” [ibidem, p. 363]. În primul rând, remarcăm faptul că prietenul lui Chiril îl citează pe celebrul Ivan Turbincă al lui Ion Creangă în contextul acestui dialog despre lumea de după moarte și, după cum vedem, Cavadia alege, ca și personajul genialului povestitor, iadul în locul raiului, motivând că el este mult mai aproape de viața trăită de om pe pământ. După cum susține el, aici, în infern, avem parte și de petreceri, și de dispute, contraziceri, piedici, tumbe, fiind totodată înconjurați de veritabile talente, simțind astfel din plin farmecul vieții. Depistăm imaginea carnavalescă a iadului vesel pe care M. Bahtin, referindu-se la călătoria personajului rabelaisian Epistemon în lumea de dincolo, o comentează astfel: „*Imaginea infernului, redată în acest episod, are un caracter popular-festiv pregnant. Infernul este un ospăț, un carnaval plin de veselie. [...] este nodul unde se încrucișează principalele magistrale ale acestui sistem – carnavalul, ospățul, bătaia și loviturile, înjurăturile și blestemele*” [3, p. 420]. În această ordine de idei, merită să accentuăm că amicul lui Chiril descrie

o lume de dincolo la fel întoarsă pe dos, încercând să-l convingă pe acesta că raiul e o provincie nenorocită a universului, în care, până la urmă, ajung doar tâmpiții, întrucât acolo domnește „plictiseala, nimeni nu gândește”, iar în iad nimeni niciodată nu poate cunoaște urâtul, apăsarea plictisului, deoarece acolo ne aflăm în compania celor care au fost pe pământ oameni cu adevărat remarcabili, mereu dornici de ceva mai mult, neavând de gând să se mulțumească cu ce au dobândit, au cunoscut deja, deoarece toate acestea fiind găsite, aflate, își pierd farmecul, nu mai prezintă interes pentru asemenea spirite curioase și cutezătoare.

În încheiere, constatăm că în paginile de mai sus am încercat să oferim o lectură a unor episoade din binecunoscutul roman al lui Constantin Țoiu, una dintre marile realizări ale prozei românești din a doua jumătate a secolului trecut, *Galeria cu viță sălbatică*, prin prisma carnavalescului literar teoretizat de Mihail Bahtin cu precădere în tratatul său despre *François Rabelais și cultura populară în Evul Mediu și în Renaștere*. De asemenea, ne-am propus să elucidăm continuitatea tendinței ce s-a afirmat încă în secolul al XIX-lea în spațiul literar românesc de a scrie proză în cheie carnavalescă, un ilustru exponent al acesteia fiind remarcabilul povestitor Ion Creangă.

Referințe bibliografice

1. **Micu, D.** *Scurtă istorie a literaturii române*. Vol. III. București: Iriana, 1996.
2. **Țoiu, C.** *Galeria cu viță sălbatică*. București: Eminescu, 1984.
3. **Bahtin, M.** *François Rabelais și cultura populară în Evul Mediu și în Renaștere* / trad. de Suzi Recevschi. București: Univers, 1974.
4. http://www.romlit.ro/un_ion_creang_corosiv_i_iconoclast
5. **Ferrari, A.** *Dicționar de mitologie greacă și romană* / trad. de D. Cojocar, E. Stoleriu, D. Zămosteanu. Iași: Polirom, 2003.

POZIȚIA DASCĂLULUI NAȚIONAL NICOLAE IORGA FAȚĂ DE RĂSCOALA DIN 1907

Alexandru AMITITELOAIIE

6 iunie 1971 – 6 iunie 2011, 140 de ani de la nașterea marelui istoric Nicolae Iorga, dascălul național al poporului român, după cum i se mai spune. Ce mult ar fi avut de câștigat cultura română și neamul românesc, pe care el l-a iubit cu cea mai generoasă detașare de sine, dacă evenimentele tragice ale anului 1940 nu l-ar fi răpit, cu o atât de sălbatică violență. Ne putem închipui doar tragedia și umilința la care a fost su-

Alexandru Amititeloaie
(Foto: V. Șoimaru)

Nu vom putea însă înțelege niciodată ce-a fost în sufletul acestui om în acele momente când indivizi de același neam cu el l-au batjocorit, l-au torturat și l-au ucis. Acești indivizi, deși cu minți rătăcite, aflați inconștient în serviciul unor puteri străine, erau totuși români. Tocmai acest fapt mă neliniștește când mă gândesc la tragedia îndurată de cel care și-a slujit și și-a iubit neamul cu toată ființa sa.

N. Iorga a fost naționalist. Știința sa, înțelepciunea și inteligența cu care natura l-a înzestrat, vasta sa operă, actele politice în care s-a implicat etc. le-a pus în slujba poporului. Nimic pentru sine. Totul pentru neamul din sânul căruia s-a plămădit. Atât în scrierile sale, cât și în numeroasele intervenții publice a insistat ca „aici, la noi, să facem politica noastră națională,

să întrebuițăm în viața noastră națională numai elementele naționale, să îndepărtăm pe străinul nefolositor, iar cu atât mai mult pe străinul pierzător, pe străinul ucigător și pervertitor al neamului nostru”. Pare anacronică o asemenea atitudine, dacă avem în vedere o realitate a zilelor noastre și anume faptul că România, astăzi, în multe privințe, nu mai aparține românilor. Până și administrația, până la cel mai înalt nivel, tot

în mâna străinilor se află. Doar un singur exemplu, că tot vorbim de cultură: cum ne putem împăca noi, românii, cu faptul că patrimoniul nostru cultural, cultura noastră, în general, este administrată de un individ care nu aparține acestei culturi? Și atunci ne mai mirăm că statul român n-a participat la „Licitația Brâncuși”, eveniment peste care s-a lăsat deja uitarea...

I-a fost dat marelui savant să fie contemporan unor evenimente de un mare tragism pentru poporul român. Ar fi putut să-și vadă liniștit de opera sa, așa cum se întâmplă astăzi cu mulți preinși confracți de ai săi și nu i s-ar fi clintit niciun fir de păr. Dar noblețea spiritului său, dragostea nemărginită față de neam, îngrijorarea produsă de evenimentele care puneau în pericol ființa națională nu l-au lăsat indiferent. Patriotis-

mul de care era pătruns, tocmai datorită unei profunde cunoașteri a trecutului nostru istoric și, mai ales, a înțelegerii superioare a rostului nostru în lume, ca neam, l-au făcut să se impună în aceste evenimente, să ia atitudine, să le influențeze spre binele poporului. Nicolae Iorga n-a fost istoric, pur și simplu, un cercetător al evenimentelor trecute care alcătuiesc istoria. Prin prezența lui în prim-planul vieții publice, prin activismul său binecunoscut pentru interesul național, el a devenit și un făuritor de istorie.

În șirul acestor evenimente un loc aparte îl ocupă marea revoltă a țărănimii române de la 1907. Contemporan cu acest cutremur social și cunosător al situației politice, economice și sociale din România începutului de secol XX, N. Iorga ne pune la dispoziție, prin scrierile sale, dovezi de incontestabilă autoritate științifică referitoare la această pagină de istorie națională. Țin să subliniez acest lucru deoarece nu puține au fost și mai sunt încercările de minimalizare a acestui tragic eveniment, de prezentare a lui într-o notă derizorie și, mai ales, de ascundere a adevăratelor cauze care au făcut ca țărănimea, clasa cea mai numeroasă din România, „țară recunoscută pentru atitudinea supusă a poporului”, după cum se arăta în presa occidentală a vremii, să se revolte într-o asemenea amploare, încât la timpul respectiv s-a putut vorbi chiar și de un război țărănesc.

În 2007 s-au împlinit 100 de ani de la această tragedie românească. Ar fi fost cât se poate de firesc ca autoritățile să comemoreze evenimentul, cel puțin pe măsura dramatismului său. Dar n-au făcut-o. În afară de câteva conferințe și manifestări locale, organizate din inițiativa unor români inimoși, evenimentul a fost trecut sub tăcere. Lucru pe deplin explicabil. Exponenții puterii, dacă ar fi adus în discuție cele întâmplate în urmă cu 100 de ani, mai ales cauzele răscoalei și, în general, modul tâlhăresc în care era administrată țara la vremea respectivă, ar fi vorbit de funie în casa spânzuratului.

„O oligarhie s-a organizat în chip savant – spune marele istoric într-unul dintre articolele publicate în *Neamul românesc* – spre a-și asigura, pentru ea și descendenții săi, prada veșnic renăscută a bugetelor. O oligarhie fără trecut, fără dragoste de neam, fără vise de viitor; haită de vulgare carnivore care ne ruinează și ne necinstesc.” Aceasta a fost principala cauză a răscoalei. De aici și exploatarea de o sălbăticie sistematică a țăranului român de către proprietari și arendași de tot soiul de naționalități și de toate categoriile. Această „haită de vulgare carnivore” l-au lăsat pe bietul țăran, „fără pământ, fără adăpost omenesc, gol, rău hrănit, incult și bolnav, lipsit de dreptate, fără unelte, fără vite de muncă, trudindu-se zi și noapte numai în folosul exploataților săi”. A pune pe seama altor factori acest tragic eveniment ar fi un gest de blasfemie asupra memoriei victimelor represaliilor pe care aceeași „oligarhie” le-a declanșat împotriva răsculaților. „Omorurile oficiale – spune N. Iorga într-un alt articol – se fac fără sfilă, mai rău ca în 1888. În burta lipită de coaste a flămândului intră, prin îngrijirea unui guvern conservator, în care se află și democrați, glonte de filantropic.” Dramatică metaforă!

Autoritățile interesate să distragă atenția de la adevăratele cauze ale revoltei țărănești au încercat să pună pe seama instigatorilor ridicarea la luptă a maselor oprimate. Mulți intelectuali au devenit ținta acestor acuzații, urmate de hărțuiri și chiar arestări. De aceste acuzații n-a scăpat nici Nicolae Iorga, cu toate că în privința lui, având în vedere puternica sa personalitate, recunoscută inclusiv în plan internațional, autoritățile n-au îndrăznit mai mult. Pis-ta falsă pe care se acționa era demascată, printre altele, și în *Scrisoarea deschisă a unui melc* de A. Mirea (pseudonimul comun al poezilor Șt. O. Iosif și Dimitrie Anghel):

„Nu căutați aiurea, nici altora pricină
Că nu e nici N. Iorga,
nici G. Coșbuc de vină,
Ci numai sărăcia, eterna sărăcie.”

Marele savant s-a situat de partea răsculaților nu numai prin atitudinea sa de condamnare a autorităților, vinovate de nenorocirea țăranilor și mizeria în care aceștia își duceau zilele, ci s-a implicat direct în ajutorarea victimelor represaliilor și a familiilor acestora. Astfel, printre altele, el a deschis o subscripțiune publică pentru colectarea de fonduri necesare acestei acțiuni. Rezultă aceasta chiar dintr-un raport al prefectului județului Vaslui, care ține să precizeze că implicarea profesorului a făcut ca „în mintea țăranilor, acest ajutor, să nu ia caracterul unei recompense oferite de stat și nici să creadă în misterioasa intervenție a vreunui personaj făurit de imaginația lor de bieți oameni necăjiți”.

Brutalitatea cu care este înăbușită răscoala l-a oripilat pur și simplu pe marele istoric. În fața acestei tragedii, omul Nicolae Iorga, un patriot autentic, responsabil față de destinul Neamului din care se trage și cu o profundă sensibilitate față de cei necăjiți a încercat un exercițiu de compasiune de un dramatism cum rar mai pot fi întâlnit.

Articolele sale *Dumnezeu să-i ierte și Fiți drepți*, publicate în gazeta *Neamul românesc*, evidențind această dramă națională, s-au transformat, totodată, în adevărate rechizitorii la adresa autorităților statului, precum și a acelei „oligarhii” ale cărei privilegii le pusese în pericol țăranii răsculați. „Să-i ierte Dumnezeu – spune Iorga în primul dintre aceste articole – pentru câtă muncă de robii au muncit, pentru ce trai de dobitoace nenorocite au dus; pentru câtă înșelare au suferit, pentru câtă jignire au îndurat, să-i ierte pentru clipa de disperare când s-au ridicat.”

Tot Nicolae Iorga a fost acela care a pus problema asasinatelor în prima sesiune parlamentară de după răscoală și a cerut în Cameră o anchetă oficială asupra represiunii. Acest lucru însă nu s-a întâmplat pentru că reprimarea răscoalei s-a făcut în baza unei înțelegeri dintre conservatori și

liberali, înțelegere ratificată de rege care a și făcut pierdute actele cu privire la acest eveniment.

Evocând personalitatea dascălului național N. Iorga în contextul dramei poporului român de la început de secol XX, constatăm, nu fără surprindere, că acele triste vremuri au revenit, deși peste ele trecuse tăvălugul istoriei. Au revenit însă într-o manieră mult mai agresivă și ceea ce s-a întâmplat cu România în ultimii 21 de ani ne arată că istoria nu-i chiar atât de ireversibilă, cum s-ar crede. Nu tot de o „oligarhie” avem parte și astăzi care prăduiește „mereu renăscutul buget”?

Nu-i o pură coincidență că și atunci, exact cum se întâmplă și acum, la originea nedreptăților și a nenorocirilor pe care le îndură românii sunt tot străinii.

Dacă atunci românii au avut totuși tăria de a se răscula, astăzi nici măcar acest lucru nu-l mai pot face. Starea generală a națiunii române este de abandon. Atunci intelectualitatea, în frunte cu marele savant Nicolae Iorga, s-a situat de partea țăranilor răsculați, a ripostat împotriva puterii, a provocat un adevărat răsunset internațional, iar lumea civilizată a Europei a luat atitudine împotriva acestei barbarii. Astăzi, din câte se constată, oamenii de spirit se văd copleșiți, depășiți de agresivitatea cu care este distrusă țara. Unii dintre ei trec chiar prin accentuate stări de depresie. Octavian Paler, de exemplu, și-a dorit să nu apuce vremurile în care Boc va ajunge prim-ministru și Dumnezeu i-a ascultat ruga. Recent, acad. Florin Constantiniu, după ce emite părerea că „mongolii, ungurii, turcii, nemții, rușii nu au făcut românii atâta rău cât au făcut politicienii postdecembriști în două decenii”, întrebat fiind ce-și dorește în 2011, spune că nimic altceva decât „să scap cât mai curând din această lume de hoție, ticăloșie și nevolnicie, care este România de astăzi. Întrucât sunt prea bătrân pentru a mai emigra, cum nu există la noi clinici de eutanasiere

voluntară, cum procurarea *Furadanului* salvator e oprită prin lege, nu-mi rămâne decât să-l rog pe Dumnezeu să mă ia la El rapid și ușor”.

Evocând personalitatea unui Om care nu se mai află printre noi s-ar cuveni să închei scurta mea intervenție cu binecunoscuta formulă creștinească „Dumnezeu să-l ierte!” Mă gândesc însă că jertfa lui N. Iorga pe altarul cauzei naționale, suferința îndurată și mai ales faptul că n-a trăit satisfacția să-și vadă țara împlinită și neamul fericit ar putea fi cazne cu mult peste măsura nevinovaților păcate lumești. De aceea cugetul mă îndeamnă să-i cerem noi lui iertare. Să ne ierte că n-am reușit să facem România pe care el și-a dorit-o, c-am abandonat nejustificat starea de veghe și am lăsat țara pe mâna a tot felul de aventurieri care o dispută ca o pradă de război, că nu reușim să vedem dincolo de tihna traiului zilnic interesul național, faptul că dacă noi suntem trecători, România este și trebuie să fie eternă. Îmi pare rău s-o spun, dar acesta-i pumnul de arginți, adică prețul trădării și al nepăsării, al dezinteresului față de prezentul și viitorul neamului românesc.

Preluând o idee a lui Blaise Pascal, gânditor și om de știință francez din sec. XVII, care spunea că Isus Hristos va rămâne în agonie până la sfârșitul lumii, dați-mi voie să cred că și Nicolae Iorga va rămâne în agonie până la sfârșitul neamului românesc!

În loc de post-scriptum

Articolul de mai sus are la bază o alocuțiune rostită în ziua de 6 iunie 2011, la Botoșani, în cadrul simpozionului organi-

zat de către Centrul de studii „Ștefan cel Mare și Sfânt – Bucovina”, cu prilejul aniversării a 140-a de la nașterea marelui istoric și dascăl al Neamului Nicolae Iorga.

Mulțumim autorului – dl prof. dr. Alexandru Amititeloaie, de la Universitatea „George Bacovia” din Bacău, pentru bunăvoința de a ne fi încredințat tipărirea acestei excelente lucrări.

Sincere mulțumiri și celui care ne-a adus de la Botoșani acest articol – dl dr. Vasile Șoimaru, conf. univ. la ASEM.

De altfel, Vasile Șoimaru este un participant activ la diverse manifestări organizate la Botoșani, de către Muzeul (Casa memorială) „Nicolae Iorga” sau de alte organizații, consacrate luminoasei memorii faimosului nostru cărturar și martir. Nu a lipsit nici în acest an, unde mai pui că la Botoșani a avut loc una dintre puținele manifestări omagiale, dedicate în Țară personalității lui N. Iorga. Însă totul a început în 2005, când s-au lansat la Botoșani *Cugetări* de Nicolae Iorga, V. Șoimaru fiind autorul proiectului de editare la Chișinău a acestui excepțional volum. Apărută sub auspiciile Editurii „Prometeu”, cartea reproduce o ediție de la București a *Cugetărilor*, din 1968, inclusiv prefața lui Barbu Teodorescu, dar cu o notă introductivă asupra ediției basarabene și un indice tematic elaborate de Vlad Pohilă. V. Șoimaru a asigurat iconografia anexată la *Cugetări*, tot lui revenindu-i dificila misiune de a aduna mijloace financiare pentru tipărirea celor două mii de exemplare, grație cărora atâția români din Basarabia pot savura din netrecătoarea înțelepciune a lui Nicolae Iorga.

REGELE CAROL I

Radu MOȚOC,
Galați

Primii ani de domnie au fost presărați cu multe dificultăți, provocate de intrigile de partid și mai ales de ambiții și pasiuni personale ale unor politicieni, care au necesitat eforturi de cunoaștere reciprocă. Atacurile la adresa principelui Carol referitoare la cazul Strousberg, al cărui „geniu financiar” în construirea de căi ferate a fost foarte controversat, la care s-au adăugat evenimentele de la Ploiești, unde ridicola revoluție s-a pronunțat, vizibil, contra Germaniei, l-au exasperat pe tânărul prinț, determinându-l să demisioneze. Numai intervenția fermă și sănătoasă a lui Lascăr Catargiu, care fusese în conducerea locotenenței domnești, l-a determinat pe Carol să renunțe la intenția de a abdică.

Instinctiv, țara a fost imediat alături de domnitor. Dar elementul cel mai dinamic din acea perioadă a fost Ion Brătianu, care va domina politica românească în prima jumătate de domnie a principelui Carol.

În politica internă, Carol avea abilitatea de a-și apropia oamenii politici, care la început erau nesiguri sau erau contra monarhiei. Principele începuse să cunoască fondul bun al sufletului românesc și adopta o atitudine de îngăduință, de iertare, acordând un credit moral fiecăruia, transformându-i pe dușmani în colaboratori, uneori foarte devotați. Cel mai bun caz îl constituie Alexandru Candiano-Popescu, cel care a condus revoluția de la Ploiești și care ulterior a devenit aghiotant regal.

Chibzuială, răbdare, indulgență, toleranță – erau însușirile morale ale acestui suflet de elită, care era principele Carol, însușiri pe care le întrebuița în relațiile, deseori încordate, cu șefii politici ai țării.

Carol I și-a dat seama că numai prin exemplul personal poate impune ordine și prosperitate. Militar de carieră prin ereditate, vocație și educație, și-a consacrat atenția asupra restructurării

armatei, dotării ei cu cele mai performante arme de foc și cu instruirea sistematică a tinerei armate, care se va remarca în Războiul de Independență din 1877-1878.

Dragostea și respectul pentru artă a găsit un câmp nebănuit în România. Reclădirea bisericilor și mănăstirilor aflate în paragină, de multe ori cu jertfe materiale personale, l-au definit ca un adevărat ctitor.

Ca un veritabil suveran a știut să-și protejeze armata și nu a acceptat să acționeze decât sub comanda sa. În momentul când marele duce Nicolae din Rusia, înfrânt de două ori la Plevna și amenințat să fie aruncat peste Dunăre, a solicitat ajutorul Armatei Române, principele Carol nu a acceptat să fie sub conducerea unui general rus, „dar zece generali ruși pot fi sub comanda mea”, a fost răspunsul plin de demnitate al acestui bărbat.

După victoriile repurtate asupra turcilor în acest război, au apărut probleme legate de nerespectarea convențiilor semnate, prin care județele din sudul Ba-

sarabiei urmau să fie înghițite din nou de Rusia. În acel moment, principele Carol își retrage armata în Oltenia, protejând-o de amenințările de a fi dezarmată de forțele rusești.

Plin de indignare, dar și cu multă demnitate, principele Carol răspunde la această amenințare, colosului de la Răsărit: *„Principele României nu poate să admită ca astfel de amenințări să vină din partea împăratului Alexandru al II-lea, alături de care am luptat la Plevna, armata mea va putea fi nimicită, dar niciodată dezarmată.”* Războiul de Independență a fost botezul de adevărat român al principelui Carol.

A doua jumătate a lungii guvernări a regelui Carol I a fost consacrată consolidării economiei, prin fondarea Băncii Naționale și a institutelor de credit, care au constituit stâlpii de boltă ai edificiului economic al țării. Acum s-a statornicit colaborarea eficientă între Moșneanu din Argeș, Podgorianu de la Florica cu germanul ordonat și practic, întreprinzător dârș și socotit, care dădea un bun exemplu prin gospodărirea unei Curți și a moșiilor sale.

Se făcea haz la vremea respectivă de *„zgârcenia regelui”*, făcându-se referire la spiritul de economie al acestuia, care își repara și întorcea uniforma. Era zgârcit cu sine ca să poată fi generos cu alții, dovadă fiind testamentul lăsat, care constituie mărturia unei dărnicii cu adevărat regală, pe care cu multă discreție a pus-o la dispoziție numeroaselor instituții de cultură și sociale.

În politica externă, experiența dureroasă cu Rusia, din a cărei cauză a pierdut județele din sudul Basarabiei, l-a făcut foarte prudent. Păstrarea securității României îi impunea obligația să caute un sprijin puternic în exterior. În acele timpuri, acest sprijin nu putea fi decât Tripla Alianță, în care domina puternica și prestigioasa Germanie. La umbra acestui tratat secret, încheiat cu Germania și Austro-Ungaria,

Regele Carol I, regina Elisabeta și prințesa Maria, 1873

România s-a putut consolida în interior, cu speranța că într-o zi se va reîntregi neamul românesc.

Domnitorul Carol, chiar după ce a devenit rege, s-a arătat respectuos până la exagerare, prin respectarea prevederilor constituționale, destul de moderne, pentru evoluția și mentalitățile din țara noastră.

Tactica regelui Carol I de a juca rolul de arbitru între partide, acordându-le pe rând puterea, respecta regula constituțională potrivit căreia *„mai mult caracterele decât talentele hotărăsc soarta popoarelor”* și că *„numai forța morală le poate apăra de nimicire”*. Această afirmație a regelui Carol I, rostită cu ocazia celor 40 de ani de domnie a sa, constituie nu numai un principiu de pedagogie teoretică, un îndemn de vii-

tor pentru tineret, dar și o aluzie discretă la starea politică din țară.

La această mare operă de construcție a țării, alături de regele Carol I au stat personalități de primă mărime, care merită a fi consemnate: Brătienii, M. Kogălniceanu, L. Catargiu, Lahovarii, P.P. Carp, Sturdzeștii, Spiru Haret, T. Maiorescu, Tache Ionescu și alții care l-au secondat pe marele lor suveran, au lucrat cu pricepere și patriotism la consolidarea politică și la formarea unei Români moderne.

Un deosebit interes l-a manifestat regele Carol I pentru limba română, chiar dacă o vorbea cu accent străin. Inițiativa pe care a luat-o de a finanța elaborarea unui dicționar al limbii române, cu misiunea de a aduna întreg tezaurul lexical românesc (dar cu eliminarea neologismelor pe care le considera „parazite răutăcioase al căror număr crește, sfârșind prin a schilodi limba română”) a susținut-o pentru prima dată în cadrul Academiei Române, la 23 martie 1884. El estima inițial că acest dicționar – *Etimologicum Magnum Romaniae* – va putea fi finalizat în maximum șase ani.

În anul 1884, monarhul rostea cu fermitate în Academia Română următoarele cuvinte referitoare la limba română: „*Trebuie să ne ocupăm și de viitorul limbii noastre, care s-a păstrat neatinsă în câmpiile roditoare ale Dunării, în plaiurile mărețe ale Carpaților, aceste ținuturi încântătoare, descrise cu măiestrie și într-o limbă așa de curată de poetul nostru V. Alecsandri. Ce sarcină mai dulce poate avea Academia decât a lua sub paza sa această limbă veche, pe care poporul o înțelege și o iubește?*”

Cu câtă insistență solicita regele Carol I finalizarea acestei monumentale lucrări, se poate deduce din cuvântările repetate la Academie în anii 1891, 1894 și 1905. Dezamăgirea, dar și îngrijorarea acestui răbdător rege se face simțită în alocuțiunea ținută la Academie, în data de 1 aprilie 1905, la 21 ani de la prima solicitare: „... *lată pricina pentru care o grabnică dare la*

lumină a dicționarului este atât de dorită de mine. Îmi dau seama de greutatea lucrării, de timpul ce se cere, totuși cred că în acest lung șir de ani s-ar fi putut îndeplini în mare parte programul alcătuit. Dacă mai zăbovim, știrbirea și schimonosirea limbii se vor întinde tot mai mult, iar îndreptarea va fi cu atât mai anevoioasă...”

Cât de măhnit ar fi fost regele Carol I, dacă s-ar scula din mormânt după multe decenii de la acest îndemn repetat cu insistență în Academia Română și ar fi constat că lucrarea, la care a ținut atâta, este încă foarte departe de a fi terminată!

Criza Bisericii Ortodoxe Române, care agita mai mult partea superioară a societății, a fost pentru regele Carol I o problemă foarte dificil de rezolvat.

Fiind catolic, el era rezervat în a da decizii pentru a nu irita sensibilitatea practicantilor de rit ortodox. Problemele au fost rezolvate, atât cât a fost posibil, de instanțele judecătorești sau de Parlament. Din acest motiv nu a dorit să-și construiască o capelă catolică la Palat.

Conflictul sufletesc care a amărât ultimele zile din viața regelui Carol I au fost legate de apartenența la Tripla Alianță, care a păstrat mulți ani un echilibru în Europa. O amenințare permanentă venea din partea politicii duse de Austro-Ungaria, care oprima naționalitatea română, lucru de care era foarte conștient regele Carol I.

Unirea tuturor românilor o vedea numai prin destrămarea Imperiului Austriac, sub protecția Germaniei. Diplomat fin, iscusit, cu mult tact și cu prestigiu, el urmărea evenimentele politice, căuta, ca într-un joc de șah, să facă cele mai bune mișcări pentru țara sa.

Războiul balcanic din 1913, în care intervenția hotărâtă a României în conflict a adus Regelui Carol I prestigiu și recunoașterea rolului de arbitru al păcii în Balcani, cu siguranță l-au făcut fericit și i-au înconjurat ultimii ani din viață cu o aură de strălucire.

La moartea Regelui Carol I, care a survenit la 10 octombrie 1914, Gala Galaction avea să scrie: „Nu l-am văzut niciodată ochi în ochi, nu i-am auzit glasul niciodată, dar din obtuzitatea noastră sălbatică și mândră, am iubit pe acest stăpân mult înțelept... A suferit mult sărmanul rege și a murit mahnit, dar a murit ca un semizeu, fără să greșescă și fără să întreprindă nimic împotriva convingerilor lui indestructibile.”

În continuare, acest fin observator plin și el de har dumnezeiesc, avea să mărturisească: „Știam deasupra noastră, acolo sus, în sferile tainice ale Palatului, mintea lui superioară, veghind etern, arzând nestins, ca un foc sacru. Simțeam deasupra noastră,

legăturile, influența și prestigiul celui mai înțelept monarh din Europa.”

30 ianuarie 2011

Note bibliografice

1. **Kirițescu, Constantin.** *O mare personalitate morală: Carol I, Regele Întemeietor:* conf. ținută la Ateneul Român în data de 19 noiem. 1939. București: Cartea Românească, 1941.

2. **Hasdeu, B.P.** *Dicționarul limbii istorice și poporane a românilor:* lucrare după dorința și cu cheltuiala M.S. Regele Carol I. București: Stabilimentul Grafic Socec, 1886.

3. **Galaction, Gala.** *Răboji pe bradul verde.* Iași: Viața Românească, 1920.

UN MARTOR TEMERAR LA FĂRĂDELEILE COMUNISTE

Andrei BUTUCENEANU

Actualmente, **Damian Hîncu** (născut în satul Berezlogi, Orhei) este student la facultățile de drept și de limbi romanice ale Universității Aix-Marseille din Franța. Tînărul este cunoscut la noi mai ales ca participant energic, dar și ca victimă la evenimentele derulate pe 7 și 8 aprilie 2009 în centrul Chișinăului. Este laureat al mai multor concursuri naționale și internaționale în istorie, științe politice și matematică. Pentru merite deosebite în domeniul activismului civic, propagarea idealurilor democratice, pentru comportament cetățenesc destoinic, în 2010, a devenit laureat al Premiului pentru Tineret din RM (împreună cu sora sa Maria Hîncu și alți patru tineri din republică). În anul curent, la Editura „Prut Internațional”, îi

apare cartea *Moldova mă doare*, care a fost lansată la Chișinău, în premieră, pe 7 aprilie 2011, lângă monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfint.

Amintim că la protestele din 7 aprilie 2009 au participat în jur de 30 mii de tineri, care și-au manifestat dezacordul cu falsificarea alegerilor, ceea ce însemna și... neacceptare a victoriei comuniștilor. Manifestările pașnice în după-amiază au luat o turnură violentă. În

acea zi de confruntări patru tineri au murit în condiții suspecte: Valeriu Boboc (23 ani; Bubuieci, Chișinău), Ion Țibuleac (22 ani; Bolohani, Orhei), Eugen Țapu (26 ani; Soroca), Maxim Canișcev (20 ani; Chișinău). Sute de cetățeni (inclusiv polițiști) s-au ales cu răni de diferită gravitate. Totodată,

în zilele ce au urmat au fost înregistrate și sute de cazuri de comportament inuman, tortură, violuri și batjocură. Mulți dintre cei reținuți de poliție au rămas traumatizați pe viață. Guvernarea comunistă de atunci a lansat o serie de atacuri propagandistice la adresa României, considerînd-o implicată în dezordinea și perturbările care au avut loc, expulzînd Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar (gest iresponsabil, condamnat de UE!) și introducînd un regim de vize pentru cetățenii români care voiau să viziteze Republica Moldova. Ulterior, Partidul Comunistilor nu a izbutit să obțină majoritatea necesară în parlament pentru alegerea șefului statului (i-a lipsit un singur vot!), fapt ce a condus la alegeri anticipate, în urma cărora forțele liberal-democratice au preluat puterea administrativă.

La împlinirea a doi ani de la evenimentele menționate mai sus, pe 21 aprilie 2011, în Joia Mare, la **Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”** a avut loc încă o lansare a cărții *Moldova mă doare* de **Damian Hîncu** în fața unor oameni politici, ambasadori, scriitori, jurnaliști, oameni de cultură și simpli cetățeni. E cartea-mărturie a unei victime a regimului totalitar și, în același rînd, a unui martor, care nu trebuie să fie neglijat. D. Hîncu, alături de alți tineri maltratați, cere pedepsirea celor vinovați

de suferințele lor. În persoana lui D. Hîncu avem un reprezentant care simte gustul libertății și vrea ca aceasta să se extindă asupra tuturor conaționalilor săi din Basarabia.

Moderatoarea evenimentului cultural, scriitoarea și jurnalista **Luminița Dumbrăveanu** (prezentatoarea emisiunii radiofonice „Focul din vatră”, cu un rating de ascultare nemaipomenit de mare, dar suprimată, în 2001, de zbirii neocomuniști), chiar din capul locului, a menționat că ne aflăm într-o situație penibilă, supărătoare: după scurgerea a doi ani, noi încă nu știm ce s-a întîmplat cu adevărat pe 7-8 aprilie 2009. Au fost vandalizate sediul Președinției și cel al Parlamentului, a fost torturat în comisariatele polițienești tineretul studios, fapt ce este tăinuit cu înverșunare. Damian Hîncu este părtaș și victimă a evenimentelor. Cartea *Moldova mă doare* (ce include și traduceri în engleză și franceză, efectuate de însuși Damian Hîncu) descrie anume ceea ce s-a întîmplat în acele zile neordinare de pînă la alegeri și după ele în capitala republicii – Chișinău, precum și în alte localități periferice. Istoria noastră de după dobîndirea Independenței se împarte în două perioade: cea de pînă la 7 aprilie 2009 și cea de după această dată. Mottoul din Nicolae Iorga („Cine uită nu merită”) se pare foarte potrivit pentru o asemenea

lucrare. Damian Hîncu (tînăr și atît de înțelept!) este un iscusit mînuitor de condei, apariția acestei cărți este un fel de datorie față de cei ce și-au pus în pericol viața cu scopul nobil de a face dreptate în țară, de a doborî dictatura comunistă, în genere, de a reda poporului demnitatea cuvenită. Cartea ne mobilizează să facem dreptate tinerilor. Anume datorită Franței, dragostei lui D. Hîncu pentru poporul francez și ceea ce a creat acestea de-a lungul secolelor l-a făcut să contribuie, prin dezvăluirea adevărului ascuns, la schimbarea mersului istoriei în altă direcție. D. Hîncu face parte din generația nouă de tineri care vor să trăiască într-o țară liberă și prosperă. Cartea din primele clipe ale apariției sale la lumină a căpătat o rezonanță internațională. L. Dumbrăveanu a adus la cunoștința publicului, setos de mesaje noi, conținutul telegramei de salut, adresată tînărului Damian Hîncu și participanților la lansarea cărții *Moldova mă doare*, expediată de la Moscova de către compatriotul nostru, compozitorul **Eugen Doga**, pe care o redăm în întregime și noi în cele ce urmează:

„Dragi prieteni,

La 7 aprilie 2009 eram departe de casă, dar urmăream cu sufletul la gură toate imaginile transmise de la Chișinău. Simțeam o extraordinară admirație și mîndrie pentru tinerii noștri frumoși, care protestau pașnic în Piața Marii Adunări Naționale contra minciunii, cerîndu-și dreptul legitim la Viitor în țara lor. Anume acestor bravi fii ai neamului intrați în Legendă am consacrat Suita nr. 6 pentru orchestră de cameră, pe care am prezentat-o în premieră la 7 aprilie 2011, avînd tot sprijinul tînărului Primar General al mun. Chișinău Dorin Chirtoacă. În Sala cu Orgă au fost prezenți și participanții la acele evenimente și asta mi-a încălzit sufletul.

Am dorit să spun tinerilor – prin muzica mea – că, dacă unii politicieni i-au dat uitării, i-au dezamăgit, iar Adevărul umblă tot cu capul spart, eu nu i-am uitat, eu continui să-i admir și să-i susțin, considerîndu-i adevărați eroi.

La 6 aprilie 2011, seara, am citit cartea lui Damian Hîncu Moldova mă doare și am rețrăit acea parte neagră și tragică a evenimentelor, care au urmat după Revoluția Lumînărilor de la Chișinău... Mă închin în fața acestui tînăr curajos, Damian, care a avut curajul să lupte pentru Libertate, să-și ceară drepturile, care a rezistat bărbătește în fața polițiștilor sălbăticiți. Mă închin în fața lui și pentru că a scos în lumea întregă Adevărul despre crimele săvîrșite față de protestatarii pașnici în Piața Marii Adunări Naționale și pe «coridoarele morții», determinînd astfel Uniunea Europeană să condamne regimul polițienesc de la Chișinău și să oprească teroarea. Ochii vineți, spinarea însîngerată a lui Damian și tot trupul cu urme de bătăi sălbaticice îmi stau în priviri ca un document de acuzare a călăilor, ca un recviem, ca o rugăciune...

*Felicitările mele, dragă Damian, pentru apariția acestei cărți-document, dar și pentru faptul că ai pus la dispoziția Lumii francofone și anglofone acest unic **dosar**, care se numește Moldova mă doare, scris cu sînge pe paginile memoriei noastre. Și pe mine Moldova mă doare..., dar știu că drumul ales de generația ta, la 7 aprilie 2009, ne va duce spre Lumină.*

Succes la studiile universitare din Franța și sper, dle jurist Damian Hîncu, să te întorci acasă pentru a face Dreptate poporului nostru!

Cu respect și admirație,

Eugen DOGA

Moscova, 21 aprilie 2011”

Ponegrirea și discreditarea au fost armele dintotdeauna ale PCR în opera lor de umilire și de desființare a personalității. Dr. **Lidia Kulikovski**, director general al BM „B.P. Hasdeu”, a ținut să relateze fără echi-voc că se vehiculează minciuna, în societate persistă teama de urmărire, dar, datorită unor neînfrigați ca Damian Hîncu, adevărul iese la suprafață. Cartea *Moldova mă doare* trebuie să constituie un argument forte pentru judecata care se va face nepărtinitor. Lumea e politizată, discută în contradicto-

riu, dar adevărul despre 7 aprilie – trebuie spus pînă la capăt. **Olga Stanciu**, directorul executiv al Editurii „Prut Internațional”, a vorbit despre cartea unui tînăr care a pătimit mult (și este destul de semnificativ faptul că se lansează cu prezența autorului în Săptămîna Patimilor!). Imaginile păstrate în memorie prezintă un avertisment să nu se uite că au suferit copiii și vîrstnici – datorită lor noi avem o perspectivă cu deschidere spre Europa civilizată. Pe mulți Moldova ne doare, de aceea adevărul despre zilele groaznice ale regimului comunist trebuie spuse cu sînge rece pentru a-i judeca pe infractori după merit.

Întreaga societate se întrebă de ce s-a întîplat tragedia din centrul capitalei? Nu există un răspuns univoc. Cercetările și dezvăluirile continuă... Poetul, prozatorul și publicistul **Nicolae Dabija**, redactor-șef al săptămînalului *Literatura și arta*, a venit în fața ascultătorilor cu amintiri din anul 1989, concretizînd că tinerii au avut și au nevoie de revoluții. În anul de grație 1989, au fost oprite cu cîntece patriotice tancurile cu stele roșii, a fost atacată cu pietre clădirea Ministerului Afacerilor Interne a RSSM. „Observ o continuitate a luptei de eliberare națională și mă regăsesc excelent printre actualii tineri. Voronin credea că va domni încă mult și bine, dar voi, tinerii, ați schimbat cursul istoriei, a spus cu mîndrie în suflet poetul tribun al Basarabiei. Damian Hîncu – neînfricatul tînăr de 23 de ani – se afla atunci, pe 7 aprilie, în Piața Marii Adunări Naționale și era pe post de traducător pentru străini. A venit, după ce a scăpat din «coridoarele morții», la redacția ziarului nostru și a fost fotografiat. Imaginile de tortură îngrozitoare au făcut înconjurul lumii. Sîntem convinși că și ceilalți colegi și tovarăși de idei ai lui au pătimit la fel – martiri ca el mai sînt încă mulți... Imediat au fost redactate și expediate scrisori, cu descrierea amănunțită a fărâdelegilor săvîrșite de comuniști, la OSCE și alte organisme internaționale. Abia după intervențiile acestora din străinătate a fost oprit

dezmățul. În curînd au venit cu controale deputați din statele Uniunii Europene, dar n-au găsit nimic suspect. Călăii, cei cu sęcera și ciocanul pe stindardul lor, au șters toate urmele doveditoare de tratare inumană a reținușilor pentru anchetare. Dar cel mai trist pare a fi că guvernarea actuală nu arată niciun fel de interes cînd e vorba de a face ordine în justiție. Din umbră se dau dispoziții și dosarele făptașilor rămîn să zacă fără atenție în sertarele judiciarilor corupți. Unii dintre foștii guvernanți astăzi se supără, sînt indignați că trebuie să se prezinte la proces, dar D. Hîncu vine tocmai din Franța să scoată la suprafață dreptatea! Prin cartea sa acest urmaș al Bravilor daci a devenit un simbol al Basarabiei răzvrătite. Deci, revoluția mai continuă, tinerii, precum neînfricatul Damian Hîncu, iau atitudine...”

Dezvăluirile martorului ocular au o incontestabilă valoare documentară. Cele spuse mai sus sînt confirmate și în prefața volumului, semnată de asemenea de editorialistul hebdomadurului *Literatura și arta*:

„La 7 aprilie 2009, tineretul din Chișinău a urcat pe baricade.

Zeci de mii de protestatari s-au întrunit în zilele de 6, 7 și 8 aprilie 2009 ca să-și apere dreptul la viitor.

Într-o țară calificată drept ultima dictatură din Europa, tinerii au considerat că viitorul le este amenințat. Pentru tînăra

generație, comunismul instaurat de V. Voronin devenise un alt sinonim al sărăciei, al minciunii și al fărădelegii. Unica vină a tinerilor era că ei nu gîndeau ca președintele de atunci al țării.

Acesta a categorisit imediat acțiunile drept «tentativă de lovitură de stat». Căutînd motivații în plus pentru instaurarea unei diktaturi de fier, tot el a pus la cale – există probe în acest sens – devastarea sediului Președinției și a celui al Parlamentului, făcîndu-se tot mai multe paralele cu incendierea Reichstagului din Germania nazistă de către un alt dictator, cu ambiții la fel de exagerate.»

Primarul general al municipiului Chișinău **Dorin Chirtoacă**, prezent la întrunire, a remarcat demnitatea și curajul tineretului în ziua de 7 aprilie 2009. Atunci Damian Hîncu era calificat drept infractor („plătit de Opoziție, să facă o lovitură de stat”), era constrîns să semneze falsuri evidente. „Pînă în prezent sistemul vechi de guvernare nu a cedat încă pozițiile, păpușarii sînt aceiași – reprezentanții «imperului răului». Am avut o șansă de a schimba la față Basarabia, însă mi-e greu să spun astăzi dacă a fost făcută schimbarea. Cu părere de rău, la diferite nivele ale conducerii nu se vrea să se afle adevărul – de exemplu, la interne mai sînt păstrați în funcție cei cu apucături despotice, cei care au dat curs liber dezmățului, ba chiar sînt promovați la posturi mai înalte. Va fi o răbufnire, dacă nu se va face ordine în țară. Noi trebuie să prevenim o astfel de derulare a lucrurilor. Ce am încercat să înfăptuim în 2009 trebuie să ducem la bun sfîrșit. Cu tinerii care nu s-au lăsat învinși noi vom cîștiga – se simte susținerea lor energetică. Lupta nu se încheie aici”, a repetat primarul general, ceea ce, de fapt, a mai spus și anterior nu o dată reprezentanților mass-media din republică. D. Hîncu nu a cedat chiar și în acele zile grele de suferință fizică și morală. El este primul care a vorbit în fața camerelor de luat vederi și a început procesul invers.

Președintele Academiei de Științe a Moldovei **Gheorghe Duca** a susținut părerea primarului general de Chișinău spunînd că „dacă în Săptămîna Patimilor, la Biblioteca Municipală, care mi-a devenit destul de dragă, se discută astfel de chestiuni, atunci într-adevăr există o problemă. Intuim că cineva vrea să spună adevărul, iar altcineva începe să-l critice. Avem nevoie de o justiție imparțială. Tineretul trăiește cu ziua de mîine, dacă nu se vor corija lucrurile, vor apărea noi nemulțumiri.” În continuare savantul a specificat: „Îmi pare bine că Damian Hîncu a scris această carte de mărturisire a celor văzute și trăite de el însuși. Statele occidentale au început să ne vadă de acum altfel, fiindcă își dau seama mai ușor ce s-a întîmplat de la un martor care s-a aflat în epicentrul evenimentelor din aprilie 2009. Cartea se citește ușor, dar retrăirile din suflet sînt grele – e o înșiruire a suferințelor personale și a camarazilor săi. Dar tinerii de azi nu trebuie să rămînă doar cu aducerile aminte, ci să citească cît mai mult, să studieze disciplinele îndrăgite și să participe activ la realizarea schimbării societății noastre. Este foarte important să se includă fiecare în parte la restructurare, iar guvernul să nu încurce nimănui să se manifeste plenar. Fiecare cetățean trebuie să se simtă cît mai liber în țara sa, să-și arate toate capacitățile.”

Cuvîntul „tortură” provoacă aversiune instinctivă. Poetul și deputatul **Ion Hadârcă** a avut emoții la tribună din mai multe considerente. Mărturisirile zguduitoare ale unui tînăr fragil, care s-a aflat în toial evenimentele ce au zguduit puternic întreaga societate, sînt sinonime martirologiei. Damian Hîncu ne-a adus la această lansare cu capul plecat. Ne cutremurăm de adevărul descris. Autorul a depășit indecizia, a avut tărie de caracter, temeritate, bărbăție. Și, ce e principal, a avut calități de observator. În multe locuri vorbește sentențios, ca un înțelept, despre libertate, despre drepturile omului etc. Nu sînt fraze pur publicistice, ci sînt de luat învătătură. „Pe 14 aprilie 2011, în Parlament, am distribuit cartea lui Damian Hîncu la deputați. Acțiunea a avut un impact pozitiv. E păcat să reacționezi la o așa descriere altfel. Dar trebuie să recunosc că au fost și unii care s-au făcut că plouă, că nu s-a întîmplat atunci nimic deosebit, ca și cum nu au fost crime”, a mărturisit cu sinceritate deputatul și a făcut apel către ceilalți tineri, care au nimerit în situații similare, să vorbească, să demaște fără cruțare nelegiuirile săvîrșite. În prezent trebuie să-și spună cuvîntul mult așteptat procurorii, judecătorii, specialiștii în criminalistică, care nu se știe din ce motive tac și formează deziluzii. Cîtă vreme nu vom rosti adevărul, vom avea în față cea mai mare lașitate. „Iartă-ne, Damian, că nu am putut să vă apărăm în acea zi de trăiri intense, că nu am putut să preîntîmpinăm gravitatea celor întîmplate. Dumnezeu să te păzească de primejdii în continuare”, a încheiat pe o notă profund creștinească I. Hadârcă. Editorul și deputatul **Oleg Bodrug**, care a participat recent la lansarea volumului *Moldova mă doare* departe de patrie – în Grecia („pentru cei din diasporă legătura de suflet cu consîngeniile e foarte importantă”) – este convins că tinerii, prin acțiunile lor pașnice, au doborît comunismul în Basarabia, au oprit tirania dictatorului și au făcut anume ceea ce aștepta

societatea. „Am abordat de nenumărate ori problemele tinerilor în Parlament. Ținem la evidență cum se desfășoară anchetele tinerilor decedați, precum și cele ale persoanelor torturate în comisariatele de poliție”, a spus O. Bodrug, lansînd un apel către tinerii care cunosc fapte săvîrșite mișelește în acele zile: să aibă curajul de a le face publice, să aibă încredere în țară, în liderii ei, în prieteni.

Pe aceeași lungime de undă cu vorbirii precedenți a fost și medicul-psihiolog, lectorul universitar **Ludmila Popovici**, directoarea Centrului de reabilitare a victimelor torturii „Memoria” din Chișinău (înființat în 1999), la care pacienții iată de acum un deceniu primesc consultații medicale, suport moral și psihologic. Amintirile deseori o duc pe vorbitoare la anul 2009, cînd își încuia fiul în casă ca acesta să nu fie prins (furat!) de cei care „umblau cu arcanul” ca să-l forțeze, sub amenințări, să semneze supoziții false. Teroarea, tortura abominabilă au devenit instrumente politice. Se întîmpla în acele zile ceva îngrozitor. Nu exista posibilitate de documentare. Mamele plîngeau, tații stăteau în disperare. Nu în zadar comisariatele de poliție erau asociate cu „casele morții”. S-a recurs la bătăi într-un mod sălbatic și la un tratament degradant pentru a speria lumea revoltată, ca aceasta să renunțe în viitor la a mai protesta. Prima carte-document despre teribilele evenimente din 2009 a fost lansată anul trecut de Rodion Burcă, student la Facultatea de istorie și filozofie a Universității de Stat din Moldova. Cea a lui Damian Hîncu este a doua și constituie un nou pas spre vindecare, tămăduire sufletească. În curînd aceste mărturii vor fi expuse în varii instituții din Europa, cu scopul de a face cunoscută cît mai multă lume cu cronică protestelor și a ciocnirilor dintre manifestanți și polițiști.

Excelența Sa **Pierre Andrieu**, Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Franței la Chișinău, a vorbit despre rolul

jucat de patria lui Victor Hugo, Honoré de Balzac, Charles Baudelaire etc. în destinul lui Damian Hîncu. A fost transmis omagiul Franței pentru toți tinerii care au avut parte de un comportament abuziv, neprofesional, antiuman al autorităților, iar protagonistul a fost felicitat cu acest succes editorial și încurajat să meargă în continuare pe drumul spre libertate, ajutat de prietenii francezi. Pentru Ambasadorul României în Republica Moldova **Marius Lazurcă** a fost un privilegiu fericit de a fi prezent la lansarea cărții lui Damian Hîncu *Moldova mă doare*. Dumnealui a relatat că în carte este redat veridic mesajul acțiunilor de transformare radicală a orînduirii vechi. Efortul tinerilor nu a fost zadarnic – se întrezăresc perspectivele integrării în UE, ceea ce au vrut să capete participații la manifestări se va realiza negreșit. Societatea trebuie să facă totul ca să nu fie înșelate așteptările lor.

Avem origini comune europene, avem interese comune. Aceasta s-a observat în luarea de cuvînt a surorii lui Damian – **Maria Hîncu**, doctor în litere, Universitatea Provence, Marseille, Franța, masterand în Studii Europene, Franța, membru al Uniunii Scriitorilor din Franța, autoare a patru volume de versuri, a unui volum de versuri și proză și a unui scenariu de film. A fost premiată pentru realizări în domeniul literaturii și artei și e cîștigătoarea premiului pentru scenariul filmului *Străin acasă*. O apasă amintiri dureroase în legătură cu ororile din anul 2009. Șocul a fost diferit, unii chiar au jubilat. De aceea, mesajul principal al cărții este: să se știe că tinerii nu au luptat în zadar, ei sînt cei ce vor schimba Moldova de mîine. Eroismul lor e scris de acum în istorie. Mai rămîne să se facă schimbarea de mentalitate a populației și ne vom regăsi cu siguranță în componența Uniunii Europene. Sperăm că volumul *Moldova mă doare* va fi de bun augur și va inspira și pe alții să vină cu do-

vezi concludente, căci mai sînt încă pași mulți de realizat. Trebuie să fim mai solidari și să rezistăm presiunilor de tot felul din partea celor ce vor contrariul. M. Hîncu crede că fiecare din noi poate să facă ceva pentru schimbarea în bine a țării dacă va fi lăsat să se manifeste în voie.

Și mama lui Damian – **Parascovia Hîncu**, profesoară de română și bibliotecară în satul Berezlogi, Orhei, a îndemnat alți tineri să continue dezvăluirile fărâdelegilor comuniste. Avem o nouă pagină a lui 7 aprilie, dar trebuie să se scrie și celelalte, care vor completa dimensiunea evenimentului. „Mă mindresc cu Damian că a spus lucrurilor pe nume, se confesa cu calm mama. El este eroul zilei de azi, dar trebuie – în comun cu adepții săi – să ducă lupta pînă la capăt, pînă vom scăpa definitiv de comuniști. Să nu dea Domnul să mai trăim clipele grele din 2009, intimidări, groază ca în romanele scriitoarei germane Anna Seghers. Sper într-un viitor mai bun. Chiar dacă pînă acum nu s-a aflat purul adevăr despre evenimentele anului 2009, acesta va ieși pînă la urmă la iveală și noi vom răsufla ușurați.”

Cu o voce calmă, convingătoare, **Damian Hîncu** a spus că drumul spre cartea lui a fost lung, dar cu pași încrezuți. Îi vine greu să vorbească la persoana întîii. A fost, mai degrabă, meritul tinerilor, care au luptat împotriva dictaturii pentru viitorul nostru european. „Alături de mine a cedat Valeriu Boboc, puteam să fiu eu în locul lui, mărturisea autorul cărții cuprins de emoții. M-am gîndit adeseori la tinerii din alte țări (Franța, Polonia) care au luptat pentru un ideal... Balticii, ca și noi, au fost pe baricade, prin 1989-1991, dar ei sînt de acum în Europa, iar noi trăim cu speranța... Am participat la o întîlnire cu scriitorii francezi participanți la cel de-al Doilea Război Mondial, m-am simțit printre ei purtat de sentimentul durerii din 7 aprilie 2009. Am rămas profund mișcat de entuziasmul lor,

veteranii de război mi-au dat încredere în puterile proprii de a-mi vedea visul realizat. Pot să spun că Rezistența franceză contra naziștilor m-a îmbărbătat să scriu această carte. În istorie nimic nu se întâmplă fără consecințe. Fiecare mișcare ne marchează pe viață. Durerea pentru cei pierduți e imensă, dar trebuie să avem curaj și să rezistăm (doar avem exemplul altor popoare care au avut de suferit ca și noi!). Repere în viață mi-au devenit Albert Camus, Nicolae Iorga și alți oameni cu biografii celebre. 7 aprilie mai singurează, îmi aduce aminte de loviturile cu bastoane, cu bocancii... Nu pot uita lacrimile mamelor, dar nici strigătele: «Libertate! Libertate!...» Mă bucur că în sală asistă mulți oaspeți de la ambasadele statelor străine și țin pe această cale să le mulțumesc pentru susținere și consolare.” În continuare D. Hîncu, care se regăsește în fiecare frază a cărții sale când o deschide, a citit câteva fragmente din ea, lăsînd publicul cutremurat de cele întîmplate. Pentru a cunoaște din prima sursă atmosfera acelor momente de grea cumpănă, cităm:

• „Totuși, aș fi preferat să nu mai vorbesc niciodată de 7 aprilie 2009, nici acum la judecată, nici altundeva. Umbra acestei zile face parte din mine. Nu mai știu unde sfîrșesc eu și unde începe ea. Din acea zi, pînă astăzi, trăiesc neîncetat cu umbra neagră peste suflet.”

• „Atmosfera este încordată. Se trage intenționat din timp. Mă strădui să rămîn calm. Să nu izbucnesc spunîndu-le că încă îmi sună în urechi țipetele sfișietoare ale fetelor violate în comisariatele de poliție, în prezența celor reținuți, că încă mai aud strigătele băieților mutilați de poliția comunistă. De paisprezece luni și zece zile, cînd vorbesc calm, sunetele lor revin tot mai viu în memoria mea. Iar după aceste țipete, nu mai pot privi lumea ca înainte. Am fost luat de pe stradă noaptea de indivizi mascați în uniforme negre, care îmi aminteau de uniformele naziștilor SS. Am

fost urcat într-un microbuz, aruncat în Piața Marii Adunări Naționale, cu fața la pămînt, și bătut, alături de alți tineri. Încă mă doare corpul în urma loviturilor aplicate cu picioarele de fostul comisar de poliție al capitalei și de alți tortionari comuniști. La cîțiva pași de mine a murit un tînăr bătut de ei. Tînărul de la pămînt era Valeriu Boboc, după cum a fost identificat de apropiții săi, dar și de către expertiza internațională. L-am văzut viu, iar după cîteva clipe era mort. El nu se mai mișca, dar călăii continuau să lovească, pînă au raportat rece: «Unu-i gata!... Țsta-i gata!»”

• „M-au împins spre celulă. Nu puteam merge. Mă priveau rîzînd, curioși să vadă cum o să pot înainta încovoiat și fără puteri. Am făcut cîțiva pași. Nu știam că mă așteaptă altă încercare. În drum spre celulă, erau înșirate două coloane de tortionari mascați, de partea stîngă și de cea dreaptă a coridorului. Cei din stînga mă aruncau în mîinile mascaților din coloana dreaptă, care, la rîndul lor, după ce îmi aplicau lovituri cu bastoanele de cauciuc, mă împingeau în mîinile celor din coloana stîngă, aceștia primindu-mă tot cu lovituri. Plin de sînge, am fost aruncat într-o celulă. Aici erau deja cîțiva tineri. Stăteam toți ghemuiți, speriați. Căutam fiecare în ochii celuilalt solidaritate și rezistență.”

Reacția politicianilor la cărți de felul precum este *Moldova mă doare* de Damian Hîncu trebuie să fie promptă. Dorința de a ne vedea în Europa e mare, dar pentru aceasta se mai cere încă multă perseverență pentru a stîrpi „slinul”, care se numește comunism, de pe corpul Basarabiei. Acesta reprezintă frînă tuturor inițiativelor nobile, pe care tinerii pe 7 aprilie 2009 au vrut s-o lichideze. Au reușit parțial, deoarece „ciuma roșie”, implantată cu mult zel pe pămîntul Basarabiei, și astăzi continuă să-și facă mendrele, pentru că unii dintre concetățenii noștri nu conștientizează ce pericol pentru progresul social constituie aceasta.

CLUBURILE CHIȘINĂULUI DE IERI ȘI MAI PUȚIN DE AZI...

Iurie COLESNIC

În toate timpurile Basarabia a avut nobileme, iar acolo unde sunt nobili este nevoie și de un spațiu preferat unde ei se adună și-și petrec timpul. Englezii au fost, probabil, primii care au descoperit acest fel plăcut de a petrece timpul, după care moda s-a extins în toată lumea, Basarabia nefiind o excepție.

Primul local din această serie a apărut la Chișinău în al doilea deceniu al secolului XIX și se numea *Casinoul Verde*. Despre el mărturisește Ivan Liprandi în *Amintiri (Russkii arhiv, 1866)*. Există deja în luna mai 1820, în grădina publică. Peste ani acolo a activat un atelier fotografic.

În revista *Din trecutul nostru* (noiembrie-decembrie 1939) Gheorghe Bezviconi ne dă și alte amănunte: „*Poetul-călător V. Tepliakov (Notițe. În: Obșceobrazovatelnaï vestnik, 1857) povestește că la Casinoul Verde servea o chelneriță frumoșică, Marionila, care a inspirat poetului Pușkin, în exil, versurile Șalului negru. Un alt contemporan, ofițerul I. Liprandi (Russkii arhiv, 1866), vorbește de acest restaurant, care-l vizitau mai toți acei care nu făceau menaj în familie, căci bucătarul lui, Tardiff, știa să facă mâncăruri alese. Vara, societatea gusta acolo înghețată sau dulcețuri cu apă. Se organizau banchete ocazionale și baluri. Veneau și boierii mari, în frunte cu prinții Cantacuzino, și ofițerimea, frații Ipsilanti și alții în ajunul Eteriei. La un bal de Crăciunul anului 1822, la casinou, Pușkin, în urma unui conflict cu-n tânăr ofițer, a fost provocat la duel de colonelul Starov, care a luat apărarea tânărului; viscolul puternic a împiedicat pe adversari să nimerească (P.*

Bartenev, Pușkin în sudul Rusiei. În: Russkii arhiv, 1866).”

Casinoul Verde a funcționat până în 1825, când scriitorul F. Wiegel, vicegubernator al Basarabiei, a intrat în conflict cu nobilemea locală. Acesta a scris un memoriu-denumit pe numele generalului guvernator M. Voronțov, responsabil de Novorusia. Memoriul a provocat indignarea boierimii locale, care a refuzat să mai frecventeze clubul în semn de protest și acesta s-a desființat.

Clubul Englezesc

La 1770 la Sankt Petersburg exista un club englezesc. Exact după același tipic la Chișinău, în 1838, a fost deschis un club englezesc. S-a întâmplat aceasta pe timpul când provincia noastră era dirijată de reformatorul, generalul guvernator P. Feodorov, care făcuse ordine în arhitectura orașului, deschisese liceul nobilimii, prima bibliotecă publică și multe alte isprăvi care schimbaseră la față Chișinăul.

Apartenența la club era selectivă. Membrii lui erau mari demnitari, nobili cu reputație și în nici un caz nu erau admise persoanele cu reputație îndoielnică.

Basarabia de-a lungul secolului XIX și începutul sec. XX a cunoscut o permanentă confruntare între două tabere de boieri: Krupenski și Leonard. Lupta se dădea pentru influența la nivel local și respectiv la nivel de capitală imperială.

În revista *Din trecutul nostru* (noiembrie-decembrie, 1939) Gheorghe Bezviconi publică lista membrilor clubului pentru anul 1870 și această listă ilustrează perfect situația politică a Basarabiei:

„Prințul Mihail Cantacuzino – mareșalul nobilimii, numit **Floarea Basarabiei**, și Nicolae Krupenski – fostul mareșal al nobilimii, sunt membri oficiali. Urmează directorii: Pavel Leonard – moșier cult din Speia și șef al grupării **moldovenești**, precum și Teodor Krupenski – autoritarul șef al grupării **grecești**. Cadrul se completează cu boierii onorabili: Aristide Sinescu, Ioan Zioti, Gavriil Katakazi, N.A. Donici, C.P. Gulac-Artâmovski și A.M. Ralli.

Printre membri figurează liderii grupării **moldovenești** – Scarlat și Alexandru Coțruță, verii Leonard, I.G. Teodosiu, Pavel Dičescu, A.D. Inglezi, I.A. Ohanov, apoi Mihail Hasnaș, I.I. Botezatu, cinci reprezentanți ai familiei Donici, frații Cristi, C.P. și P.C. Kazimir, frații Pisarjevski, Russo, Semigradov, Ralli, Suruceanu, Șt. Glavce, N.N. Gafencu, dintre funcționarii și militarii înrudiți cu Basarabia – A. Arșenevski, A.N. Egunov, M.C. Zozulin, R. Kohmanski, apoi Râșcanu-Derojinski, A.C. Katakazi. D.T. Krupenski, prințul Alexe Serg. Kudașev, V. Lascari, C.D. Leondari, A.C. Razu, Vl. Faesy, I.P. Sinadino, M. Stamo, G. Tomuleț, I.I. Tanski și alții.”

Disparația clubului s-a produs de la sine și analele istoriei n-au fixat o anumită dată, dar se cunoaște faptul că la 1877 el nu mai activa.

Clubul Nobilimii

Multă lume bună din acea vreme nu avea acces la Clubul Englezesc și era firesc să apară o structură paralelă, dar cu un statut mai democratic, care ar fi permis accesul la club unui șir mai mare de doritori. Așa că la 1864, pe 1 octombrie, a fost recunoscută oficial apariția Clubului Nobilimii din Chișinău. Unul dintre fondatorii de bază ai acestui club era Trofim T. Grizov, președintele Tri-

bunalului Comercial din Chișinău. De aici și componența clubului care includea și marea nobilime ereditară și diverși funcționari. Gheorghe Bezviconi reproduce lista membrilor Clubului Englezesc pentru anul 1869-1870: „...amintim pe guvernatorul Gangardt, pe prințul M. Cantacuzino, pe viceguvernatorul Kuțkevici-Kișkin, iar printre cei activi: E. și C.A. Boteanu, A.C. Buzdâga, I.I. Bongardt, V.V. Barbovski, M.N. Varzaru, A.N. Egunov, S.M. Lebedev, C.I. și A.M. Ralli, I.P. Sinadino, T. și P.I. Semigradiv, T.P. Untilă, S.D. Șurcanu, A.N. Cerenvodali, C.P. Șumanski și zeci de intelectuali liber profesioniști localnici.

Clubul Nobilimii, teatrul lui Grosman, opera italiană, hotelul Petersburg din strada de Aur (Haralambie), cofetăria Manikov erau locurile de întâlnire ale elitei orașului. În sălile Clubului puteai să întâlnești pe locotenentul Timuș, veteran din războiul Crimeii, pe bătrânii Codreanu și Cervinski, care acum patruzeci de ani păreau scoși din paginile unor albume vechi. Gulere înalte, cravate mari și fracuri cu tăietura modei de pe vremea tinereții lor, înfrumusețau aceste întruniri. Pretutindeni se auzea vorba moldovenească, căci acesta era locul de întrunire al stâlpilor societății de odinioară.

Teatrul popular

Galantul Arșenevski sau respectabilii Sinescu și Scarlat Pruncu deschideau balurile, iar frații Mihail și Nicolae Stamati le dirijau. Ofițerimea, în frunte cu Sașa Ziloti și prințul Haime de Bourbon, petrecea în voie.

*Jocul de cărți atrăgea pe partenerii obișnuiți: G. Catacazi, P.Ș. Leonard, M.D. Hasnaș, polițaiul A.M. Savițki, D.I. Pisarjevski. Se aprindeau luminile candelabrelor și se închideau obloanele, ca aurora zilei să nu tulbure cumva jocul. Iar în antreu veghea Moșa Dorfman, un cămătar-milionar, care la prima cerere, fără nicio chitanță, dădea lui **Conu Mișu** sau **Conu Păvălaț** 20 000-50 000 ruble, pentru a le încasa a doua zi cu o dobândă **omenească**. Bătrâni ca M. Hasnaș și I.V. Cristi, trecuți de opt decade de viață, urmăreau jocul. Pentru o oră-două regulat veneau la bibliotecă Gulac-Artâmovski și colonelul Const. Sp. Coroev, fostul guvernator al Critului. În restaurantul Clubului vedeai pe notarul G. Gore, C.C. Harting și M.V. Lazo, iar în săli – pe V. Barbovski, baronul C.C. Heyking, inginerul hotarnic Burduja, notarul V. Pisarjevski, N.C. Stamati, Al. V. Sinadino, Cerchez, Panaioti, Muraciov, A. Tarnavski ș.a. (Din trecutul nostru, noiembrie-decembrie 1939)."*

Clubul avea o bibliotecă bogată, a construit special o clădire pentru teatru și tot aici un teatru de vară. Prima stație electrică din Basarabia a fost instalată tot la Clubul Nobilimii.

La 27 martie 1918 recepția oficială cu ocazia semnării Actului Unirii Basarabiei cu România a fost dat în incinta acestui club, în prezența delegației române în frunte cu prim-ministrul Alexandru Marghiloman. Iar în 1925, când regele Ferdinand I și regina Maria au vizitat Basarabia, la Chișinău au vizitat și Clubul Nobilimii.

Jockey-Clubul

Primul Război Mondial a fost dezastruos pentru Basarabia. Anarhia lui a dus la distrugerea marilor conace și ferme. Cel mai mult au suferit fermele de cai, căci basarabienii se ocupau foarte serios cu creșterea cailor de rasă. După război Societatea Hpică din Chișinău a organizat câteva curse, dar aceasta era insuficient pentru încurajarea și formarea noilor herghelii și de aceea, la 23 august 1926, s-a produs fuziunea Societății Hipice cu Clubul Nobilimii și a luat ființă Jockey-Clubul. Statutul a fost împrumutat de la Jockey-Clubul din București, iar regele a fost ales președinte de onoare al Clubului.

Biblioteca Clubului număra 7500 de volume, responsabil de ea fiind distinsa personalitate, deputatul H. Marchetti. La 1 august 1935, Clubul a fondat Școala de Călărie în care învățau cca 475 de elevi. Directorul Liceului Comercial Al. Ebervain a pus la dispoziția școlii un maneaj de vară și un grajd pentru cai.

Necesitatea de cluburi este una firească pentru omul contemporan care simte o insuficiență de comunicare. Așa s-au creat câteva organizații care acoperă acest gol: Rotary-Club, Loja Masonică ș.a.

Dar până la exigența cluburilor de odinioară mai este mult...

Jockey-Club

(NE)RECUNOȘTINȚA URMAȘILOR

Ing. Mihail SLOBOZIANU

Există o tradiție nescrisă, dar bine stabilită, conform căreia urmașii poartă respectul și recunoștința pentru personalitățile trecute în neființă care au avut o contribuție deosebită la dezvoltarea și prosperarea țării, urbei sau societății la modul general.

Această tradiție (de fapt, putem vorbi mai curînd de niște principii de viață) se exprimă prin comemorarea acestor personalități cu diferite ocazii (jubilee sau zile de naștere personale, zile ale localităților, sărbători oficiale etc.), conferirea numelor acestora unor localități, străzi sau instituții, includerea faptelor acestora în manualele de istorie sau enciclopedii.

În ceea ce privește Chișinăul, deși încă tînră ca urbe, au existat anumite personalități, ale căror nume merită să fie tratate cu un respect deosebit și înveșnicite în toponimia urbei.

Printre marile personalități care s-au învrednicit de recunoștința urmașilor, numele lor fiind incluse astăzi în toponimia urbei, sînt Alexandru Bernardazzi, Gavriil Bănulescu-Bodoni, Maria Cebotari, Toma Ciorbă, A. Mateevici, precum și multe altele care, într-un fel sau altul, țin de istoria urbei – Vlaicu Pîrcălab, C. Rîșcanu, Ciuflea, Măzărache, I. Pruncul, I. Zaikin, V. Stroescu, Al. Plămădeală...

În același timp, nu ne rămîne decît să regretăm că au existat personalități, printre care și unele cu adevărat notorii, care însă inexplicabil, nu s-au învrednicit de memoria și recunoștința generației de astăzi.

Ca să nu fim învinuiți de subiectivism, vom reproduce aici doar un citat din lucrarea lui Gheorghe Bezviconi *Semimileniul Chișinăului* (1936), reeditată în 1996 la Editura „Museum”: „...la Chișinău trebuie

să existe o stradă a poetului Pușkin și alta – a guvernatorului Feodorov, creatorul Chișinăului nou, care – dînsul a păstrat după proiectul din 1834 toate denumirile moldovenești ale străzilor, desființate de parveniții actuali. Sînt nume rusești, dar indispensabile pentru Chișinău, precum numele contelui Kiselev la București! Măcar o parte a străzii Sinadino trebuie să poarte numele acestei familii, care a zidit pe str. Sinadino Biserica *Sf. Pantelemon* (1892), a condus la înflorire Banca Municipiului și a dat doi primari însemnați ai orașului” [p. 31].

Ei bine, o stradă cu numele poetului Pușkin există, ba chiar și o Colină „Pușkin”, chiar dacă s-au făcut tentative „patriotice” de excludere a denumirii străzii de pe harta orașului. Unele argumente în acest sens ar fi că datorită lui Pușkin, care s-a inspirat la scrierea poemului *Țigani* de realitățile basarabene, moldovenii ar fi identificați ca țigani, de către ruși și alți străini, și că acesta s-ar fi exprimat în cuvinte nu prea elogi-oase despre urbea noastră... Dar ce putea scrie el despre Chișinăul de atunci după luxul pe care îl lăsase în Sankt Petersburg, de unde fusese exilat în Basarabia?

De altfel, această caracteristică nefavorabilă pentru Chișinău nu este unica. Astfel, după cum scrie Gheorghe Bezviconi, „...pe la 1816, generalul Kiselev numește orașul nostru «un sat mare, murdar și prost, cu patru sau cinci case de piatră», iar mai tîrziu viceguvernatorul Wiegel scrie despre Chișinău: «Eu n-am văzut un sat mai urît și mai dezordonat decît el»” [idem, p. 20].

Și atunci ce mai rămîne din orgoliul nostru, surprins și amendat încă de Dimitrie Cantemir în *Descrierea Moldovei*?... Or, n-ar fi mai bine să procedăm ca alte orașe, precum Bucureștii, care păstrează denu-

mirea „șoseaua Kiseleff” (Pavel Kiselev a fost cel care a dat României *Regulamentul Organic* – prima Constituție a statului român), sau Odesa – pe harta căreia se întîlnesc numele tuturor personalităților care au contribuit la fondarea, dezvoltarea și înflorirea acestui oraș: amiralul José de Ribas (fondatorul portului și orașului Odesa), contele de Langéron, Duc de Richelieu, François Sainte de Wollant (primul arhitect al orașului Odesa), contele Voronțov și contele Marazli. Ce-i drept, nu există la Odesa și o stradă G. Bănilescu-Bodoni, deși se consideră că acest mare teolog român a sfințit acolo primele lăcașuri sfinte...

Poate fără vreo legătură directă, dar în asemenea situație vrei, nu vrei gîndul te duce la niște celebre versuri: „Iară noi? noi, epigonii?... Simțiri reci, harfe zdrobite, / Mici de zile, mari de patimi, [...] / Măști rîzînde, puse bine pe-un caracter inimic. / [...] În noi totul e spoyală, totu-i lustru fără bază” (M. Eminescu, *Epigonii*)...

Ce cunoaștem noi despre cei care au contribuit la prosperarea orașului Chișinău și cum le cinștim memoria?...

Se pare că numai atît: că, potrivit unei danii date de Ștefan cel Mare, proprietar al acestei localități a fost pîrcălabul Vlaicu, iar înainte de 1812 Chișinăul era o moșie a mănăstirii Galata...

De ce nu ne-am adresat vreodată întrebarea: care ar fi fost soarta localității și cum ar fi arătat astăzi Chișinăul dacă prin voia sorții nu ar fi fost ales drept capitală a Basarabiei? Poate ar fi fost și el un târgușor precum sînt astăzi localitățile Căușeni, Orhei, Soroca sau Cahul...

Și atunci de ce să nu-i cunoaștem pe acei care au avut meritul să propună Chișinăul drept capitală a ținutului și, mai apoi, prin acțiunile lor să contribuie la dezvoltarea și prosperarea lui, astfel că astăzi ne mîndrim cu aspectul european al urbei noastre?

În ceea ce privește așa-zii „părinți ai orașului” există mai multe versiuni. Astfel,

conform unei versiuni, aceștia ar fi niște negustori armeni care au propus o recompensă (astăzi i-am zice, poate, *mită*) unor reprezentanți din administrația rusească pentru a stabili capitala în Chișinău, altfel aceasta putea fi la Tighina (Bender).

Conform versiunii lui Gheorghe Bezviconi, „în 1812, după Pacea de la București, mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni și senatorul Krasno-Milașevici, conducătorul Divanurilor moldo-valahe (1810-1812), aleg Chișinăul ca reședință a guvernului din Basarabia – provincia alipită la Rusia” [idem, p. 8].

Desigur, pentru moment acestea pot fi luate doar în calitate de ipoteze.

Un lucru însă este cert, și aici nu putem să nu fim de acord cu Gheorghe Bezviconi, cînd acesta consideră, pe bună dreptate, că o stradă din Chișinău ar trebui să poarte numele generalului Fiodorov, care timp de 20 de ani a fost guvernator al Basarabiei (1834-1854) și în timpul căruia a fost aprobat (1834) și pus în aplicare Planul general de dezvoltare a orașului Chișinău (arhitecți – Eitner și Glening).

În ceea ce privește numele lui Carol Schmidt, unul dintre primarii cei mai de ispravă pe care i-a avut vreodată Chișinăul, nu pot exista niciun fel de dubii referitor la necesitatea restabilirii cît mai urgente a denumirii străzii pe care a locuit acesta și unde, dintr-o fericită întîmplare, se mai păstrează și astăzi casa foarte modestă a acestuia.

Credem că nu va fi o ofensă adusă națiunii sau lezarea onoarei pe care o merită mitropolitul Varlaam dacă numele lui îl va purta o altă stradă în Chișinău, iar actuala stradă Mitropolit Varlaam să se numească Carol Schmidt. Dacă însă această modificare creează anumite dificultăți („simetria” existentă între două segmente, două porțiuni ale aceleiași artere: str. Mitropolit Dosoftei – str. Mitropolit Varlaam), atunci numele lui C. Schmidt să fie atribuit altei străzi centrale a Chișinăului. Un argument în plus

il constituie și faptul că denumirea străzii pe care a locuit ilustrul primar de Chișinău a fost păstrată și în perioada 1918-1940 (vezi: Ion Țurcanu. *Chișinăul în 1940*. În: Patrimoniul, almanah de cultură istorică, 1990, nr. 1. Ch.: Agenția Litera, p. 60).

Nu putem să nu fim de acord cu Gheorghe Bezviconi și atunci când acesta pro-

punea păstrarea denumirilor străzilor Balș și Sinadino.

Cu atât mai mult cu cât autorii „refacerii toponimice” de la începutul anilor '90 ai secolului XX au introdus pe harta Chișinăului și unele nume care nu au vreo legătură directă cu tradițiile, istoria, afirmarea și cultura orașului.

ORAȘUL NATAL ÎN CREAȚIA LICEENILOR (membri ai Cenaclului literar-artistic „Cuvântul” de la Biblioteca Publică „Ștefan cel Mare”)

CHIȘINĂU – ORAȘ DE VIS

Fiecare ființă vie, fie o fată, fie un băiat, sau chiar o pasăre, are un loc pe pământ care e cel mai drag sufletului și pentru care e gata să facă orice. Pentru mine acel loc este Chișinău.

Chișinău e un oraș de vis, locul unde m-am născut, am crescut, unde am pronunțat primele cuvinte, am făcut primii pași, unde am fost alinată pentru prima dată de vorbele dulci ale mamei și de razele blânde ale soarelui. Chișinău e un colț de rai plin de locuri fermecătoare: muzee, teatre, parcuri, ce prin frumusețea lor încântă privirile miilor de locuitori ospitalieri și ale vizitatorilor capitalei. În vremurile noastre grele, pline de probleme și nevoi, doar Chișinăul este locul unde simt căldura maternă și sufletul se face ca pâinea caldă de mare și mă cufund în acea fortăreață albă din piatră, plină de bucurii, plăceri și pace. Chișinăul este orașul care adăpostește oameni diferiți la caracter, de etnii și limbi diferite, dar care reușesc să conviețuiască în pace și armonie. De ce să căutăm fericire hoinărind prin lumea mare, dacă în sud-estul Europei, în Țara Moldova, există orașul Chișinău – oraș al aspirației și bucuriei? Bătrânul Chișinău, cu povara anilor în spate, cu amintirea trecutului extrem de dificil, dar în final – glorios, este locul unde

cerul este mai albastru, soarele lucește mai tare, pasărea mai frumos cântă, iar aerul are un iz plăcut de fericire. Chișinăul e ca o casă părintească cu proprietari buni și inteligenți. Pe prispa acestei case metaforice mai stau și astăzi doi bătrâni înălbiți de ani și de înțelepciune ce își așteaptă cu disperare și dor copiii acasă. Chișinăul e ca amintirea zilelor din copilărie, a zilelor cu soare când alergam pe văi și pe câmpii cu libertatea în plete și soarele în priviri, amintire pe care o port în sufletul meu mereu și peste tot pentru a-mi readuce zâmbetul pe față și pacea în inimă ori de câte ori am nevoie de ea.

Admirând orașul Chișinău – parcurile, aleile, clădirile, populația – putem afirma cu certitudine că într-adevăr el este o lacrimă a lui Dumnezeu, căci este cel mai divin și mai minunat oraș de pe planetă. Totuși, frumusețea orașului e doar un detaliu ce cedează mult în fața amalgamului de calități ale poporului ce trăiește aici, popor care este mereu gata să-ți dea o mână de ajutor, să te întâmpine mereu cu zâmbetul pe buze, brațele deschise și masa plină de bucate. Din câmpul cu nume Moldova, Chișinău, după părerea mea, este cea mai mare și mai frumoasă floare, la rădăcinile căreia trebuie să turnăm mereu apă și să avem zi de zi grijă de ea pentru ca nicio pe-

tală din corola ei să nu cadă. Orașul meu e o pasăre, un porumbel alb ce zboară spre cer, spre noi orizonturi, fără cale de întoarcere. Nu știu pe unde mă va purta viața, nici pe ce aripi voi zbura în viitor, dar sunt sigură, că ori de câte ori voi încerca să schimb tabloul pitoresc al Chișinăului cu imaginea unei alte localități, voi simți în suflet o pustietate deosebit de mare, căci nimeni nu-mi poate oferi acea căldură pe care o pot primi când pășesc pragul orașului meu natal. Aici mă voi putea întoarce oricând, căci sunt sigură că ușile-i vor fi deschise. Din toate diamantele existente pe pământ, cel mai de preț, frumos, mare și sclipitor este orașul meu – Chișinău.

Precum fiecare pasăre își iubește cuibul pe care l-a construit, așa iubesc și eu Chișinăul, orașul care a devenit pentru mine ca un tată care mă adăpostește și mă asigură cu toate cele necesare. Și, la drept vorbind, ar fi mare păcat să nu iubești această sfântă palmă de pământ. Multe orașe sunt în lume, mai mari sau mai mici, mai dezvoltate sau mai puțin dezvoltate ca Chișinăul, dar așa ca el nu e niciunul, atât

de frumos, magnific și atât de apropiat sufletului meu. Noi, chișinăuienii, avem mare noroc că trăim aici, orașul pe care Dumnezeu l-a înzestrat cu de toate, astfel ca el să fie nu doar o mângâiere a privirilor, ci și o atracție turistică. Pentru toate acestea pot să afirm tare și clar: „Da, iubesc Chișinăul!”. Îl iubesc pentru că e datoria mea și a fiecărui cetățean, căci strămoșii noștri au luptat, au suferit, au trecut prin foc și sabie ca noi să avem Chișinăul așa cum îl vedem în ziua actuală. Îl iubesc în fiecare zi, chiar de e soare, plouă sau ninge, într-o zi obișnuită de primăvară când orașul e în floare sau în zi de sărbătoare, decorat, mai frumos ca niciodată. Această dragoste iese din suflet și își are rădăcinile încă din primele zile ale vieții, se aude în fiecare cuvânt rostit și se observă în fiecare zâmbet sau lacrimă. Ea poate fi manifestată ușor, zi de zi, prin limba română vorbită corect, prin respectarea tradițiilor și obiceiurilor strămoșești. O altă metodă de a aduce un elogiu sau de a manifesta sentimentele profunde față de Chișinău o putem observa prin muzica lui Eugen Doga, Mihai Dolgan sau prin poeziile lui Grigore Vieru sau Dumitru Matcovschi. Fiecare om trebuie să se mândrească cu orașul natal. Mă mândresc cu Chișinău, pentru că e a doua casă pentru mine, pentru că e al meu!

Orașul Chișinău este locul din poveste unde oamenii nu pur și simplu există, ei trăiesc pentru că avem doar o viață și merită să savurăm din plin fiecare clipă a ei. Pe fețele lor se poate observa cu ușurință urma lăsată de emoțiile pozitive trăite în orașul natal, alături de cei dragi.

Chișinăul este o făclie a nemuririi, e o binecuvântare a lui Dumnezeu pentru poporul moldav. Chișinău, ești orașul meu de vis!

*Olga BOSTAN,
cl. VIII, Liceul Teoretic „Ion Creangă”*

CHIȘINĂU – PIATRĂ NESTEMATĂ

Mulți scriitori, pictori, muzicieni proslăvesc în lucrările lor Chișinăul, dar numai fiecare patriot simte cu adevărat iubirea de Chișinău. Orașul natal e ca și prima dragoste, care rămâne în suflet pentru toată viața. Un copil mic își iubește orașul inconștient, pur și simplu îi place să se plimbe și să se joace pe străzile lui. El de-abia descoperă lumea și ea-i pare fermecătoare. Cu anii, chiar dacă vezi că în jur nu-i totul perfect, dragostea pentru orașul tău oricum rămâne nealterată.

Centru politic și cultural al Republicii Moldova, Chișinăul e un oraș foarte frumos. Imaginea lui de piatră s-a format timp de mulți ani, datorită eforturilor arhitecților. Clădirile vechi ale orașului sunt construite în stilurile baroc și cel clasic. Acest oraș a apărut pe harta lumii cu 575 de ani în urmă. Există două ipoteze despre etimologia numelui. Prima, emisă de la ostașii secui pe care voievozii Moldovei îi stabiliseră aici în drumul tătarilor, după Iorgu Iordan, ar veni din maghiară Kis + Jenő (micul + izvor) „coborând” originile orașului nostru între 1224 și 1359. Această ipoteză a fost susținută și de cercetătorii Ștefan Ciobanu, A.V. Sava, Al. Boldur, Al. Graur, Anatol Eremia și alții. A doua ipoteză, emisă de cercetătorii sovietici și adoptată de autoritățile sovietice, este că numele orașului ar veni din suprapunerea cuvântului român *Nouă* peste cuvântul tătar Kîșla („stână”, „loc pentru iernat”): Chișinăul ar fi, așadar, o *Cîșlă-Nouă*.

Prima mențiune a târgului datează din anul 1436, iar mențiunile ulterioare descriu un târg rural prevăzut cu o hală de piatră, grupat în jurul parohiilor *Nașterea Fecioarei* (Măzărache) și *Sfinții Împărați Constantin și Elena* (Râșcanu).

Dacă m-ar întreba cineva ce reprezintă pentru mine Chișinăul, fără a sta pe gânduri aș răspunde că e fereastra larg deschisă spre un viitor frumos. Cuiva poate nu-i place micul nostru rai, pentru că

nu-i la fel ca orașele din Europa, nu-i așa vestit și mare, dar ei nu văd în Chișinău o adevărată comoară. Poate vă întrebați: „Dar ce are el ca să-ți fie atât de drag și scump?”

Pentru că acest oraș l-am văzut când am deschis prima data ochii, aici am făcut primul pas, am rostit primul cuvânt și am luat primele cunoștințe despre viață. În ziua de azi mulți pleacă din Moldova și uită până la urmă de acest colțisor de rai, pe care Dumnezeu ni l-a dat doar nouă ca să-l ocrotim și să ne bucurăm de el. Aș mai spune, că orașul meu natal merită denumirea de oraș verde, doar are atâtea parcuri frumoase!!!

Chișinăul e ca o piatră nestemată, care creează armonia și frumusețea observărilor umane de pe malul bătrânului Bâc. Orașul visurilor, bucuriei, tristeții, dezamăgirii, speranței, muzei, creativității și, în final, al vieții noastre. Noi, locuitorii Chișinăului îi scriem istoria, continuăm zi de zi acest hrisov al amintirilor vii.

În orașul acesta e cam greu de adormit. Căci în orice anotimp frumusețea, pitorescul îți captivează privirea. Vara cântecetele și trilul păsărilor îți mângâie auzul. Toamna îți așterne sub picioare covoarele de aur. Iarna blândă te încălzește cu mantia albă și sclipitoare. Dar acum e primăvară, renașterea vieții. Da, eu îmi iubesc orașul și am certitudinea că oriunde mă va duce soarta, Chișinăul va rămâne în inima mea pentru totdeauna.

*Corneliu BUFNEAC,
cl. IX, Liceul Teoretic „Ion Creangă”*

ORAȘUL COPILĂRIEI MELE

Aici, la Chișinău, mă simt în siguranță, fiindcă știu că oamenii ce mă înconjoară sunt gata mereu să-mi sară în ajutor. Chișinăul este câmpul cu flori de vară, e cerul plin de stele. E murmurul de izvor, e trilul de păsări. Chișinăul e jocul razelor de soare, e sclipirea din ochii unui copil. El e ca un părinte grijuliu pentru mii și mii de suflete. Aici cugetul meu e liber și pur ca o lacrimă. Doar pe aceste meleaguri natale copacii cu frunzele lor îmi bucură privirea, soarele îmi mângâie obraji, vântul cu adierea lui

îmi alină orice durere. Pentru tot le suntem îndatorați strămoșilor care au luptat, vărsând sânge, pentru ca pe aceste pământuri să ne simțim ca în paradis.

Dragostea față de Chișinău e bucuria ta, e misterul unei nopți cu stele, e orizontul acestui pământ, e mirosul de pâine caldă ce îl simți din cuptorul bunicii, e luciul stropilor de rouă de pe fricelul de iarbă pe care îl admirăm cu mare atenție și plăcere când eram încă mică. E dragostea de limba maternă, de munca și bucuria oamenilor, de cinste și corectitudine, e dragostea de pragul casei în care te-ai născut și în care ai crescut, e dragostea de vatra focului care te-a încălzit în iernile aspre și reci cu zăpada scânteietoare, e dragostea de chipul și grija părinților.

Chișinău este locul unde sufletul se regăsește, deoarece aici sunt cele mai frumoase parcuri și muzee. Aici cerul pare mai albastru și soarele mai galben, luna mai aproape și stelele mai multe. Chișinău e orașul trăirilor, orașul minunatelor amintiri din copilărie, atunci când mergeai pe străzile capitalei cu mama, admirând florile cu miros îmbătător.

Chișinău este orașul unde avalanșa de visuri pe care le ai poate deveni realitate,

principalul să crezi ca ele anume în acest oraș fermecător au viață. Chișinău e orașul de azi, de mâine, orașul viitorului, de aceea nu merită să-l părăsim plecând peste hotare pentru a căuta o viață mai prosperă fiindcă aici ne sunt rădăcinile, aici am făcut primul pas, am spus primele cuvinte, am văzut primul răsărit de soare, am simțit primul fulg pe palme. Depunând puțin efort și înarmându-ne cu răbdare putem clădi și aici viața pe care o dorim, o viață în orașul natal, alături de persoanele dragi. Noi, tineretul, suntem datori să-i păstrăm tradițiile, obiceiurile ce datează din moși-strămoși, de aceea nu trebuie să îl părăsim, trebuie să încercăm să trăim aici, chiar dacă nu avem cele mai strălucite condiții. Noi trebuie să înfruntăm orice obstacol pentru ca acest oraș să fie viitorul nostru și al urmașilor noștri.

Pentru mine Chișinăul nu este un oraș simplu, e o poveste unică și inconfundabilă cu regi și regine, unde minunata natură e ca un decor fermecător, unde soarele e ca un măreț proiector, iar stelele – publicul. Nu zice nimeni că e un oraș perfect, dar cel puțin tinde să fie unul cât mai apropiat de perfecțiune, de aceea trebuie să prețuim fiecare colțișor, fiecare rază de soare, fiecare strop de ploaie care ne este dat.

Aici am simțit pentru prima dată acel minunat sentiment – dragostea, acel sentiment care se prelinge peste sufletul nostru pe tot parcursul vieții. Aici ne simțim mereu tineri și zglobii. Aici mama îți este mereu alături și îți poate da un sfat prețios. Aici culorile sunt mai vii și sufletul rămâne mereu verde ca smaraldul.

Chișinău e ca un copil care trebuie legănat cu duioșie și crescut cu mare atenție. E ca un copil într-o lume imensă, dar cu ajutorul nostru – al oamenilor – el poate deveni un om cult și bine educat, principalul să avem grijă de el, să-l ținem mereu lângă inima noastră și sufletul nostru.

Ana BOSTAN,
cl. IX, Liceul Teoretic „Ion Creangă”

CHIȘINĂU – FLOARE DE PIATRĂ

Sunt mândră că m-am născut la Chișinău. Chișinău, Chișinău! Ești un oraș ca în povești, ești un oraș alb ca o floare de piatră, cu clădirile frumoase, ce se înalță la cer. Ești unul din cele mai verzi orașe ale lumii. Ce plăcut este să te plimbi primăvara pe aleile umbrite de castani, să nu te mai sature, respirând mirosul îmbătător al florilor de tei. Chișinăul meu iubit, ești un oraș cu cei mai buni și mai frumoși oameni, cu cele mai bune școli și instituții, cu cei mai buni specialiști și cu cei mai buni meșteri populari, cu cea mai lungă stradă din Europa – strada Muncești, cu cele mai bune vinuri și cu cei mai buni artiști, care ne-au dus faima și ne-au proslăvit în lumea întregă.

Chișinău! Tu ești un colț de rai, spălat de ploaia razelor călduroase ale soarelui. Trăiești ca un cântec în inimile tuturor. Te-au proslăvit și te-au cântat în cântece mulți artiști vestiți ai Moldovei. Mă înfloară, ascultând versuri atât de frumoase la adresa orașului meu iubit. Chișinău, ești un oraș al tinereții, drept exemplu aduc următorul argument – este condus de dl Dorin Chirtoacă – cel mai tânăr primar din Europa. Câte mii și mii de tineri te inundă ca valurile din ocean după terminarea școlilor... și tu, Chișinău, îi primești pe toți, îi adăpostești, îi protejezi și îi susții în momente grele. De aici mulți își iau începutul, de aici își pun baza vieții de viitor ca apoi să-ți ducă faima în lumea întregă. Iar tu, orașul meu scump, ca o mamă grijulie îi încălzești sub aripa ta, îi primești și îi crești mai departe ca să devină oameni.

Noi îți cunoaștem mai mult prezentul tău, orașul meu, dar trebuie să știm și trecutul tău istoric, începând de la apariția ta. Prima atestare documentară a numelui Chișinău a fost făcută în 1436. Era o mică așezare sătească cu câteva familii țărănești, care s-au stabilit pe malul Bâcului cu o moară și terenuri agricole. Așezarea era situată lângă o fântână – pe nume Al-

bișoara. Primul conducător al Chișinăului a fost unchiul lui Ștefan cel Mare – Vlaicu Pârcălab. În amintirea lui a fost numită și una din străzile centrale ale orașului. Chișinăul este un oraș cu un trecut istoric bogat. Principalele monumente din viața materială și spirituală a oamenilor și-au găsit reflectare în denumirile de străzi, bulevarde, piețe. Aceste nume evocă evenimente și întâmplări petrecute în viața orașului și a orașenilor de altădată.

Chișinăul de astăzi este divizat teritorial în cinci sectoare: Centru, Botanica, Ciocana, Râșcani, Buiucani. Orașul se mândrește cu multe așezăminte de cultură cum sunt: Opera Națională, Teatrul Național „Mihai Eminescu”, Palatul Național, Palatul Republicii, Biblioteca Națională, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și alte monumente istorice. Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt” este o capodoperă de artă, cu monumentul marelui Domnitor și cu Aleea Clasicilor. Chișinăul are multe locuri minunate, care atrag turiștii străini. Dar chiar și noi, oriunde am pleca, orașul nostru natal ne atrage ca magnetul înapoi.

Zburând cu avionul înapoi în țară din călătorie, când avionul face câteva cercuri înainte de aterizare și privești în jos, vezi simbolicele „Porți ale orașului”. Inima începe să se zbată cu mai multă putere și parcă atâta aer intră în pieptul tău că ai striga cu o putere extraordinară să te audă toată lumea: „Salut, Chișinău! M-am reîntors acasă! Sunt mândră de tine și te iubesc nespus de mult!”

În încheiere, aș vrea să citez din *Odă Chișinăului*, un cântec celebru, imnul orașului, pe versuri de Gheorghe Vodă, muzică de Eugen Doga:

*„Lăudă ție, străbun Chișinău,
Luminată zidire a neamului meu,
Tu ești cel mai frumos
și mai drag pe pământ.*

*Despre tine mereu,
Chișinău, am să cânt...*

*Îți dorim – să-nflorești!
Îți urăm – să trăiești!
Chișinău, să-nflorești!
Chișinău, să trăiești!
Mulți ani!..”*

*Lucia GHILAN,
cl. VIII, Liceul Teoretic „Iulia Hasdeu”*

FIGURĂ EMBLEMATICĂ A INTELLECTUALITĂȚII DIN BASARABIA ANEXATĂ URSS-ULUI

Vlad POHILĂ

Faptul că nu am avut în Basarabia disidenți de talia lui Paul Goma, Aleksandr Soljenitin, Vaclav Havel, Adam Michnik, Lech Walesa... nu ar trebui să ne stimuleze complexe de inferioritate. Acest fapt însă nu poate constitui și un motiv de a-i trata cu indiferență pe puținii opozanți ai regimului sovietic de ocupație. Când spun indiferență, am în vedere și „neglijența informațională”: ne amintim mai ales la aniversări de personalitățile ce au opus rezistență; nici pînă azi nu avem un studiu mai solid, o monografie consacrată acestor oameni, crezului lor, formelor de luptă prin care s-au mobilizat la un duel inegal, parcă din start hărăzită eșecului. Iar ei, opozanții basarabeni ai regimului sovietic de ocupație au fost... da, foarte diferiți, cu implicări și contribuții inegale, însă cel mai mult contează că nu au căzut conașionalii noștri cu totul „în somnul cel de moarte”, că au avut puteri, curaj și demnitate să spună „Nu!” poate celei mai cumplite orînduiri din cîte a cunoscut Europa modernă și contemporană. Scriu aceste rînduri gîndindu-mă, acum, la unul dintre cei care au făcut parte din această tagmă de proscrisi, pe atunci; dar care, peste ani, se dovedesc a fi modele de demnitate omenească, intelectuală și națională. I-am reținut numele din adolescență: prea frumos, prea rar era acel nume ca să nu atragă atenția: **Negru-Vodă...**

...Cu vreo șase ani în urmă, o importantă sursă enciclopedică de la noi a pregă-

**Al. Negru-Vodă
(1931-1978)**

tit un material omagial privind personalitatea lui Alexandru Negru-Vodă: tocmai se împlineau 75 de ani de la nașterea eminentului savant și om de stat. Recunosc, am redactat acel articol și, împreună cu autorul și cu alte persoane implicate în apariția aceluia volum aniversar, nici nu ne-am pus problema cînd sau dacă în genere a decedat protagonistul... Împlinea Al. Negru-Vodă doar 75 de ani

și ne-am lăsat „furați” de ideea că o fi trăind în tihnă undeva pe la Moscova, unde plecase cu vreo patru decenii în urmă, ca să facă în capitala URSS o carieră fulminantă.

Abia prin 2010, revenind absolut înțimplător la acest subiect, era să aflu că Alexandru Negru-Vodă se stinsese din viață de vreo treizeci și ceva de ani... Am luat cunoștință de această precizare nu atît surprins, cît stupefiat de miopia ce pusese stăpînire pe mine, ca redactor al aceluia articol omagial...

„De fapt, greșeala din acest text este „relativă”, a încercat să mă calmeze dna dr. conf. univ. Tatiana Dumitraș, care tocmai pusese din nou în actualitate problema comemorării lui Al. Negru-Vodă. Și a continuat: „Pentru noi, rudele și apropiații lui Al. Negru-Vodă, el este și acum ca și viu și probabil că încă mult timp va rămîne printre noi exact așa: ca un om viu”.

Totuși, „nedreptatea” ce i s-a făcut lui Alexandru Negru-Vodă – inclusiv prin implicarea mea, printr-o regretabilă imprecizie biografică într-o solidă sursă de referință – ,

nu mi-a dat pace pînă cînd nu am reparat-o, scriind pentru *Calendar Național – 2011* o schiță biobibliografică, pe care încerc să o dezvolt în prezentul material. (Am mai putut evoca personalitatea lui Al. Negru-Vodă și la Radio „Vocea Basarabiei”, în simbăta din ajunul Paștelui Blajinilor. Între timp, în săptămînalul *Timpul* a apărut un articol omagial semnat de dna dr. Natalia Tcaci, nepoata de la frate a omagiatului...)

* * *

Viitorul savant, om de stat, academician, figură cu adevărat emblematică a intelectualității naționale din Basarabia anexată Uniunii Sovietice, s-a născut la 13 aprilie 1931, în satul Cot, județul Soroca (în prezent, r-nul Șoldănești), în familia țărănilor gospodari Ștefan și Eufrosinia Negru-Vodă. S-a stins din viață prematur, la 2 noiembrie 1978, într-un spital din Moscova, în capitala rusă fiind și înmormântat.

După absolvirea școlii medii incomplete din satul natal, face studii la Colegiul agricol din Saharna-Rezina. În anii 1950-1955 urmează Facultatea de pomicultură și viticultură a Institutului Agricol „M. Frunze” (acum, Universitatea Agrară din Moldova); tot aici face și studii de doctorat (1955-1957), ca în 1958 să-și susțină cu brio teza de doctor în agronomie. Lucrează președinte al gospodăriei agricole din s. Răspopeni, r-nul Rezina (1957-1959), de unde este promovat prim-secretar al Comitetului raional Cotovschi (Hâncești) al PCM (1959-1962). Timp de trei ani (1962-1965) activează ca viceministru, iar între 1965 și 1971 – ministru al agriculturii și achizițiilor al RSSM. Concomitent, este deputat în Sovietul Suprem al RSSM, de legislaturile VI-VIII. În 1968, susține teza de doctor habilitat în științe economice, specialitatea *economie în agricultură*.

În 1971 este promovat membru-corespondent al Academiei de Științe Agricole din URSS (mai cunoscută prin abrevierea în rusă – *VASHNIL*), cu sediul la Moscova. În perioada 1971-1973 este șef al Secției de economie a acestei Academii (*VASHNIL*), ca în 1972 să fie ales președinte al Congre-

sului Mondial pentru problemele economiei în agricultură, cu sediul la Rio de Janeiro, Brazilia. Este trimis la muncă de partid – ca funcționar responsabil la Comitetul Central al PCUS (1973-1976), iar în 1976 este numit viceministru al agriculturii al URSS, responsabil cu problemele științei. În 1978 este promovat membru titular al Academiei de Științe Agricole din URSS (*VASHNIL*).

Direcțiile activității sale științifice au fost: specializarea agriculturii Moldovei conform zonelor de dezvoltare; crearea complexelor agro-industriale, introducerea în Moldova a livezilor de tip palmetă, dezvoltarea cooperării întreprinderilor de stat. A efectuat cercetări științifice în domeniul pomiculturii, propunînd și implementînd zonarea producției agricole, raionarea și microraiionarea pomiculturii. A crezut în eficiența repartizării raționale și a specializării producției agricole; considera necesară aplicarea agriculturii intensive în gospodăriile colective. Bazele și principiile sistemului gîndit și preconizat de Al. Negru-Vodă au fost expuse în circa 100 de articole, studii și cîteva monografii, tipărite la Chișinău, Moscova, Berlin: *Sistemul de conducere a gospodăriilor agricole în RSS Moldovenească, Livezile din Ungaria* (1965), *Livezile intensive de tip nou, Starea actuală și perspectivele pomiculturii în RSS Moldovenească* (1967), *Concentrarea și specializarea producției în agricultura Moldovei* (1969), *Pomicultura intensivă a Italiei* (1971), *Cooperarea intergospodărească: experiență și probleme* (1975, în limba rusă), *Știința și creșterea eficacității producției agricole* (1975, în rusă), *Integrarea științei și a producției* (1978) ș.a.

La realizările ieșite din comun, ce le înregistrase în scurta-i și zbuciumata-i viață, lui Al. Negru-Vodă i s-au conferit niște distincții guvernamentale dintre cele mai modeste: *Drapelul Roșu de Muncă* (de două ori). A și fost înmormîntat la cimitirul din sectorul Kunțevo al Moscovei – posibil într-o secțiune mai îngrijită, dar oricum într-o zonă considerată „proletară”, mai departe de locurile rezervate vieții pe pă-

mînt, apoi și din ceruri, a reprezentanților elitei ruse de partid.

Se stinge din viață deținînd funcția de viceministru – în a doua zi a ultimei luni din toamna lui 1978, în Spitalul Central din Moscova, „în urma unei maladii grele și îndelungate”, conform necrologului semnat de lideri de partid precum K. Cernenko, N. Krucina ș.a. din Moscova, I. Bodiul, P. Pascari de la Chișinău, dar și de savanți ruși, acum necunoscuți. În același document de epocă se menționează: „Întreaga activitate de muncă a lui Al. Negru-Vodă a fost consacrată dezvoltării agriculturii socialiste”. Cu toate acestea, „el s-a bucurat de o autoritate și o stimă bine meritate printre specialiștii din agricultură, printre învățați, printre cei care l-au cunoscut, muncind alături”. Cei mai mulți dintre semnatarii necrologului știau probabil că boala lui Al. Negru-Vodă era incurabilă; la fel, știau ei că niște colegi de-ai lui Al. Negru-Vodă, din Occident, de la Congresul Mondial pentru problemele economiei în agricultură, văzînd starea precară a sănătății sale, i-au propus un tratament gratuit, care, cine știe, putea să-i mai prelungească zilele; oricum, să-i ușureze chinurile prin care a trecut în ultimele zile.

La cele mai multe funcții și realizări, Al. Negru-Vodă a fost **cel mai tînăr** printre semenii săi, din acei ani: cel mai tînăr doctor în științe, cel mai tînăr ministru la Chișinău, apoi și viceministru la Moscova, cel mai tînăr academician etc. Prestația lui, mai puțin obișnuită printre politrucii rigizi, adeseori și obtuzi, provoca admirația unora, dar cel mai des – stupoarea, invidia, disprețul și chiar ura. Se pare că excela, la „capitolul invidie și ură”, fostul lider de partid Ivan Bodiul, încă elogiât și astăzi de unii, dar calificat pe drept, de cei mai mulți, ca un satrap, ca o figură odioasă în istoria Moldovei anilor '60-'80 ai secolului trecut. În asemenea condiții, este într-un totu firesc să nu fi găsit Al. Negru-Vodă la Chișinău nici sprijin, nici aprobare sau măcar înțelegere – la șefii de partid, dar nici la cei din domeniul cercetării, pentru că în vîrf

piramidei se afla același Ivan Bodiul, care ura tot ce însemna demnitate, inteligență, dragoste pentru chinuitul popor băștinaș. Pentru a-și potoli sentimentele de ură, I. Bodiul țesea cele mai penibile intrigi și vai de steaua celui care nimerea în acest păienjeniș bodiulist. Ticăloșiile la care se deda I. Bodiul depășesc orice imaginație: bunăoară, „veterinarul de la Balta”, cum îl numește Ion Druță în ciclul de memorii *Îngerul păzitor*, prin oamenii săi, a făcut tot posibilul să zădărnicească susținerea, de către Al. Negru-Vodă, a disertației de doctor habilitat. Din fericire, nu i-a reușit, ne putem însă numai imagina starea celui care devenise ținta unor persecuții – oricît de voalate, oricum penibile.

Tocmai de aceea, cînd i s-a propus, Al. Negru-Vodă a acceptat cu bucurie transferul la Moscova. Nu știa însă că trenea dezacordurilor, dar și a suspiciunilor avea să-l urmărească și acolo. Multe deranjau în persoana lui Al. Negru-Vodă: căci se distingea printr-un comportament delicat, o pregătire solidă, o predispoziție de a munci eficient, inclusiv prin recursul la unele schimbări, reformări în spiritul celor văzute în agricultura altor țări – dacă nu ca în Italia, cel puțin ca în Ungaria. Nu în ultimul rînd, „isca semne de întrebare” și identitatea sa etnică, românească; pînă și numele lui, dublu, din care al doilea component desemna pe conducătorii principatelor române. Mai mult, Negru-Vodă s-a numit și legendarul voievod, considerat întemeietor al Țării Românești, la începutul sec. XIV; la fel se numește și o faimoasă mănăstire, nu chiar departe de București, ctitorită de dinastia domnească a Basarabilor. Aceste amănunte le știau la Chișinău, desigur, nu mai istoricii, unii intelectuali de creație; le aflaseră însă și cei care nu-l acceptau, nu-l agreau pe intelectualul, cercetătorul și omul de stat Al. Negru-Vodă. Unde mai pui că deja pe cînd se stabilise în capitala Rusiei, „cineva” îl vedea pe Al. Negru-Vodă la spectacole cu artiști din Chișinău sau din București; „altcineva” îl observase cumpă-

rînd cărți la librăria *Drujba*, unde se vindea și literatură românească – multă, bună, pentru toate gusturile...

Fără doar și poate, Alexandru Negru-Vodă a împărțit destinul acelor intelectuali basarabeni care, în anii de ocupație sovietică, grație capacităților intelectuale și pur umane au putut face o carieră strălucită, care însă, la un moment de vîrf, s-a prăbușit dramatic. Or, această carieră era împresurată cu mine sau schije și o puteau parcurge fără probleme cei excesivi de prudenți, cei mereu atenți la indicațiile partidului de guvernămînt. Evident, nu o puteau parcurge simplu intelectualii marcați nativ sau prin educație de valențe ca delicatețea, bunul-simț, onestitatea, corectitudinea și, poate cel mai mult, demnitatea umană, dar pusă în legătură directă cu demnitatea națională.

Memoria distinsului nostru conațional este păstrată pios de văduva Valentina Negru-Vodă, de ficele Natalia și Marina, de cei doi nepoți, Iulia și Alexandru, acum trăitori în țări atât de depărtate și atât de diferite de Moldova – Finlanda și Japonia. Aici, la baștină, făclia amintirii despre Al. Negru-Vodă arde grație dnei conf. univ. la ASEM, dr. în economie Natalia Tcaci (născută Negru-Vodă), despre care am amintit mai sus, de soțul dumneaei – dr. în științe agricole Grigore Tcaci, precum și de fratele, respectiv, cumnatul Alexandru Tcaci, dr. în economie, care se consideră cu neascunsă mîndrie discipoli ai lui Alexandru Negru-Vodă. Li se alătură tînăra familie Tatiana și Grigore Dumitraș, fiica, respectiv, ginerele Nataliei și ai lui Grigore Tcaci, și ei doctori în științe, dar și oameni cu un acut simț al valorilor umane și spirituale.

...O stradă din sectorul Botanica al Chișinăului poartă numele lui Al. Negru-Vodă (fosta Krasnoselskaia); la fel, din 2011 – și o stradă din orașelul Șoldănești. Din surse insuficient verificate, deducem că același nume îl va purta și liceul din satul natal, Cot; posibil și un liceu din centrul raional. Pe cînd însă atribuirea numelui lui Alexandru Negru-Vodă unui colegiu de agrono-

mie, poate și unei facultăți sau catedre de la Universitatea Agrară, unde a învățat cîndva această personalitate?

Bibliografie selectivă

Scrieri

Negru-Vodă, Alexandru. *Bilanțul și perspectivele agriculturii Moldovei*. Ch.: [S. n.], 1967. 18 p.

Negru-Vodă, Alexandru. *Concentrarea și specializarea producției în agricultura Moldovei*. Ch.: Ed. Comitetului central al PCM, 1969. 106 p.

Negru-Vodă, Alexandru. *Livezile din Ungaria*. Ch.: Cartea Moldovenească, 1965. 41 p.

Negru-Vodă, Alexandru. *Agrar-Industrie-Kooperation: Erfahrungen un Probleme in der UdSSR*. Berlin: VEB Deutscher Landwirtschafts-Verlag, 1977. 192 p. – În limba germ.

Negru-Vodă, Alexandru. *Mežhozajstvennaâ kooperaciâ: opyt i problemy*. Moskva, 1975. 224 p.

Negru-Vodă, Alexandru. *Razmesčenie i specializaciâ sel'skokoziastvennogo proizvodstva*. Moskva, 1968. 240 p.

Negru-Vodă, Alexandru [et al.]. *Sadovodstvo Italii*. Ch.: Cartea Moldovenească, 1971. 89 p.

Pannikov, V. D.; Negru-Vodă, Al. *Nauka i povyšenie effektivnosti sel'skokoziastvennogo proizvodstva*. Moskva: Znanie, 1975. 64 p. – (Novoe v žizni, nauke, tehnike).

Despre Alexandru Negru-Vodă

Alexandru Negru-Vodă (13.IV.1931 – 2.XI.1978): [necrolog]. În: *Sel'skaâ žizn'*. 1978, 4 noiem., p. 4; idem în trad. română: *Moldova socialistă; Viața satului*. 1978, 5 noiem., p. 4.

Cot – sat din județul Soroca, Comunitatea băștinașilor „Moldova lui Ștefan”: [referiri la viața și personalitatea lui Al. Negru-Vodă] [on-line]. Acces: <http://www.moldova.110mb.com/old/03/so/cot.html>

Dumitraș, Tatiana. [O minte genială, un suflet sensibil: gînduri despre unchiul meu]: [dr. în medicină T. Dumitraș despre Al. Negru-Vodă]. – Ch., 2010. – (Manuscris).

Nirca, Eugen. *Negru-Vodă, Alexandru*. În: *Nirca, Eugen. Compatrioți înfrățiiți cu știința*. – Ch., 2001, p. 155-157.

Pohilă, Vlad. *Alexandru Negru-Vodă (1931-1978)*. În: *Calendar Național – 2011*. – Ch.: BNRM, 2010, p. 67-69.

[Șveț, Maria-Natalia]. *Alexandru Negru-Vodă (1931-1978)*. În: *Calendar Național – 2006*. – Ch.: BNRM, 2005, p. 115-116. – (Semnat: M.Ș.)

Tcaci, Natalia. *Alexandru Negru-Vodă, un academician notoriu*. În: *Timpul*. 2011. 6 mai, p. 26. – (In memoriam).

O LUCRARE BIOBIBLIOLOGICĂ SORTITĂ SUCCESULUI

Lista biobibliografiilor elaborate de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” s-a îmbogățit în acest an cu un titlu nou: **Viața printre cărți. Lidia Kulikovski: biobibliografie**¹. Echipa Hasdeu a ținut să marcheze, prin această inițiativă editorială, un moment aniversar dedicat dnei L. Kulikovski, directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, conferențiar universitar, doctor, manager inovativ, personalitate marcantă și cunoscută în domeniul biblioteconomic.

Prezentul volum omagial este a doua ediție a *Biobibliografiei Lidia Kulikovski*², completată și prelucrată. Necesitatea elaborării acestei lucrări a fost cauzată și de un număr considerabil de publicații, apărute în ultimii cinci ani: 355 de surse bibliografice (ca volum, ele pot fi considerate o lucrare aparte!), în completarea primei ediții.

Noua lucrare reflectă activitatea multiaspectuală în domeniul biblioteconomic și personalitatea omagiatei pe parcursul a 20 de ani, abordată în 600 de descrieri bibliografice.

Autorii au avut ambiția de a prezenta publicului o biobibliografie cu o structură

inedită în comparație cu alte lucrări elaborate de BM și, îndrăznim să spunem, mai altfel decât elaborările în domeniu efectuate de alte centre de cercetare, respectiv, de editare, din R. Moldova.

Viața printre cărți nu are un cuprins tradițional, obișnuit. Volumul se constituie din două capitole legate: **Biobibliografie** și **Lidia Kulikovski văzută de...** (confesiuni, referințe, aprecieri etc.).

De altfel, referințele de la deschiderea volumului sînt continuate sau completate – simetric – în corpul cărții, la subcompartimentele *Lidia Kulikovski văzută de...* (personalități ale literaturii, culturii, științei; colegi de breaslă; alți admiratori, simpatizanți) și *Mereu valabilă, prețuirea...* – la p. 157-196 și, respectiv, 197-229. Omagiile sînt scrise de circa 30 de autori, de la academicieni și miniștri – la învățători și simpli bibliotecari; de pe un larg spectru geografic, de la Chișinău și Ungheni pînă la București, Tîrgu-Mureș, Cluj-Napoca, județul Iași, Nürnberg...

Biobibliografia include patru compartimente: *Note introductive*, *Bibliografie* (propriu-zisă), *Indexuri auxiliare* și *Clipe în imagini*.

Deschide cartea **Mesajul de prețuire pentru Lidia Kulikovski**, scris de prof. univ. dr. Ion Stoica, faimosul bibliolog de la Universitatea din București și la fel de celebru director-generator al Bibliotecii Universitare din capitala română. Urmează **Note introductive**, care includ articole omagiale semnate de acad. Mihai Cimpoi, dr. Florin Rotaru și Vlad Pohilă.

¹ *Viața printre cărți. Lidia Kulikovski: biobibliogr.* / BM „B.P. Hasdeu”; Centrul de Informare și Doc. „Chișinău”; concepție și realizare: CID Chișinău; au elaborat: Taisia Foiu, Claudia Tricolici, Ludmila Pânzaru at al. – Ch., Magna-Princeps SRL, 2011. – 232 p.

² *Lidia Kulikovski : biobibliogr.* / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Centrul de Inform. și Doc. „Chișinău”. – Ch. : Elan Poligraf, 2006. – 88 p.

Materialele din **Biobibliografie** sînt aranjate în ordine cronologică directă, indiferent de tipul documentului (volum aparte, ediție îngrijită, articol, recenzie, prefață, interviu etc.).

Această structură, aparent simplă, are câteva avantaje esențiale:

- corespunde exigențelor unei cercetări bibliografice științifice;
- ilustrează activitatea protagonistei în evoluție (o singură sursă în 1991 și 58 în 2010);
- reflectă varietatea și plenitudinea activității Lidiei Kulikovski în fiecare an (cărți editate, articole scrise, inaugurări, manifestări, delegații, stagii, omagieri, interviuri etc.);
- oferă posibilitatea, chiar și unui nespecialist, de a găsi informația necesară în scurt timp;
- la fel, creează premise pentru a se efectua o analiză bibliometrică prin indexuri auxiliare:
 - 6 ediții coordonate;
 - membru al colegiilor de redacție la 10 ediții periodice de specialitate;
 - 15 titluri de lucrări de autor și / sau coautor;
 - 29 de recenzii la cărțile protagonistei;
 - 38 de nume geografice (țări și / sau orașe unde protagonistă s-a aflat la stagii, în delegații, schimb de experiență);
 - 49 de interviuri pe parcursul a 20 de ani;
 - 54 de subiecte biblioteconomice abordate în publicațiile omagiatei;
 - 61 de recenzii, prefețe, postfețe scrise de Lidia Kulikovski;
 - 80 ediții îngrijite, inclusiv responsabilă de ediții;
 - 108 de publicații în culegeri, anuare, almanahuri, calendare;
 - 323 de publicații în ediții seriale (inclusiv 128 din revista BM „B.P. Hasdeu” *BiblioPolis*);
 - 332 de titluri de articole publicate, dintre care 77 se referă la Lidia Kulikovski.

Biobibliografia prezentată aici se evidențiază printr-un considerabil aparat informativ. Cele 10 **indexuri auxiliare** constituie tot atîtea chei de acces sigur la informația concentrată în lucrare:

- *Index de nume;*
- *Index de titluri de autor, coautor, alcătuitor, traducător;*
- *Index de titluri: ediții îngrijite, coordonate, membru colegiu de redacție;*
- *Index de recenzii, prefețe, postfețe;*
- *Index de titluri de articole;*
- *Index de titluri de interviuri;*
- *Index de subiecte;*
- *Index geografic;*
- *Index de titluri de culegeri, anuare, almanahuri, calendare;*
- *Index de ediții periodice.*

Cele mai multe biobibliografii de la noi au trei-cinci indexuri; mai rar, cîte cinci-șase, dar la performanța de zece indexuri se ajunge în premieră – cel puțin în munca de bibliografiere efectuată la noi, în R. Moldova, în ultimul timp.

Biobibliografia include și compartimentul **Clipe în imagini**, unde sînt întipărite momente de neuitat din viața dnei Lidia Kulikovski – împreună cu familia, printre personalități, colegii, discipoli.

În concluzie, vom menționa că noua lucrare biobibliografică a echipei de autori de la BM „B.P. Hasdeu” este o realizare remarcabilă, inclusiv din punctul de vedere al designului și al execuției poligrafice.

Tocmai din aceste considerente, credem noi, **Viața printre cărți: Lidia Kulikovski: biobibliografie** este din start o carte de specialitate din cele *sortite succesului*. Motivații ar fi mai multe; ne limităm la două doar: s-a pornit de la valorificarea unui material bogat, divers, captivant și profund; apoi, elaborarea, scoaterea la lumină a cărții s-a făcut cu drag și cu un acut simț al responsabilității profesionale.

Taisia FOIU,
șef, CID „Chișinău”;

Vlad POHILĂ

SIMBOLUL APARTENENȚEI DE BREASLĂ, SIMBOLUL PROFESIONISTULUI INTEGRAL. UN PORTRET BIBLIOGRAFIC

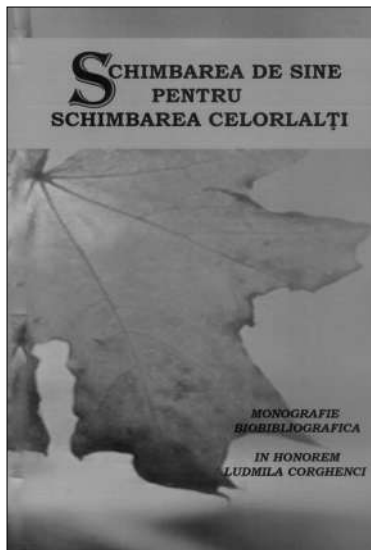
A apărut, relativ recent, o monografie biobibliografică, ce completează subțirea zestre de monografii, de biobibliografii dedicate bibliotecarilor. E un prilej de bucurie pentru bibliotecarii care cercetează și publică monografii bibliografice consacrate altora – personalităților din diferite domenii – și aproape deloc nu-și valorifică personalitățile lor, din domeniul biblioteconomic. Iată că colegii bibliotecari de la DIB ULIM, Natalia Ghimpu și Tatiana Panaghiu, vin cu volumul

Schimbarea de sine pentru schimbarea celorlalți: monografie biobibliografică în onoarem Ludmila Corghenci. Volumul apare sub redacția bibliografică a Valentinei Chitoroagă și îngrijirea Zinaidei Sochircă*.

Volumul, lucrat în stilul Ludmilei Corghenci, parcă după chipul și asemănarea ei, are o structură logică compartimentată în capitole.

Se deschide cu un corpus de referințe intitulate *In honorem*. Oamenii totdeauna

* **Ghimpu, Natalia.** *Schimbarea de sine pentru schimbarea celorlalți: monogr. biobibliogr. în onoarem Ludmila Corghenci* / Natalia Ghimpu, Tatiana Panaghiu; red. bibliogr.: Valentina Chitoroagă; ed. îngrij. de Zinaida Sochircă; Univ. Liberă Intern. din Moldova, Dep. Informațional Biblioteconomic. Ch.: ULIM, 2010. – 122 p. – (Colecția „Universitaria”; fascicula a 44-a)

doresc ca valoarea lor să fie apreciată de cei a căror părere contează cu adevărat – colegii lor. Ludmila Corghenci este o norocoasă pentru că acest volum gândit și realizat de colegii ei, susținut de șefii ierarhici exprimă aprecierea valorii ei pentru această instituție infodocumentară și pentru instituția educațională – ULIM. Este apreciată, în acest capitol, de dl rector, acad. Andrei Galben, care afirmă că durabilitatea, competitivitatea și toate

realizările ULIM sunt înscrise de oamenii ULIM, de contribuțiile incontestabile ale personalului DIB. A. Galben subliniază caracterul inovativ al protagonistei, modalitățile, specifice ei, de abordare a procesului biblioteconomic. Șeful ierarhic superior o numește managerul eficient care acționează sinergic mobilizându-i și susținându-i pe cei din jurul ei.

Aprecierile continuă de pe același palier ierarhic și chiar de și mai sus, dat fiind postul de vicerector al ULIM și de viceministru al Culturii, al doctorului habilitat Gheorghe Postică. Referindu-se la DIB ULIM ca la o structură bine organizată și cu mare randament profesional, la rândul-i, evidențiază rolul Ludmilei Corghenci în echipa DIB, recunoscând *capacitatea organizatorică și aptitudinile manageriale, imbi-*

narea organică a activității aplicative cu cea teoretică. Omul de știință Gh. Postică nu trece cu vederea contribuțiile L. Corghenci la reliefarea importanței cercetării în bibliotecă. A daug aici că Ludmila Corghenci a înțeles că și știința se transformă într-o activitate tot mai colaborativă și distribuită... urmăriți conținutul bibliografic și vedeți unde numai nu a participat cu sugestii, prezentări ale realizărilor, cu propuneri, inițiative, idei dna L. Corghenci!...

Gh. Postică și Zinaida Sochircă (în doi au creionat eseu omagial *În ritm cu schimbarea și în consens cu biblioteca*) o apreciază pe Ludmila Corghenci și în context mai larg decât instituțional: „...în calitate de specialist în domeniu este o achiziție de valoare pentru întreaga comunitate a bibliotecarilor din Republica Moldova.” Își încheie eseu aniversar, autorii-colegi și șefi ai Ludmilei, printr-o caracteristică empatizantă: „Doamna Ludmila Corghenci a conștientizat că pentru a conduce o echipă este important nu atât ceea ce le faci oamenilor, ci ceea ce se face împreună cu ei.”

Încheie compartimentul *Referințe* directorul Camerei Naționale a Cărții, colega și, după cum recunoaște chiar ea, și prietenă, Valentina Chitoroagă. *Manager, formator, pedagog, bun profesionist* – sunt caracteristici pe care le scoate V. Chitoroagă în prim-planul elogiului pe care îl aduce Ludmilei.

Următorul compartiment al monografiei biobibliografice ni se pare deosebit de frumos intitulat: *Parcurs personal / profesional*. În capul compartimentului se află un CV detaliat – element important, poate indispensabil chiar, pentru o monografie biobibliografică – ca o sinteză a parcursului personal / profesional, urmează apoi corpusul bibliografic sub titlul *Lucrări semnate de către Ludmila Corghenci*. Autorii au optat pentru varianta tipologico-tematică de expunere a materialului bibliografiat,

evidențiind șapte subtitluri care cuprind lucrările scrise, elaborate, coordonate, redactate, inițiate de protagonistă: (1) *Monografii. Volume*; (2) *Articole. Teze. Rezumate*; (3) *Rapoarte științifice. Concepte. Planuri strategice*; (4) *Cronică științifico-practică. Note. Omagii*; (5) *Lucrări didactice. Materiale în sprijinul formării profesionale continue a bibliotecarilor*; (6) *Publicații de prezentare / promovare*; (7) *Ludmila Corghenci – alcătuitor, recenzent, redactor și coordonator de ediții*.

Înlăuntrul subtitlului materialul bibliografic este expus în ordine direct cronologică, excepție fiind subcapitolul 7 *Ludmila Corghenci – alcătuitor, recenzent, redactor și coordonator de ediții*, care este structurat tematic, iar în cadrul temei – cronologic.

Bibliografia conține 314 înregistrări bibliografice care construiesc ca într-o oglindă portretul profesionistului Ludmila Corghenci, portret prin fapte, pentru că fiecare descriere bibliografică este prezentarea unei activități îndeplinite de Ludmila. Parcurgând biobibliografia și analizând conținutul ei, vedem prin ochii colegilor din domeniu – „*flacăra, ființa exponențială, curajul, fidelitatea, omul virtuos*” (Alexe Rău); „*chipul luminos al profesiei*” (Vera Osoianu); „*omul acțiunii, cel mai bun spadassin și samurai al domeniului biblioteconomic*” (Lidia Kulikovski). Prin ochii șefilor și ai colegilor din instituție vedem – „*bibliotecarul și managerul eficient, omul energiei pozitive, bibliotecarul care învață în permanență, caracter inovativ*” (A. Galben); „*omul de omenie, profesionistul desăvârșit*” (Z. Sochircă); „*bibliotecarul fidel, administratorul bun*” (L. Coadă). Adunând toate aceste caracteristici și evaluând cantitatea, diversitatea materialului bibliografic putem spune că Ludmila Corghenci este un specialist / profesionist integral. Celebra frază a lui Winston Churchill: „*Imperiile viitorului vor fi imperii ale minților*” – nu era considerată profetică atunci, în secolul XX,

când a fost rostită. Se referea la secolul XXI, care, iată, se conturează ca secolul oamenilor deștepți. Din caracteristicile enumerate mai sus, apare Ludmila Corghenci – omul deștept al domeniului biblioteconomic, omul inovant și creativ al acestuia.

Inovația și creativitatea nu sunt procese individualiste. Importantă este interacțiunea. Meritul dnei L. Corghenci constă și în aceea că aduce pe oameni în situația de a interacționa. Spun aceasta cu certitudine, pentru că am asistat la mai multe evenimente din activitatea Ludmillei, și astfel am putut urmări evoluția ei profesională. Într-o lume profesională disonantă L. Corghenci își dorește mai multă comunicare, mai multă discuție, mai multă participare, colaborare și exprimare. Aici mă refer la curiozitatea profesională de nestăvilă a Ludmillei. Nu lipsește niciodată de la ședințele Clubului „Biblioteca Mov”, doar este un club al unei biblioteci publice... Oamenii, în zilele de astăzi, își derivă tot mai mult simțul identității din relațiile pe care le stabilesc și interesele pe care le împărtășesc cu alții, iar dna L. Corghenci este foarte silitoare la acest capitol.

Portretul Ludmillei, din oglinda biobibliografiei, este mai bine conturat de materialele capitolului *Referințe privind activitatea profesională*. În acest compartiment descoperim nume notorii ca Ion Madan, I. Stolearov, de asemenea – Alexe Rău, Lidia Kulikovski, Vera Osoianu, Tatiana Costiuc ș.a. Identitatea noastră depinde de aprecierea celorlalți. La fel și starea noastră de bine depinde de respectul de care ne bucurăm din partea unor oameni pe care noi, la rândul-ne, îi respectăm.

Corpusul biobibliografic este întregit de un bogat material iconografic, din 24 de fotografii alb-negru și color, care pun în evidență și alte aspecte ale vieții și activității protagonistei.

Încheie, dar de fapt deschid, și mai mult personalitatea Ludmillei Corghenci,

două indexuri, de *Nume* și de *Titluri* – două chei de acces la fenomenul bibliologic *Ludmila Corghenci*.

Menționez ca aspect pozitiv al volumului bibliografic conceptul tipografic elegant, lucrat cu suflet, cu inima. Fiecare capitol are câte un citat din Nicolae Iorga, O.W. Holmes, Ovidiu, Mark Twain, mottouri alese parcă expres să întregească caracteristicile evidențiate în texte, în materialul bibliografic.

Este o lucrare de referință excelentă, și totuși ar fi trebuit – pentru o personalitate de talia Ludmillei Corghenci – mai multe indexuri, măcar unul geografic și unul de subiecte, necesari pentru o analiză bibliometrică mai profundă, pentru a cuprinde din toate aspectele viața și activitatea ei. Dar autorii sunt liberi să aleagă conceptul propriu al lucrării lor. Nu putem spune că lipsa indexurilor invocați este o greșeală. Noi, specialiștii în domeniu, căutăm cu obstinație erori, scăpări, lacune, într-un volum de specialitate, mai ales, dacă autorii sunt colegi, astfel demonstrându-ne expertiza proprie.

Nu o greșeală, poate o omitere este, în lipsa unui index de subiecte, reflectarea subcapitolelor din compartimentul *Ludmila Corghenci – alcătuitor, recenzent, redactor și coordonator* în cuprins. Nu greșeală, mai aproape o altă abordare de structurare a materialului – ar fi fost mai logic (în viziunea mea) ca acest capitol, *Ludmila Corghenci – alcătuitor, recenzent, redactor și coordonator*, să fi fost plasat după *Monografii. Volume*, apoi *Lucrări didactice*. Astfel s-ar fi conturat mai plenar activitatea științifică a dnei L. Corghenci, care este destul de prodigioasă.

Dincolo de aceste mici observații, felicit autorii care au pus în valoare, prin acest volum, un om meritos al domeniului infodocumentar, adunând sursă cu sursă un portret veridic al Ludmillei Corghenci. Au

dovedit, neintenționat, că eseu și bibliografie sunt tehnici de portret.

Portretul Ludmillei, din eseuri și bibliografie, mi-a amintit că în secolul XX, identitatea noastră era definită de ceea ce posedăm. În secolul XXI, la aceasta se adaugă ceea ce dăruim și felul în care împărtășim. Ești ceea ce împărtășești, nu doar ceea ce posezi. Ludmila împărtășește idei, pune în mișcare idei... în orice context...

Recunosc, ca final la aceste note pe marginea portretului bibliografic, că am văzut întotdeauna în Ludmila Corghenci un potențial participant la crearea unor soluții colaborative la orice problemă profesională.

*Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director general, BM „B.P. Hasdeu”*

FENOMENUL INFORMAȚIONAL PUS ÎN FAȚA INTERDISCIPLINARITĂȚII, TRANS- DISCIPLINARITĂȚII ȘI MULTIDISCIPLINARITĂȚII

Vasta și consistenta bibliografie a dlui prof. univ. dr. Ion Stoica s-a completat cu o nouă și puțin obișnuită carte. Neobișnuită măcar și din motivul că această *Scurtă introducere la o enciclopedie a informației* anunță, oricât de indirect, apariția a încă unei cărți cu aceeași arie tematică, cu aceeași deschidere enciclopedică, dar deja una de sinteză, din cele care, de regulă, sînt elaborate de colective de autori. Când ne gândim însă că Ion Stoica are la activ mai multe volume de autor care, în mod normal, ar trebui să fie scrise de o echipă, ne putem aștepta, peste un an sau cîțiva ani, la Enciclopedia anunțată în titlul noului volum, pe care dorim să-l prezentăm în continuare*.

Ca și majoritatea cărților de autori ce se respectă, și *Scurta introducere la o enciclopedie a informației* se deschide cu o *Introducere*, care însă, fiind scrisă de prof.

Ion Stoica, este un solid studiu științific, așa cum ni s-a părut nouă – cu elemente de odă (sau de imn, de elogi, de *laudatio*) informației, pentru „cea mai banală și mai enigmatică noțiune a lumii moderne, teritoriul cel mai plin de drumuri și cel mai haotic, universul întregului și al detaliilor, al forței și al neputinței” [p. 5], cum califică autorul, din chiar capul locului, informația. (Menționăm și noi, din start, că în această carte dl prof. dr. Ion Stoica are foarte multe definiții, calificări,

caracterizări ale fenomenului informațional, fiecare prezentare nouă beneficiind de alte și alte precizări, completări, nuanțări...).

Autorul consideră că în epoca actuală informația a fost **redescoperită**, această **redescoperire** fiind „una dintre cele mai mari victorii ale spiritului uman, care și-a găsit astfel un complice pe măsură” [p. 6]. Tocmai din această cauză, „*studiul informației este încă la început*”, făcîndu-se simțită

* **Stoica, Ion.** *Scurtă introducere la o enciclopedie a informației*. Constanța: Ex Ponto, 2010. 159 p.

astăzi *absența unor modele critice de abordare, ca și tergiversarea lansării și impunerii unor deslușiri.*

„Probabil că, informația va rămîne multă vreme indicatorul paradoxal al creșterii cantității de incertitudine”, consideră autorul, ca să continue: „[iar] adevăratele ei valențe, cele calitative, rămîn ascunse în spațele unor procese care ar putea fi adunate într-o teorie a secretelor pe care le intuim vag, dar pe care nu le putem descoperi” [p. 6]. Recunosc, franc: am rămas bulversat, contrariat, citind aceste constatări. Nu numai din motivul că mi se părea – ca și multor altor colegi de breaslă din sfera mass-media – că în domeniul informației totul este de mult clar... Prof. Ion Stoica ne convinge de contrariu, menținîndu-se însă pe linia unui calm profesional, al unei resemnări, de vreți, pentru că „informația se valorizează numai în raport cu o incertitudine”, iar „valorizarea informației nu se încheie, de fapt, niciodată; este, potențial, permanent deschisă” [p. 7]. Problema stă nu atît în studierea, investigarea, diseminarea informației ca fenomen, cît în cercetarea și buna cunoaștere a proceselor informaționale, deoarece „cunoașterea mai profundă a proceselor informaționale este o modalitate de a spori relevanța și valoarea informației. Cu cît mai multe filtre vor interveni în mișcarea informației, cu atît valoarea generală a informației va crește. Filtrele nu sînt bariere, ci porți deschise către direcții diferite, către cîmpuri și modalități de intermediere diferite, prin care informația trece, încercîndu-se de sensuri și de potențialul uriaș al întrebărilor” [p. 9].

Cum am văzut noua carte a prof. Ion Stoica, m-am gîndit că avem a face cu o prezentare în stil enciclopedic, lexicografic, *descriptiv*, a principalelor noțiuni, fenomene, nume, probleme, fațete, aspecte, posibil și amănunte ale informației. Nu am exclus nici abordarea savantă, analitică, a fenomenului, a proceselor informaționale, atîta doar că i-am rezervat acesteia un loc

sau un plan secund. Și, recunosc, am greșit, căci *Scurtă introducere la o enciclopedie a informației* este, în primul rînd, un studiu analitic, o scriere bazată pe o subtilă investigație, pe o abordare filozofică, aprofundată, a fenomenului informațional.

Informația, mai precizează autorul nostru, „este o realitate prea complexă și prea versatilă pentru a fi tratată și înțeleasă ca urmare a utilizării unui singur unghi de vedere”, amintind, în context, „clasificarea pe fațete” a indianului S.R. Ranganathan, care anunțase și afirmase necesitatea „modelului polifațetat” de abordare a fenomenelor, nevoia de „analiză poliunghiulară” a acestora. Chiar dacă „despre informație se poate scrie oricînd, oriunde și în orice fel”, „niciodată enciclopedismul și universalismul nu și-au găsit o reprezentare mai adecvată”, inclusiv din motivul că „informația a fost legată de toate stadiile dezvoltării umanității, a fost expresia profundă a vieții oricărei comunități, indiferent de colțul de lume în care a trăit această comunitate, și a fost oglinda oricărui mod de a gîndi și a acționa” [p. 10].

După aceste deslușiri, Ion Stoica ne explică și ce reprezintă noua lucrare a Domniei Sale: „*Scurtă enciclopedie...* nu vrea să sublinieze, încă o dată și inutil, dimensiunile greu de cuprins ale fenomenului informațional, ci își propune să facă mai evidentă atît nevoia de abordare permanent deschisă a acestui fenomen, cît și posibilitățile uriașe pe care le oferă universul de metode al diverselor spații ale cunoașterii. Informația este teritoriul cel mai favorabil interdisciplinarității, transdisciplinarității și multidisciplinarității. De fapt, acest univers al metodelor formează un instrument enciclopedic, cu un potențial operațional permanent deschis”.

Plecînd de la premisa că „permanenta abordare enciclopedică a informației nu poate fi decît productivă și va oferi, cu certitudine, un răspuns din ce în ce mai bogat, privind imperativele organizării și

utilizării informației”, convins că „la considerarea mai amplă și mai sistemică a fenomenului informațional pot participa, esențializându-și experiențele și perspectivele, toate categoriile de actanți ai informației, de la structurile dedicate pînă la profesiile implicate în dezvoltarea cu rost a energiei intelectuale” [p. 12], Ion Stoica ne pune la dispoziție în noua sa carte „peste 30 de unghiuri de abordare”, acestea fiind niște „sugestii referitoare la modul în care metodologiile contemporane, din diverse cîmpuri de cunoaștere, ar putea contribui la creșterea potențialului socio-uman al utilizării informației” [p. 13].

Așadar, 33 de microseuri și tot atîtea „unghiuri de abordare”, respectiv, „cîmpuri de cunoaștere”. „Unghiurile” sau „cîmpurile” profesorului Ion Stoica sînt reprezentate prin niște sintagme din două cuvinte, din care unul e un substantiv la nominativ, iar al doilea – la genitiv, acesta din urmă fiind *informație*. Ni se oferă ocazia rarisimă de a ne familiariza cu o mulțime de forme, modalități de „convertire” a informației în cele mai diferite spații, de la *Arhitectura informației* și pînă la *Virtualizarea informației*. Vrînd-nevrînd, în timpul lecturii, și mai ales după parcurgerea textelor, am clasificat „îmbinările din două substantive, unul în nominativ, altul în genitiv” în trei grupuri convenționale: **a**) sintagme (îmbinări) firești, cunoscute, așteptate; **b**) sintagme (îmbinări) mai puțin firești, mai puțin cunoscute, mai puțin așteptate; **c**) sintagme (îmbinări) nefirești, necunoscute, neașteptate.

În prima categorie am inclus sintagmele, respectiv, eseurile: *Bibliografia informației*, *Biblioteconomia informației*, *Comunicarea informației*, *Conservarea informației*, *Cultura informației*, *Industria informației*, *Istoria informației*, *Lectura informației*, *Politica informației*, *Semantica informației*, *Sociologia informației*, *Știința informației*, *Tehnologia informației*, *Virtualizarea informației* etc. Este, neîndoios,

compartimentul cel mai bogat, și nu numai prin numărul de articole. Bogăția materialului rezidă cel mai mult în expunerea unor sinteze de gîndire și viziune, adînci și de multe ori surprinzătoare, dacă nu chiar răscolitoare, asupra fenomenului analizat. Vom cita cîteva abordări ale autorului din eseul *Lectura informației*, despre care, cel puțin subsemnatul, înainte de a-l citi, credea că știe cîte ceva din materie, dar după lectură, m-am gîndit la cîtă dreptate a avut filozoful ce declarase franc, poate chiar dezarmant: „Eu știi că nu știi nimic!” (... în multe domenii, inclusiv în cele reprezentate de savanți de talia prof. Ion Stoica):

- „Abordarea lecturală a unui conținut informațional este determinată de o multitudine de aspecte care transcend simpla decodare. Spectrul informațional propune și folosește multe metode de lectură, nu totdeauna congruente [...]”;
- „Lectura informației are constrîngeri și libertăți impuse atît de natura codului cît și de competențele, de mijloacele și de obiectivele receptorului [...]”;
- „Mediul informatic contemporan impune caracteristici noi lecturii informației. Intermediarii trebuie să se adapteze la cerințele speciale de flexibilitate, de viteză, de navigare, de cunoaștere a tipologiei obiectelor informaționale, de înțelegere a virtuților și dezavantajelor efemerității unor repere și a particularităților integrative ale infosferei. Energiile lecturii sînt legate de mediul lecturii, de performanțele tehnologiilor implicate și de competențele receptării”;
- „Lectura informației face parte din existența omului contemporan. Problemele care necesită aprofundări permanente se referă la domeniile și modalitățile lecturii, la necesitatea îmbinării dintre abordarea

criptică și abordarea hermeneutică, ambele determinate situațional și la fel de utile. Educația pentru lectură trebuie să fie o pledoarie pentru selectivitate, pentru lectura participativă, profundă, analitică, sistematică, legată de conținuturi de idei care stimulează virtuțile superioare, care propun modele umane pilduitoare, care cultivă adevărul, frumosul și valorile umanismului” [p. 99-102].

În convenționala categorie **b) sintagme (îmbinări) mai puțin firești, mai puțin cunoscute, mai puțin așteptate** am „plăsat” eseuri ca *Dreptul informației, Ecologia informației, Etica informației, Filosofia informației, Managementul informației, Matematica informației, Pedagogia informației, Sinergia informației*. În această situație, un potențial cititor al acestei consemnări, dar și al cărții lui Ion Stoica (sau care ar fi luat cunoștință barem de sumarul volumului) așteaptă, firește, să afle ce a nimerit în a treia categorie: **c) sintagme (îmbinări) nefirești, necunoscute, neașteptate**. Cred că nu puțini ar fi mirați să citească îmbinări de cuvinte precum: *Chimia informației, Fizica informației, Gramatica informației*. Or, cât de neașteptat, surprinzător și totuși firesc se pot înscrie multe (dacă nu toate) „alături nefirești” din categoriile „mele” **b)** și **c)** ne-o demonstrează câteva citate aleatorii din eseu *Gramatica informației*:

- „Întîlnirea dintre informație și gramatică este, de fapt, întîlnirea dintre conținuturi și forme, dintre libertăți și constrîngeri [...]”;
- „Într-o realitate temperată, gramatica nu e însă decît o condiție socializată a informației, la nivelul celor doi poli fundamentali ai comunicării: emisia și recepția. Celelalte zone includ detalii”;
- „Construcția de sensuri, de înțelegeri și determinări este scopul ma-

jor al informației gramaticalizate, nu menținerea unor singularități și nici intrarea în tipare prestabilite și rigide. Dar, ca și exigențele normative, flexibilitatea gramaticii are limite impuse de imperativele comunicării” [p. 79-81].

Ca și în alte scrieri de specialitate, prof. Ion Stoica a adoptat și în *Scurta introducere la o enciclopedie a informației* un stil elegant, plasticitatea expunerii se revarsă armonios peste pagini, procurînd cititorului o adevărată delectare numai din acest punct de vedere. Textele sînt construite din narațiuni ce oscilează între delimitări de ordin filozofic, varietate și rigoare enciclopedică și o poziție clară, inconfundabilă de savant și de Om al Cetății, toate astea conferindu-le un spor de calitate – pentru viziunea unui specialist, și un spor de atractivitate, pur și simplu, pentru perceperea unui cititor comun. De aceste virtuți ale lucrării (ale lucrărilor!) lui Ion Stoica își pot da seama și cititorii ce abia urmează a cunoaște opera distinsului profesor universitar, savant și manager în bibliologie, de la București. Îi rog numai să citească mai atent citatele din recenta sa carte, pe care le-am reprodus în textul de față nu că în abundență, ci cu generozitate, fiind pus în situația de a le selecta după principiul „Multum in parvo”.

Spuneam la începutul acestei tablete că ne-am putea aștepta la extinderea – ca volum, ca teren de valorificare tematică etc. – a acestei cărți, într-un viitor apropiat, eventual, prin implicarea unei echipe, îndrumată de prof. Ion Stoica. După lecturarea mai atentă a cărții mă văd nevoit să-mi modific substanțial ori chiar să-mi retrag aserțiunea inițială, pentru că o asemenea lucrare poate fi dezvoltată numai și numai de Ion Stoica. Doamne ajută în tot ce faceți, Domnule Profesor al nostru, de la București.

Vlad POHILĂ

DE VEGHE ÎN TEMPLUL CUNOAȘTERII ȘI ÎNȚELEPCIUNII

Încă din Antichitate Templul Cunoașterii și Înțelepciunii este supranumele bibliotecii – acea instituție complexă (în toate timpurile!), menită să satisfacă nevoile de lectură și informare a utilizatorilor. La bibliotecă poți găsi oricând „hrană pentru suflet”. Acest edificiu cultural este un spațiu excelent pentru omul liber. În calitatea sa de centru informativ, educativ și de recreere, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” este locul unde oricine se poate simți agreat, tratat cu bunăvoință, relaxat și confortabil. De aceea, din capul locului, țin să menționez că cineva stă de veghe la bunul mers al lucrurilor în această instituție de prestigiu din capitală, fiindcă fără oameni (angajați sau cititori) o bibliotecă nu își are sensul. Numele acestui străjer de valori spirituale (și materiale!) este arhicunoscut de toată lumea – din urbe și de dincolo de ea. Nu recurgem la nerăbdarea cititorului de a-l afla. E vorba de **conf. univ. dr. Lidia Kulikovski**, directorul general (de două decenii și ceva) al bibliotecii sus-numite – personalitate notorie în sfera biblioteconomică și nu numai, care relativ nu de mult a sărbătorit o frumoasă aniversare și s-a ales (chiar în ziua ei de naștere!) cu un frumos cadou din partea colaboratorilor Centrului de Informare și Documentare „Chișinău” și a altor departamente structurale, care au elaborat o lucrare de excepție – **Viața printre cărți. Lidia Kulikovski: Biobibliografie***. Anume la conținutul și importanța acestui volum de cercetare laborioasă pentru știința biblioteconomică

din republică ne vom opri în cele ce urmează.

Înfrățită cu Măria Sa Cartea, dr. Lidia Kulikovski a manifestat dintotdeauna dragoste față de profesia de bibliotecar și instituția pe care o conduce. De aceea, socotim că munca la sus-numita scriere bibliografică a constituit într-un fel și o datorie de conștiință a celor care o apreciază la justa ei valoare pe dna L. Kulikovski și îi împărtășesc crezul și aspirațiile, îi urmează îndemnurile. Biobibliografia, editată la „Magna-Princeps” SRL, cuprinde 232 de pagini și îi are drept coautori pe: Taisia Foiu și Claudia Tricolici (elaborare), Ludmila Pânzaru, Carolina Gâscă, Maria Gonța, Nadejda Cepoi, Tatiana Baltag și Eugenia Filip (contribuții), Vlad Pohilă și Genoveva Scobioală (lectori), Valeriu Herța (designul copertei). În *Argument* cititorul va găsi descrierea amănunțită a structurii acestui volum, precum și unele date cu referire la istoria apariției acestuia, din care aflăm că lucrarea în discuție e, de fapt, a doua ediție a unei asemenea tipărituri din anul 2006.

Muncă perseverentă, dăruirea care impune respect, implicarea în comunitate – sînt doar o parte din calitățile bine știute de lumea cu care distinsa directoare ține un contact permanent: scriitori, savanți, actori, artiști plastici, profesori, studenți, chiar și elevi, liceeni etc. Este destul de semnificativ faptul că mesajul de prețuire pentru dr. Lidia Kulikovski, plasat în deschiderea *Biobibliografiei*, este semnat de prof. univ. dr. Ion Stoica de la Universitatea din București, profesorul pe care, după mărturisirile dumneaei, l-a cunoscut la diverse conferințe și simpozioane internaționale. Apoi, dînsul i-a fost recenzent la teza de doctor *Servicii de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate. Istoric. Prezent.*

* *Viața printre cărți. Lidia Kulikovski: biobibliogr. / BM „B.P. Hasdeu”;* Centrul de Informare și Doc. „Chișinău”; concepție și realizare: CID Chișinău; au elaborat: Taisia Foiu, Claudia Tricolici, Ludmila Pânzaru at al. – Ch., Magna-Princeps SRL, 2011. – 232 p.

Tendințe (2004) – prima disertație cu acest subiect la specialitatea de biblioteconomie. Din mesajul renumitului bibliolog, reproducem cuvintele de prețuire pentru protagonista noastră, care este cea ce „s-a îndârjit cu vrednicie și cu dăruire să facă din profesia pe care o slujește și din biblioteca pe care o conduce reperi memorabile în istoria culturală a Republicii Moldova!” și cea ce „a adunat în cuvînt și în slovă știința și judecățile sale înțelepte despre un domeniu așezat, acum și peste timp, la temelile cunoașterii și ale creșterii nobile și folositoare a omului!” [p. 8].

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, prin activitatea sa de-a lungul timpului a contribuit la transmiterea culturii și educației în rândul chișinăuienilor, la aceasta aducându-și contribuția și dr. Lidia Kulikovski, personalitate echilibrată în acțiuni, care emană multă căldură, energie pozitivă și dăruiește oamenilor din jur cunoștințele și priceperile sale. Cum să nu-l credem pe acad. Mihai Cimpoi, o somitate în critica și istoria literară de la noi, care pune în scrierile sale pe prim-plan valorile spirituale, cînd zice că „Lidia Kulikovski a impus, în cadrul basarabean, *marca deontologică* a bibliotecarului / bibliotecarei (trecem și la feminin, dat fiind «matriarhatul» în sferă), bazată pe dragostea față de profesie, pe profesionalism, pe conjugarea teoriei cu praxisul și pe pricepere managerială deosebită, cerută de spiritul timpului. Ea este, în acest sens, directoarea directorilor / directoarelor, profesoara viitorilor specialiști în biblioteconomie și sfetnica cea mai doctă a cititorilor / utilizatorilor” [p. 11]? E spus purul adevăr. Mă cuprinde o invidie sănătoasă cînd o văd pe L. Kulikovski cum îi tratează cu grijă maternă pe studenții de la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării de la USM, cum explică pe înțelesul tuturor temele alese spre cercetare de către masteranzi, cum ascultă cu atenție orice doleanțe ale angajaților

bibliotecii, chiar dacă soluționarea unor probleme de serviciu sau de viață personală se amîină pe cînd vor fi vremuri mai favorabile pentru breasla noastră.

Filiarele de carte românească ale Bibliotecii Municipale sînt o adevărată mândrie pentru locuitorii Chișinăului, dar și pentru partenerii noștri din dreapta Prutului – diriguitori de diferite instituții administrative de stat și culturale, precum și simpli cetățeni, care au contribuit, prin efort comun, la înființarea bibliotecilor „Onisifor Ghibu”, „Transilvania”, „Alba Iulia”, „Tîrgu-Mureș”, „Ovidius”, „Tîrgoviște” ș.a., la care se adaugă, fără doar și poate, iscusința de manager a dnei L. Kulikovski de a așeza lucrurile pe o temelie trainică și viabilă, așa cum, de obicei, procedează un gospodar onest. Doar dr. Florin Rotaru, directorul Bibliotecii Metropolitane din București, persoană foarte versată în domeniul modernizării bibliotecilor românești, cunoaște cel mai bine cum s-au desfășurat evenimentele din acea perioadă, căci s-a aflat în epicentrul lor: „Toate aceste transferuri de competențe și de experiențe promovate de Lidia Kulikovski, unice în acea perioadă, au influențat major românizarea bibliotecilor din Moldova, a legislației și a regulamentelor în domeniu. Pentru biblioteca românească din Basarabia, Lidia Kulikovski a făcut într-un răstimp de numai cîțiva ani, ceea ce nu s-a făcut în toată perioada anilor 1918-1940” [p. 15].

Articolul *Lidia Kulikovski: un impresionant bilanț prealabil* [p. 16-20], semnat de Vlad Pohilă, redactorul-șef al revistei de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*, care se editează de la apariția ei sub directoratul L. Kulikovski, încheie capitolul de note introductive, ținînd locul unui tabel cronologic sau al unui curriculum vitae, din care aflăm drumul în ascensiune al vieții și activității persoanei bibliografiate. Pentru cei care, din varii motive, încă nu au avut ocazia să-i cunoas-

că urcușul în carieră, spicuim următoarele date biografice. L. Kulikovski s-a născut pe 10 martie 1951 în s. Nicoreni, r-nul Drochia, în familia țăranilor gospodari Leonid și Nina Ataman. Absolvește cu mențiune școala medie de cultură generală din satul natal, iar în 1973 – la fel cu mențiune – Facultatea de Filologie, specialitatea biblioteconomie și bibliografie, de la USM. La început lucrează în diverse servicii de bibliotecă, ca în 1990 să fie aleasă director general al BM „B.P. Hasdeu”. Cumpănind toate eventualitățile, promovează o politică de achiziție în filiale, care a contribuit la creșterea substanțială a ponderii cărților în limba română (de la câteva procente, în 1990, la peste 50 la sută, în 2010). În 2002, fondează revista – amintită deja – *Biblio-Polis*, care susține procesul de cercetare al colaboratorilor bibliotecii. Între timp îi apar în diverse periodice din republică și din străinătate peste 300 de studii, articole de generalizare, eseuri, interviuri etc., inclusiv șase volume de autor. A îngrijit și a coordonat numeroase bibliografii și biobibliografii. În ultimii ani desfășoară o activitate didactică la USM. Participă ca organizator sau moderator la diverse manifestări științifice (congrese, simpozioane, colocvii) și culturale (conferințe, lansări de carte, întâlniri cu oameni de creație, savanți etc.). Prodigioasa activitate a L. Kulikovski este apreciată după merit: i se acordă titlul onorific de Lucrător Emerit al Culturii (1987), medalia „Meritul Civic” (1996), ordinul „Gloria Muncii” (2010), Premiul „Managerul secolului XXI” (2001), Premiul „Petre Andrei” (Universitatea „Petre Andrei”, Iași), Premiul „Sergiu Grossu” (Editura „Museum”, Chișinău), Premiul Mare (în repetate rânduri, Asociația Bibliotecarilor din RM), Premiul Mare (2010; Salonul Internațional de carte pentru copii, Chișinău), premii și diplome (Salonul Internațional de carte, Chișinău). Este laureată a cotidianului *Tim-pul* (2008) și a săptăminalului *Literatura și arta* (2010).

„Miezul” lucrării îl constituie *Bibliografia* propriu-zisă [p. 21-100]. Aici alcătuitoarii au hotărât să plaseze materialele în ordine cronologică, indiferent de tipurile lucrărilor. Astfel, an după an sînt înșirate volume de autor sau îngrijite, articole, recenzii, prefețe, postfețe, interviuri etc. Ca în oglindă ne apare întreaga operă a unei harnice cercetătoare a domeniului bibliologic, a unei profesoare universitare cunoscută în lumea savantă și, de ce nu, a unei doamne generoase ce are totdeauna a spune în conversații ceva cu tîlc și de luat aminte. Pare incredibil numărul impunător de 600 de surse înregistrate, în doar două decenii – începînd cu anul 1991 pînă în prezent. La ora actuală, puțini bibliologi se pot mîndri cu o așa bogăție de scrieri. Este impresionant și spectrul larg de probleme abordate, multitudinea de aspecte biblioteconomice comparate sau aplicate în practică, interesul pentru starea filialelor BM și a bibliotecilor în genere, precum și atenția manifestată față de angajații colectivului său și colegii de la alte biblioteci sau instituții culturale. Dar, ca să nu lungim vorba, voi aduce spre exemplificare cele mai reprezentative lucrări ale autoarei noastre:

- *Biblioteconomie: studii, cercetări, recenzii, prefețe, eseuri, interviuri* (autor, 2008);
- *Cartea, modul nostru de a dăinui: contribuții la dezvoltarea domeniului biblioteconomic* (autor, 2006);
- *Servicii de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate. Istorice. Prezent. Tendințe* (autor, 2004);
- *Accesul persoanelor dezavantajate la potențialul bibliotecilor: manual pentru bibliotecari* (autor, 2006);
- *Clasificarea zecimală universală* (coautor, 1995);
- *Legile biblioteconomice ale lui Ranganathan actualizate de era internetului* (articol, 2008);

- *Biblioteca Municipală – bibliotecă inovantă* (coautor, 2010);
- *Colecția Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” – actul unui efort colectiv* (articol introductiv, 2007);
- *Ancorată în realitate, orientată spre viitor – Biblioteca Publică „Petre Ștefănuță” din Ialoveni* (prefață, 2009);
- *Brandul, brandingul în structurile infodocumentare: emergențe și experiențe* (articol, 2010);
- *Argument pentru o carte, consacrată ex-librisului autohton* (prefață, 2011);
- *Un instrument managerial al instituțiilor de succes – umorul* (articol, 2008);
- *Hasdeu în timpul și spațiul Republicii Moldova* (articol introductiv, 2007);
- *Idealul lucrului făcut bine – Dimitrie Poptămaș* (articol, 2006);
- *Biblioteca „Transilvania” – 10 ani de existență* (articol, 2001);
- *Biblioteca „Ovidius” – un reper cultural, social, informațional în sectorul Centru al capitalei* (articol, 2009);
- *Cu ocazia rotunjirii frumoasei vârste...* (articol la aniversarea Silviei Ghinculov, 2009);
- *Sfetnic, formator și prieten devotat al bibliotecarilor* (articol despre Vera Osoianu, 2005);
- *Gînduri aniversare pentru Elena Roșca* (articol, 2006).

Aș mai continua lista de lucrări ce îi fac cinste unui om de știință, dar sînt convins că după lectura *Biobibliografiei* în cauză studenții, profesorii, cercetătorii științifici și toți cei interesați de dezvoltarea procesului bibliologic în republică vor descoperi de sine stătător, fără mare greutate, materialele necesare pentru informare personală, întrucît înseși titlurile redau cu fidelitate temele puse în discuție, L. Kulikovski fiind la acest capitol o meșterită iscusită. Tot aici adăugăm că nu îi va lăsa indiferenți pe

cititori nici stilul lucrărilor lecturate: acestea înclină uneori spre o frumoasă manieră publicistică, fiind „presărate” pe ici, pe colo ba cu expresii neaoșe, ba cu fraze și cuvinte neologice, mai rar folosite sau cu iscusință adaptate la gramatica limbii române. Prietenii mai vechi ai autoarei o vor descoperi cu siguranță dintr-un unghi nou de vedere, admirîndu-i a cîta oară devotamentul, dăruirea și sacrificiul, în a reda evenimente, fenomene, stări și personalități din universul cărții, informației, cunoașterii, frumosului.

Bibliografia, în lucrările lor de specialitate, vorbesc insistent despre importanța indexurilor la un studiu precum e cel de față. Pot spune fără a ezita că alcătuitoarii *Biobibliografiei* Lidiei Kulikovski merită cele mai frumoase cuvinte de prețuire. Că lucrurile stau tocmai așa voi enumera cele 10 indexuri, care îi vor ajuta pe cititorii noștri să „navigheze” cu încredere în mulțimea de cărți și ediții periodice căutîndu-și textele jinduite și tematicile preferate: *Index de nume; Index de titluri de autor, alcătuitoar, traducător; Index de titluri (ediții îngrijite, coordonate, membru al colegiului de redacție); Index de recenzii, prefețe, postfețe; Index de titluri de articole; Index de titluri de interviuri; Index de subiecte; Index geografic; Index de titluri de culegeri, anuare, almanahuri, calendare; Index de ediții periodice* [p. 101-143]. Parcurgînd indexul de nume, gîndul ne duce la legăturile deosebite ale dnei L. Kulikovski cu personalități notorii, care s-au format de-a lungul timpului sub influența mediului, dar și a unei percepți adînci a experiențelor trăite. Pe lîngă cele menționate mai sus, în prezenta recenzie, nu din întîmplare, adăugăm și următoarele: Ion Madan, Ion Șpac, Traian Brad, Gheorghe Buluță, Zamfira Mihail, Gheorghe Duca, Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Ion Hadârcă, Dumitru Păsat, Dionisie Tanasoglu, Vasile Șoimaru, Claudia Slutu-Grama, Iulian Filip, Iurie Colesnic, Alexe Rău, Iulia

Tătărescu, Ludmila Corghenci ș.a. Concepțiile, convingerile oamenilor duc la sentimente, acestea din urmă – la acțiuni, iar acțiunile la efecte. Fiecare persoană pare că are un ansamblu de elemente (deseori nu sîntem conștienți de existența lui), care „setează” felul nostru de a fi. Deci, rezultatele animatoarei de la BM „B.P.Hasdeu” a procesului cultural din Basarabia sînt o consecință directă, logică a modului de gândire și de desfășurare a acțiunilor dimpreună.

Spiritul de libertate venit din interior, alimentat de pasiunea pentru lectură, pentru carte, a făcut-o pe directoarea cu firea-i neastîmpărată să lanseze inițiative sau să avanseze soluții bine motivate, focalizînd misiunea bibliotecii pe nevoile reale ale bibliotecarilor, dar și ale cetățenilor, care, la rîndul lor, sprijină și ei prin diverse acțiuni bibliotecă. Astfel, trecînd printr-un lanț de frămîntări, sub conducerea L. Kulikovski ia naștere revista trimestrială de biblioteconomie și științe ale informării *Biblio-Polis*, care a devenit cu timpul o tribună de exprimare a gîndurilor, ideilor pentru toți specialiștii din domeniu, de diseminare a serviciilor de bibliotecă în rîndurile adoratorilor ei. Meritul L. Kulikovski constă în faptul că revista tot mai mult se implică în rezolvarea problemelor stringente ale bibliotecarilor, dar și ale societății dornice de a cunoaște, pentru că astfel o cer exigențele secolului XXI, secol al tehnologiilor avansate, al oamenilor cu abilități ce le stăpînesc. Răsfoind volumul bibliografic, observăm că o bună parte din ceea ce a scris L. Kulikovski a apărut pe paginile acestei reviste de prestigiu profesional.

Putem să vorbim la infinit despre rolul și însemnătatea în știința din Basarabia a unei serii de numeroase bibliografii și biobibliografii elaborate de către specialiștii Bibliotecii Municipale și coordonate sau îngrijite de directorul general al acesteia. Sumarele de tipărituri, dacă le-am numi

astfel, sînt de o neapărată trebuință pe masa oricărui cercetător de orice rang, aflîndu-se în căutare permanentă pentru a fi la curent cu noutățile din diferite sfere ale activității omenești. Printre producțiile de același fel ale altor biblioteci se evidențiază cele ale BM cu: *Bibliografia Municipiului Chișinău* (1996, 2009), *Publicațiile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”* (2007), *Catalogul cărților cu autografe din colecțiile Bibliotecii Municipale* (2002), *Cărți cu dedicații: (în colecțiile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”)* (2007), *Presa basarabeană de la începuturi pînă în 1957: catalog* (2002), *Aureliu Busuioc* (2010), *Grigore Vieru* (1995), *Mihai Cimpoi* (2002), *Alexandru Gromov* (2005), *Ion Ciocanu* (2005), *Ion Vatamanu* (1997), *Eugen Doga* (1993), *Glebus Sainciuc* (1996), *Ninela Caranfil* (2007), *Vocația cuvîntului scris și rostit: Eliza Botezatu – criticul literar și pedagogul* (2006), *Un distins folclorist: Nicolae Băieșu* (2004), *Serafim Saka* (2005), *Petru Cărare* (2005), *Alexandru Donos: o viață în zbcium* (2010), *Andrei Burac* (2008), *Aurel Scobioală* (2006), *Ion Cuzuioac* (2007), *Galina Furdui* (2008), *Ion Proca* (2008), *Victor Dumbrăveanu* (2006), *Ianoș Țurcanu* (2006), *Vlad Pohilă* (2010), *Alecu Russo: „acel ostaș al propășirii”* (2006), *Moștenirea literar-spirituală a dinastiei de cărturari Hijdău-Hasdeu în bibliotecile chișinăuiene* (2007), *Iulia Hasdeu / Camille Armand (1869-1888)* (2008), *Nicolae Iorga și permanențele istoriei* (2006), *Nicolae Titulescu – figură emblematică a diplomației internaționale* (2007), *A.S. Pușkin și Basarabia* (1999), *Ucrainenii în cultura Moldovei* (2008), *Holocaust – tragedia evreilor Europei sec. XX* (2008) și multe altele. Orice bibliotecă nu poate decît să se mîndrească cu aceste volume dacă le are pe rafturile ei – ele cuprind între copertele lor chintesența muncii autorilor sau a instituțiilor respective.

Recenziile L. Kulikovski oferă, fără patos și exagerări, informații esențiale des-

pre cărți. Documentându-se despre autor și pătrunzând în caracteristicile genului căruia îi aparține opera, autoarea face descrierile critice din punctul de vedere al standardelor acceptate și își susține tezele cu exemple din texte. Dovezi în care putem afla păreri și cunoștințele recenzorului nostru *Biobibliografia* ne oferă una după alta: *Considerente asupra edificării societății informaționale în Moldova* (la cartea cu același titlu de S. Cojocar și C. Gaidric, 2004); *Bibliologie românească* (la *Bibliologie românească. Idei. Portrete. Controverse* de Gh. Buluță și V. Petrescu, 2008); *Reflecții pe marginea unei cărți cu multe, foarte multe întrebări...* (la *Bibliologie și literatură* de Nicolae Busuioc, 2009); *Un manual așteptat* (la *Organizarea informației: analiza documentară* de Natalia Goian, 2006), *Toamna lui Vlad Pohlă* (la biobibliografia *Vlad Pohlă*, 2010) ș.a. De multe ori, evaluând cartea respectivă și indicând punctele puternice și cele vulnerabile, autoarea încearcă să noteze și starea de spirit pe care o simte la finalul lecturii. Dar această stare de spirit trăită zi de zi este fixată cel mai bine în interviurile acordate unor jurnaliști cunoscuți din partea locului și din străinătate. Anume interviurile ne reliefează portretele adevărate ale protagonistei, anume aici aflăm opiniile, atitudinile, gândurile cele mai sincere și mai atractive în varii perioade ale vieții. Aceași *Biobibliografie* face numeroase trimiteri, în indexul respectiv, la întrevederi de dialog cu „oșteni” ai mass-mediei: Nicolae Roibu (*Biblioteca este imaginea unei epoci*, 2007); Vlad Pohlă (*Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a marcat 130 de ani. Evenimentul s-a consumat. Ce a rămas?, 2007; Și primăvara se numără bobocii... bobocii de flori, evident!..., 2011); Mihai Morăraș (*Proiecte performante pentru bibliotecile din municipiu*, 2001); Nadina Gheorghită (*Secolul XXI prin prisma „oamenilor cărții”*, 2000; *Profesia de bibliotecar a pierdut din romantism, în schimb**

a chîștigat în utilitate, 2003); echipa „Accent” (*Sînt în opoziție și cu guvernarea, și cu opoziția*, 2006); Maria Vieru-Ișaeu (*Un director deschis pentru tot ce înseamnă „național”, „modern”, „democrat”, „creativ”, „pasionat”, 2006*); Raia Rogac (*Cartea este obiectul muncii mele*, 2006) ș.a. Dialogurile la care ne-am referit sînt create într-un climat de încredere și zugrăvesc cu precizie realitatea evenimentelor, faptelor ce se întîmplă în jurul protagonistei și al nostru, totodată. Ele răspund pe deplin curiozităților de a cunoaște îndeaproape persoana interogată.

Înainte de a cere ceva, trebuie să oferi – o axiomă evidentă. Prin scrierile sale L. Kulikovski ne oferă o multitudine de teme în legătură cu specialitatea îmbrățișată și cu altele conexe. Dacă e să crezi indexului de subiecte (management de bibliotecă, marketing, relații interbibliotecare, servicii de bibliotecă, viitorul bibliotecilor, inovații, acces la informații, cultura informației, activitate editorială, activitate științifică, cercetare bibliografică, instruire profesională, utilizatori etc.), acestea redau întreaga gamă de zăbucium și preocupări ale unui om ca activitatea bibliotecarului să devină mult mai eficientă și mai valoroasă pentru comunitate. Avînd mandat de delegație, călătorind și vizitînd un șir de biblioteci din țări ca SUA, China, Israel, Franța, Marea Britanie, Finlanda, Germania, Danemarca, Rusia, Polonia, Ucraina, România (a se vedea indexul geografic), L. Kulikovski se străduiește să vadă construită biblioteca „viitorului” aici, la Chișinău. Activitatea didactică desfășurată la Facultatea de Jurnalism și Științe ale comunicării, Catedra de biblioteconomie și asistență informațională, USM, îi dă încredere că o astfel de bibliotecă va fi edificată, iar întreaga sarcină de acum înainte stă pe umerii tineretului – ctitorul tuturor intențiilor bune de mîine. Aceste aspirații, preocupări ale dumneai trebuie căutate în diverse culegeri, anuare,

almanahuri, calendare (*Imaginea Republicii Moldova în străinătate*, 2005; *Biblioteca 2.0 – o nouă generație de biblioteci*, 2010; *Biblioteconomie. Asistență informațională. Arhivistică: teorie și practică*, 2008; *Camera Națională a Cărții: 45 de ani*, 2002; *O fereastră spre lume: Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” – 60*, 2004; *Symposia professorum. Seria „Biblioteconomie. Informare. Documentare”*, 2002, 2003, 2004; *Calendar național*, 2000, 2010 ș.a.) sau în ziare, reviste (*BiblioPolis*, *Buletinul ABRM*, *Gazeta bibliotecarului*, *Magazin bibliologic*, *BiblioScientia*, *Biblioteca*, *Curier*; *Literatura și arta*, *Timpul*, *Jurnal de Chișinău*, *Capitala* ș.a.).

Am citat cât mai multe exemple din volumul elaborat de colaboratorii BM pentru a demonstra o trăire pentru alții și o dăruire totală idealului ce se vede realizat prin forța întregii națiuni. Așa o văd și autorii felicitărilor și microeseurilor din capitolele *Lidia Kulikovski văzută de...* (personalități ale literaturii, culturii, științei, colegi de breaslă, alți admiratori, simpatizanți) [p. 157-196] și *Mereu valabilă, prețuirea...* (referințe scrise cu... ani în urmă) [p. 197-229]. Dintre aceste aprecieri cităm din cea a acad. Gheorghe Duca: „...dna Lidia Kulikovski are cu cititorii săi o altfel de comunicare, una electrizantă, bazată nu doar pe rațiune și profesionalism, ci, mai ales, pe căldura și mărinimia unei ființe inteligente și generoase” [p. 161]. Au mai scris despre L. Kulikovski sincer, drept și frumos scoțînd în evidență pentru publicul larg ceea ce trage la cântar în activitatea dumneaei: Zamfira Mihail, Nicolae Dabija, Nicolae Băciuț, Valentin Marica, Dimitrie Poptămaș, Vasile Șoimaru, Ninela Caranfil, Mihail Gh. Cibotaru, Nicolae Rusu, Claudia Partole, Miroslava Metleaeva, Ludmila Bulat, Ionel Căpiță, Gheorghe Pârlea, Sorina Stanca, Tatiana Costiuc, Victoria Bernic ș.a.

De o execuție poligrafică impecabilă (de bun-gust și simț artistic!), *Viața printre cărți. Lidia Kulikovski: Biobibliografie* insearează și o bogată iconografie în culori și alb-negru la capitolul *Clipe în imagini* [p. 145-156]. De parcă intri într-o sală de cinema și vezi secvențe dintr-un film al vieții: împreună cu familia, cu personalități, colegi, discipoli... E aceeași tînără, sufletistă, mereu cu zîmbetul pe față, de altfel, așa cum o țin minte încă de pe timpul studenției noastre. E cea care arde ca o făclie cu intensitate maximă pentru a ne arăta calea spre un alt mod de trai, spre succesul adevărat al profesiei, biblioteca fiindu-i „Casa Mare a Cărții” (din nou din specificarea lui Gh. Duca). În bibliotecă, e interesant să lucrezi, să cauți și să găsești. Acolo, unde miroase a vopsea tipografică, a file vechi, unde se pășește cu atenție și se vorbește în șoaptă, este paradisul ei pe care îl modelează de cîteva decenii după cum crede de cuviință, luînd la braț cumsecădenia și optimismul. Îi sînt străine apucăturile funcționarilor birocrăți, unele reguli ciudate și stranii, nepăsarea și indiferența inșilor needucați etc. Îi dorim pe viitor să aibă cât mai puțină atingere cu aceștia, conducîndu-se pe cărarea vieții de dictonul latin: „Per aspera ad astra.” Ținem mult să aibă doar cititori exemplari (inclusiv ai *Biobibliografiei* pe care am prezentat-o cum ne-a sugerat perceperea, primele impresii de lectură), evident mulțumiți de serviciile și condițiile oferite de o instituție culturală precum este Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”.

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

RODNICĂ VALORIFICARE A (ÎN)SEMNELOR VECHII CULTURI ROMÂNEȘTI

În zilele noastre, nu mai poate mira pe nimeni preocupările cercetătorilor din domeniile umanistice pentru actual, modern sau chiar hiper-modern. Prin contrast, într-un mod surprinzător, a devenit o raritate, interesul pentru trecut... Din acest punct de vedere, noua carte a Teodorei Fintînaru* se prezintă ca o gură de apă proaspătă dintr-un izvor de munte, după ce bei kilograme de apă minerală din existente sau imaginare izvoare ce beneficiază zilnic în mass-media de maximă publicitate. Ca un buchet de flori de câmp, pus alături de altul, alcătuit din jerbe de la serele din Haga sau Rotterdam. Sau, de vreți, ca un surîs de „țărăncuță din Muscel”, raportat la *smile-ul* din producțiile de la Hollywood. Oricum ar fi, din start felicităm autoarea și-i mulțumim pentru felul cum a intrat în sufletele noastre: cu apă de izvor, cu un mănunchi de flori de câmp, cu un surîs irepetabil de țărăncuță din Vrancea.

Volumul *Vitralii patinate* se deschide cu o prefață de Ioan Adam – *Floarea darrurilor* (p. 7-19), care-i, de fapt, un solid studiu introductiv pentru această carte, dar și pentru domeniul (sau, poate, mai bine ar fi să spunem: domeniile) de cercetare predilect(e) al(e) Teodorei Fintînaru. Urmează *Argumentul* autoarei (p. 21-24),

* **Fintînaru, Teodora.** *Vitralii patinate : (în)semne ale cărții vechi românești* / Teodora Fintînaru; Prefață: Ion Adam. Focșani: Ed. Andrew, 2010. 241 p.: il.

cinci compartimente distincte atât prin construcție, cât și prin structură (p. 25-230), *Bibliografie generală* (p. 231-241), *Anexe: Prezențe ale cărții în arta plastică și Prezențe ale cărții în miniaturile românești*, fiecare conținând câte 19 reproduceri color.

Bibliografia cărții cuprinde peste 100 de titluri, cel mai vechi fiind, simbolic, *Bibliografia românească veche 1508-1830*, de Ioan Bianu și Nerva Hodoș; iar cel mai proaspăt – titlul cărții *Afinități: imagine – text* (București, Editura Universității, 2007). Dacă facem abstracție de lucrări reeditate în ultimele două decenii, ale căror ediții principale au văzut lumina tiparului în prima jumătate a sec. XX, apoi deducem că, cele mai numeroase surse bibliografice utilizate de T. Fintînaru datează începând cu anii '70-'80 ai veacului trecut, cu o preponderență a cărților tipărite în ultimii vreo 15 ani. Am descoperit printre acestea și un volum „cu iz basarabean” – ne referim la cartea lui Roland Barthes *Gradul zero al scriiturii urmat de Noi eseuri critice*, apărută la editura chișinăuiană „Cartier”, în 2006.

Cele mai multe cărți din *Bibliografia generală* a cărții la care ne referim, prin înseși titlurile lor, te duc cu gândul direct la preocupările autoarei. Menționăm printre ele și scrieri fundamentale ale unor somități ale culturii, culturologiei și spiritualității românești: Nicolae Iorga, Mircea Vulcănescu, G. Călinescu, Emil Cioran, Mircea

Eliade, Constantin Noica, Zoe Dumitrescu-Buşulenga... Tocmai pe acest fundal, la prima vedere, pare ciudată prezența, în *Bibliografia generală a Vitraliilor patinate*, a unor lucrări: Mioara Avram. *Gramatică pentru toți*; Maria Corti. *Principiile comunicării literare*; *Dicționar de pedagogie*; Elie Faure. *Istoria artei: arta modernă*; Cristina Hăulică. *Textul ca intertextualitate. Pornind de la Borges*; Johan Huizinga. *Cultura olandeză în secolul al XVII-lea*; Dumitru Irimia. *Structura stilistică a limbii române*; V. Lazarev. *Istoria picturii bizantine. I-III*; Liviu Rusu. *Estetica poeziei lirice*; Dolores Toma. *Du baroque au classicisme* etc. Însă numai în aparență aceste cărți sînt întâmplătoare sau suplimentare în *Bibliografie*, căci, luînd cunoștință de conținutul lucrării, ne dăm seamă că prezența lor este întru totul motivată. Iată și titlurile celor cinci compartimente ale cărții: *I. Iconografia cărții și a livrescului. Aspecte și interpretări* (p. 25-78); *II. Paradigme ale scriiturii românești în secolul al XVII-lea. Versuri la stemă* (p. 79-130); *III. Dimensiuni paideice în predoslovii* (p. 131-184); *Ierarhii stilistice* (p. 185-200); *Lecturi subiective* (p. 201-230).

Chiar dacă e să citim numai sumarul cărții, în care fiecăruia de compartiment are cîte un amplu „desfășurător” (care cuprinde „intertitlurile”, sau mai bine zis – titlurile de subcompartimente, fie acestea subdiviziuni ale capitolului, fie articole autonome), ne dăm seama că în prezentul volum Teodora Fintînaru depășește cu mult cadrul obișnuit, tradițional, al elucidării subiectului (subiectelor) abordat(e) sau al dezbaterii problemei (problemelor) supuse cercetării, respectiv, analizei, limpezirii pentru noi. Autoarea trece hotărît perimetrul cărții sau literaturii vechi românești, ca atare, și sub aspect cronologic – pentru că raportează trecutul la epoca modernă, contemporană, inclusiv la perioada în care trăim; și din punct de vedere etno-politico-geografic, găsind la români

și la popoarele vecine sau mai îndepărtate, surprinzătoare similitudini, tangențe și confluente. Trece însă – ceea ce ni se pare cu totul semnificativ – și peste limitele cu care ne-am obișnuit să tratăm domeniile ale umanului, ale spiritualului, cum ar fi literatura, limba, religia, cultura, arta plastică, educația etc., plasîndu-le într-un circuit comun, continuu orientat spre filonul umanist, cu un solid substrat estetic al cărții vechi românești, iar mai larg – și al culturii noastre de la începuturile sale.

Acest aspect este pus în evidență cu finețe de prefațatorul cărții, istoricul și criticul literar Ioan Adam. Menționînd că scrierile Teodorei Fintînaru se află „sub semnul cultului cărții, ca «floare a darurilor», ca subiect în artă și de artă”, prefațatorul, el însuși un om de mare cultură și rafinat scriitor, îi atribuie autoarei *Vitraliilor patinate* un „adevărat certificat de competență culturală”, cu o „contribuție meritorie la conturarea unei discipline – încă tinere la noi – *biblioestetica*”.

Multe impresionează în acest volum scris și editat „sub semnul cultului cărții”: discursul limpede, concis și exact; competența, siguranța cu care sînt prezentate fapte, axiome, amănunte captivante și edificatoare; iscusința în a zugrăvi chipuri de cărturari, domni și dregători, copleșiți de patima cărții; cumînțenia, calmul, cu care autoarea avansează opinii, apără idei sau le respinge, cînd găsește de cuviință. Frapează și „materialul ilustrativ” din *Vitralii patinate*. Nu am folosit întâmplător ghilimelele pentru această sintagmă, doar ea are în vedere cel puțin două categorii distincte de „ilustrații”: a) reproducerea după niște opere de artă plastică medievală și / sau renascentistă, românească și vest-europeană; b) mostrele de texte de epocă – cu caracter religios, cronicăresc, administrativ-juridic, hagiografic etc.

Cum din prima categorie nu putem reproduce ceva cu vreun real folos pentru

cititorii noștri, vom cita măcar câteva fragmente de texte vechi, de-a dreptul fermecătoare și prin parfumul arhaic al limbajului, și prin înțelepciunea mesajului, și prin câte altele!

- „Cu nemica omul mai aseminea lui Dumnezeu nu este, mai ales Împărații, Craii, Domnii și alți stăpînitori fără ca făcutul bine și folos” (p. 174);
- „Socotiți acmu, fraților boieri, hirili domnilor! Să potrivești cu linul mărilor și cu sâninul ceriului. Cînd nu gîndești, să turbură mările și ceriul noureadză” (p. 174);
- „Dragostea în trei chipuri să împar-te: întăiul pentru neam, a doua pentru vrednicie, a treia pentru fapte” (p. 175);
- „Căci aceia iaste tot greul, toată greșala și toată nevoia tuturor, a nu avia știința și cunoștința lucrului. Aceia iaste mai mare cîață și întunecare minții și sufletului, și decît toate căderile ființei omenești mai ria iaste ne a avere știința și cunoștința adevărului, ca dela aceia pogoară și spînzură toată greșala vina tuturor lucrurilor și lucrărilor” (p. 180);
- „Și măcară de Dumnezeu toți cititorii de ar pune ace nevointă și osîrdie, ca cetindu cu minte să poată înțelege, și ca sufletele lor cele încețoșate de spăsenie, să poată adăpa de-ntr-aceste, ca den apa izvorului vieții de veci, care Domnul Dumne-

zău Mîntuitoriul nostru Hs. zice și le făgăduiaște Samaritenii și tuturor credincioșilor creștini. Ioan, Evgh., cap. 4, stih 14” (p. 183).

În încheiere, nu ne rămîne decît să subscriem la o frumoasă și dreaptă concluzie a dlui Ioan Adam, expusă în prefața cărții: „Recitind, cu pupilele mărite de intensitatea atenției, textele literaturii noastre vechi, Teodora Fîntînaru ne oferă o carte delectabilă, cu observații docte despre lumea de ieri și trimiteri aluzive la cea de Azi, care mai șterge din colbul prejudecăților așternut peste ele și ne aduce aproape, printr-un arc peste timp, un mănunchi de cărțurari în al căror scris aparent bătrînesc palpită doruri și visări moderne.”

Sincere felicitări autoarei, pentru această aducătoare de bucurii împlinire în munca-i pasionată de cercetare în domeniul bibliologiei. Volumul *Vitrării patinate* este, neîndoios, un dar de preț adus colegilor din biblioteci, în egală măsură – filologilor și persoanelor antrenate în studiul artelor, bibliofililor interesați în mod deosebit de trecutul îndepărtat al culturii noastre. Și mai este această carte un omagiu pe cinste adus memoriei părinților, Ioana și Gheorghe, cărora Teodora Fîntînaru le dedică lucrarea.

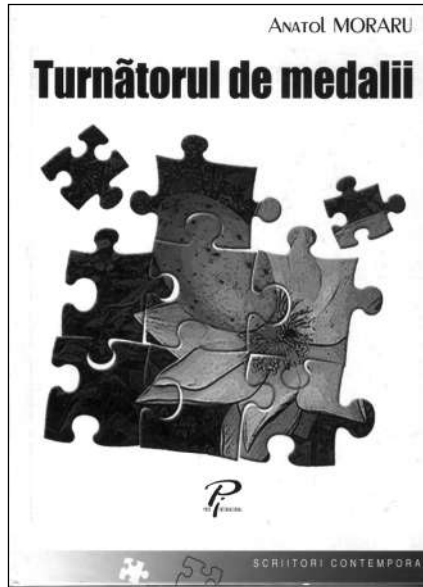
Vlad POHILĂ

RECENZII ȘI CONSEMĂRI

ROMANUL CA UN PRELUDIU

Scris într-o nouă paradigmă, altfel decât este obișnuit un cititor tradițional, romanul lui Anatol Moraru *Turnătorul de medalii** este o probă asumată de proză postmodernistă, autorul năzuind, probabil ca această scriitură să ajungă a fi un model de studiu al genului pentru viitorii studenți ai cursului de istorie a literaturii. Această idee, ușor camuflată, este scoasă în evidență și în prefața la roman a lui Nicolae Leahu, scrisă într-o excelență și adecvată cheie postmodernistă, care completează reușit (și fericit) stilul narațiunii realizată de An. Moraru.

Prefațatorul nu face o analiză (în stil clasic sau, fie, tradiționalist) a romanului, ci digresează, folosind abil și cu talent întregul arsenal de tehnici necesare, postmoderniste, pentru a „glagoli” despre zvonurile care circulă referitor la apariția unui roman „de o chipeșenie gulliverică, care e dinamic, e incitant, are și un titlu negru-negru, ca tăciunii de ebenin [...], un ISBN cabalistic și un preț de să te minunezi...” E descrisă apoi spumos și efervescent, prima întâlnire a cititorului cu romanul: „O, dar iată-l că bate-n geam cu cârligul degetului arătător [...]. Emoția primei întâlniri ne zbârlește părul și porii, încheindu-ne

la ultimul nasture: o solemnitate prusacă. Stăm ca în fața Justiției însăși: lumânări de nimfă!” După care urmează o altă digresiune, din care cititorul află circumstanțele în care cei doi, autorul și prefațatorul, s-au cunoscut și au devenit colegi „de cam toată viața bălțeană”, ca abia în final, în partea a treia a prefeței, N. Leahu să ajungă să se pronunțe și despre scriitura în cauză a colegului său romancier. În linii mari, la general,

el precizează că „lansat ca analist literar, dar cochetând și cu poezia [...], pentru a-și necăji comilonii liricoizi mai degrabă, An. Moraru s-a înscris oarecum din mers, cu un fel de pas lateral, în cel mai recent pluton al prozei românești din Basarabia”. Prefațatorul evită însă să se pronunțe, de exemplu, despre construcția romanească propriu-zisă a scriiturii, motivând eufemistic prin faptul că „An. Moraru are ceva din maniera pictorilor de icoane pe sticlă, a acestor oameni care știu că lucrarea lor nu e pentru a-l încânta pe Pantocrator, ci pentru a-și exprima simțirea religioasă”. Totuși, N. Leahu e nevoit să evidențieze atuu prozei în discuție, recunoscând că „dacă în roman ar lipsi ironia, urătă și prigonită și de iezuiții autohtoni, capetele tradiționaliste care s-ar iți din feregeaua narațiunii le-ar putea copleși pe cele ale spiritelor citadine. De aceea și stă ironia la straja patriei textelor postmoderniste: să le apere liniș-

* **Moraru, Anatol.** *Turnătorul de medalii*. Ch.: Prut Internațional, 2008. 282 p.

tea, să stimuleze libera circulație a mărfurilor intertextualiste...”

Însă ceea ce ar fi fost firesc din partea prefațatorului să „despice părul în patru”, ca să se vadă din ce și cum a fost împletit firul narațiunii în *Turnătorul de medalii*, o face însuși autorul în una din digresiunile sale care „înzorzonează” edificiul epic al cărții, dându-i, în spirit postmodernist, un aer de autenticitate.

Autorul este silit să recurgă la o mărturisire: „Vreau să recunoști, iubite cititor, că [...] nu-i mai cer personajului-narator să-și toarne materialul romanesc în tiparele unui text cu tentă morală sau metafizică. [...] Nu e exclus ca unii cititori cu vârsta fragedă și experiență de citire necristalizată să rămână entuziasmați de erotoseea lui Pânzaru. Însă critici, tradiționaliști, postmoderniști sau cum i-a cultivat Dumnezeu, ar putea găsi în scriitură destule neglijențe de compoziție, lipsă de experiență în arta construcției personajelor și liniilor de subiect și naivități în alternanța planurilor narrative, în stare să-i torpileze amorul propriu de scriitor. Parcă-i văd cum desființează cartea de „intimități”, plină de „amorul plimbărețe” ale lui Pânzaru. „Romanul, vor zice unii interpreți, are hibe vizibile în ordine compozițională, fragmentele nu constituie unități semnificative în economia romanului, ci adăuțiuni de scene operate fără minimă logică discursiv-combinatorie. Nu e mai fericită nici linia stilistică a romanului. Unele personaje apar și dispar instantaneu, fără să se depoziteze în memoria lectorului, protagonistul este prea vizibil etc., etc.” [p. 263]. Aici An. Moraru apelează, se vede, la un procedeu din același arsenal al tehnicilor postmoderniste, de autoflagelare, în cazul dat – cam exagerată.

Pentru a diminua un pic impresia disgrațioasă de autotortură, autorul încalcă nerăbdător pe calul său, frumos și imbatibil, care este ironia: „Mă trece un fior de groază: s-ar putea implica chiar șeful statului, care desigur că nu lecturează roma-

ne [...], dar luând în calcul sugestia vreunui scriitor ratat, ajuns consilier, conducătorul poporului ar putea exclama justițiar: „Noi avem nevoie de romane care să abordeze problemele stringente care ne-au rămas de soluționat, să descrie veridic realitatea, să restabilească adevărul întreg [...], să mobilizeze norodul la luptă pentru viitorul luminos, iar voi scrieți, despre problemele din pantalonii voștri, pornograflor!” [p. 264].

Într-o altă inserție, autorul ține să justifice în fața unui eventual cititor căcotaș care i-ar imputa scrierea romanului într-o altă cheie decât cea obișnuită, tradițională, clasică: „Postmodernistic vorbind, „cântecul absurd al unei zile ordinare”, „poezia rutinei”, biografia mea care n-a înregistrat, deocamdată, nicio dramă a inimii sau o prezență memorabilă la evenimente epocale, modul cum îmi beau cafeaua, îmi spăl membrele sau îmi iubesc femeile, adică într-un fel, condiția omului postmodern, merită să devină subiect epic” [p. 209].

Devotat acestui principiu, autorul nu face altceva decât să respecte canoanele genului și să-și descrie „absurdul zilelor ordinare” într-o avalanșă a lor firească, făcând abstracție de schemele clasice ale unei construcții romanești.

Pe de o parte, aceste inserții în pânza epică a romanului, țesută de prozatorul An. Moraru, nu sunt altceva decât niște replici de căcotaș ale cadrului didactic și analistului literar care este același An. Moraru. Pe de altă parte, iată ce mai spune ultimul: „La o adică, nu mă prea interesează destinul acestui text, pentru că nu-l scriu din rațiuni didactice sau caut glorie cu felinarul în faptul zilei. Îmi dau seama că, în esență, orice student de la Litere [...] e apt să scrie asemenea reportaje, să le zicem existențiale și cotidiene, și nu știu dacă ele s-ar deosebi mult unele de altele...” [p. 264].

Nu cred că are dreptate autorul atunci când afirmă că orice student de la Litere

ar fi apt să reproducă un text similar cu cel din *Turnătorul de medalii*. Mai întâi, nu oricui i-ar veni în minte un titlu al romanului cu semnificații polivalente, în subtext fiind ascunse mai multe interpretări ale celor două cuvinte – „turnătorul”, „medalii” –, dar și a expresiei în întregime. Apoi, după cum a remarcat și prefațatorul, unul dintre cele trei balene pe care se ține cosmosul românesc al scriiturii lui An. Moraru este ironia inconfundabilă a personajului-narator. Deși Dorin Pânzaru duce o viață aparent haotică, printre o sumedenie de personaje care seamănă mai degrabă cu pasagerii unui avion de cursă internațională, aceștia fiind conștienți că nu au cum să se reîntâlnească în viitoarele curse, el este consecvent în atitudinea sa persiflantă, exprimată prin limbaj, referitor la lumea în care trăiește. Iată câteva mostre din limbajul personajului narator: „Nu am fost în stare să-mi deplasez anatomia la prima oră” [p. 215], „Dispoziția mi s-a stricat precum toamna în poeziile lui Bacovia” [p. 19]; „Spre noi venea o blondă demnă de coperta unui volum de balade erotice [...] Am despuiat-o cu laserul ocular” [p. 35]; „A răspuns amabil la salutul tipei, preferând să radiografeze nedisimulat fundul apetisant pe care minijupa de blugi nu putea să-l încapă...” [p. 14]; „Sângele îmi fierbea, rustic fie spus, cum fierbe toamna vinul în cada tatei” [p. 73].

În acest sens un personaj bine realizat prin limbajul său individualizat este cel al conferențiarului Grigore Costin, un tip spiritual și caracterizat prin niște tușe cu o oarecare doză de cerneală enigmatică. Autorul nu deschide toate parantezele, nu spune tot ce știe despre acest personaj, utilizând cu pricepere acel „nu știu cum și nu știu ce” care, de regulă, captează cititorul. Nu în zadar cu acest personaj, cu scena în care acestuia i se organizează un „flagrant”, se încheie romanul.

Încă un personaj care apare episodic în textul narațiunii este Vasăi, poreclit „Ro-

mânul”, pre numele său din buletin Vasile Bucium, un tânăr „de prin părțile Rahovului, mai concret din Biserica Albă [...] din dreapta Tisei”. Acesta își păstrase și la facultate accentul „unguresc”, cu conotații maramureșene, autorul reușind să creeze un personaj pitoresc prin felul în care se exprimă: „Că haznă dă el ca din trei unguri beți, i numai bun de trimis după morte, că nu ine inte, m-am urât di tăt cu el...” [p. 77]. Fiind conferențiar universitar, autorul nu rezistă ispitei să cultive pe moșia epică a romanului și acest arbust al prelegerilor universitare, plantă-realitate care pe alocuri creează impresia că se prea extinde, precum buruienile într-un lan de porumb. Dacă felul în care Dorin Pânzaru comentează gândurile profesorului Călugăreanu despre balada *Monastirea Argeșului* se citește cu interes [p. 22-23; 131-132], atunci paginile despre traducerea lui Dosoței [p. 30], ședința Consiliului facultății [p. 40-49], ora de literatură universală [p. 252-256] un cititor grăbit le-ar trece doar cu privirea.

Chiar și comentariile unor opere literare ca *Ion* de Liviu Rebreanu, *Patul lui Procust* de Camil Petrescu și altele, făcute într-un stil spiritual și mustos de către conferențiarul Grigore Costin, unul din personajele reușite ale autorului, păstrează oricum în pagină un aer didacticist și atmosfera specifică a sălii cu tineri și tinere preocupați mai mult de clocotul sângelui care le fierbe în vine.

Din chiar startul narațiunii, Dorin Pânzaru, în calitatea sa de protagonist al romanului, se recomandă, cu un fel de bravadă postmodernistă, specifică unui tânăr teribilist: „Am 20 de ani, sunt brunet, înalt, frumos, mă îmbrac cu gust și am succes la femei [...]. Vreau să văd America *live* și să ajung, peste ani, un profesor de înțelepciune a națiunii” [p. 12].

Pentru a-și confirma spusele, pe cuprinsul întregii narațiuni protagonistul excelează în aventuri erotice, similare doar cu cele ale celebrului Casanova, fără să

uite a-și garnisi limbajul, uneori excesiv, cu expresii și cuvinte în limba engleză, la fel precum personajele lui Vasile Alecsandri țineau morțiș să jongleze cu fraze și cuvinte franțuzești. Totul se repetă, nimic nou sub soare.

Pe parcursul celor 270 de pagini ale romanului An. Moraru intervine de mai multe ori cu digresiuni inserate în pânza narațiunii pentru autenticitate și actualizarea scriiturii, care par a fi niște fragmente de jurnal. Deși nu dă nume de familie, ci doar prenumele, această pânză, pentru a respecta canoanele genului, garnisită cu texte de tipul „pagini de jurnal”, creează impresia unui melanj original de ficțiune artistică și aspecte ale realității imediate. Dar în acest caz, originalitatea textului o pot savura doar cei care știu că Adi, Nicolae, Maria, Lucia, Gheorghe [p. 155-158, 215-224; 266-269] sunt colegii de serviciu ai autorului din cadrul Universității „Alecu Russo” din Bălți, oraș localizat în roman cu un nume ușor de descifrat – Bolți. Cei care

nu cunosc aceste amănunte au tot temeiul să-l învinuiască pe autor de aglomerație de personaje, care „apar și dispar instantaneu, fără să se depoziteze în memoria lectorului...” [p. 263].

Finalul romanului, demonstrează că oricât ar fi de savuroase tehnicile postmoderniste susținute de un limbaj ironic și de intertextualitate, reușita cărții este asigurată de revenirea autorului la schema clasică de construire a unui subiect. Abia în final, după un lung preludiv de aproape de 200 de pagini, cititorul rămâne captivul narațiunii și întoarce ultima filă a romanului cu sentimentul că istoria adevărată și incitantă a lui Dorin Pânzaru abia începe. Depinde de autor ca eventualul lector să nu aștepte în van, mai ales că An. Moraru știe cum și are cu ce să-i satisfacă așteptările.

Nicolae RUSU

RECORDMENII FOTBALULUI MOLDOVENESC

„Fotbalul este un stat în stat și ar fi fost păcat să nu fie indicați, fie și lapidar, oamenii, jucătorii care creează imaginea în lume, care ne aduc și ne sporesc bucuriile vieții.”

Ion Robu

Așa cum anunță și titlul ei, este vorba de o carte despre fotbal*. Despre fotbalul moldovenesc. „O succintă istorioară a fotbalului moldovenesc redată printr-o optică subiectivistă, personificată, dar cu pretenții clare de obiectivitate, fiindcă este bazată pe documente, probe adunate din arhive, materialele apărute în presă de-a

lungul anilor, impresiile personale despre cei mai buni jucători autohtoni, meciurile echipei naționale, oameni de fotbal cu care am contactat”, mărturisește în prefața volumului său ziaristul Ion Robu.

E o carte masivă, însumând peste 230 pagini, doldora de date istorice, menite să administreze fără prea multe savantlăcuri materialul adunat, cu o captivantă galerie foto la bord. Autorul nu uită să punteze pe parcursul pledoariei sale care sunt momentele notabile din istoria fotbalului moldovenesc, pornind de la *Notițele unui bătrân sportiv* din care desprindem următoarele: „La 22 august 1910, pe platul de instrucție al Gimnaziului de băieți s-a desfășurat meciul de fotbal dintre selecționata gimnaziștilor și liceenilor din

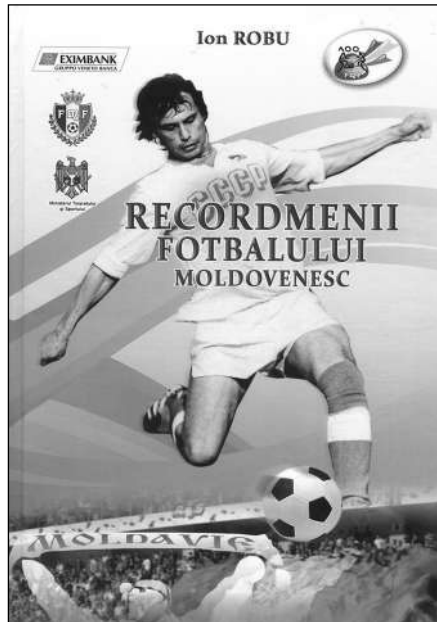
* **Robu, Ion.** *Recordmenii fotbalului moldovenesc.* Chișinău : [S.n.], 2010. 232 p.; il.

Chișinău și cea a Gimnaziului nr. 2 din Odesa. Odeștii au învins cu scorul 22 – 0. Partida a fost arbitrată de chișinăuienii O. Zaidl și C. Gălățan.”

Aici voi deschide paranteza pentru a face o remarcă: consemnarea aparține unui mare amator al jocului cu balonul rotund, Nikolai Biazî, veteran al fotbalului din Odesa și Sankt Petersburg, și este reprodușă din cartea acestuia intitulată *Notițele unui bătrân sportiv*.

Așadar, primul meci de fotbal, jucat la Chișinău, s-a produs la **22 august 1910**.

După care a urmat o perioadă de lungă tăcere. Și nu pentru că la Chișinău sau în alte localități din „fosta gubernie a Rusiei țariste” nu s-ar fi jucat fotbal. Ci pentru că nu s-a păstrat niciun document, nicio informație care să ateste posibilele meciuri. Or, poate, de aceea că nicio cronică a timpului nu le-ar fi înregistrat, chiar dacă acestea s-ar fi produs. Așa încât, alte noi relatări despre fotbal apar abia în anul 1924, după cum bine ne informează autorul cărții. Reproducem: „Startul campionatului din 1924, desfășurat după principiul geografic, în care se amintește în premieră despre cluburile moldovenești, a fost dat la 5 octombrie. La el și-au anunțat participarea cinci echipe din Chișinău: **Viteaz, Unitas, Sporting, Maccabi și Regimentul Căii Ferate Române**, care și-a schimbat peste câteva luni denumirea în **Fulgerul**. Prețioase date statistice sunt furnizate de un mare împătimit al fotbalului moldovenesc, Valentin Iacovlev din satul Ochiul Alb (Drochia)”. Care sunt aceste valoroase in-

formații, aflați răsfoind doar paginile acestei impresionante istorii a fotbalului moldovenesc.

Ca structură, cartea lui Ion Robu este alcătuită din 11 capitole. Țin, dar neapărat, să enumăr titlurile acestora pentru a accentua cât de exacte, cât de potrivite sunt ele, după care poți lesne urmări pașii fotbalului moldovenesc. Rețineți capitolele I-V: **Fluier de începere pe un platou de instrucție; Jucătorii emblematici ai perioadei**

postbelice; Cei care au servit cu credință o echipă; Valori afirmate plenar după declararea Independenței; Responsabilii de buna derulare a priorităților. Următoarele două capitole, VI și VII, abundă în cifre, nume, tabele, date și sunt însoțite de imagini foto ale recordmenilor moldoveni. Titlurile vorbesc de la sine: **Fotbal văzut exclusiv prin optica statisticii. Goluri, puncte, topuri; Campionatele naționale, Superliga, ediția 1992 (I)**.

Spre finele cărții autorul așează istoria finalelor Cupei Moldovei. De altfel, cel de-al VIII-lea capitol așa se și intitulează: **Istoria finalelor Cupei Moldovei**. Urmează apoi evoluția echipelor moldovenești în Europa, inserate în capitolul al IX-lea **Echipele moldovenești în turnee**.

„Sclipirile din perioada sovietică” – formula aparține autorului – cu toate meciurile echipei naționale, vin să completeze capitolul X intitulat **Everestul tuturor jucătorilor de bun simț**, unde putem urmări itinerariile echipei naționale de la Chișinău în fostele republici sovietice, dar și în afara

spațiului ex-sovietic. Aici autorul a plasat și o serie de interviuri realizate cu personalități remarcabile, nume de rezonanță din fotbalul internațional cum ar fi: strălucitul antrenor sârb Bora Milutinovic, legendarul Ioan Chirilă, celebrul cronicar sportiv român, despre care mai aflăm, cu mândrie, că este și compatriotul nostru, originar din sudul Basarabiei.

Cel de-al XI-lea și ultimul capitol al cărții poartă un titlu promițător: **Marile noastre speranțe**. Care sunt acestea, căutați și veți găsi răsfoind paginile capitolului respectiv.

Dincolo de titlurile sugestive, fiecare capitol aparte se deschide cu un motto, selectat cu iscusință și cu multă exactitate, dar și pe potriva titlului ales de autor.

Acest lucru l-ar putea face doar un foarte bun cunoscător al fotbalului, cu o mare experiență, cu vaste cunoștințe în domeniu, un excelent profesionist. Or, toate acestea poartă un singur nume – Ion Robu, ziarist sportiv cu o apreciabilă experiență și cu un foarte bun nume; autor al cărților **Maratonul de la Atena** (2005), **Luptători intrați în istorie** (2008), multiplu premiant al concursurilor de natație, tenis de masă, baschet, atletism, dame din cadrul Olimpiadei Asociației Presei Sportive din Moldova. Actualmente este angajat la Agenția Informațională de Stat „Moldpres”.

Toate cele 11 capitole cuprind istoria fotbalului moldovenesc, de la începuturi până în prezent, unde sunt înșiruite evenimente senzaționale, neprevăzute, surprize de tot genul, care, de regulă, se produc în orice timp și în orice spațiu.

Cu biografii informative ale celor mai mari jucători din istoria fotbalului moldovenesc și ale stelelor jocului de astăzi, în paginile cărții își fac loc mulți dintre antrenorii legendari, care au contribuit la conturarea jocului, și cele mai mari cluburi din fotbalul autohton.

În concordanță cu titlul cărții – **Recordmenii fotbalului moldovenesc** – autorul propune și câteva **Fișiere biografice**. Este de apreciat scrupulozitatea cu care au fost întocmite acestea, cuprinzând numele-legendă ale fotbalului autohton, însoțite de imagini foto cu texte explicative. Câteva din fișierele biografice conțin și interviuri realizate de către autorul cărții.

Totul este cântărit, filtrat, trecut pe sub o lupă de expert: date exacte, cifre verificate, poze și imagini bine comentate – iar aceasta i-a solicitat autorului o muncă enormă de cercetare, de verificare, de depistare și regăsire a informației.

Câte a putut, câte a știut să le adune pe parcursul vieții sale (publicații, articole, crochiuri, interviuri) – toate având o singură axă: fotbalul – autorul le-a înmănunchat în această cronică publicistico-documentară a fotbalului moldovenesc.

De fapt, aceasta nu este doar o simplă cronică a fotbalului moldovenesc, e mai mult de atât. Este o adevărată enciclopedie, atent elaborată și bogat comentată.

La o lectură mai atentă descoperim nu doar un bun profesionist în domeniu, nu doar un rafinat cunoscător al fotbalului, dar și un publicist de talent. Scrise cu multă pasiune, dar și cu vocație, paginile cărții te poartă prin istorii și victorii, toate raportate fiind la fotbalul moldovenesc. Care sunt evenimentele ce s-au lăsat scrise de istorie puteți afla doar din paginile acestei impozante lucrări.

Temeinic așezată cronologic, scrisă într-un limbaj accesibil, cu vădită tentă publicistică, cartea te prinde de la prima. Lectura ei devine o adevărată revelație.

Inedită, aducătoare de cunoaștere nouă, bună, născută din dragoste pentru fotbal, dar și pentru strămoși, cartea este, am putea spune, opera vieții lui Ion Robu.

Prin această carte istoria fotbalului moldovenesc, se extinde cu multe decenii

înapoi, spre origini, startul fiind dat la 22 august 1910, iar bibliografia de specialitate se îmbogățește cu un volum de excepție.

Tipărită în condiții grafice excelente, copertă rigidă, numărul impresionant de fotografii color și alb-negru a căror perfecțiune rivalizează cu originalul, semnele grafice, pictogramele așternute frumos pe fiecare filă a cărții – sus stă imprimată emblema Federației Moldovenești de Fotbal, iar jos găsim balonul rotund, ingenioasa diversificare a literelor, toate acestea sporesc frumusețea acestui volum (copertă – Vitalie Leca).

Recomandăm călduros această carte tuturor celor care sunt animați de dorința de a se informa asupra istoriei fotbalului moldovenesc.

O carte mult așteptată, prima de acest fel la noi, care se vrea pe masa fiecărui profesor, student de la instituțiile de profil, a fiecărui om care iubește fotbalul, fiecărui microbist.

O carte ce se adresează deopotrivă specialiștilor și amatorilor.

Tamara COTOMAN,
șef, Serviciul achiziții, Biblioteca USEFS

P.S. Și pe această cale ținem să-i mulțumim autorului pentru mărinimosul gest de a ne fi dăruit bibliotecii noastre un exemplar de carte, dar și pentru autograful semnat de Domnia Sa. Imprimat pe prima pagină a cărții, autograful se constituie ca un adevărat îndemn, dar unul foarte mobilizator adresat cititorilor noștri care, cine știe, poate, la o lectură mai minuțioasă a acestei valoroase lucrări, vor prinde mai mult curaj, dar și ambiție, pentru a cuceri acest faimos joc, acest „rege al sportului” – fotbalul. Dar poate și șansa de a deveni ei înșiși eroii unei eventuale cărți cu același generic – **Recordmenii fotbalului moldovenesc**, ediția a doua, a treia... Revăzută și completată. Cu nume, dar și victorii noi. Or, aceasta este aspirația noastră, a colaboratorilor Bibliotecii USEFS. Dorim autorului până ușoară și pentru alte noi cărți, tot atât de necesare și de așteptate.

Cu drag de fotbal, cu multă considerațiune pentru autor, voi încheia cu un citat care poartă aceeași semnătură – Ion Robu: „**Frumoasă-i viața în curtea fotbalului!**”

Deschideți poarta ei! Intrați!

T.C.

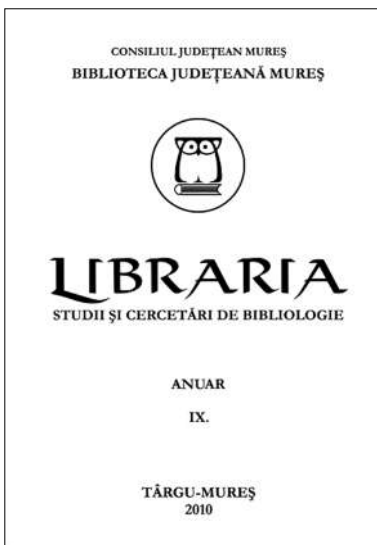
LIBRARIA – PRO STUDIUL ȘI CERCETAREA ÎN BIBLIOLOGIE

Anuarul *Libraria*, editat sub egida unei prestigioase instituții – Biblioteca Județeană Mureș – își face apariția începând cu anul 2002, prilejuită de împlinirea a 200 de ani de lectură publică la Târgu-Mureș. Dimitrie Poptămaș, directorul de atunci, menționa în nota de inaugurare a primului volum: „*Anuarul Libraria va înscrie de acum înainte în paginile sale studii și comunicări de bibliologie, rapoarte la trăirile zilelor noastre... Pornim la drum*

cu gândul și sentimentul utilității prezentului și arcului peste timp în reconstituirea culturii în latura sa esențială: cartea și biblioteca.”

Intențiile profesionale privind utilitatea, prestația și calitatea publicației de bibliologie târgumureșene sunt împlinite prin fiecare volum anual. Oricare cercetător sau bibliotecar se poate convinge de justetea acestei afirmații consultând colecția integrală a anuarului la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, la Departamentul Informațional Biblioteconomic ULIM, dar și în format electronic la adresa <http://www.bjmures.ro/Anuare.htm>.

Recenta apariție editorială târgumureșeană – anuarul *Libraria* (nr. 9) – este valoroasă, înainte de toate, prin conținutul documentar care contribuie la o mai bună și detaliată cunoaștere a domeniului.

Volumul reunește materiale semnate de autori cunoscuți din România, Republica Moldova, Italia, Albania, Ungaria – o primă concluzie, bazată pe unul dintre primele compartimente ale anuarului *Lista autorilor*. Dintre autorii basarabeni, prezenți în publicație, menționăm: dr. Lidia Kulikovski, dr. Nelly Țurcanu, Ludmila Corghenci, Tatiana Șatrauca. Compartimentul *Bibliologica* pune în valoare subiecte importante ale domeniului, contribuind,

pe de o parte, la augmentarea importanței ce trebuie acordată aspectelor / studiilor teoretice, iar pe de altă parte dezvoltând experiențe reprezentative, rezultate ale cercetărilor din bibliotecă. Este vorba despre implicarea bibliotecii în formarea / dezvoltarea culturii informației și a învățării permanente (autori T.A. Oprescu, Pitești; L. Corghenci, Chișinău), transformarea sistemului comunicării științifice și optimizarea regăsirii informațiilor (autori dr. N. Țurcanu, Chișinău; M. Voinicu, Argeș), implementarea managementului resurselor umane (autori dr. L. Kulikovski, T. Șatrauca, Chișinău), adaptarea continuă la schimbare și modernizare (autor D. Vanca, Târgu-Mureș).

O mare parte dintre materialele incluse prezintă cercetări efectuate în baza colecțiilor de carte veche ale bibliotecii Teleki-

Bolyai, a celei a Sfântului Sinod, a Arhivelor Vas (Ungaria), a lui Timotei Cipariu etc. Ne referim la articolele inserate în compartimentul *Cartea veche*, acestea confirmând că prestigiul unei biblioteci este impus, în mare parte, de valoarea colecțiilor.

Compartimentul *Itinerarii livești* oferă o imagine de ansamblu asupra subiectelor: activitatea bibliotecilor românești din județul Mureș în sec. XVIII-XIX (autor M. Avram, Târgu-Mureș), bibliotecile Blajului în contextul modernizării educației și dezvoltării elitelor intelectuale românești din Transilvania în anii 1850-1918 (autor dr. N.V. Fola, Târnăveni), deschideri antropologice în opera lui Emil Cioran (autor L. Moldovan, Târgu-Mureș).

Reliefăm în mod deosebit dimensiunea informațională și „de învățătură” a compartimentului *Biografica*, autorii făcând cunoscut publicului nume de personalități notorii din domeniul vieții publice, culturii, biblioteconomiei: Patriciu Barbu, figură de seamă a mișcării naționale din Transilvania (autor A. Todea, Târgu-Mureș), Gheorghe Ciuhandu, istoriograf al Bisericii Ortodoxe (autor C.M. Dorlan, Târgu-Mureș), bibliotecarul Gheorghe Câmpcean (autor D. Poptămaș, Târgu-Mureș).

Articolul *Biblioteca Județeană Mureș reflectată în presa scrisă în anul 2009* (autori A. Vintilă, E. Cătană, Târgu-Mureș) prezintă un studiu bibliografic, identificând circa 188 de materiale din publicațiile periodice locale și din afara județului Mureș, însoțite de adnotări. Este o sinteză impresionantă, rezultatul unei activități, în opinia noastră, demnă de preluat de către biblioteci, rezultatele cercetării fiind promovate în di-

verse forme: articole de contabilizare, părți integrante ale rapoartelor de cercetare (ori activitate), publicații bibliografice etc.

Volumul include, la fel, tradiționalele compartimente *Miscellanea* și *Note de lectură*, oferindu-ne informații utile pentru lectura individuală, dar mai ales pentru cea profesională, selectând și date concrete pentru dezvoltarea colecțiilor bibliotecilor.

Volumul oferă spațiu suficient referințelor bibliografice, cele din urmă completând informația prezentată de către autori, oferind deschideri pentru noi studii și cercetări.

Prezentând subiectele la o înaltă performanță, autorii / editorii / responsabili volumului 9 al anuarului *Libraria* manifestă o grijă deosebită pentru structura, aspectul poligrafic, includerea rezumatelor și a cuvintelor-cheie, acestea amplificând interesul profesional al cititorilor, conferind o alură de publicație științifică și elegantă.

Anuarul *Libraria* a devenit o prezență necesară și utilă pentru bibliotecarii basarabeni, dar și o prestigioasă tribună de promovare a activității cercetătorilor, practicienilor din domeniul biblioteconomiei și științelor informării. În acest sens apreciem deschiderea și realizările concrete ale colegiului redacțional pentru îmbunătățirea relațiilor profesionale, pentru promovarea experiențelor biblioteconomiei basarabene.

Ludmila CORGHENCI,
director adjunct, Departamentul
Informațional Biblioteconomic, ULIM

ÎNGERII L-AU STRIGAT PE „FRUMOSUL NEBUN AL MARILOR ORAȘE”

Scriitorul, romancierul și dramaturgul Fănuș Neagu a fost unul dintre cei mai talentați autori contemporani, care va rămâne în memoria cititorilor cu volume precum *Îngerul a strigat*, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, *Cartea cu prietenii*, *Insomniile de mătase* sau *Dincolo de nisipuri*.

Fănuș Neagu s-a născut pe 5 aprilie 1932, în Grădiștea de Sus, județul Brăila. A studiat primii cinci ani de școală primară în satul natal. Și-a continuat studiile între anii 1944 și 1948 la Liceul Militar din Iași și a urmat Școala Pedagogică nr. 2 din București, iar în 1952 a devenit cursant al Școlii de literatură „Mihai Eminescu”, până în anul 1953, fiind coleg de generație cu Nicolae Labiș, Radu Cosașu ș.a. Între anii 1954 și 1957 învață la Facultatea de Filologie din București, dar nu își încheie studiile.

În anul 1954 debutează cu povestirea *Dușman cu lumea*, în revista *Tânărul scriitor*, iar în anul 1960 are loc debutul editorial, cu volumul de povestiri *Ningea în Bărăgan*, retipărit în 1964 sub titlul *Cantonul părăsit*. În anul 1960 publică *Somn de la amiază*, iar în 1962 *Dincolo de nisipuri* (nuvele), în anul 1967 – *Vara buimacă*, iar piesa *Scoica de lemn* este pusă în scenă la Teatrul *Nottara* din București. În 1968 tipărește primul său roman – *Îngerul a strigat*, considerat eveniment editorial. Publică ulterior, în 1972, volumul de nuvele *În văpaia lunii*; în 1977, romanul *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* și cartea de eseuri *Cronici afurisite*; în 1979, *Cartea cu prietenii*; în 1981 – *Insomniile de mătase*; în 1985 – *A doua carte cu prietenii*. Tot în anul 1985 i se joacă piesele *Echipa de zgomote*, la Teatrul *Majestic*, și *Olelie*, la Teatrul Național din București. Printre volumele pe care le-a scris se mai numără *Cronici de carnaval*, *Întâmplări aiurea și călătorii oranj* (publicistică), romanele *Scaunul singurățății* și *Amantul marii doamne Dracula*. În anul 1993 i se joacă la Teatrul Național din București și la Teatrul Național din Timișoara piesa *Casa de la miezul nopții sau Păiața sosește la timp*.

A primit, printre altele, Premiul Uniunii Scriitorilor din România, pentru volumele *Cantonul părăsit*, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, *Echipa de zgomote*, *Casa de la miezul nopții sau Păiața sosește la timp* (1964, 1968, 1970, 1988). În 1990 devine directorul săptămânalului *Țara*, publicând în fiecare număr câte o tabletă. În 1991, împreună cu Eugen Simion, Valeriu Cristea și Marin Sorescu, revigorează revista *Literatorul*, fondat de Al. Macedonski, în 1880. Din 2001 a fost director al cotidianului *Cronica Română*. În anul 2000 Uniunea Ziaristilor Profesioniști i-a acordat *Ordinul Ziaristilor* „pentru marele lui talent publicistic”.

După unele proze de F. Neagu s-au turnat filme artistice, scriitorul însuși jucând roluri în peliculele *Casa de la miezul nopții* și *Crucea de piatră* (1993).

În perioada decembrie 1993-1996, Fănuș Neagu a fost director al Teatrului Național din București.

În noiembrie 1993 devine membru corespondent al Academiei Române, iar

Fănuș Neagu
(5.IV.1932 – 24.V.2011)

pe 21 decembrie 2001 a devenit membru titular al aceleiași instituții.

Scriitorul și dramaturgul Fănuș Neagu a murit noaptea, la spitalul *Elias* din București, în urma unei îndelungi suferințe.

A fost înmormântat pe Aleea scriitorilor de la Cimitirul *Bellu* din capitala României.

Încă, în 2008, aflat pe patul de spital, Fănuș Neagu i-a trimis o scrisoare jurnalistului Marius Tucă, în care acuza agresivitatea presei față de situația sănătății lui:

„Dragă Marius Tucă, în numele amicitiei ce ne leagă, te rog să inserezi în Jurnalul Național aceste rânduri adresate multor ziaristi sau reporteri din mass-media centrală, tineri sau mai puțin tineri, dar toți de o seamă cu barbaria. O fac atât în numele meu, cât și al unor prieteni ca Radu Beligan, Sergiu Nicolaescu și Ștefan Iordache, hărțuiți, ca și mine, cu nerușinare tenace, de niște condeie butucănoase”, își începea scriitorul mesajul.

„Vă e foame de moarte de ne căutați prin toate spitalele? Așteptați-o cu încredere în pragul casei voastre, va veni, n-a lipsit la nicio întâlnire. Cei care nu mă credeți, puneți mâna pe o lamă și ascuțiți-o pe venele de la o mână. Straniu e faptul că majoritatea dintre voi vor muri fără să se fi născut.”

*„Da, sunt bolnav, continuă scriitorul, cancer de prostată cu diseminări – mă tratez la Spitalul *Elias* (mă opresc să fac o plecăciune în fața medicilor, asistentelor, infirmierelor și tuturor slujitorilor acestui spital pentru imensa lor dragoste de oameni) și nu doresc altceva decât să mă lăsați în pace cu nenorocul, suferința, spaimile și speranțele mele. Eu știu să îndur, vârsta m-a învățat multe, dar am o familie, rude, prieteni pe care-i îngroziți când mă îngropați a doua oară în decurs de șase luni. Vă întreb: o faceți din pustiul sufletesc sau din cea mai elementară lipsă de conștiință profesională? Apoi, ce bucurie vă trezește suferința altora? Și, mai ales, pentru ce ne vreți dincolo de dincolo? Literatură nu citiți, prin urmare nici cărțile mele, la film nu mergeți, la teatru nici atât. Îmi închipui cu toată sinceritatea că nici de urât nu ne urăți. Atunci nu încap decât o singură explicație:*

sunteți mânați cu biciul de patronii voștri să aduceți știri ce să sature așteptările unui public, de voi înșivă format metodic, de-a lungul timpului, ca amator de telenovele imbecile, senzaționalism ieftin, erotism vulgar etc.”

„Aș mai avea destule să vă spun, dar mă opresc aici, încheind cu fraza unui mare scriitor rus (voi, se înțelege, ați fi vrut să fie unul american, dar n-am ce face): «Urât mai trăiți, domnilor!»”, și-a încheiat Fănuș Neagu scrisoarea.

Coleg cu Nicolae Labiș și Radu Cosașu, Fănuș Neagu a învățat să caute frumoși nebuni, cu mână sigură, de la Mihail Sadoveanu, Panait Istrati și Vasile Voiculescu.

Conform colegului de breaslă și de generație Dinu Săraru: „Fănuș Neagu a fost și rămâne un mare poet al limbii române și sunt convins că, după Eugen Barbu, dintre contemporani, nimeni n-a slujit limba română cu atâta evlavie, cu atâta har, cu atâta demnitate și cu atâta putere de a transforma această limbă română în șansa noastră de a ne păstra identitatea și credința. A fost un om demn, mai ales în acești ultimi 20 și ceva de ani, disprețuind regal – ca puțini alții – curvăsăria politicianistă care se lățește ca o pecingine și înecă întreaga lume românească. A fost un monument, din acest punct de vedere, în apărarea limbii române, prin cultivarea ei, prin îmbogățirea ei. A fost un model al apărării identității naționale. Verticalitatea lui ar merita să fie considerată și ea un model pentru generațiile tinere.”

Despre demnitatea omenească și națională – ieșită din comun, pentru aceste vremuri – cititorii noștri își pot face o imagine parcurgând măcar una din ultimele sale tablete, pe care o republicăm și noi în acest număr de *BiblioPolis*.

După Dobrogea natală, după București, unde a stat cea mai mare parte a vieții, un loc aparte l-a avut în viața lui F. Neagu și Basarabia, pe care a vizitat-o, după 1990, în câteva rânduri. A poposit și la Biblioteca Municipală, lăsând autografe admiratorilor, fiind eternizat și în poze, printre cititorii și angajații BM, „B.P. Hasdeu”.

HOITARI

Fănuș NEAGU

Observ, plin de furie, că de la o vreme, ori de câte ori dispare în noaptea veșniciei un scriitor român de prestigiu, imediat, din deșertul gândirii se ridică doi, trei sau patru vulturi hoitari care se reped să-i smulgă celui dispărut orice urmă de virtute sau talent. Am în minte două cazuri care m-au cutremurat: valul de insulte azvârlit din prăpastia urii asupra criticului Mihai Ungheanu, avându-l ca autor pe Vladimir Tismăneanu, precum și vârtejul de isterie barbară dezlănțuit, la TVR1, de Andrei Cornea împotriva lui Adrian Păunescu. Țin să precizez că n-am schimbat în viața mea o vorbă cu domnii mai sus pomeniți. Nu-i dușmănesc, nu-i prețuiesc, iar până acum mi-erău total indiferenți.

I-am privit uluit cum împrășcau cu bale de turbare pe acești colegi ai mei pe care i-am iubit o viață întreagă și mă opresc astăzi o clipă să-i întreb pe cei doi ticăloși: „Cum de îndrăzniți să ne înjurați morții chiar în ziua când îi ducem la groapă? De unde această pornire imbecilă de a ne spurca izvoarele?” Poftei voastre scelerate de a ne însângera zilele când ne e sufletul cernit mă simt dator să îi răspund cu aceeași vehemență. Sunteți doi provocatori de duzină, două jerpelături. Să ne înțelegem, aveți tot dreptul să nu vă placă ce au scris Mihai Ungheanu sau Adrian Păunescu – gusturile nu se discută, nu se amendează –, dar sunteți de-a dreptul ticăloși când voi, fiii unor torționari comuniști, veniți și îi acuzați pe prietenii noștri dispăruți că fac parte din și-urul marilor vinovați care au întronat și slujit dictatura stalinistă în România.

Să tragem răbojul din grindă și să so-cotim: tatăl duminale, domnule Vladimir Tismăneanu, cunoscut sub numele de Leon Tisminețchi, zis Ciungu, a fost agent KGB de când a dat în pământ și până a murit. Stabilit în România după 23 august

1944, el raporta periodic Ambasadei so-vietice tot ceea ce se întâmpla în cadrul CC al PCR. La cererea expresă a lui Gheorghiu-Dej, Hrușcirov a aprobat să fie elimi-nat din cadrele activului de conducere. A fost trecut lucrător la Editura Politică, sub conducerea lui Walter Roman, unde a tra-dus, sunt dator s-o spun, în chip excelent, operele lui Vladimir Ilici Lenin. Ani lungi m-am delectat cu scâpărătoarele lui întor-sături de fraze. Reproduc din memorie o misivă a lui Lenin către un secretar PCUS de gubernie: „Stimate tovarășe N, pentru victoria revoluției împușcă-i imediat pe toți culacii din gubernie, pe toți țărani mij-locași și pe șovăielnici.” Acest și adverbial îi dă și astăzi emoții calofilului care sunt. Pe când tatăl tău se străduia să ne pună sub ochi asemenea „opere”, tatăl lui Mihai Ungheanu ara pământul în arida câmpie a Bărăganului. N-a fost membru al PCR dar, se înțelege de la sine, el a impus comunis-mul în România.

Și acum între noi, domnule Andrei Cornea. Vreau să te învăț o rugăciune mu-sulmană. Iat-o: „Dă-mi, Doamne, să știu multe, dar să nu trec prin toate.” Dar nu! tu, balaure filozof (cu **s** sau cu **z**, nu știu cum îți convine?), vrei să treci de-a curmezișul prin toate șanțurile.

Adrian Păunescu este, după părerea mea, un poet excepțional. Uneori cu aspre scăderi. Dar nu asta mi s-a părut că te inte-resează pe dumneata, ci faptul că, în timpul comunismului (adică în timpul vieții noas-tre!), a scris când n-a avut încotro și versuri închinat regimului pe care atât de mult îl urăști încât îmi vine să cred că eu sunt și nu dumneata ești fiul lui Paul Cornea, fost secretar al CC al UTC între 1948 și 1954. Domnul Paul Cornea, pentru cultura căruia nutresc un deosebit respect, era în acei ani legătura directă a tuturor organizațiilor de

tineret cu următorii tovarăși din conducerea superioară: Ioșka Chișinevski, Leonte Răutu și Ofelia Manole. Chișinevski a fost poate cel mai mare ticălos dintre toți comuniștii care au pus pingea pe grumazul țării așteia. Răutu nu lăsa să miște nici frunza, nici ramul și niciun vers din Eminescu. Iar Ofelia Manole... ei, tovarășa Ofelia Manole, secretară de partid a comitetului regional București, a fost cea mai sumbră ticăloasă care a trecut pe bulevardul Magheru. Bătrânii scriitori pe care i-am cunoscut și care mi-au rămas în inimă ca mari maestri preferau să ajungă în Piața Unirii ocolind pe la Giurgiu decât să dea ochi cu tovarășa Manole. Cred că nici Elena Ceaușescu n-a reușit decât arareori s-o egaleze pe tovarășa Manole. Cu toții au răsuflat ușurați în ziua când un soldat, îndrăgostit de nepoata tovarășei, a introdus două rafale de gloanțe în inima ei iubitoare de literatură, pe motiv că i-a refuzat mâna nepoatei sale. Dacă ai ști ce jale a fost în București, și acum sunt oameni care lacrimează!

În anul 1948, când tatăl dumitale ținea o strânsă legătură cu corifeii comunismului românesc, învățătorul Constantin Păunescu, din comuna Bârca, județul Dolj, intra în închisoare pentru ani lungi

și grei fiindcă fusese membru al Partidului Liberal. Nu știu dacă veniseși pe lume, dar tocmai în anul acela (ca să vezi brodeală!), marele George Călinescu era dat afară de la catedra pe care o deținea la Universitate și în locul lui era numit un dentist, un tinichigiu (bine-a zis psalmistul mai anul trecut că și azi avem nevoie de tinichigii și chelneri), răspunzând la numele de Ion Vitrner și care-l avea asistent – țin' te bine, neică! – pe tovarășul Paul Cornea. Buldozere, progres și luptă pentru ridicarea României pe noi culmi. Călinescu nu s-a mai întors niciodată la catedră. Nea Costică Păunescu s-a întors acasă ca să moară. Iar Adrian, fiul său, trebuie să plătească în eternitate pentru faptul că nea Costică a ales greșit: în loc să se țină de pulpana roșie a lui Papașa, credea în Brătieni și în I.G. Duca.

Când mor scriitori ca Ungheanu și Păunescu, neamul românesc simte că i se rupe un braț, un râu sau un codru. Norocul acestui pământ este că în aceeași noapte, undeva într-un sat sau într-un oraș, la apus de lună sau la răsărit de soare, se naște un alt soldat care să acopere tranșeea rămasă goală.

(După *Literatorul*, nr. 138-139, noiembrie-decembrie 2010)

ULTIMA VAMĂ A LUI SERAFIM SAKA

După o boală grea și îndelungată, s-a stins din viață prozatorul, eseistul, dramaturgul și traducătorul Serafim Saka. Născut la 16 martie 1935, la Vancicăuți, județul Hotin, România Mare, fiul Mariei (născută Bordeianu) și al lui Teodor Saca, de mic rămâne orfan de ambii părinți – tatăl cade în august 1944 în război, iar mama moare de tifos în 1945. Va fi crescut

Serafim Saka
(16.III.1935 – 20.V.2011)

de un unchi, apoi de bunica paternă. Face școala primară și pe cea medie în satul natal (1942-1952) și lucrează, după absolvirea în 1953 a unor „cursuri de vară” la Institutul Școlilor din Cernăuți, ca „învățător de matematică” la școala din Frosna.

În 1954 intră la Facultatea de Istorie și Filologie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, pe

care o va termina în 1959. Devine redactor la cotidianul *Tinerimea Moldovei*, un timp este șomer, apoi pleacă „la pământurile de țelină” din Kazahstan, ca reporter al aceluiași ziar, care acum apărea și în limba rusă. Între 1965 și 1967 urmează, la Moscova, Cursurile Superioare de Cinematografie, secția de scenariști; se împrietenește cu dramaturgul Aleksandr Vampilov, din ale cărui piese va traduce. Lucrează la studioul *Moldova-film*, fiind autor de scenarii și realizator de filme documentare, iar din 1970 se angajează ca redactor la revista *Nistru*.

În 1986 participă, în calitate de invitat, la congresul Uniunii Scriitorilor din URSS, unde s-a încercat, fără succes, reformarea instituției. Ales secretar, în 1987, al Uniunii Scriitorilor din Moldova, după un an demisionează, fiind în dezacord cu linia oficială. Director cultural la una dintre primele firme cooperatiste basarabene *Valeologia* (1991-1993), inițiază diverse proiecte culturale. Este ales președinte al secției din Republica Moldova a PEN-Clubului (1994-1998) și numit, pentru câteva luni, director artistic (1995), apoi consilier (1999) la Uniunea Scriitorilor.

După debutul, cu aforisme, în *Tinerimea Moldovei* (1956), îi apar numeroase articole, note critice, intervenții polemice în *Cultura*, *Nistru*, *Literatura și arta* etc. Scrie proză (romane, povestiri, nuvele), teatru și scenarii cinematografice.

„Microromanul” *Întoarcerea noastră de-o clipă* (1966), criticat vehement de autorități, rămas tipărit doar în *Nistru*, este urmat de culegerea de nuvele *Era târziu* (1968), de romanele *Vămile* (1972; 1989 – Moscova; 1990 – București), *Linia de plutire* (1987; 1989 – Moscova; 1993 – București), cartea cu reflecții de călătorie *Orbirea (Literatura și arta)*, 1992). Dintre piesele lui S. Saka, *Această copilărie îndepărtată* (1975), *Omul a doua zi* și *Prologul* (coautor – Valeriu Matei, 1988) au fost puse în scenă de teatre din Chișinău. Între distincțiile ce i

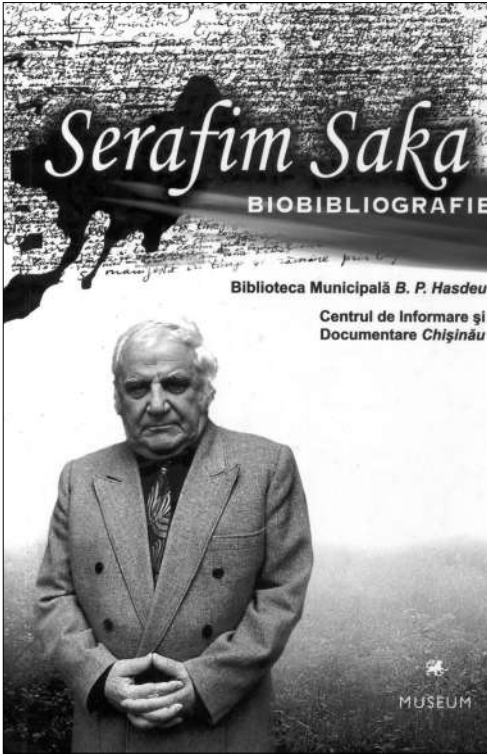
s-au acordat se numără și Premiul de Stat pentru cartea *Pentru tine bat...* (1987).

Nuvelistica de început a lui S. Saka, cuprinsă în volumul *Era târziu*, e influențată de formulele narative camusiene și kafkiane și prezintă o atmosferă dezolantă, pesimistă, în contrast cu optimismul oficial. Năruirea morală a individului și încercările de recuperare sub presiunea unui timp tensionat istoric și psihologic condiționează întoarcerile retrospective și radiografierea comportamentistă a reacțiilor și trăirilor. „Târziul” se instaurează în realitate și în suflute, producând fisuri și mutații, personajele se înscriu în galeria celor învinși.

Vămile prin care trec personajele („din prozele lui S. Saka”), tentate să se împlinească în virtutea unor porniri umane fi-rești, reprezintă întrebări obsesive, uneori chiar chinuitoare, în felul de a fi al lui Delaooancea, protagonistul romanului *Vămile*, se recunoaște o trăsătură proprie prozei moderne: tendința de a înfățișa un erou în formare. Delaooancea este confruntat cu „vămile” vieții de toate zilele, cu multele și măruntele probleme ale cotidianului. Știe că nu mai poate rămâne „un copil minune”, dar ardoarea donquijotescă a pornirilor sale nu se stinge. Nevoia de rezistență, de luptă îi reînnoiește puterile secătuite și el pornește spre alte vămi.

În schimb, în romanul *Linia de plutire* există numai învinși, oameni înecându-se în inerție, stereotipie („uniformizare”, după cum spune prozatorul), în neîmplinire. Puterea inerției este irezistibilă, e hăul care înghite omul, factorul care îl depersonalizează și îl transformă într-un naufragiat, într-un obiect rătăcit în niciunde.

Linia de plutire prezintă radiografia provincialismului ca mentalitate și fenomen social: închistare, incultură, dublată de agresivitate, interes meschin față de treburile altuia. Provincialismul se devoră pe sine însuși, fiind formă fără fond, loc fără spațiu, prezent fără trecut. O anumită deficiență de materie epică, determinată și de caracterul caleidoscopic, fragmentar

al narațiunii, se face simțită în mai multe scrieri ale lui S. Saka, spirit nonconformist și incomod, prezență intelectuală deosebită în contextul cultural basarabean.

Publicist cu vocație, S. Saka a intervievat diferite personalități ale culturii basarabene – Aici și acum (1976) și Pentru tine bat... (1987); a scris un volum documentar, Basarabia în Gulag (1995). Prin interviurile

sale el a pus la un onorabil nivel această specie literar-publicistică, însă neglijată la noi, până prin anii '70 ai sec. XX.

Serafim Saka a tradus din proza și, mai ales, din dramaturgia rusă clasică și contemporană: A.N. Ostrovski, Maxim Gorki, Vasili Șukșin, Aleksandr Vampilov, Viktor Rozov etc. Tălmăcirile sale din acești autori au fost montate pe scena Teatrului „Luceafărul”, a Naționalului din Chișinău și a Teatrului „V. Alecsandri” din Bălți.

A fost distins cu Premiul de Stat al R. Moldova (1987, vol. Pentru tine bat...) și cu Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (1988, 1995). În 1992 i s-a conferit titlul *Maestru în Artă*, în 1996 – ordinul *Gloria Muncii*, iar în 2010 – Ordinul Republicii. Laureat al Fundației „Soros-Moldova” (1999), în 2009 i se decernează Premiul de Excelență al Centrului pentru Jurnalism Independent.

Serafim Saka a fost o prezență neordinară în viața culturală de la noi, participând la diverse evenimente literar-artistic, inclusiv la unele organizate de bibliotecile din rețeaua „B.P. Hasdeu”. Menționez că BM „B.P. Hasdeu” a elaborat și editat biobibliografia *Serafim Saka* (ediție îngrijită de Lidia Kulikovski, alcătuitori: Claudia Tricolici, Olga Detișina, redactor bibliografic: Taisia Foiu; Ch.: Museum, 2005, 84 p.), aceasta bucurându-l mult pe protagonist.

(După crispedia.ro
și alte resurse mass-media)

REÎNTOARCEREA DACILOR SAU ISTORIA ROMÂNILOR ÎNTRE ADEVĂR ȘI URAGANE

„Toată lumea e de acord că Dacii se aflau așezați pe pământul nostru cu cel puțin o mie de ani înainte de Christos, și cu toate acestea am fost singurul popor european căruia i s-a contestat dreptul de a stăpâni țara pe care au locuit-o moșii și strămoșii lui. Istoria Neamului Românesc n-a fost decât o lungă, neconținută, halucinantă hemoragie. Ne-am alcătuit într-un uragan și am crescut în vifor. Popor de frontieră, luptam și muram pentru toți. Muream, mai ales, plătind miopia și negliobia altora”, afirmă Mircea Eliade în Teroarea istoriei și destinul României. „Nenorocul ni se trage de la Alexandru Macedon (din neamul tracilor, n.a.), care în loc să-și ridice privirile spre miază-noapte și să unească toate neamurile tracice într-un mare imperiu, s-a lăsat atras în orbita civilizației mediteraneene și, ajuns în culmea puterii, s-a îndreptat spre Asia.” Or, „Tracii care, după spusa lui Herodot, erau «cel mai numeros popor după indieni» au pierdut, prin Alexandru [Macedon], singura lor șansă de a intra în istoria universală ca factor autonom; ei au contribuit la facerea Istoriei, dar în numele altora: în numele Imperiului Roman sau al Bizanțului, prin împărații pe care i-au dat cu prisosință atât Răsăritului, cât și Apusului”.

Peste ani, enigma dacilor rămâne încă una foarte greu descifrabilă. Dacă despre marile civilizații egipteană, mayasă, incasă sau aztecă ne stau la dispoziție atlase geografice, filme documentare sau artistice, urmele civilizației dacice ne invită să-i descifrăm mesajul și vestigiile tănuite în Munții Orăștiei, la Ulpia Traiana Sarmisegetuza, cetățile Blidaru sau Costești. După mii de ani

aflăm prin munca și investigațiile istoricilor, arheologilor că, dacii nu au fost numai „cei mai viteji și mai drepți dintre tracii”, ei au fost, în primul rând, constructori desăvârșiți, astronomi, siderurgiști, experți în strategie militară. Sarmisegetuza Regia (adevărată capitală a Daciei) nu este o singură cetate, ci un colos, alcătuit din sute de cetăți, răspândite pe 5000 de kilometri pătrați. Până la o altitudine de 2050 metri, intervenția umană este prezentă în mod compact. Una dintre mărturiile istorice spune că dacii își zideau munții. Afirmă acest lucru arheologii și geodezii care fac cercetări în Munții Orăștiei. „Toți munții din jurul Sarmisegetuzei sunt terasați, iar versanții sunt zidiți. Pe toate creștele, văile, au fost descoperite pietre fasonate, cu o greutate de aproximativ trei tone. Cetățile sunt apărate de ziduri circulare, de sus până jos. Dacă în cazul piramidelor egiptene s-a ajuns la concluzia că pietrele erau transportate cu ajutorul unor sisteme de bile și ridicate cu scripeți, pentru daci teoria nu este valabilă. Rămâne un mister transportarea blocurilor imense de piatră până în vârful munților, cantitatea de materiale fiind superioară celei folosite la piramidele egiptene”, spune ing. gral. div. (r) Vasile Dragomir, vechi cercetător al zonei.

Să fie vorba de atlanți (sau pelasgi?), despre care un alt istoric, Adrian Bucurescu, în cartea sa Atlanții din Carpați, aduce dovezi și izvoare despre continuitatea geto-dacilor din filiera atlanților? Sau poate că dacii au fost ajutați de Zamolxe, căruia i-au ridicat numeroase sanctuare, dreptunghiulare, circulare, mai mari și mai impunătoare decât cele construite de alte civilizații pentru zeii lor. Adânc

îngropate de timp, încep să iasă la suprafață, luându-i prin surprindere astăzi pe țărani care și-au construit deasupra lor case sau grajduri. Potrivit unor investigații arheologice, Sarmisegetuza stă pe un oraș subteran de mărimea Bucureștiului. În 1993, un grup de oameni de știință români a efectuat la fața locului, până în 1999, un studiu complex cu ajutorul unor aparate speciale de detectare a zidurilor și a obiectelor îngropate. Așa s-a pus în evidență faptul că sub Sarmisegetuza și sub celelalte cetăți dacice pe care le cunoaștem acum există un uriaș ansamblu arhitectonic militaro-civil, compact, cu mai multe nuclee, întins pe o suprafață de peste 200 de kilometri pătrați, bogat în aur și cu multe elemente anterioare civilizației dacilor.

Deocamdată, misterul legendarilor strămoși ține de miracol și mit, tănuit în arhiva secretă a Muzeului de Istorie din Viena, unde, potrivit unor surse, se află un document foarte vechi care expune trecutul istoric extrem de îndepărtat și, totodată, fabulos al civilizației care a existat în acele timpuri pe teritoriul României. Dacă va fi făcut public, multe lucruri se vor limpezi... Până atunci, spiritul nemuritor al dacilor reînvie prin elanul nealterat al unei noi generații ce își revendică dreptul la cunoașterea istoriei adevărate a trecutului nostru milenar. De o parte și de alta a Prutului. Or, ei, tinerii, refuză să accepte un adevăr relativ. Ei sunt cei ce nu se lasă legați de interese politice ori religioase de moment, ei sunt cei ce caută un adevăr absolut. Unul dintre ei ar fi și **Octavian-Eugeniu Manu**, jurnalist din Craiova (30 de ani), fondatorul Asociației România – Dacia Casa Noastră. Plăcut surprinsă de indeletnicirile acestor tineri dacologi, l-am invitat la un dialog. Îndeosebi și pentru faptul că mesajul Asociației, recent înregistrate, este adresat și celor din Basarabia.

Mișcarea Frontul de Eliberare a Daciei s-a concretizat, ca un prim pas, într-o asociație neguvernamentală – Asociația România – Dacia Casa Noastră (<http://rdcn.eu>).

ACASĂ, PE PĂMÂNTUL VECHII DACII...

– **Cum ți-a venit ideea de a fonda o asociație pro-Dacia?**

– Acum ceva timp am înființat și Frontul de Eliberare al Daciei (RDCN), pentru a strânge laolaltă oameni cărora le pasă de patria lor. Obiectivele frontului sunt următoarele: a) cercetarea și promovarea adevăratei istorii și culturi românești; b) respectarea și garantarea drepturilor fundamentale ale omului; c) promovarea valorilor individuale și sprijinirea lor în vederea implicării și afirmării lor în viața social-politică; d) respectarea și apărarea suveranității naționale, a independenței și unității statului și a integrității teritoriului; e) promovarea interesului național; f) încurajarea controlului de către societatea civilă a principalelor instituții ale statului; g) renașterea satului românesc; h) implicarea cu prioritate a tinerilor în procesul de restructurare a vieții politice românești, în scopul formării unei noi elite politice; i) educarea cetățenilor în spiritul democrației și încurajarea acestora pentru a participa la viața publică, în toate structurile societății civile; j) promovarea măsurilor juridice, instituționale și materiale necesare consolidării statului de drept.

Oamenii sunt sătui de clasa politică, dar nu fac nimic pentru a o înlocui cu ceva nou, spunea un studiu britanic. Oamenii sunt apatici pentru că-și spun că nu au cum să schimbe ceva de unii singuri. Și nici uniți nu își dau prea multe șanse. Speranța unei vieți mai bune este așteptată mereu de la alții, care au înșelat așteptările poporului până acum. Atât timp cât clasa politică este impusă de afară, pentru a stoarce țara asta de toate resursele pe care le mai are și a ne transforma în sclavii imperiului european, care se va transforma în unul global, România, Vechea Dacie, nu are nicio șansă. De pământul stropit cu sânge de strămoșii voștri vor profita doar

te puțini, majoritatea străini de țara asta și de interesele ei. Pentru țara asta trebuie să luptăm, iar momentul a venit, trebuie să luptăm pentru viitorul nostru. Atât timp cât trăim avem datoria de a ne apăra țara, indiferent de șansele pe care un astfel de efort le are. Lumea se împarte în două categorii, din punctul meu de vedere: actorii și spectatorii. Invit prima categorie să vină alături de mine și de Frontul de Eliberare al Daciei (RDCN) pentru a propaga platforma mișcării și a aduna alături de noi cât mai mulți concetățeni.

– Mircea Eliade spunea într-un eseu, actual și peste ani, că „a apărut, acum de curând, o nouă modă printre tinerii intelectuali și scriitori: a nu mai fi români, a regreta că sunt români, a pune la îndoială existența unui specific național și chiar posibilitatea inteligenței creatoare a elementului românesc...” Cum ai comenta acest fenomen?

– De-a lungul timpului s-a promovat o politică agresivă de subminare a credinței românilor în propria țară și în propriile forțe, ceea ce a dus la apariția fenomenului de negare a identității. Acest demers, de atacare a Neamului nostru, a început încă din momentul în care țara noastră a fost denumită după cei care au venit aici să jefuiască și să omoare, România. Ruperea de identitatea noastră autentică de geți și construirea uneia false de urmași ai Romei a fost piatra de temelie care a dus la înstrăinarea noastră de noi înșine, de țara noastră. De atunci, s-a tot lucrat intens, după cum am mai spus, la distrugerea acestui neam, iar principala țintă o reprezintă tineretul, categorie socială care poate schimba țara în bine. Fenomenul amintit de Eliade se poate vedea și în ziua de astăzi, cei 20 de ani de distrugere a valorilor naționale având ca rezultat alienarea tinerilor, pentru a fi doar sclavi ai grupurilor de interese care conduc această lume și care știu foarte bine că prin ștergerea identității unui neam acesta devine doar o

simplă masă de manevră. Suntem învățați că avem alți strămoși, suntem numiți altfel decât numele nostru real, nu e de mirare că se produce foarte ușor o înstrăinare a celor tineri, care poate fi combătută prin prezentarea adevăratului suflet al acestei țări, prin trezirea lor din minciună, pentru a se putea lega spiritual de ceea ce este poporul lor cu adevărat. Un popor care a civilizat umanitatea, un popor demn, mândru și respectat, care stă și acum în vatra sa primară de formare, poporul get.

– Oamenii de știință, istoricii, Academia sunt oarecum sceptici vizavi de teoria că nu am fi urmașii romanilor. Cu excepția unor istorici și savanți de talia lui Densusianu etc. Cum s-ar putea să ne impunem Europei, lumii, prin trecutul nostru?

– Sunt niște istorici care deja acționează în această direcție, stabilirea unui adevăr istoric conform dovezilor existente, a se vedea G.D. Iscru sau oameni care nu au făcut cursuri de specialitate, dar au studiat foarte mult și pot vorbi autorizat despre trecutul nostru, cum ar fi dl Gabriel Gheorghe. Popoarele mari au o legătură sănătoasă și adevărată cu trecutul lor, care le legitimează. A se vedea poporul evreu. Paștele iudaic celebrează eliberarea din sclavie. Ei sunt alături de strămoșii lor în fiecare an, când de Paste beau apă sărată ca lacrimile robiei. Așa își păstrează identitatea oriunde ar fi pe acest pământ. Așa au rezistat uniți în simțire evreii mii de ani chiar și împrăștiți pe Pământ și așa au un viitor. Noi avem un trecut fals, un prezent negru și un viitor inexistent. Dacă ne legăm de ceea ce este adevărat aici, în țara noastră, ne vom trezi, cum am făcut-o și eu, și vom realiza că avem pentru ce să muncim și să rezistăm mai departe aici. Așa vom păstra legătura și cu frații de peste hotare, plecați sau rupți. Noi suntem urmașii primei civilizații, ai unui mare popor, a cărui matcă este aici. Noi nu am venit de nicăieri și nu vom pleca nicăieri, nu vom

dispărea în uitare, sub altă denumire, cu altă conștiință, cum se încearcă. Vom sta acasă și vom avea grijă de ea, pentru a avea un trai bun în grădina ei generoasă. De asta trebuie ca legătura reală cu trecutul nostru să fie refăcută. Noi avem o casă din placaj, acum, pusă pe o fundație de piatră masivă, dar nelegată de ea. În momentul în care legăm casa de fundație, nimic nu ne mai urnește de aici...

Consemnare: Tamara GORINCIOI

POST-SCRIPTUM

Cine știe adevărul – știe totul

Tentată de studierea istoriei adevărate a românilor este altă tânără temerară, Adriana Istudor, autoarea volumului *Cununa ființării*, apărută, în primul trimestru al anului 2010, la Editura „Magic Print” din Onești, condusă de Maria Dohotaru. Lansată inițial la Academia Română, în martie curent, lucrarea Adrianei Istudor a beneficiat

de o lansare și la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Cartea se ține pe patru „stâlpi”: manuscrisele lui Mihai Eminescu (44 dintre ele fiind reprezentate în facsimil în 24 de volume), volumul *Dacia preistorică* de Nicolae Densusianu (fiu de preot ce a cercetat peste 30 de ani adevărul despre originea noastră, care promova ideea că de la noi a pornit civilizația în lume), volumul *Căderea Împărăției* de duhovnicul Arsenie Boca și *Biblia*. Astfel, oneșteanca Adriana Istudor ne mărturisește că adevărul nu avem cum să îl știm decât dacă ne este dat, precum Dumnezeu ne-a dat în dar acest pământ minunat. Să redevenim „fiii luminii”, acest pământ, ascunzând adevărata noastră istorie”. Or, „cine cunoaște adevărul – știe totul, iar dacă vom face un pas către Dumnezeu, El va face mii de pași către noi, cu iubire, dată nouă prin iertare. Căci toți oamenii sunt uniți prin energia dumnezeiască”.

T.G.

UN BUN CREȘTIN E ȘI UN OM BINE EDUCAT

Ana SOFRONI

Cel născut în lumea creștină, îmbracă haina lui Hristos odată cu primirea Botezului. Deci, viața lui, în mod normal, vine să decurgă după legile creștine, care sunt cuprinse în profunda și fără de asemănare înțeleapta învățătură a lui Iisus Hristos. Respectându-le mereu, creștinul se îmbogățește în virtuți, prin osârdie sporește în creșterea sa duhovnicească și credința lui capătă trăinicia cuvenită.

Cine e tare în credință, nu se lasă abătut cu nimic din calea cea dreaptă. În primul rând, el se îngrijește sânguincios de sufletul său, caută să-l păstreze curat și senin, că numai atunci poți lumina și altora prin blândețe și smerenie, răbdare și dragoste față de aproapele, prin milostenie și binefaceri sau ajutându-i pe cei necăjiți. Totodată,

creștinul se împotrivesc cu toată ființa sa ispitelor ce-l împing spre vicii, se luptă insistent cu lăcomia, disprețuiește dragostea de arginți, vorbirea de rău, slava deșartă, mânia, furtul, gonește de la sine trândăvia. *Un bun creștin câștigă repede stima semenilor săi, spre deosebire de puțin credincioșii cu deprinderi imorale*. Pentru că faptele acestora, abătute de la starea firească a lucrurilor, trezesc reacții profund negative la toți cei din jur. Pe când în prezența unui vrednic creștin și cei buni și cei răi simt mai multă pace și liniște în suflet, adesea încercând să-și stăpânească pornirile cele rele.

Așa se face, că un creștin vrednic devine model de viață pentru acei rătăciți cu sufletul. El poate să aibă o mare înrăurire asupra celor în mijlocul cărora se află. E un

adevăr incontestabil, recunoscut până și de adversarii vieții creștine.

Altoirea virtuților, ceea ce noi mai numim și *educație creștină*, începe foarte timpuriu, încă în familie. Părinții îi învață pe copii din fragedă copilărie ce e bine și cum să se ferească de răutăți, le însuflă dragoste și frică de Dumnezeu, le vorbesc de rușine și recunoștință. Cu toată viața lor, tocmită pe potruva învățaturii despre creștineasca viațuire, părinții își orientează copiii pe calea cea dreaptă. Evident, că o asemenea educație decurge conform principiilor moralei creștine.

Mult are de câștigat societatea, când copiii sunt educați în spirit creștin! Ea dispune atunci de un enorm potențial umanistic. Ca oricare alt potențial, el urmează a fi valorificat pe deplin, pentru ca ieșind în lume, copiii nici de „Bună ziua” să nu uite vreoa dată, nici a fi amabili cu oricine, nici să îndrăznească a nedreptăți pe cineva sau a-l minți și umili. *Bunul creștin, ajuns la vârsta maturității când te pătrunzi până în adâncul sufletului de splendoarea vieții trăite în curătenie, nu va invidia pe nimeni pentru reușite deosebite în ocupațiile lor, nici nu va pretinde la laurii slavei deșarte, că aceasta ar însemna să se ridice el însuși în fața lumii, și atunci totul e pierdut pentru dânsul, chiar dacă a și săvârșit mai înainte destule fapte bune.*

Dar ce prezintă societatea civilă de azi din acest punct de vedere? Indicele cel mai grăitor, care o caracterizează dintr-o privire, este anume educația cetățenilor ei. Referitor la aspectele ce țin nemijlocit de credință, nu ne putem pronunța prompt, deoarece ele sunt, în primul rând, o manifestare lăuntrică a omului. Au însă și ieșire în exterior – prin faptele cele bune săvârșite de cetățeni și comportament profund conștientizat din partea lor. De aici rezultă că credința și educația ar fi ca două surori-gemene.

Aspectul exterior al educației unei persoane vine să fie oglinda credinței acesteia. De aici conturăm și problema principală ce ne preocupă: această oglindă în ziua de azi puțin

de tot reflectă lumină, ce ar porni de la adevăratele virtuți. E o constatare care denotă că în realitate iubirea de oameni e desconsiderată de-a binelea, că bunăvoința cine știe pe unde rătăcește și ea, că amabilitatea e străvezie ca aripile unui fluturaș, iar sinceritatea cea cristalină e adumbrită de veșnica sa rivală – fățărnicia, pe undeva plângându-și de jale și mila cea mângâietoare.

E sumbră realitatea noastră. În ea predomină indivizi cu posturi înalte și persoane de o certă calificare în diferite domenii, care s-ar părea că, pur și simplu, sunt dator să fie absolut corecți cu toată lumea, dar într-adevăr educația lor e destul de șubredă. Și e foarte regretabil faptul că ei înșiși nu observă sărăcia morală ce-i stăpânește, ci dimpotrivă, adesea se consideră superiori altora, se cred mai bine educați și mai inteligenți decât ceilalți, cu mai multe merite în toate celea. De altfel, cum ar ieși, din punctul lor de vedere, că anume ei sunt aceia, cărora le merge bine în crearea propriei bunăstări, în comparație cu acei ocoliți de succes. Ca să-și apere faptele nedemne de omul civilizată, aceștia pot ajunge chiar și la o ură înverșunată față de oamenii onești ce nu vor să le ațină calea.

Evident, că în prezent nu mai avem educație frumoasă în comun, cum a fost odată. Ce s-a făcut oare cu dânsa? Cum de s-a putut ajunge la o degradare morală atât de gravă?! *Cheia răspunsului corect ar fi să o aflăm în starea jalnică a adevăratei credințe, în stoparea și ignorarea bunurilor începuturi de educație creștină în familie. Ne-am ales cu urmările logice ale unui „ogor duhovnicesc” aflat în paragină, asupra căruia nu se lucrează la timpul potrivit și în modul cuvenit.*

De credința noastră și de purificarea sufletescă e necesar să ne preocupăm mai mult și în cel mai serios mod, dacă dorim să ne dezbarăm de manierele și deprinderile urâte, de apucăturile înjositoare. Dând dovadă de calitate sufletești valoroase, am putea deveni cu adevărat cultți.

Brescia, Italia
9 martie 2011